שטונדען דער אַנדאַכט.

איין געבעט- אונד ערבויאונגסבוך

פיר

איזראַעלס פרויען או. יונגפרויען,

צור אֶפפענטליכען אונד הייזליכען אנדאכט, זאָ וויא
פיר אללע פערהאֶלטניססע דעס ווייבליכען לעבענס.

פאָן

פאַנני נייִדאַ,

נעב. שמיעדל.

„איך דענקע: בעטען שטעהעט בייא מיר,
ערהאֶרען אונד געוואֶהרען אין דעם האֶכסטען האַנד".
(תהלים ע"ז, י"א.)

פראג.

אייגענטהום או. פערלאג דער בוכהאנדלונג פאָן

וואָלף פאַשעלעס.

וויען	פראַנקפורט אַם מיין
בייא הערצפעלד או. בויער	בייא איזאק קויפמאן.
לייפציג	ברעסלויא
בייא פריטשע.	בייא מ. מאָנאש

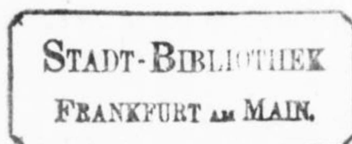
Prag 1864.

Druck v. Senders & Brandeis Ritterg. N. 408—I.

„דאז געבעט ליעגט אין אונזערער נאטור. עס איזט דער ווייפּצער איינער געפֿאנגענען זעעלע, עס איזט דער פֿאָרגעשמאק איהרער בעפֿרייאונג, עס איזט דאז פֿאָר=געפֿיהל דער עווינקייט."

„דער מענש בעטעט, אויף וועלכער שטופֿע דער זיטטיגונג ער אויך שטעהען מאג."

דאז בוך דער ערציעהונג.

איהרער האָכגעבאָרען

דער עדלען גראָסהערציגען פֿרויא באַראָנין

לואיזע פֿאָן ראָטהשילד

געמאלין דעס עדלען באראָנס

הערן מ. קאַרל פֿאָן ראָטהשילד

אין פֿראַנקפֿורט אַם מאַין.

אין טיעפֿסטער עהרפֿורכֿט געווידמעט

פֿאָן

דער פֿערפֿאַססערין אונד דעם פֿערלעגער.

(A) *

אינהאַלט.

זייטע:

זייטע

זייטע:

פֿאָרוואָרט.

פֿאָרליעגענדע געבעטע זינד אורשפּרינגליך ניכֿט פֿיר דיא פֿעראֶפֿפֿענטליכֿונג פֿערפֿאַסט וואָרדען. — אין איינעם פֿאָן דען מאַנניגפֿאַכֿסטען עראייגניססען רייך דורכֿווירקטען לעבען וואַרד עס מיר גאַר אָפֿט צום אונענטבעהרליכֿען, מעֶכֿטיגען בעדירפֿניססע, מיט דעם ערהאַבענען וועלטגייסט, דער זאָ האָך טהראָנט אונד זאָ טיעף ניעדערשויט, צוויעשפּראַכֿע צו פּפֿלעגען, אום בייא איהם דיא איינזיכֿט אונד דיא קראַפֿט צו פֿינדען, אויף דעם פּפֿאַד איינער אָפֿט גאַר שווערע אָפּפֿער היישענדען פּפֿליכֿטען ניכֿט צו וואַנקען אונד ניכֿט צו וויכֿען. דעראַרט ענטשטאַנדען דיא מייסטען דער פֿאָרליעגענדען געבעטע. אין איהנען פֿאַנד איך דען מאָזעס־שטאַב, דער אויס דעם דיררען פֿעלז מיינעס טרויריגען געשיקקעס דען באָרן ערהעבענדער געפֿיהלע אונד היממלישער טראֶסטונגען מיר הערפֿאָרריעף, דיא יאַקאָבסלייטער, אויף דער דיא ענגעל דער געדולד, דער האָפֿנונג אונד דער גאָטטערגעבענהייט מיר פֿאָם היממעל ניעדערשטיעגען.

איך וואַרד שאָן פֿריהער פֿאָן מעהרערען קאָמפּעטענטען זייטען אויפֿגעפֿאָדערט, דיעזע געבעטע דער אֶפֿפֿענטליכֿקייט צו איבערגעבען; אַבער עס ווידערשטרעבטע מיר שטעטס, דיא געפֿיהלע אונד געדאַנקען, דיא אין מיינען איינזאַמסטען אונד הייליגסטען שטונדען מיין הערץ בעוועגטען, פֿאָר דיא ריכֿטענדע קריטיק הינצושטעללען.

דאָך יעצט דראֶנגט מיך מיין אייגענעס הערץ אויס בעזאָנדערען ריקזיכֿטען היערצו. איך מעֶכֿטע נעֶמליך דען מאַנען מיינעס טהייערן, מיר אונפֿערגעססליכֿען גאַטטען אברהם ניידא, דער אַלס ראַבבינער צו זאָטיטף אין מעֶהרען נאַך שווערעם קראַנקענלאַגער אין דער מיטטע זיינעס אַן עדלען אונד געזעגנעטען טהאַטען זאָ רייכֿען לעבענס, אין זיינעם 42. לעבענסיאַהרע, אַם 22. פֿעברואַר 1854, דורך דען טאָד מיר גענאָממען וואַרד, דורך דיא הערויסגאַבע דיעזער בלעֶטטער איין דענקמאַל ליעבענדער עראיננערונג נאַך מיינען שוואַכֿען קרעֶפֿטען זעטצען, דיא מייסטען דיעזער געבעטע זינד אָהנעהין הערצענסערגיססע, דיא זיך אַן עראייגניססע קניפּ־

פֿען, וועלכע איך אַן זיינער זייטע, מיט איהם אונד דורך איהן ערלעבט האַבע. מעֶגע זיינע פֿערקלאָרטע זעעלע אים יענזייטס דאַרין יענע טרייע אונד ליעבע ערקעננען, וואָמיט איך זיין לעבען היניעדען לו בעגליקקען טטרעבטע.

ויר בעזיטלען בערייטס וואָהל מאַנכע פֿאָרליגליכע טריפֿטען דיעזער אַרט, אַנדאַכטסביכער פֿיר פֿרויען, מעֶנכליכער פֿעדער ענט־פֿלאָססען, אונד דיא מייניגען דירפֿטען וואָהל טווערליך דער ניכ־טערנען פריפֿונג עבענזאָ טטאַנד האַלטען, אַלס יענע. דאָך דער פרקבירטטיין פֿיר דען ווערטה דערמאַרטיגער אַרבייטען איזט וואָהל דער: וועלכע געפֿיהלע זיא אין דער זעעלע דעם בעטענדען ערזעגען אונד לוריקלאַססען. איך וויס, דאַס דען מייניגען פֿיעלעס לו איהרער פֿאָללענדונג אַבגעהט; יעדאָך האָפֿפֿע איך, דאַס זיא אַלס דאַז ער־געבניס איינעס וויבליכען הערלענס אום זאָ עהער אים הערלען דער פֿרויען איהר עכאָ פֿינדען דירפֿטען. איין מאַן, ווען ער נאָך זאָ געלעהרט אונד גראָס זיין מאַג, קאַן זיך דאָך ניכט אין אַללע לאַגען אונד פֿערהעֶלטניססע דער פֿרויען פֿערזעטלען, קאַן דאָך ניכט זאָ לייכט אין דיא פֿערבאָרגענסטען ווינדונגען דעם וויבליכען גע־מיטהעס דרינגען, אום אויך דיא טעֶנע זיינער לאַרטעסטען זאַיטען לו לויטען אונד איהנען דאַן דורך דאַז לעבענדיגע וואָרט איינען אויסדרוק לו געבען: וואָהרענד דיא פֿרויא נור אין איהר איינגענעס הערץ לו בליקקען בראוכט, אום אין דען הערלען איהרער טוועסטערן לו לעזען, נור איהרע איינגענען ערלעבניססע זיך פֿערגעגענוועֶרטיגט, אום אַלל דערען ליידען אונד פֿריידען מיט לו עמפֿינדען.

זאָ מעֶגען דען זיא, איינע פֿריינדליכען לעזערינגען, דיעזעס בוך וואָהלוואָללענד אונד נאַכזיכטיג אויפֿנעהמען, אונד מעֶגע גאָטט, דער אַללוויזע, עס זעגנען מיט דער קראַפֿט, אין דען הערלען דער בעטענדען דיא געפֿיהלע דער אַנדאַכט לו וועקקען, איהנען טראָסט לו טפענדען, ווען זיא דעם טראָסטעס בעדירפֿען, אונד ערהעבונג אונד אויסדויער אין אַללען פעריאָדען אונד ערמייגניססען איהרעס לעבענס.

לאָשיטץ, דען 21. אלול 5614.

דיא פֿערפֿאַססערין.

געבעט ביים איינטריטט אינז גאָטטעסהויז.

„מיינע פֿעסטע בורג מיזט מונזער הערר,
דאָרטהין פֿליכֿטעט זיך דער פֿראָממע,
מונד געטיטלט מיזט ער.“
(משלי י' י"ח)

זייא איר געגריסט, דוא הייליגעס, טטיללעס הויז, דוא פֿריינד־ליכֿער טעמפעל דעס העררן! זייד איר געזעגנעט, איהר געווייהטען הַאללען! היער וואָהנט מונד טהראָנט דער הערר מונטער מונז, היער טטראַהלעט איר ענטגעגען דיא גלאָריע דעס אַללמאֶכֿטיגען, מום־טוועבעט איך זיינע וויהע, זיינע הייליגקייט!

ניעדערגעבייגט מונד געדריקט פֿאָן דען קיממערניסטען דעס לעבענס בעטרעטע איך דיעזע טוועללע, מונד זיעהע, איין האֶהערער גייסט ליעהעט אין איין הערץ איין, עס טווינדעט דיא זאָרגע, מונד דיא בעקלאָממענהייט איינער זעעלע ווייכֿט דעם אינברינסטיגען, טהראֶנענרייכֿען געבעטע, דאַז איינען ליפפען ענטטטראֶמט. „יאַ היער מיזט מיינע טטאֶטטע גאָטטעס, מונד היער מיינע פפאָרטע, דיא לום היממעל פֿיהרט.“ מיבערמַאן ביזט דוא, איין גאָטט, איר נאַהע, דאָך היער אַם נאֶכֿטטען! היער פֿיהלע איך איך געבאָרגען מונד געזיכֿערט מונטער דיינעם טוטלע, איין הימאליטער פֿאַטער! היער פֿיהלע איך איך געטירמט פֿאָר דעם לעבענס אַנפֿיינדונגען מונד פֿערזוכֿונגען, היער ברינגט איינע זעעלע דיר איהרע אָפפֿער, וויהעט איהר לעבען דיר, איהרעם האָרט מונד טאֶפפֿער, אָפפֿענבאַרט דיר אַללע איהרע טיעפֿסטען ווינטע, איהרע פֿערבאָרגענסטען, געהיימסטען רעגונגען.

דרויסען אים געווירר מונד געוויהלע דער וועלט, דאַ טטעהט דאַז לעבען איט אַללען זיינען לאָקונגען מונד פֿערפֿיהרונגען, איט אַללען זיינען העממניסטען מונד בעטווערניסטען, גלייך איינער טיידעוואַנד לווישען איינעם הערלען מונד דיר, איינעם גאָטטע, אַבער איט דעם איינטריטטע אין דיעזע טטיללען, אייגזאַמען, הייליגען רייאע פֿאֶללט דיא טיידעוואַנד, טטירלט דיא טראַנקע לוזאַממען, מונד איינע זעעלע

ערהעבט זיך צו דיר פֿאָלל אינניגקייט אונד אינברונסט, פֿאָלל פֿאָן
דען הייליגען שויערן דער אַנדאַכט. איך פֿיהלע מיך ריינער אונד
בעססער, דען דיא טוגענד אונד דיא רעליגיאָן ערשיינען מיר היער
אין איהרער העהרען, הימלישען געשטאַלט, אין איהרער עוויגען,
אונפֿערגאֶנגליכען מאַיעסטאֶט. עס ערווייטערט זיך מיין הערץ, עס
ווירד העלל אין מיינעם אינגערן, עס הייליגען זיך אללע מיינע גע=
דאַנקען אונד געפֿיהלע, עס פֿליעהען דיא זינדיגען נייגונגען, אונד
מאַכען פּלאַטץ דען טריעבען צום גוטען, עדלען אונד האָהען. אָ,
דאַס דיעזע געפֿיהלע, דיעזער ליכטפֿאָללע אויפֿבליק צו דיר, מיין
שאֶפּפֿער, נימער אין מיר זיך טריבען, אונד דיא ווייהע אונד
הייליגונג, דיא היער אין מיין הערץ זיך ערגיעסט, אויך אויף מיין
לעבען אין דער אויסענוועלט זיך ערשטרעקקען מאֶגע, דאַס דיעזע
שטונדע מיר ווערדע איינע שטונדע דער זעגנונג אונד בעגנאַדיגונג,
איינע שטונדע דער ערהאֶרונג אונד געוואֶהרונג, פֿאָר דיר, גנאַדענ=
פֿאָללער, אַללערבאַרמער! אַמען.

אַם מאָרגען.

I.

„הערר! פֿריה וואָללעסט דוא מיך העֶרען,
פֿריה ווענדע איך מיך צו דיר אונד האַררע.“
(תהלים ה׳ ד׳)

אַללמאֶכטיגער, דוא פֿיהרעסט הערויף דען העללען מאָרגען אַן
דיא שטעללע דער דונקלען נאַכט, אונד אַללעס וואַס דאַ איזט, פֿרייעט
זיך דעס שטראַהלענדען מאָרגענליכטעס, פֿרייעט זיך דעס וויעדער=
ערוועקטען לעבענס. דיא גאַנצע נאַטור ווירד איין גראָססער גאָטטעס=
טעמפעל, דער פֿאָן פֿייערליכען היממנען, פֿאָן לאָבפּרייזענדען הללויה׳ס
וויעדערטאֶנט, דיא דיר, ערהאַבענער וועלטענשאֶפּפֿער! אַללעס גע=
שאַפֿפֿענע ענטגעגענבריגנט. אין דען טיעפֿען רויטען שטראֶמע דיר
איהר ליעד, אונד פֿאָן דען בערגען שטייגעט דאַמפּף אויף צו דיר,
אַלס ווייהרויך פֿאָן ריעזיגען אַלטאֶרען. — אויך איך, דיא איינצעלנע
אין דיעזעם גראָססען אַלל, פֿאַלטע דאַנקענד מיינע האֶנדע, אונד מיין
אינברינסטיגעס געבעט שטייגט, אַלס מיינע קינדליכע אָפּפֿערגאַבע,
מיט אויף צו דיינעם ערהאַבענען וועלטענטהראָנע!

אַלס איך געפֿעססעלט אים בעוואוסטלאָזען שלוממער לאַג, פֿינסטערע אונד באַנגע נאַכֿט אום איך הער, דאַ וואַרסט דוא איין היטער אונד בעשיטצער; דיין פֿאַטעראויגע זאַה פֿאָלל פֿירזאָרגע אויף מיך הערַאב, אונד דיינע פֿאַטערהאַנד וואַר שירמענד איבער איין הויפט געברייטעט, אום יעגליכֿע נאָטה אונד געפֿאַהר פֿאָן מיר אַבצו־ווענדען, אונד דיא זיסיגקייט דעס פֿריעדליכֿען שלאַפֿעס מיך אונגעשטאֶרט געניעסען צו לאַססען. אונד נון, דאַ איך דורך דיא נאֶכֿטליכֿע רוהע נייגעשטאֶרקט אונד ערקוויקט בין, דאַ האַסט דוא מיין אויגע ווידער בעפֿרייט פֿאָן דעם שלוממערס באַנדען, דאַס עס דער פֿעריינגטען שאֶנהייט דער נאַטור זיך ערשליעסע, אונד מיך ערוועקט צו פֿרישער טהאֶטיגקייט אונד אַרבייט, צו נייער לע־בענסלוסט אונד ליעבע.

מיין גאָטט! עס איזט מיין פֿעסטער ווילע, דיעזען טאַג אין ניטצליכֿער געשעֶפֿטיגקייט צוצובריינגען. אַללע מיינע פֿפֿליכֿטען אונד אויפֿגאַבען וויל איך שטילל, אַנשפּרוכֿסלאָז אונד אין רעגעם אייפֿער ערפֿיללען, ניכֿטס פֿערנאַכֿלעֶסיגען, אונד אין אַללעם דען גייסט דער אָרדנונג וואַלטען לאַססען. דאָך מיין גאָטט, וויא שוואַנקענד איזט דעס מענשען ווילע, אונד וויא פֿרוכֿטלאָז איזט זיין טהון אונד שאַפֿפֿען, זאָ דוא ניכֿט דיינען זעגען דאַרויף רוהען לעססעסט! דאַרום פֿלעהע איך אין אינברונסט צו דיר, אַללמעֶכֿטיגער! לאַס וואָהלגעלינגען, וואַס איך אין דעמוטה אונד אים פֿערטרויען אויף דיך בעגיננע, דאַס מיינע טהאֶטיגקייט אונד מיין פֿלייס דען וואָהלשטאַנד אונד דיא עהרע מיינעס הויזעס מעהרע, מיין ווירקען אונד וואַלטען אין הייל־זאַמעס זייא, אונד שטעטס דאַס ניטצליכֿע אונד וואָהלטהוענדע פֿיר מיינע ליעבען צו טאַגע פֿאֶרדערע. לעגע דיינען זעגען אויף דאַס געשעֶפֿט אונד דען בערוף מיינעס גאַטטען, דאַס זיינע פּלעֶנע אונד ענטווירפֿע שטעטס ווייזע אונד גליקליך, אונד זיינע אונטערנעהמונגען פֿרוכֿט־ אונד געווינןבריינגענד זייען. בעגנאַדיגע אונז אַללע מיט דיינעם בעסטען גאָטטעסזעגען, מיינער פֿעסטען געזונדהייט, מיינעם הייטערן זיננע אונד מיינעם געניגזאַמען הערצען, דאַס וויר מיט פֿראָהעם מוטה אונד פֿאָללער קראַפֿט אונזער טאַגווערק פֿאָללבריינגען. גיב, אָ גאָטט, דאַס איך דען טאַג ריין אונד זינדענפֿרייא פֿערלעבע, ניע פֿערגעססע, דאַס עס דיא בעשטיממונג יעדעס טאַגעס איזט,

אונז בעססער אונד פֿאָללקאָממענער צו מאַכֿען, אונד אונז אויך יענען גראָססען טאַג פֿאָרצובערייטען, וואָ דוא אונז אין דאַז רייך דעס האָהערן לעבענס איינבערופֿסט — דאַמיט ניכֿט דער ערווערב אונד דער געווין אירדישער גיטער גאַנץ אונד גאַר אונזער זיננען אונד דענקען געפֿאַנגען נעהמע.

לאַס, אַללגיטיגער, שטעטס פֿריעדע אונד איינטראַכֿט אין מיינעם הויזע הערשען. ערלייכֿטע מיינען גייסט, דאַס איך עס פֿערשטעהע, מיר דיא ליעבע אונד דיא אַכֿטונג מיינער אַנגעהאֶריגען צו ערווערבען, אונד ווען מיר וואַס ליעבלאָזעס בעגעגנען זאָללטע, מיט גלייכֿמוטה אונד געדולד עס אויפֿצונעהמען, אונד דעם ביטטערן וואָרטע שטעטס איין זאַנפֿטעס שווייגען ענטגעגען צו זעטצען. בע-וואַהרע מיך, דאַס איך אין דען שטונדען דער פֿריידע אונד דעס גענוססעס איך ניעמאַלס דעם איבערמוטה אונד דער פֿערזינדיגונג הינגעבע, אונד לעהרע מיך, אָ גאָטט, אין דען שטונדען דעס שמערצעס דיינען ווילען ערגעבונגספֿאָלל טראַגען, אונד דיינע הולד אין יעדעם פֿערהאֶלטניססע ערקעננען. זעגנע מיר דיעזען טאַג, דאַס ער איינער דער גוטען, איינער דער ניטצליכֿען, איינער דער גליקליכֿען ווערדע, הייל-ברינגענד פֿיר איין גאַנצעס לעבען. אַמען.

II.

„מיט יעדעם מאָרגען נייא
איזט, פֿאַטער! דיינע טרייא."
(איכה ג' כ"ג)

מיין שאֶפּפֿער אונד ערהאַלטער! אַבערמאַלס איזט איין טאַג אַנגעבראָכֿען, פֿאָן נייעם דורכֿדרינגט דער פֿריינדליכֿע מאָרגענשטראַהל דיא וועלט, אונד נייא בעלעבט פֿאָן וואָהלטהאֶטיגען שלומער שטעהע איך היער פֿאָר דיר, מיין גאָטט, אונד ווייס ניכֿט, וואָפֿיר איך צוערסט דיר דאַנקען, אום וואַס צוערסט דיך אַנפֿלעהען זאָלל.

דיעזעס וועלטאַלל, זאָ שטראַהלענד פֿאָן ווייזהייט, אַללמאַכֿט אונד גיטע, איין ווערק דיינער אונערמעסליכֿען פֿאַטערהולד אונד ליעבע, האַסט דוא נון וואָהנזיטץ פֿיר דען בעפֿאָרצוגטען זאָהן דער שאֶפּפֿונג, פֿיר דען מענשען, הערפֿאָרגערופֿען, אונד אַללע שאֶטצע

מונד קרמֶפֿטע דער נמַטור מיהם דיענסטבמַר געממַכֿט. מויס טטויב המַסט דומ זיינען לייב געבילדעט, דער טמָלע מיהן ענטנמָוומען, מויף דמַס ער דימ פֿערגמֶנגליכֿקייט מונד ניכֿטיגקייט זיינעס מירדיטען וועזענס ערקעננע, מונד זיך בעמיילע, דימ מויפֿגמַבע מונד בע=טטיוומונג זיינעס לעבענס לו ערפֿיללען; דמַס ער דמַז גוטע, דמַז ער הייטע טהון קמַן, ניכֿט מויף ומָרגען פֿערטיעבע, דמַויט מיהן ניכֿט, בעפֿמָר ער זיין ווערק פֿמָללענדעט, דימ לעטלטע טטונדע ערמיילע. — זיינעם לייבע המַסט דומ דען מָדעם דעם לעבענס מיינגעהויכֿט, מיהן ויט מיינעם פֿונקען דיינעס גמֶטטליכֿען גייסטעס בעגמַבט, דמַויט ער דורך מיהן דיינע מַללומַכֿט ערקעננע, דורך מיהן זיך מַנגעפֿייערט פֿיהלע דיר נמַכֿלוטטרעבען, מונד לו ווערדען דיין עבענביילד מַן גיטע מונד ויילדע, מַן למַנגמוטה מונד פֿערזמֶהנליכֿקייט.

דער ערדענזמָהן יעדמָך, ווימ מָפֿט פֿערגיסט ער דימ המָהע, וויזע פֿמֶטערליכֿע בעטטיוומונג, לו דער דומ מיהן בערופֿען המַסט, פֿערגיסט מין זיינעם מיבערמוטהע מָדער מין זיינעם לייכֿטזיננע מיבער דימ טמֶמפפֿונג דען טמֶמפפֿער, מיבער דימ גמַבען דען געבער. ער בערויטט זיך מין דען פֿערגניגונגען דעס לעבענס, מונד פֿערמַבזיימט מיבער דימ ערדע דען הימועל, מיבער דמַז עמפפֿמַנגען דמַז טפענדען, מיבער דמַז וומָהללעבען דמַז וומָהלטהון, מיבער דען גענוס דימ טהמֶטיגקייט, פֿער=טליעסט זיין מיננערעס דען מַנפֿמָרדערונגען דעס רעכֿטס מונד דער מענטליכֿקייט, מונד פֿערטליעסט זיין מָהר דעם נמָטהטריימ זיינעס נמֶכֿסטען, דעם הילפֿערוף זיינעס ברודערס!

ויין גמָטט מונד הערר! ומֶגעסט דומ ויך בעוומַהרען, דמַס ויין לעבען נימוער מיינע זמָלכֿע פֿערפֿעהלטע ריכֿטונג מַננעהמע, דמַס ויין הערן ניכֿט זמָ זעהר מַן מירדיטען מונד וועלטליכֿען המַנגע, מום דמַריבער דימ המֶהערע וויהע דעס דמַזיינס לו פֿערגעססען מונד מויפֿלוגעבען. ומֶגעסט דומ ויינען גייסט מין דעם ליכֿטע דיינער וויזהייט ערטטמַרקען למַססען, דמַס מיך מַללע פפֿליכֿטען מַלס טמָכֿטער, מַלס גמַטטין, ווטטער, הויזפֿרוימ מונד ועכט ויט פֿריידיגעם הערלען ערפֿיללע, מונד קיינע דמַפֿמָן פֿערמַבזיימע מונד פֿערנמַכֿלמֶסיגע, דמַס מיך ליעבענד מונד ערגעבען דמַז טיקזמַל ויי=נעס גמַטטען טהיילע, מונד מין גוטען, וויא מין במֶזען טמַגען דער

שוטצענגעל זיינעס לעבענס, זיין טראָסט אונד זיינע פֿריידע ווערדע, דאַס איך מיינעם הויזע פֿאָרשטעהע מיט פֿראָממען, פֿערשטאֶנ־דיגען זיננע אונד מיינע קינדער ערציעהע מיט ווייזער זאָרגפֿאַלט צו גוטען, גאָטטגעפֿאֶלליגען מענשען, צו טרייען, טהאֶטיגען אונד גערעכֿטען מיטגליעדערן דעס פֿאַטערלאַנדעס. מאֶגעסט דוא מיין הערץ ערוועֶרמען אונד דורכגליהען מיט ליעבע אונד ערבאַרמען געגען מיינען נאֶכֿסטען, דאַס עס מיר נור וואָננע ווערדע זיינען קוממער צו מילדערן אונד זיינע שמערצען צו היילען, זאָ אָפֿט אונד זאָ פֿיעל איך פֿערמאַג.

מאֶגעסט דוא, מיין גאָטט! מיך אונד דיא מיינען, מיינען גאַטטען אונד מיינע קינדער טהיילנעהמען לאַססען אַן דען רייכֿען שפענדען דיינער הוֹלד, דאַס וויר שטעטס דיא בעפֿריעדיגונג אַללעס דעססען פֿינדען, וואַס דער קאֶרפער צו זיינער נאַהרונג אונד קראֶפֿ־טיגונג, וואַס דיא זעעלע צו איהרער ערהעבונג אונד ערהייטערונג אונד דאַס הערץ צו זיינער ערקוויקונג אונד לאַבונג בעדאַרף. מאֶגעסט דוא אונס דאַס בראָד, דאַס וויר עססען, אונד דאַס געוואַנד, דאַרין וויר אונס קליידען, אין עהרע געווינגען לאַססען, פֿריי פֿאָן דריק־קענדען זאָרגען אונד שמערצען, געזעגנעט פֿאָן איינער פֿעסטען, דויערנדען געזונדהייט, דאַס וויר ניעמאַלס אַבהאַנגען מאֶגען פֿאָן דען וואָהלטהאַטען אונד דער גונסט דער מענשען, זאָנדערן יעג־ליכֿעס עמפּפֿאַנגען אויס דיינער מילדען פֿאַטערהאַנד, דיא דאַ שטעטס אָפֿפֿען איזט, צו זאֶטטיגען אַללעס, וואַס דאַ לעבט, אין גנאַדע אונד ערבאַרמען. אַמען.

אַבענדגעבעט.

I.

„דעס טאַגעס בעפֿיעהלט דער הערר זיינע גנאַדע איבער מיך,
אונד נאַכֿטס איזט נאָך זיין ליעד ביי מיר. —
מיין געבעט צו גאָטט, איזט — מיין לעבען.“
(תהלים מ"ב, ט').

אַללפֿאַטער! אַבערמאַלס איזט איין טאַג דאַהינגעגאַנגען, אונד דיא נאַכֿט האַט איהרען דונקלען מאַנטעל איבער דיא ערדע אויס־

געברייטעט. דיא נאַטור טיינט לו רוהען, אונד דער וענטעגזאָהן
פֿאָלגט איהרעם בייאטפיעל אונד איבערלאָסט זיך דעם וואָהלטהאָ-
טיגען טלאַפֿע. אַבער בעפֿאָר איך איין אויגע לום טלוואער טליעסע,
וילל איך עס לוערסט נאָך דאַנקענד לו דיר, איין טאָפּפֿער! ער-
העבען, בעפֿאָר איך איין דענקען אונד פֿיהלען דעם טלאַפֿע גע-
פֿאַנגען געבע, זאָלל דער געדאַנקע אַן דיך, נאָך איין הערץ בע-
טאָפֿטיגען.

אונד וויא וואָהל טהוט עס איינער זעעלע, אַן דיך לו דענקען,
אַללגיטיגער! דער דוא זאָ גנאַדענפֿאָלל, זאָ מילד, זאָ פֿאָטערליך אונ-
העגסט אונד טראָגסט. „וויא זים אינזט עס, דיר לו דאַנ-
קען, אונד דיינען נאַמען דער זאָ גראָס אינזט אונד
זאָ הערלליך, אין לאָב אונד פרייז אויטלוטפרעכען.“
וויא מאַנניגפֿאַכע וואָהלטהאַטען האַבע איך טאָן הייטע פֿאָן דיר
עמפּפֿאַנגען, מיט וויא פֿיעלען גאַבען אונד זעגנונגען האַסט דוא מיך
ערפֿרייעט. דעם היממעלס ליכט האַסט דוא מיר לייכטען, אַן דער
ערדע פראַכט איין אויגע זיך ערגאָטלען לאַססען; דיינע מילדע
האַט מיך געזאָטטיגט, דיינע הימםליטע הולד מיט דען פֿיטטיגען
דער ליעבע מיך געדעקט, אונד דיינע גנאַדענהאַנד מיך געהאַלטען
אונד עמפּאָרגעטראַגען איבער זאָ מאַנכערלייא איבעל אונד געפֿאַה-
רען, דיא אונזיכטבאַר מיך אומטוועבטען. אַללער פֿראָהמוטה דען
איך עמפּפֿונדען, קאַם פֿאָן דיר, אונד אין טריבען טמערלענט-
טטונדען האַסט דוא איין מידעס הויפט אַן דיין טרייעס פֿאַטער-
הערץ געלעגט אונד מיך מיט דיינעם היממעלסטראָסט געטטאָרקט.
דאַרום דאַנקעט מיינע זעעלע דיר, איין אונד פרייזעט דיך,
איין הערץ האַנגעט אַן דיר אין ליעבע אונד לופֿערזיכט, דוא אונ-
ערפֿאָרטליכער אין דען האָהען, דער דוא טטעטס גיבסט אונד
ניע עמפּפֿאָנגסט, זעגען טפענדעסט אונד קיינעס זעגענס בע-
דאַרפֿסט, דער דוא זעלבער ביזט דער אונפֿערזיעגבאַרע קוועלל אונד
באָרן אַללעס גוטען אונד זעגענרייכען! יאַ דוא, איין גאָטט! ביזט
פֿאָלל אונבעגרענצטער הולד אונד ליעבע, דאָך איך — מיט אַנגסט
אונד לאַגען פֿראַגע איך מיך: האַבע איך אויך דורך איין ווירקען
אונד טאַפּפֿען אַם הייטיגען טאַגע דיינער ליעבע מיך ווירדיג גע-
לייגט ? האַבע איך דיעזען טאַג אויך זאָ פֿערלעבט, וויא איך איהן

הָאטטע פֿערלעבען זָאללען? — האַבע איך אַללע מיינע געליבדע אונד פפֿליכטען געגען גָאטט אונד מיינען נֶעכסטען ערפֿיללט? — האַבע איך דאַז גוטע, דאַז זיך מיר צו טהון דאַרגעבאָטען, ניכט פֿעראַבזיימט, אָדער עס נור האַלב געטהאַן, מיט לויעם זין, מיט קאַלטעם, אונפֿריינדליכעם הערצען? — האַבע איך גָאטט אין אַל־לען זיינען וועגען אונד שיקקונגען פֿערעהרט, אויף איהן מיינע האָפֿפֿנונג, אין איהן מיינע צופֿערזיכט געזעטצט? — האַבע איך אַללען פֿערזוכונגען צור טהאָרהייט אונד זינדע ווידערשטאַנדען?

מיט שמערץ אונד רייע מוס איך בעקעננען, גאָטט, איך האַבע פֿאָר דיר געזינדיגעט! ניכט איממער האַבע איך דיך אים הערצען געטראַגען, ניכט איממער בין איך אויף דעם וועגע גע־בליעבען, דען דוא אין הולד אונד גנאַדע אונס פֿאָרגעצייכנעט, ניכט איממער האַט דער געדאַנקע אַן דיך מיינע געפֿיהלע געהייליגט, מיינע ליידענשאַפֿטען געזענפֿטיגט! — וויא פֿיהלע איך מיך נון ניעדערגעבייגט פֿאָן דען פֿאָרווירפֿען מיינעס געוויססענס! אַך וויא האַססענסווערטה איזט דאָך דיא זינדע, וויא ענטווירדיגט אונד ענטאַדעלט זיא אונז, אונד רויבט אונז דעס לעבענס שאֶנסטעס גוט; דען פֿריעדען אונד דיא רוהע אונזערער זעעלע.

אָ, ערבאַרמע דיך מיינער, דוא גיטיגער פֿאַטער אין דער האֶהע, דער דוא זאָ אונענדליך רייך ביזט אַן ליעבע אונד ערבאַר־מען, פֿערגיב מיר, וואָ איך אין מיינער זינדהאַפֿטיגקייט מיך פֿער־גאַנגען, אונד ענטציעהע מיר ניכט דיינע פֿאַטערהולד אונד ליעבע. נים פֿאָן מיר דיא באַנגיגקייט אונד בעקלאָממענהייט דער זעעלע, אונד לאַס דיינען הימעלספֿריעדען זיך אויף מיין געמיטה זענקען, דאַס איך מיט פֿערזאֶהנטעם הערצען, פֿערזאֶהנט מיט דיר, מיין גאָטט, אונד מיט מיינעם געוויססען, דער וואָהלטהאַט דעס שלאַ־פֿעס מיך ערפֿרייען קאֶננע.

מאֶגעסט דוא, גנאַדענפֿאָללער, דיינע ליעבע איבער מיך וואַ־כען לאַססען, מיך בעוואַהרען אונד בעהיטען פֿאָר דען שרעקניס־סען אונד געפֿאַהרען, דיא אים פֿינסטערן שלייכען. לאַס דען שלאַף דען דוא אויף ערדען געזאַנדט, צום טראָסט אַללער בעדראֶנגטען, צור לינדערונג אַללער שמערצען אונד זאָרגען, אויך אויף מיך אונד מיינע אַנגעהאֶריגען זיינען וואונדערטהאֶטיגען באַלזאַם אויסגיעססען.

בירג אונז אים שאַטטען דיינער פֿליגעל, זאָ זינד וויר געבאָרגען איממערדאַר, דען דו, גאָטט! ביזט מיין באַננער אונד מיינע זיכֿערע צופֿלוכֿט מיר, מיין טורם, מיין פֿעלז, מיין האָרט. אין דיינע האַנד בעפֿעהלע איך מיינען גייסט אונד מיינען לייב, מיינען פֿריעדען אונד מיין גליק, בעפֿעהלע איך אַללעס, וואַס מיר ליעב אונד טהייער איזט אים לעבען. אָב איך שלאַפֿע, אָב איך וואַכֿע, גאָטט מיט מיר, איך פֿירכֿטע ניכֿטס. אַמען.

אַבענדגעבעט.

II.

„רוהיג לעגע איך מיך ניעדער,
שלאַפֿע אונד ערוואַכֿע וויעדער,
דען מיך האֶלט דער הערר.“
(תהלים ג' ו').

עס לאַגערן זיך דיא אַבענדשאַטטען איבער דיא ערדע, אונד וויא ערקוויקענד איזט איהרע פֿרישע אונד קיהלע נאַך איינער היי-טערן טאַגעסגלוטה; וויא וואָהל טהוט דיא אַבענדרוהע אונד שטיללע נאַך דער ווערקטהאֶטיגקייט אונד דעם געריישע דעס טאַגעס, דיא פֿריעדפֿאָללע דאֶממערונג נאַך דעם טאַגעס בלענדענדעם גלאַנצע! דער נאֶכֿטליכֿע היממעל בעפֿאֶלקערט זיך מיט שטערנען, יענען לייכֿטענדען, שטראַהלענדען וועזען, דיא זאָ מילד אונד בעשוויכֿטי-גענד, אַלס וואֶרען זיא גאָטטעס פֿערמיטטעלנדע, פֿריעדענברינגענדע באָטען, אויף אונז ניעדערשויען אונד אונזערע בליקקע פֿאָן דעם אירדישען אַב- אונד צו דעם היממלישען הינויפֿלענקען. פֿייערליכֿער ערנסט ערפֿיללעט אונזערע זעעלע, אונד פֿאָן טיעפֿערן הייליגען עמפּפֿינדונגען דורכֿשטראֶמט, ערהעבט זיך אונזער הערץ צו דיר, אונזיכֿטבאַרער, אונבעגרייפֿליכֿער, דער דוא איבעראַלל אונז אומגיבסט אונד געגענוואֶרטיג ביזט, אים טיעפֿסטען דונקעל דער נאֶכֿטע, וויא אינמיטטען דעס טאַגעס ליכֿט אונד העללע.

איך העבע מיינע האֶנדע צו דיר עמפּאָר, מיין גאָטט, אונד דאַנקע דיר אויס טיעפֿער זעעלע פֿיר אַללעס, וואָמיט דיינע פֿאַ-טערהולד מיך הייטע האַט בעדאַכֿט, פֿיר יעדע זעגנונג, מיט דער

דוא איך בעגנאַדיגט, פֿיר יעדע פֿריידע, מיט דער דוא מיין לע־בען געשמיקט. אונד אויך פֿיר דאַז טרויריגע אונד בעטריבענדע, דאַז דוא אויף מיינען וועג געלעגט, וויל איך דיך פרייזען; דען אַללעס וואַס דוא טהוסט, איזט וואָהלגעטהאַן!

דוא האַסט דיעזען טאַג געשאַפֿפֿען, מיט אַללעם וואַס ער ענטהאַלטען, דוא פֿיהרסט נון אויך דיא נאַכֿט הערויף מיט איה־רער שטאֶרקענדען רוהע, מיט איהרעם ערקוויקענדען שלאַפֿע, אונד איבער דעם שלאַפֿע וואַכֿעסט דוא, דער דוא ניממער שלאֶפֿסט אונד שלוממערסט. דיין אַללזעהענדעס אויגע רוהט אויף דען אין אָהנמאַכֿט אונד בעוואוסטלאָזיגקייט געשלאָססענען לידערן; דיינע שירמענדע האַנד שטרעקקעסט דוא אויס איבער דאַז לאַגער דעס שלוממערנדען צום שוטצע געגען דיא געפֿאַהרען, דיא אים דונקעלן לויערן! — וויא וואָהל טהוט מיר דער געדאַנקע: דוא גאָטט ביזט מיר נאַהע, דוא שירמעסט, דוא וואַהרעסט אונד היטעסט מיך! אָהנע ציטטערן אונד צאַגען געהע מיינע זעעלע צור רוהע, דער הערר איזט בייא דיר, וואַס קאֶננטעסט דוא פֿירכֿטען! שטאֶרקעט אייך, איהר ערמאַטטעטען גליעדער, ערהעבע דיך, מיין ערשאֶפפֿ־טער גייסט, ווירף פֿאָן דיר, מיין הערץ, דיינע קיממערניססע אונד זאָרגען, דיינע לאַסטען אונד בעשווערניססע, אונד גיב דיך גאַנץ אונד אונגעטהיילט הין דען זיסיגקייטען דער רוהע.

דאָך נור איינעם ריינען געוויססען איזט דער שלאַף זאַנפֿט אונד ערקוויקענד; דרום, פֿאַטער, בעפֿאָר איך מיין לאַגער זוכֿע, פֿלעהע איך פֿאָלל דעמוטה אונד אינברונסט דיך אַן. פֿערגיב אונד פֿערצייהע מיר, ווען איך הייטע פֿאָר דיר געפֿעהלט אונד מיין טהון אונד לאַסטען דיר מיספֿאֶלליג וואַר. בליקקע פֿערזאֶהנט אויף מיינע רייע ניעדער, ענטציעהע מיר ניכֿט דיינען שוטץ, אונד לאַס מיך מיינער אונגעשטאֶרטען, אונגעטריבטען רוהע געניעסען, אונד דעם מאָרגענס וויעדער נייא בעלעבט אונד געקראֶפֿטיגט ערוואַכֿען, צו ניצליכער טהאֶטיגקייט אונד צו פֿראָממען ווירקען אונד שאַפֿ־פֿען, נאַך דיינעם וואָהלגעפֿאַללען. אַ מ ע ן.

דער שלאַף.

איינע בעטראכטונג.

III.

„איך ליעגע — איך שלאַפע —; איך ערוואַכע,
דען מיך שטיטצט דער עוויגע.“ (תהלים ג׳ ו׳.)

שלאַף! — פריעדליך זאַנפטער ענגעל, דען גאָטט אין דאַז טהראֶנענטהאַל דער ערדע העראַבגעזאַנדט, אום מיט זיינען ווייכען פיטטיגען דאַז לייד דעס לעבענס צוצודעקקען, זענקע דיך רוהעברינ=גענד אויף מיינע אויגענלידער, — טריטט איין אין דיא היטטען, וואָ דאַז עלענד וואָהנט, אונד אומשפיעלע מיט זיסען טריימען דיא לאַגערשטאֶטטע דעס אונגליקליכען, דאַס ער זיינע זאָרגען פערגעססע אונד זיינער קיממערניססע ניכט מעהר געדענקע. ברינגע גענעזונג דען קראַנקען, דאַס זיא געשטאֶרקט אונד פרישבעלעבט ערוואַכען, אונד פאָן נייער יוגענדקראַפט איהרע מאַטטען גליעדער דורכשטראֶמט פיהלען — אונד אַללען דענען, דיא אום מיינען געליעבטען הינגע=שיעדענען וויינען, צייגע דוא, דאַס אויך דער טאָד נור איין פריעד=ליכער שלאַף זייא, אויף דען איין העררליכעס ערוואַכען פאָלגעט, איין זעליגעס אויפערשטעהען אין דען געפילדען דעס ליכטס, וואָ קיינע נאַכט מעהר איזט, אונד קיין גרויען דער נאַכט, זאָנדערן היממלישע, אונאויסשפרעכליכע זעליגקייט אין גאָטטעס נאֶהע.

וואָהל זינניג אונד בעדייטונגסרייך איזט דיא זאַגע, דאַס דעם נאַכטס דיא זעעלע איהרען אירדען לייב, איהרע לייבליכע שטויב=הילע, פערלאֶסט, אום אין דאַז גראָסע היממעלסבוך דיא וואֶהרענד דעס טאַגעס פעראיבטען טהאַטען איינצוצייכנען. — אונד ווען דאַן איינסטענס אַם טאַגע דעס געריכטס, גאָטט דען מענשען פאָר זיינען ריכטערשטוהל רופט, דאַן צייגט ער איהם דיא אייגענע האַנדשריפט הין, אום דער פעראיבטען טהאַטען איהן צו איבערווייזען. אָ, מיינע זעעלע, מאֶגעסט דוא נור עדלע געדאַנקען אונד זעגענסרייכע האַנד=לונגען איינצוצייכנען האַבען אין דיעזעס בוך דעס עוויגען געדענ=קענס! — אַמען.

אַם זאָננטאַג.

„גאָטט שפּריכט:
עס ווערדע ליכט!" (בראשית א׳ ג׳)

הערר אונד שאֶפּפער דער וועלט! איינע נייע וואָכע האַט בעגאָננען! איהר ערסטער טאַג רופעט מיר פאָר דיא זעעלע יענען גראָססען ערסטען טאַג דער וועלטשאֶפּפונג, דאַ אַללעס וואַר וויסט אונד אֶדע, אונד אונענדליכע פינסטערניס רוהעטע איבער דעם שויערפאָללען אַבגרונד דעס ניכטס. דאַ שפּראַכסט דוא — אונד אויס דעם שאָאָסע גרויענהאַפטען דונקעלס ראַנג זיך הערפאָר דאַס פריידפאָללע שטראַהלענדע ליכט; דיעזעס ערסטע בעדינגניס אַללעס לעבענס אונד זיינס. אונד טאַג פיר טאַג ערטאֶנטע פאָן נייעם דיין אַללמאֶכטיגעס „ווערדע" דורך דיא רייהע דער שאֶפּפונג, אונד איממער וייטער דעהנטע זיך דער קרייז דעס געשאַפפענען, אונד איממער נייע וועזען, נייע געבילדע טראַטען אַנ'ז ליכט דעם דאַזיינס, ביז זיא ענדליך דאַשטאַנד דיא וועלט אין איהרער פאָללענדונג, איין אַבדרוק דיינער ערהאַבענען הערליכקייט אונד מאַיעסטאֶט, איין ווידערשיין אונד שטראַהל דיינער אומפאַססענדען ווייזהייט אונד גיטע, אונד איין טאַג הימלישער רוהע דיא שאֶפּפונגסרייכע וואָכע שלאָס, דער פאָן דיר געזעגנעט וואורדע אונד געהייליגט צור רוהע אונד פייער פיר אַללע צייטען.

מיין גאָטט! וואָהל ניכט צו פיעל אונד צו שווער וואַר עס דיינער אַללמאַכט, דיא גאַנצע שאֶפּפונג אַן איינעם טאַגע, דורך איינען איינציגען רוף, איינען איינציגען הויך ערשטעהען צו לאַססען, אַלליין דוא וואָללטעסט אונז דיא גראָססע לעהרע געבען, דאַס יעדער טאַג דער וואָכע דעם שאַפפען אונד ווירקען בעשטיממט זייא, דאַרום דער מענש קיינען טאַג דאַהין געהען לאַססען דירפע אין טראֶגעם, נוטצלאָזעם מיססיגגאַנגע, אונד דער טאַג, דען וויר ניכט דורך טהאֶטיגקייט אונד בעטריעבזאַמקייט בעצייכנען, איין פערלאָרנער פיר אונז זייא, אויסגעשטריכען אויס דעם בוכע אונזערעס לעבענס.

גיב, אָ גאָטט, דאַס עס מיר געלינגע, דיעזער בעשטיממונג געטרייא צו לעבען אונד אַללע מיינע טאַגע דורך איינע ווייזע טהאֶטיגקייט אויסצופיללען. מאֶגעסט דוא, דוא גאָטט דער שטאֶרקע,

מיר ביישטעהען מיט דיינער הילפֿע, מאֶגעסט דו, דו קוועל אַללער ווייזהייט, מיך ערלייכטען דורך פֿערשטאַנד אונד איינזיכט, דאַס איך שטעטס בייא מיינעם טהון אונד לאַססען מיינען היילזאַמען, וויר-דיגען צוועק פֿאָר אויגען האַבע, אונד אימּמער דאַז רעכטע מיטטעל צו דעססען עררייכונג פֿינדע. פֿערלייהע, אָ גאָטט, מיינעם קאֶרפער געזונדהייט אונד קראַפֿט, מיינעם געמיטהע געדולד אונד אויסדויער פֿיר אַללע דיא אויפֿגאַבען אונד אַנפֿאָרדערונגען מיינעס שטאַנדעס אונד בערופֿעס, דאַס איך ניעמאַלס ערמידע אונד ערמאַטטע אין דעם, וואַס פפֿליכט אונד געוויססען פֿאָן מיר פֿאָרדערן. לאַס לייכטען מיינעם גייסטע דאַז ליכט דער ערקעננטניס אונד דעס גלויבענס, דאַס ער נימּמער פֿאָן דעם דיסטערן שלייער דער זינדע פֿערהיללט אונד אומדונקעלט ווערדע, אונד דאַס דיא איררליכטער דער ליידענ-שאַפֿטען מיינע פֿערנונפֿט ניעמאַלס איררע פֿיהרען; אונד ווען איך איינסט אַם שלוססע מיינער לעבענסוואָכע אַן דער פפֿאָרטע שטעהע, דיא איינפֿיהרט צור עוויגען רוהע, אונד דען בליק צוריקווענדע אויף מיין פֿאָללבראַכטעס שאַפֿפֿען אונד ווירקען, דאַס מיר דאַן דאַז פֿריידיגע בעוואוסטזיין ווערדע, „דאַס אַללעס גוט זייא," ווירדיג מיינער מענשליכען בעשטיממונג, ווירדיג דיינעס גאֶטטליכען וואָהל-געפֿאַללענס. אַמען.

אַם מאָנטאַג.

„אונד גאָטט שפּראַך:
איבערס וועלטגעטיממעל
דעהנע זיך איין הימּמעל!" (בראשית א' ו')

איך שויע הינויף, מיין גאָטט אונד הערר, צו דעם שאֶנען, וואונדערפֿאָללען הימּמעל, דען דו איבער דיא ערדע געוואֶלבט, מיט דעססען הייטערער בלייע דו אונז זאָ פֿריינדליך אַנבליקסט, מיט דעססען אומוואֶלקטען האֶהען, אַללפֿאַטער, דו צו אונז רעדעסט, אין דער ערנסטען פֿורכטבאַרען שפּראַכע דעס דאָננערס אונד דעס בליטצעס, איך שויע הינויף אונד מיין בליק האַנגעט מיט עהרפֿורכט אַן דיעזען האֶהען, דיא דו זאָ רייך מיט וואונדערן האַסט געשמיקט אונד אויסגעשטאַטטעט. אַך, וויא אַרם וואֶרען וויר, זאָ דו אין דיינער הולד אונז דיעזען אַנבליק ניכט געוואֶהרט האֶטטעסט. וואַס

וואֶרע אונז דיא ערדע, וויא טרויריג, וויא אֶדע, וויא פֿריידלאָז, זאָ וויר דען היממעל ניכט איבער אונז האֶטטען! אונזערע שאֶנסטען האָפֿפֿנונגען טראַגען וויר אין דען היממעל היניין, דאָרטהין זעהנט זיך אונזער גייסט, דאָרטהין ריכטעט זיך אונזער בליק אין פֿרייד אונד לייד, אין גוטען, וויא אין בעֶזען טאַגען, אונד עס קעהרט פֿריעדע אונד שטאֶרקונג אין אונזער הערץ איין. יאַ, האָך אין דעם היממעל איזט דיין טהראָן, אין דען פֿערנען וועלטענהאֶהען איזט דיין זיטץ, דאָך ניכט פֿערן ביזט דוא, אָ גאָטט, דעם ערדענ=קינדע; דיין רעכט אונד דיינע מילדע, דיא וואַלטען ביז אַן דער וועלטען ענדע, אונד דאַז גערינגסטע דיינער געשאֶפּפֿע טראֶגסט דוא אַן דיינעם פֿאַטערהערצען, לייטעסט דוא אַן דיינער טרייען פֿאַטערהאַנד.

ערהאַלטע מיר, אַללפֿאַטער, שטעטס איין אָפֿפֿענעס אויגע פֿיר דיא וואונדערווערקע דיינער שאֶפּפֿונג, אונד איינען אָפֿפֿענען זין, אום דיך דען ווייזען, אַללמאֶכטיגען, אַלליעבענדען שאֶפּפֿער אונד פֿאַטער דעס אַללס צו ערקעננען; איין אָפֿפֿענעס הערץ, דאַס דאַרין איינציעהע דיא אַללאומפֿאַססענדע ליעבע; דיא ליעבע צו דיר, מיין גאָטט, אונד דיא ליעבע צו דיינען געשאֶפּפֿען; דאַס דאַרין היימיש ווערדע דער מוטה אונד דיא קראַפֿט, דיא וויללענסקראַפֿט אונד דיא אויסדויער צו איבען דאַז גוטע, צו פֿאָללפֿיהרען דאַז הייל= אונד זעגענספֿאָללע פֿיר מיך, פֿיר מיינע אַנגעהאֶריגען אונד מיינען נאֶכסטען. ערהאַלטע מיר דען היממעל דעס לעבענס ריין אונד אונגעטריבט פֿאָן גראַם אונד שמערץ; ערלייכטע איהן מיר דורך דאַז זעגענס=פֿאָללע ליכט דיינער הולד אונד גנאַדע, דיא דוא נימער פֿערזאַגען אונד ענטציעהען וואָללעסט מיר אונד דען מייניגען אונד דער גאַנצען גראָססען מענשענוועלט. אַמען.

אַם דיענסטאַג.

„גאָטט שפּראַך:
„איין מעער פֿאָן בלומען, בליטהען, שפּראָססען,
זייא איבערס ערדענ=אַנטליטץ אויסגעגאָססען!“ (בראשית א׳ י״א.)

עוויגער גאָטט אונד פֿאַטער! טיעפֿע אוננעננבאַרע ריהרונג ערגרייפֿט מיין געמיטה, ווען איך מיין בליק אין דיינע רייכע, גע=

זעגנעטע טֶפּפֿונג פֿערלויערט. וויא פֿיעלעס טֶנע, הערליכע, וואונדערפֿאָללע טריטט אונז דאַרין ענטגעגען, אין דעם אַלל דיינע הולד אונד טרייע, אַלל דיינע אונבעגרענצטע פֿאַטערליעבע זאָ זיכטבאַר זיך אויסטפּריכט. וואַס קאָננטע נור מיינער דאַז פֿערלאַנגענדע מענטענהערץ זיך ווינטען, דאַז דיינע רייכע אונד טֶנע טֶפּפֿונג איהם ניכט אין הילע אונד פֿילע דאַרביעטעט! וואַס דען קאָרפּער נאָהרט אונד קרֶפֿטיגט, וואַס דאַז הערץ ערקוויקט אונד ערפֿרייעט, וואַס דען גייסט אַדעלט אונד ערהעבט, האַסט דוא פֿיר איהן הער־פֿאָרגערופֿען. דוא זיעסעסט אַן דיא ערדע דיין גאָטטליכעס וואָרט ערגעהען — דאַ טפּריעסטע דער באָדען הערפֿאָר דיא אונצאָהליגען קייטע אונד טפּראָססען, דאַז וואָגענדע קאָרן, דען פֿרוכטטראַגענדען בוים, דיא פֿאַרבענטימערנדען בלומען, דיא הייליבריגענדען קריי־טער; דאַ ביעדעטע זיך דער טפּרודעלנדע קוועלל, דער ברויזענדע טטראָם, דאַז וויטע, אונאיבערזעהבאַרע מעער.

ווען איין הערץ אַן אַללעס דיעזעס דענקט, דאַן ליעהט האָפּפֿ־נונג אונד פֿערטרויען אין איין געמיטה איין; דער גאָטט, דער דיעזע וועלט צור הייטאַטה דעס מענטענקינדעס זאָ וואונדערפֿאָלל האַט אויסגעטטאַטטעט, צור זעטטיגונג זיינעס הונגערס, וויא צור ערקוויקונג זיינער אויגען, וויא צור ערפֿריטונג אונד בעלעבונג זיינעס גייסטעס: דיעזער ליעבעפֿאָללע גאָטט זאָללטע ניכט אויך מיינער נאָך פֿאָלל פֿאָרזאָרגענדער פֿאַטערליעבע אויף זיינע מענטענקינדער ניעדערבליקען, יעדעס אונהייל פֿאָן איהנען אַבווענדען, דיא בייזע דעס גליקס פֿיר זיא ערבליהען, דיא בלומען דער פֿריידע פֿיר זיא טפּראָססען לאַססען, אונד זיינען ענגעלן בעפֿעהלען, דאַס זיא אונז אויף איהרען האָנדען טראַגען? — דער גאָטט, דער דעם מעערע זיינע געזעטצע אַנגעוויעזען, דאַס עס דאַז טראָקענע לאַנד ניכט איבערטוועממע, דער בעפֿיעהלט אויך איינען טהראָנען, דיא דער טמערץ ערפּרעסטע, דאַס זיא טראָקנען פֿאָן איינען וואַנגען, דאַמיט דיא ראָזען דער פֿריידע וויעדער דאַרויף זיכטבאַר ווערדען.

דוא ערהאַלטער דער קייטע אונד זאַאַטען, דיא דוא אַם דריטטען טטֶפּפֿונגסטאַגע אינז זיין גערופֿען, ערהאַלטע אויך אין מיר דיא קייטע אונד זאַאַטען זאָלכער האָפּפֿנונגסרייכען געדאַנקען דאַס דיא טטירמע אונד זאָנגענגלוטהען דער לייט איהנען ניכטס

אַנהאַבען מֶגען, זאָנדערן דאַס זיא אין באָדען איינעס הערלענס פֿעסטע וואורצעל פֿאַססען אונד זעגענסרייכע פֿריכטע טראַגען, דאַראַן דיא וועלט זיך ערפֿרייע, אונד דוא, איין גאָטט, געפֿאַללען פֿינדעסט. אַ מ ע ן.

אַם מיטטוואָך.

„אין דעם היממעלס בויער פֿערנע,
שטראַהלטע זאָננע, מאָנד אונד שטערנע!"
(בראשית א׳ י״ד.)

דער דוא טהראָנעסט אים עוויגען ליכטע, דיך פרייזעט איינע צונגע, צו דיר ערהעבט זיך איין הערץ אין דעמוטה אונד פֿערטרויען. דאַז אויגע זיעהט דיך ניכט, דער פֿערשטאַנד ערפֿאַסט דיך ניכט, אַבער דאַז הערץ אַהנעט דיך, אונד דיא זעעלע ערקעננט דיך אים העללען ליכט אונד שפּיעגעל דיינער וואונדער, דיא טאֶגליך כיא אַן איהר פֿאָראיבערציעהען. אַם פֿיערטען שאֶפּפֿונגסטאַגע האַט דיינע שאַפֿפֿענדע אַללמאַכט זיך געאָפֿפֿענבאַרט אים שטראַהלענגלאַנץ דער היממעלסליכטער, דיא אויך דיין וואָרט אונד געהייס האָך אים רויאַ איהרען גאַנג אַנגעטרעטען. דוא שפּראַכסט: „עס ווערדע ליכט!" גלאֶנצענדעס, ערקוויקענדעס ליכט אים ווייטען רייכע דער שאֶפּפֿונג, אונד אויפֿפֿלאַממטע דיא זאָננע אַם היממעלסצעלטע, אַללעס איבערשטראָהמענד, אַללעס דורכדרינגענד מיט איהרעם ליכטע אונד איהרער גלוטה. הערויף צאָג דער מאָנד אַם אַבענדליכען היממעל, שטילל אונד מילד, דער געפֿאֶהרטע דער ליידענדען, דערען לאַגער דער שלוממער פֿליעהט, דער טראֶסטער דער בעטריבטען, דיא דער שווייגענדען נאַכט איהרען גראַם אַנפֿערטרויען אונד עס ער־גלאֶנצטע דאַז אונגעצאֶהלטע הער דער שטערנע, דיא מיט פֿריינד־ליכען, שטראַהלענדען אויגע — אַלס וואֶרע עס דאַז אויגע דער וואַכענדען פֿאָרזעהונג — אויך אונז הערניעדערבליקען אונד אונז דיא זעעלע ערהעבען.

גאָטט, איין גאָטט, וויא גראָס, וויא פֿאָלל אונענדליכער הולד אונד ליעבע ביזט דוא, דאַס דוא זאָ פֿיעל ליכט אונד גלאַנץ איבער דיא שאֶפּפֿונג האַסט אויסגעברייטעט. עס פֿיללעט זיך איין הערץ

מיט אַנבעטונג אונד פֿערעהרונג, עס טטייגערט זיך איין אוטה אונד איין פֿערטרויען אין דען טריבען אונד דיסטערן טאַגען דעס לעבענס. דוא האַסט דען היממעלסליכטערן איהרע באַהן פֿאָרגעלייכנעט, דאַס זיא נור רעכטען לייט אויפֿ= אונד ניעדער געהען; דוא פֿיהרעסט העררויף נאַך יעדעם טאַג דען טטילען אַבענד, אום רוהע אונד טלוממער לו געבען דער מידען ערדע, אונד לאַססעסט איינען פֿריטען מאָרגען אַנברעכען נאַך יעדער נאַכט, אום נייא לו בעלעבען אונד לו ערוועקקען, אַללעס וואַס טלוממערט אונד רוהעט. דוא ווירסט אויך נור רעכטען לייט דיין טרעסטענד היממעלסליכט אונז זענדען, ווען דיא נאַכט דעס עלענדס אונד דעס מיסגעשיקקעס אונזער דאַזיין פֿערפֿינסטערט; דוא ווירסט דיא זאָננע דיינער געטטליכען גנאַדע אונד הולד אונז לייכטען לאַססען, ווען קיממערניססע אונד זאָרגען אונזער לעבען אומוואָלקען; דוא ווירסט דען אַבענדטאַטטען איבער אונז העראופֿפֿיהרען, ווען דעם טיקזאַלס הייסע גלוטהען אונז לו פֿערלעהרען דראָהען.

אונד זאָ ווילל איך דען מיט דיעזעם פֿראָהען פֿערטרויען לו דיר, אַללפֿאַטער, איין טאַגעווערק בעגיננען, דאַז דוא זעגנען מאָגעסט אויס דער פֿיללע דיינער גנאַדע, דאַס עס מיר אונד דען איינגען לום היילע געררייכע. אַמען.

אַם דאָננערסטאַג.

„גאָטט! וויא פֿיעל זינד דיינע ווערקע,
דוא האַסט זיא אַללע אין ווייזהייט געטאַפֿפֿען.“
(תהלים ק"ד כ"ד).

וויא גראָס זינד דיינע ווערקע, העררר! איין טאַג פֿערקינדעט דעם אַנדערן דיינע וואונדער, איין טאַג ערלאֶהלט דעם אַנדערן דיינע הולד אונד ליעבע פֿיר דיינע געטעפּפֿע.

אַם פֿינפֿטען טאַגע דער וואָכע האַט דיין טעפּפֿונגסוויללע אַללעס לעבענסבעגאַבטע אויף ערדען אינז דאַזיין גערופֿען. וויא פֿיעל, וויא לאַהללאָז זינד דיינע געטעפּפֿע, דיא דיעזען ערדבאַלל בעוואָהנען, וויא פֿערטיעדען איהר וועזען, איהרע געטטאַלט, איהרע טריעבע אונד בעדירפֿניססע — אונד איבער אַללע וואַכעט דיין

פֿאַטעראויגע, אונד פֿיר אַללע זאָרגעט דיינע פֿאַטערהולד. וואַס אין דען וויסטען אונד איינאָדען לעבט, אָדער אין דען איפפיגען, פֿרוכט־רייכען טהאָלערן זיך אויפֿהאַלט, וואַס האָך אין דען לופֿטען זיינען פֿלוג האַט, אונד וואַס טיעף אים מעערעסבאָדען זיך בעוועגט, זיא אַללע זינד פֿאָן דיר בעדאַכט אונד פֿערזאָרגט. זיא רופֿען דיך אַן אין דער טפראַכע איהרער נאָטה, אונד דוא ערהאָרעסט זיא אונד גיבסט איינעם יעדען נאַך זיינעם בעדאַרף, וויא זאָללטע דיין אויגע ניכט אויך אויף מיך רוהען, דער דוא מיך זאָ זעהר בעגאַבט אונד אויסגעטטאַטטעט האַסט מיט דען לייבען דיינער הולד אונד ליעבע.

דרום וויל איך דען פֿראָה אונד פֿריידיג דיך פריזען, מיין גאָטט! מיט פֿראָהעם, פֿריידיגעם הערצען דיא פפֿליכטען ערפֿיללען, דיא מיין בערוף אונד מיינע טטעללונג אין דער גראָסען וועזענ־קעטטע מיר אויפֿערלעגען, אונד מיך ניעמאַלס היגגעבען דען ניע־דערבייגענדען, ענטמוטהיגענדען זאָרגען איבער דעם לעבענס בע־דירפֿניססע אונד ענטבעהרניססע. דער דוא דאַז לעבען גיבסט, ווירסט אויך דעם לעבענס בעדאַרף אונד אונטערהאַלט געבען; דער דוא דעם טהיערע דעם פֿעלדעס זיין בראָד גיבסט, דען יונגען ראַ־בען וואָרנאַך זיא טרייען; דוא ווירסט אויך מיך ניכט אויסטליע־סען פֿאָן דען גאַבען אונד טפענדען דיינער מילדען האַנד. אום איינעס נור, בעטע איך לו דיר, אַללפֿאַטער: פֿערלייהע מיר איינ־זיכט אונד פֿערטטאַנד, דאַס איך דיינע גאַבען מיט ווייזעם הער־לען געניעססע אונד דיינע זעגנונגען ניעמאַלס מיסברויכע. ערלייכטע מיך, דאַס איך טטעטס מיינעס פֿאָרלוגעס איבער דאַז טהיער מיר בעוואוסט, מיינער האָהערן בעטטיממונג ווירדיג לעבע, דאַס איך ניכט אונהייליג פֿאַללע דען טהיערישען געליסטען, ניכט אונטערגעהע אונד פֿערזינקע אין דען טלאַם דער זינדע, זאָנדערן מיממער בעס־סער אונד פֿאָללקאָממענער ווערדע, מיממער ווירדיגער דיינעס וואָהל־געפֿאַללענס, אונד מיממער האָהער מיך ערהעבע לו דיר, דער דוא דען מענטען געטטאַפֿפֿען האַסט לו איינעם היילִיגען לעבען אויף ער־דען אונד לו איינעם זעליגען פֿאָרטדויערן אים יענזייטס. אַמען.

אַם פֿרייטאַג.

אונד גאָטט שפּראַך:
„וויר וואָללען איינען מענשען מאַכען
אין אונזערעם עבענבילדע, אין אֶהנליכקייט מיט אונז.“
(בראשית א׳ כ״ו).

גראָס ביזט דוא, אָ גאָטט! אין דיינען זיכטבאַרען וואונדערן אונד ווערקען, אונד גראֶסער נאָך אין דיינעם אונזיכטבאַרען וויר־קען אונד וואַלטען.

אין דען זעקס שאֶפּפֿונגסטאַגען, האַט דיין אַללמאֶכטיגעס וואָרט דיעזע גראָסע, הערליכע וועלט אינס דאַזיין גערופֿען, דיא ערדע אונד וואַס זיא פֿיללעט, דיא טהירע אונד דיא פּפֿלאַנצען, דען ערקוויקקענדען טהויא אונד דען לייכטענדען זאָננענשטראַהל. אונד אַלס זיא דאַשטאַנד, דיא וועלט אין איהרער הערליכקייט, פֿיהרטעסט דוא איהר דען מענשען צו, אויף דאַס ער ערקעננע אַלל דיא הערליכקייטען, דאַס ער געניעסע אַלל דאַז געשאַפּפֿענע אונד דיך פּרייזע, דער דוא זאָ גיטיג אונד זאָ הולדפֿאָלל ביזט.

אַללגיטיגער! וועלטען פּרייזען דיך, ענגעלשאֶרע לאָבזינגען דיר, אונד וויא זאָללטע ניכט ערסט דער מענש, דער זאָהן דער ערדע דיך אַנבעטען אונד פּרייזען, דען דוא אַלזאָ בעדאַכט, אַלזאָ פֿאֶטערליך בעגאַבט האַסט אונד געזעגנעט, געעהרט אונד פֿער־הערליכט.

יאַ, מיין גאָטט, איך וויל דיך אַנבעטען, דיך פּרייזען דורך איין לעבען פֿאָלל טוגענד, פֿאָלל הייליגקייט אונד ריינהייט, פֿאָלל גאָטטעספֿורכט אונד מענשענליעבע, אונד איך ניעמאַלס דער זינדע, דער אונדאַנקבאַרקייט געגען דיינע גיטע הינגעבען.

דוא האַסט, אָ גאָטט, אין דיינעם עבענבילדע דען מענשען געשאַפּפֿען אונד געבילדעט. איינען קאֶרפּער האַסט דוא איהם גע־געבען, זאָ קונסטרייך, זאָ עדעל אַן פֿאָרם אונד געשטאַלט, אונד איינען גייסט, נאָך עדלער, נאָך ערהאַבענער, איין פֿונקע דיינער וויזהייט, איין אַבגלאַנץ דיינער ליעבע, אונד זיא ביידע פֿערבונדען צו איינעם הערליכען, וואונדערבאַרען גאַנצען. אונד דיעס מייסטער־ווערק דער שאֶפּפֿונג זאָללטע איך אין מיר פֿעראונשטאַלטען, צער־

טטֶערען דורך זינדע אונד לַאסטער, זָאללטע מיינען קֶערפער ענט=
טטעללען דורך אונמֶעסיגקייט אונד אונזיטטליכקייט, איהן זיינער
אַנמוטה בערויבען דורך געמיינע לוסטע, דורך אונגעליגעלטע בע=
גיערדען, דורך בָאזהייט, האַס, נייד אונד טעלזוכט! — אונד זָאללטע
דעם גייסטע זיינען אַדעל נעהמען דורך געמיינעס זיננען אונד
טראַכטען, דורך אונהייליגעס, טהיעריטעס טטרעבען אונד טריי=
בען! — ניין, ניין, איך וויל זָארגפֶעלטיג אויף מיך אַכטען, וויל
מיין געמיטה פֶערעדלען דורך ווָאהלטהון, וויל מיינען גייסט ערהע=
בען דורך דיינע לעהרע אונד דיין גֶעטטליכעס געזעטץ, וויל מיינען
קֶערפער, דיעזע לַארטע הילע דער זעלע, פָאר יעדעם טטֶערליכען
איינפלוס בעהיטען, פָאר אַללעם, וואַס זיינע געזונדהייט ערטיט=
טערן, דיא רעגזאַמקייט זיינער קרֶעפטע טוועכען קֶענטע: דען ער
איזט איין געבילדע דיינער הֶענדע, דאַז מיטטעל אונד ווערקלייג
אונזערער ווירקזאַמקייט אויף ערדען! —

מֶגעסט נור דוא מיר בייטטעהען, מיין גָאטט אונד הערר,
אונד מיך טטֶארקען אין מיינעם טטרעבען, מֶגעסט דוא מיך בע=
וואַהרען, אַללבאַרמהערליגער, פָאר יעדער פֶערזוכונג, דאַס ניכט
מַאנגעל אונד נָאטה, קוממער אונד זָארגע מיך בעוועלטיגען, דאַס
ניכט קֶערפערליכע ליידען אונד דראַנגזאַלע דאַז ליכט מיינעס גיי=
סטעס טריבען, דאַס ניכט זעעלענקוממער אונד פיין מיינען קֶער=
פער טוועכען אונד לערטטֶערען פָאר דער לייט, דאַמיט איך טטעטס
אויפוועֶרטס טטרעבע, אונד דיר דיא קראַפט דעס גייסטעס אונד
דיא גוטה דעס הערלענס לום אָפּפער בריננגע, ביז איינסט נאַך
דיינעם אונערפָארטליכען ראַטהשלוססע קֶערפער אונד גייסט זיך
טרעננען, אונד דיא זעעלע זיך עמפָארטווינגט, אום ווידער לו זיין
בייא דיר, אַללערהאַבענער! דער דוא ביזט אונד בלייבסט פָאן
עוויגקייט לו עוויגקייט. אַמען.

ביים איינגאַנגע דעס שבת נאָך דעם ליכט-אַנצינדען.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת:

(אַן פייערטאַגען: נר של יום טוב אונד שהחינו).

זייא געלאָבט אונד געפריעזען, עוויגער, אונזער גאָטט אונד וועלטענהערר! דער דוא אונז דורך דיינע געבאָטע האַסט געהייליגט אונד אונז געבאָטען, דיא שבת-ליכטער צו צינדען (דיא פעסט-ליכטער צו צינדען).

„מיט דעם ליכטע פערעהרעט דען העררן.“ (ישעי' כ"ד ט"ו).

אַללמעכטיגער! מיט פריידיגען געפיהלען צינדע איך, נאַך דיינעם ווילען אונד געהייס, דיא ליכטער, צום שמוק אונד צור פערהעררליכונג דער שאַבבאַטהליכען שטונדען, דיא דוא געווייהט אונד געהייליגט. וויא זיס, וויא קאָסטליך זינד זיא, דיעזע שטונדען, דיא דיינע גנאַדע אונז געגעבען האַט! וויא וואָהל טהוט אונזערעם הערצען דיא שאַבבאַטהליכע רוהע אונד שטילע, וואָ דער קערפער זיך ערהאָלט פאָן דען מיהען אונד אַנשטרענגונגען דער וואָכע, דער גייסט זיך ערהעבט אין הייליגען בעטראַכטונגען, וואָ דאַז הערץ דיך זוכט, מיין גאָטט, אונד דיך פינדעט אים אינברינסטיגען געבעט, אים גלייביגען אַנהערען דיינעס וואָרטעס, אין דער אונגעשטערטען בעוואונדערונג דיינער גיטע אונד ליעבע. פיעל זינד דער זאָרגען אונד קיממערניססע דער ווערקטאַגע, פיעל דער קאַמפפע ברינגט דאַז לעבען, דאָך מיט דער שאַבבאַטהשטונדע קעהרט רוהע אונד פריעדע איין אין אונזער הערץ. עס וויכט פאָן אונז דאַז אונרוהיגע פערלאַנגען, דאַז אויפרעגענדע שטרעבען אונד רינגען נאַך דען אירדישען גאַבען אונד גיטערן, איינע זיסע רוהע לאַגערט זיך אויף אונזער געמיטה, אונד דאַז הערץ עפפנעט זיך שטילען, פריינדליכען, וואָהלטהוענדען געפיהלען.

אַללגיטיגער! וויא קאָננען וויר דיר גענוג דאַנקען פיר אַלל דיינע הולד אונד גיטע! דיא גאַנצע וואָכע הינדורך האַסט דוא מיט דיינעם שוטצע אונד דיינער גנאַדע אונז אומגעבען; מיט לעבען אונד געזונדהייט, נאַהרונג אונד קליידונג, ליכט אונד ווערמע האַט

דיינע פֿאַטערהאַנד אונז געזעגנעט! טויזענד פֿריידען האַסט דוא אונז בערייטעט, דיא אונזערן הערצען וואָהלגעטהאַן, אָפֿט, אָהנע דאַס עס אונז זעלבער רעכֿט בעוואוסט וואַרד! טאַג פֿיר טאַג פֿיעל דאַז מאַננאַ דיינעס געֶטטליכֿען זעגענס פֿיר אונז העראַב, אונד אַם ענדע דער וואָכֿע פֿאָלל זאָ מאַנניגפֿאַכֿער זעגנונגען, גיבסט דוא אונז ערסט דיינע רעכֿטע הימעלסגאַבע, דען סאַבבאַטהטאַג. דער סאַבבאַטה איזט דער וואָכֿען קראָנע אונד ציער! ער אַדעלט אונזער שטרעבען, ער ווייהעט אונזערן גענוס, גיעסעט מילדעס הימעלסליכֿט אויף דיא דונקעלהייט אונזערער ערדענבאַהן, אונד פֿיהרט אונז צו דיר צוריק, ווען אונז דאַז שטרעבען דער וואָכֿע פֿאָן דיר ענטפֿערנט. וויר בליקקען צו דיר אויף, מיין גאָטט, מיט גלייביגעם פֿערטרויען אין דעמוטה אונד ליעבע, אונד מיט יעדעם אויפֿבליק צו דיר, מיט יעדעם געדאַנקען אַן דיך פֿעֶללט איין שלייער פֿאָן אונזערן אויגען, ליכֿטער אונד אימער ליכֿטער ווירד עס אין אונזערער זעעלע, אונד וויר אַהנען איינע בעססערע צוקונפֿט, איינען האֶהערן סאַבבאַטה אין דיינער נאֶהע, וואָ אַנגעלייכֿטעט פֿאָן דיינעס טהראָנעס גלאַנץ אונד שטראַהל דער מידע ערדענפּילגער איינגעהט צור עוויגען רוהע, אונד דיא פפֿאָרטען דיינעס עדענס זיך אֶפֿפֿנען פֿיר דיא פֿראָממען אונד גערעכֿטען, דיא איהרע באַהן היער פֿאָללבראַכֿט, איהרע לעבענסאויפֿגאַבע פֿאָללענדעט האַבען. אונד יע הערבער היער דיא מיהע וואַר, דעסטאָ קאֶסטליכֿער דאָרט דיא פֿרוכֿט; יע פֿלייסיגער היער דער אַרבייטער, דעסטאָ רייכֿער דאָרט דער לאָהן. —

זאָ מאֶגעסט דוא מיר דען, מיין גאָטט, דיעזע הייליגען שטונדען זעגנען, דאַס זיא איהרע ערהעבענדע אונד בעזעליגענדע קראַפֿט אַן מיר בעוואֶהרען, דאַס זיא ברינגען ערהאָלונג אונד שטאֶרקונג מיינעם קאֶרפער, איינזיכֿט אונד ערלייכֿטונג מיינעם גייסטע, דאַס עס מיר אימער מעהר געלינגע, דיך מיין גאָטט צו ערקעננען, דיר אֶהנליך צו לעבען, אונד דאַדורך דיינעס וואָהלגעפֿאַללענס אונד דיינער ליעבע שטעטס ווירדיגער צו ווערדען. פֿערלייהע מיר אונד דען מייניגען דיינען אַללמעֶכֿטיגען שוטץ, שירמע אונז פֿאָר יעדעם אונפֿאַלל אונד יעדעם אונהייל, הילף אונז, יעדע פֿערזוכֿונג, יעדען רייץ צור זינדע איבערווינדען, אונד לאַססע לייכֿטען דאַז ליכֿט דער

פֿריידע אין אונזערען הערצען, דאַז ליכט דעם פֿריעדענס אונד דער ליעבע אין אונזערן הייזערן. אַמען.

אַם שבת.

„אונענדליך איזט דעס שאַבבאַטהס זעגען,
ווען וויר נור זיינען רוף פֿערשטעהע'ן,
ניכט טראֶגער רוהע נור צו פֿלעגען,
צור הייליגונג איזט ער אויסערזעה'ן.“
(סאלאָמאָן.)

מיין גאָטט אונד פֿאַטער! מיין שאֶפּפֿער אונד ערהאַלטער! אין זעכס טאַגען האַט דיין גאֶטטליך וואָרט אויס דעם ניכטס הערפֿאָרגערופֿען דיעזע גראָסע שאֶנע וועלט, אונד אויף דען זיע=בענטען האַסט דוא געלעגט דיינען זעגען אונד דיינע וויהע, אונד איהן געמאַכט צום רוהעטאַג פֿיר דען מענשען. דאַ פֿייערן דען אַללע געווערבע, אַללע געשאֶפֿטע זינד בעזייטיגט, אונד דאַז לאֶרמען דער ווערקשטאֶטטע שווייגט אין דען גאַססען, אונזערע הייזער זינד פֿייערליכער געשמיקט, אונזערע הערצען הייטערער געשטימט, איבער אַללעס איזט אויסגעגאָססען איין האֶהערער פֿעסטליכער גלאַנץ. „עס איזט שאַבבאַטה דעם עוויגען צו עהרען.“ דאָך ניכט דיא אייטלע, ניכטיגע, ווערטהלאָזע רוהע דעס מיססיג=גאַנגעס, וואָביי דער גייסט פֿערפֿאַללט, אונד זיננליכע געליסטע זיך אונזערער בעמאֶכטיגען, איזט דעס שאַבבאַטהס צוועק אונד ציעל: זאָנדערן בלאָס דיא רוהע דעס קאֶרפּערס, דאַמיט דעסטאָ בעססער דיא זעעלע איהרע טהאֶטיגקייט ענטפֿאַלטע; דיא רוהע דעס אייסערן מענשען, דאַמיט דעסטאָ לעבהאַפֿטער דער איננערע מענש הער=פֿאָרטרעטע אונד אונזער בעססערעס זעלבסט צור הערשאַפֿט אונד געלטונג געלאַנגע. אַם שאַבבאַטה זאָללען וויר דען דיענסט דער וועלט פֿערלאַססען, אום אונז דעם הייליגען דיענסטע גאָטטעס צו וויהען, וויר זאָללען ניעדערלעגען דיא אַרבייט פֿיר אונזער אירדיש טהייל, אום אונזערעם גייסטיגען, עוויגען הייליג גאַנץ אונד אונגע=טהיילט צו לעבען, דאַמיט וויר ניכט אונטערגעהען אים שטראָם דעס וועלטליכען טרייבענס, דאַמיט אונזער זיטטליכער ווערטה, דיא האֶהערען רעגונגען דעס הערצענס אונז ניכט אים געוויהלע דעס

לעבענס פֿערלאָרען געהען, דאַמיט ניכֿט דיא לאֶרמענדען שטיממען פֿאָן אויסען, דיא הייליגען גאֶטטליכֿען שטיממען אין אונז איבערטאֶנען אונד צום שווייגען ברינגען.

זאָ וויל איך דען אויך, מיין גאָטט אונד הערר, דיינעם געבאָטע פֿאָלגענד, אַן דיעזעם הייליגען טאַגע איך פֿראָממען בעשאֶפֿטיגונגען הינגעבען. איך וויל אַן דיינעם גאָטטעסוואָרטע מיין הערץ ערהעבען, וויל פֿאָר אַללעם אין דעם בוכֿע דער ביכֿער, אין דיינער הייליגען תורה, לעזען פֿאָן דיינען וואונדערן אונד דיינער אַללמאַכֿט, פֿאָן דיינער ווייזהייט אונד דיינער הולד אונד באַרמהערציגקייט, דאַמיט איך דיך איממער אינניגער ערקעננען, איממער דעמוטהספֿאָללער פֿערעהרען לערנע, דאַמיט איך איממער מיט קינדליכֿער הינגעבונג דיר נאַכֿגעהע אונד דיך איממער ליעבע מיט גאַנצעם הערצען, מיט גאַנצער זעעלע אונד מיט גאַנצעם פֿערמאֶגען. איך וויל דיא סאַבבאַטהליכֿען שטונדען דאַצו פֿערווענדען, אום דאַז הערץ מיינער קינדער צו בילדען, דיא לעהרען דער טוגענד אונד גאָטטעספֿורכֿט אין איהרע זעעלע צו פראֶגען, אונד דען גייסט דער ליעבע, דעס גאָטטפֿערטרויענס אונד דער גאָטטערגעבענהייט אין מיינער אומגעבונג הערשענד צו מאַכֿען נאַכֿ מיינען קראֶפֿטען. דאָכֿ ניכֿט נור אויף דיא גליעדער מיינעס הויזעס, אויך אויף דען ווייטען קרייז מיינער נעבענמענשען וויל איך מיינע געדאַנקען ריכֿטען, וויל אויפֿזוכֿען אונטער איהנען דען דירפֿטיגען אונד דען ליידענדען, דעם איך פֿיעללייכֿט מיט ראַטה אָדער טהאַט ביישטעהען קאַן! זאָ וויל איך דיעזען טאַג פֿייערן, אונד „דעס סאַבבאַטהס געדענקען, אום איהן צו הייליגען" אין וואַהרהייט אונד וואַהרהאַפֿטיגקייט! שטאֶרקע נור איממער, אָ גאָטט, מיינען וויללען דאַצו, גיב מיר ווייזהייט, קראַפֿט אונד אויסדויער, דיעזען וויללען צו פֿערווירקליכֿען, אונד גיב, דאַס דיא סאַבבאַטהליכֿען געפֿיהלע, דיא הייטע מיך בעזעעלען, מיך בעגלייטען מאֶגען אין דאַז לעבען דער וואָכֿע, דאַמיט איך אויך מיטטען אים גערייטע דער אַרבייטסטאַגע דען אַדעל דער סאַבבאַטווייהע אין דער זעעלע טראַגע, דאַס מיין הערץ שטעטס ריינער, מיין גייסט שטעטס פֿאָללקאָממענער ווערדע, ביז ער איינסט פֿערקלאֶרט אונד פֿאָללענדעט איינגעהעט, צו פֿייערן יענע גראָסע סאַבבאַטהרוהע אים יענזייטס. אַמען.

בײם אויסהעבען דער תורה אַם שבת.

„דיעס איזט דאַז הימלישע פֿייער,
אום דאַז וויר מוטהיג שטריטטען.
אונד טויזענד יאָהרע האַבען וויר
אום דיעס פֿייער געליטטען.“
(ריעססער.)

געפּריעזען זייא דער נאַמע דעססען, דער זיינעם פֿאָלקע איזראַעל דיא תורה געגעבען אין זיינער היילִיגקייט!

געפּריעזען זייא דער נאַמע דעס וועלטענהערן, געפּריעזען דיא קראָנע דיינער הערלִיכקייט, דיא שטעטטע, אַן דער דוא טהראָנעסט!

מֶגע דיינע גנאַדע וואַלטען איבער דיין פֿאָלק איזראַעל אין עוויגקייט, דאַס דיינע רעטטענדע האַנד זיכטבאַר ווערדע אַן דיינעם פֿאָלקע אונד אין דיינעם היילִיגטהומע; דאַס דיין הימליש ליכט אין זיינער קלאַרהייט אונז צושטרֶעמע, אונד אונזער געבעט ערבאַרמען פֿינדע אונד אין גנאַדען אויפֿגענאָממען ווערדע.

דאַ שטעהע איך פֿאָר דיר, איין גאָטט, בערייט אונד וויללִיג צו דיינעם דיענסטע, אונד בייגע דאַז קניע פֿאָר דיר אונד דיינער היילִיגען תורה, הייטע אונד אימער. ניכט אויף מענשען שטיטצע איך מיך, ניכט אויף דיא, דיא זיך פֿיר געֶטטער האַלטען, פֿערטרויע איך אונד פֿערלאַס איך מיך, אויף גאָטט פֿערטרויע איך, אויף גאָטט אים הימעל. דוא ביזט גאָטט אין וואַהרהייט, דיינע תורה וואַהרהייט, דיינע פּראָפֿעטען וואַהרהייט. דוא ביזט עס, דער וואָהל טהוט אונד וואונדער ווירקט אין וואַהרהייט. אויף דיך שטיטצע איך מיך אונד פֿערטרויע איך, דיינען היילִיגען נאַמען לאָבפּרייזע אונד פֿערעהרע איך מיט הערץ אונד מונד! מֶגע עס דיין וויללע זיין, דאַס דוא מיר עֶפֿפֿנעסט דאַז הערץ פֿיר דיינע גאָטטעסלעהרע, אונד מיר געוועֶהרעסט, וואַס מיין הערץ בעגעהרעט, מיר אונד דיינעם גאַנצען פֿאָלקע איזראַעל, דאַס וויר לאַנג לעבען, גליק אונד פֿריעדען בעדאַכט זיין מֶגען. אַמען.

ביים אויסהעבען דער תורה אַם נייאַהרס־ אונד פֿערזאֶהנונגסטאַג.

גאָטט דער הערר איזט אַללמאֶכטיג, לאַנגמיטהיג, גנאֶדיג, פֿאָללער הולד אונד וואַהרהייט. ער בעוואַהרט זיינע גנאַדע ביז אין דאַז טויזענדסטע געשלעכט, ער פֿערגיבט אונד מאַכט ריין פֿאָן שולד, מיססעטהאַט אונד זינדע.

אַללמאֶכטיגער וועלטענהערר! לאַס אונז אין דיינער גנאַדענ־רייכען שטונדע ערהאֶרונג אונד געוואֶהרונג פֿינדען פֿיר אונזער ווינ־שען, האָפֿפֿען אונד פֿערלאַנגען, אונד גיב אונז, וואַס אונזער הערץ בעגעהרט. פֿאָר אַללעם בעטען וויר אום פֿערגעבונג אונזרער שולד אונד זינדע פֿיר אונז אונד אונזערע אַנגעהאֶריגען, אום איינע אינ־ניגע פֿערזאֶהנונג אין דיינער ליעבע אונד באַרמהערציגקייט. לייטערע אונז פֿאָן אונזערן זינדען אונד פֿערגעהונגען אונד בעדעקקע אונז מיט דיינעם היילע אונד דיינעם ערבאַרמען, צו איינעם לאַנגען אונד גליקליכען לעבען אין פֿריעדען אונד רוהע, לאַס דיינע פֿאָרזיכט וואַלטען איבער אונז, דאַס וויר ערנאֶהרט אונד פֿערפֿלעגט ווער־דען אויס דיינער פֿאָללען, אָפֿפֿענען, מילדען האַנד, אונד דאַז בראָד דאַז וויר עססען, אונד דאַז געוואַנד דאַרין וויר אונז קליידען, אונז רייכליך געוואֶהרט זייא אין אַנשטאַנד אונד אין עהרען אונזער גאַנ־צעם לעבענלאַנג, אויך דאַס וויר מיט פֿרייען, הייטערען הערצען אונד גייסטע דיינעם גאָטטעסוואָרטע נאַכגעהען אונד דיינע גע־באָטע האַלטען אונד בעפֿאָלגען מיט אַללער אינניגקייט אונד ווילליג־קייט. גיב אונז פֿערשטאַנד אונד איינזיכט, איממער טיעפֿער איינ־צודרינגען אין דאַז פֿערשטאֶנדניס דיינער הייליגען גאָטטעסלעהרע, דאַס אונז דיין גאֶטטליך וואָרט אין אַללען זיינען טיעפֿען אונד זיי־נעם אינּנערסטען זין פֿערשטאֶנדליך ווערדע.

זענדע אונז היילונג אונד גענעזונג פֿיר יעדעס לייד אונד וועה, אונד זעגנע אונז אין אונזערם שאַפֿפֿען אונד ווירקען, דאַס יעדעס האַרטע געשיק פֿאָן אונז גענאָממען ווערדע, אונד נור הייל אונד טראָסט, גונסט אונד פֿריינדליכקייט אונז אומגעבע אויף אַללען אונזערן וועגען. אַמען.

ביים אויסהעבען דער תורה אַן דען איברי־ גען דרייא פֿעסטען.

גאָטט דער הערר איזט אַללמֶכטיג, לאַנגמיטהיג, גנאֶדיג, פֿאָללער הולד אונד וואַהרהייט, ער בעוואַהרט זיינע גנאַדע ביז אין דאַז טויזענדסטע געשלעכט, ער פֿערגיבט אונד מאַכט ריין פֿאָן שולד, מיססעטהאַט אונד זינדע.

אַללמאֶכטיגער וועלטענהערר! לאַס אין מיינער גנאַדענרייכען שטונדע איין געבעט פֿאָר דיך געלאַנגען צום גוטען, דאַס דאַז האָפֿ־ פֿען אונד זעהנען מיינעס הערצענס זיך ערפֿיללע! ווירדיגע איך אונד איינע אַנגעהאֶריגען דיינער גנאַדענגאַבען, אונד קראֶפֿטיגע אונד בעפֿאֶהיגע אונז, דאַס וויר דיינען ווילען טהון מיט גאַנצעם אונד אונגעטהיילטעם הערצען. בעוואַהרע אונז פֿאָר דעם איינגענען בעזען אונד זינדיגען הערצענסטריעב, אונד גיב אונז אונזער פֿאָללעס טהייל אַן דיינער גאָטטעסלעהרע, אויף דאַס וויר ווירדיג בעפֿונדען ווערדען, דאַס דער אַבגלאַנץ דיינער גאֶטטליכען מאַכט אונד הערר־ ליכקייט זיכטבאַר אַן אונז ווערדע אונד דער שטראַהל דיינעס גאֶטט־ ליכען ליכטעס, דער גייסט דער איינזיכט אונד דער ווייזהייט אונז דאַז לעבען פֿערקלאֶרע, אויף דאַס אַן אונז אין ערפֿיללונג געהע דער שפרוך, דער געשריעבען שטעהט: „אונד עס ווירד רוהען אויף איהם דער גייסט גאָטטעס, דער גייסט דער ווייזהייט אונד דעס פֿערשטאֶנדניססעס, דער גייסט דעס ראַטהעס אונד דער שטאֶרקע, דער גייסט דער ערקעננטניס אונד פֿורכט גאָטטעס!" זאָ מאֶגע עס אויך דיין ווילע זיין, גאָטט, אונזער הערר, דאַס איך צו אַללעם גוטען, גאָטטגעפֿאֶלליגען, איך בעפֿאֶהיגט אונד בערופֿען פֿיהלע אונד שטעטס וואַנדלע אין דיינען וועגען.

הייליגע אונז אין דער בעאָבאַכטונג דיינער גאֶטטליכען גע־ באָטע, דאַס וויר ווירדיג אונד טהיילהאַפֿטיג ווערדען איינעס לאַנ־ גען, גליקליכען לעבענס היעניעדען אונד דעס עוויגען צוקינפֿטיגען זיינס. וואַהרע אונז פֿאָר אַללען בעזען, לייכטזינניגען געדאַנקען אונד ווערקען, פֿאָר בעזען שטונדען דיא אונפֿערזעהענס קאָממען איבער אונז, פֿאָר יעדעם בעזען פֿערהאֶנגניססע, דאַז אונז בעדראָהעט

אונד איבערפֿאָללט, דאַס, ווער נור אויף דיך, מיין גאָטט, פֿערטרויט, אין דיינער הולד אונד ליעבע שטעטס געבאָרגען זייא. אַמען.

געבעט פֿיר דען לאַנדעספֿאַטער *)

„בעטע פֿיר דאַז וואָהל דיינעס קאֶניגס.“ (פרקי אבות).

אַללמאֶכטיגער גאָטט אונד הערר דעס וועלטאַללס! פֿאָן דיר קאָממט אַללע מאַכט אונד אַללע גראֶסע, דוא זעטצעסט קאֶניגע אונד רעגענטען אויף איהרען טהראָן, אומגיבסט זיא מיט איינעם שטראַהל דיינער מאַיעסטאֶט, אונד פֿערלייהעסט איהנען אַנזעהען אונד געוואַלט, דאַס זיא רעכט אונד גערעכטיגקייט אויף ערדען האַנדהאַבען, דאַס זיא ווערדען איין שוטץ אַללער געדריקטען אונד בעדראֶנגטען, איינע צופֿלוכט אַללער שוואַכען אונד היילפֿסבעדירפֿטיגען, אונד דאַס דער פֿאֶלקער הייל אונד וואָהל אונטער איהרעם צעפּטער ערבליהע. — צו דיר בעטען וויר אויס דעם הערצענס טיעפֿע אונד פֿילע אום זעגען אונד הייל פֿיר אונזערן ערהאַבענען, אַללגעליעבטען לאַנדעספֿירסטען אונד פֿאַטער, דען קייזער

פֿראַנץ יאָזעף דען ערסטען.

זעגנע איהן גאָטט אין דיינער אַללמאַכט, מיט דען בעסטען גאַבען דיינער ליעבע אונד גנאַדע. געדענקע איהם, וואַס ער אין דען וועניגען יאַהרען זיינער רעגיערונג שאָן גראָסעס אונד היילזאַמעס האַט געשאַפֿפֿען אונד פֿאָללבראַכט, אונד פֿערגילט עס איהם אין אַללעם, וואַס ער בעגיננט אונד אונטערנימט. זעגנע איהן מיט דעם שאֶנסטען זעגען געקראֶנטער הייפּטער, מיט דער ליעבע זיינער פֿאֶלקער, מיט דעם פֿריעדען זיינעס רייכעס, מיט דעם גליק אונד דעם וואָהלשטאַנדע אין דעם וויטען געביעטע, דאַז זיין צעפּטער אומפֿאַסט, דאַס ער לאַנגע רעגיערע אין גליק אונד העררליכקייט, דען גלאָררייכען טהראָן זיינער פֿאֶטער מיט אימער גראֶסערעם גלאַנצע אומגעבענד.

*) דיעזעס, וויא דאַז זעעלענגעבעט אַן פֿעסטטאַגען, איזט דער אַגענדע איינעס טהייערן זעליגען גאַטטען ענטנאָממען.

זעגנע דיא דורכלויכטיגע לאַנדעסמוטטער, אונזרע ערהאַבענע
קייזערין עליזאַבעטה.

גיב איהר אין היממלישער פֿילע אַללעס, וואַס נור דאַס מענשענהערץ אונד פֿרויענהערץ ערפֿרייעט.

זעגנע דיא האָהען דיענער, דיא מיניסטער אונד ראָטהע, דיא איהם צור זייטע שטעהען, דאַס אַללעס, וואַס זיא צום הייל דעס שטאַאַטעס אונטערנעהמען, אונטער איהרער האַנד געדייהע, דאַס ניכט דער אונפֿערשטאַנד דער טהאָרען דאַראַן ריטטלע, ניכט דיא טיקקע דעס באָסוויללִיגען עס צערשטאָרע, זאָנדערן אַללגעמיינע ליעבע אונד פֿערטרויען איהנען ענטגעגען קאָממע, אונד איהרע עדלע מיהע אונטערשטיטצע אונד פֿאָרדערע.

אונד זאָ מאָגע דיין זעגען אונד דיינע גנאַדע וואַלטען איבער אַללע, דיא דעם דיענסטע דעס פֿאַטערלאַנדעס איהרע קראַפֿטע ווידמען, דיא איהם דיענען מיט דעם אַרם, אָדער מיט דעם גייסטע, דיא דאַס רעכט שפּרעכען, דיא וואַהרהייט פֿערברייטען, דיא וויססענשאַפֿט פֿאָרדערן, דיא קונסט פּפֿלעגען, דען פֿריעדען זיכערן אונד דעם פֿאַטערלאַנדעס עהרע אונד וואָהלפֿאַהרט מעהרען — איהנען אַללען זענדע דיינען הימלישען זעגען, דאַס זיא דען ערזעהנטען לאָהן פֿינדען פֿיר איהרע בעמיהונגען, דאַס דעם לעבענס גליק אונד פֿריידע איהרע טריטטע בעגלייטע אונד איהר האַנדעל־ווערק געלינגע, צו איהרעם אונד צו אונזרער אַללער וואָהל אונד הייל. אַמען.

בעטראַכטונג, ווען דער נייאמאָנד איינגע־זעגנעט ווירד.

„אונד צום מאָנדע שפּראַך דער העררר, דאַס ער זיך ערנייע, איין גלאַנצענד העררליך בילד, פֿיר דיא ערדענזאָהנע.“ (געבעט.)

„לאָב אונד פּרייז דיר, גאָטט אונד העררר דעס ווערטאַללס! דער דוא מיט דיינעם וואָרטע געשאַפֿפֿען האַסט דיא הימעל, מיט איינעם האַוכע דיינער אַללמאַכט אַללע איהרע לייכטענדען העערע!

דוא האַסט אַללען איהרען גאַנג אונד שטאַנד אַנגעוויעזען, דאַס זיא ניממער פֿערוועכסעלן אונד פֿערפֿעהלען איהרע בעשטיממונג. „צום מאָנדע אַבער שפּראַכסט דו, דאַס ער זיך ערנייע, איין גלאֶנצענד הערליך בילד פֿיר דיא ערדענזאֶהנע,“ אין דעם שטעטען אַבשטערבען אונד וויעדעראויפֿלעבען זיינעס ליכטעס איזט ער איין בילד אונד גלייכניס אונזערעס וועכסעלנדען אונד וואַנדעלנדען לעבענס אויף ערדען, אונד אויס דער האֶהע שפּריכט ער צו דעם מענשען העראַב, טראֶסטענד אונד ערהעבענד, מאַהנענד אונד וואַרנענד.

צו דעם אונגליקליכען שפּריכט דער מאָנד: צאַגע ניכט אונד טרויערע ניכט, אַרמעס הערץ, וועלכעס אויך דיין לייד זייא, וויא טריב אונד דיסטער אויך דיין פפֿאַד איזט, אונד דיין לעבען אומ=נאַכטעט אונד אומדונקעלט — זיעה מיך אַן! ניכט טריבזעליגער אונד נאֶכטליכער קאַן דיין געשיק זיין, אַלס מיינע געשטאַלט נאָך פֿאָר וועניגען טאַגען וואַר, אונד שאָן וויעדער זיעהסט דוא מיך לייכטענד אונד גלאֶנצענד אַם היממעלספּלאַן. זאָ אויך ווירד דיין שיקזאַל זיך וואַנדעלן, דען ניכט עוויג וואֶהרט דיא טרויער, ניכט אויך איממער צירנט דער הערר! דרום צאַגע ניכט אונד אֶנגסטיגע דיך ניכט, טראַגע מוטהפֿאָלל אונד ערגעבען, וואַס דער הערר דיר אויפֿערלעגט, באַלד לאֶסט ער דיר וויעדער לייכטען זיינען גנאַדענשטראַהל אונד פֿיהרט דיך אויס דער פֿינסטערניס צום ליכטע.

אונד דוא, גליקליכער, מאַהנט ער דען בעגליקטען אונד ער=האֶהטען, זייא ניכט צו שטאָלץ, טהוע ניכט צו גראָס, ווען אויך דעם גליקעס גלאַנץ אונד שטראַהל דיך אומגיבט אונד דעם לעבענס שטראַסען זיך העלל אונד לייכטענד פֿאָר דיר אויפֿטהון. זיעה אויף מיך, אויך מיך שטראַהלע יעטצט אים ליכטע, דאָך מיינע קורצע צייט נור אונד איך וואַנדלע גלאַנצלאָז אונד פֿערדונקעלט, אונד פֿער=געבענס זוכט מיך דיין אויגע. גלייך מיר אַבער געהט דער מענשען שיקזאַל איינען עוויגען קרייזגאַנג, אונד עהע דוא דיכ'ס פֿערזיעהעסט, קאַננסט אויך דוא דער נאַכט אונד דעם גרויען דעס אונגליקס אַנ=היימפֿאַללען. דאַרום זייא דעמיטהיג אונד בעשיידען, לאַס פֿאַללען דיינע שטראַהלען אין דיא דונקעלן היטטען דעס עלענדס, ערהעללע דיא פֿינסטערניס דעס אונגליקס נעבען דיר, אונד גיעסע מילדען

טראָסט, וואָ אונד וויא דוא קאַננסט, אין דיא בעטריבטען אונד געדריקטען הערלען.

אונד לו דער יוגענד טפריכ̄ט דער מאָנד אין זיינער טטוממען אונד דאָך זאָ מאֶכ̄טיגען בערעדזאַמקייט: איהר, דיא איהר אים נייאמאָנדע דעס זעבענס טטעהט, נעהמעט אויך איהר איין ביזד אייך לור זעהרע. וויא איך פֿאָן טאַג לו טאַג אימער לונעהמע אַן ליכ̄ט אונד אימער העֶהער טטייגע אויף מיינער באַהן, זאָ מאֶגעט איהר מיט יעדעם טאַגע לונעהמען אַן ליכ̄ט אונד קראַפ̄ט דעס גייסטעס אונד אימער העֶהער טטרעבען אויף דער באַהן אייערער בעטטיממונג, דאַמיט איהר ניכ̄ט דער טראָסטלאָזען נאַכ̄ט דער אונוויססענהייט אונד דער זינדע אַנהיימפֿאַללעט אונד אייער זעבען ניכ̄ט אים דונקעז דער טהאַטענלאָזיגקייט אונבעמערקט דאַהינ- טווינדע, זאָנדערן אים העזזען גזאַנץ דער ווייזהייט אונד דער טוגענד דיא וועזט ערזייכ̄טע אונד ערפֿרייע.

דעם גרייזע אַבער, דער אים זעטלטען זעבענספֿיערטעז מאַטט אונד געבייגט איינהערגעהט, זיין ליכ̄ט אימער אַבנעהמען אונד טווינדען זיעהט, דעם איזט דער מאָנד אין זיינער העֶהע איין גאַר בערעדטער טראֶסטער, אונד יעדע נייאמאָנדספֿערקינדיגונג איזט פֿיר איהן איינע הימזיטע פֿערהייסונג דעס יענזייטיגען זעבענס, „דען לום מאָנדע טפראַך דער הערר, דאַס ער זיך ער- נייע, איין גזאֶנלענד הערר זיך ביזד פֿיר דיא ערדענ- זאֶהנע, דאַס אויך זיא גזייך איהם זיך איינסט ערנייען אונד פֿעריינגען, לום רוהם אונד לור פֿערהעררזיכ̄ונג איהרעס טמאֶפפֿערס."

וויא ער פֿאָר אונזערען אויגען אַבטטירבט אונד ערבזייכ̄ט, אום וויעדער פֿאָן נייעם אין פֿעריינגטער געטטאַזט לו ערטיינען, זאָ דער מענט אין זיינער אונטטערבזיכ̄קייט. היער ערזיטט זיין זעבענסזיכ̄ט, אַבער דאָרט אין דען יענזייטיגען געפֿיזדען, וואָ קיין וועכ̄סעז מייזט אונד קיין וואַנדעז, זאָנדערן נור עוויגקייט אונד פֿריידען דער עוויגקייט, טטראַהזט עס וויעדער אויף, אום נימערמעהר אונטערלוגעהען.

זאָ מאֶגע דען, אַזזגיטיגער, דער מאָנד זיך ערנייען לום הייז אונד נום זעגען פֿיר מיך אונד פֿיר דיא געזאַממטע מענטהייט, זיין

טראָסטרייכעס, ערהעבענדעס בילד אונז שטעטס פֿאָר אויגען זיין, אונד האָפֿפֿנונג אונד צופֿערזיכט, מוטה אונד פֿערטרויען, פֿראָממע פֿאָרזאֶטצע אונד בעשטרעבונגען אונז אינז הערץ לעגען.

מאֶגע דער קאָממענדע מאָנאַט מיר אונד דען מיינען אַללעס ברינגען, וואַס צו אונזערעם וואַהרען וואָהל גערייכט: געזונדהייט דער זעעלע אונד דעם קאֶרפּערס, אינגערן אונד אייסערן פֿריעדען, גע-זעגנעטע פֿריכטע אונזרער טהאֶטיגקייט אונד איינע רייכע זאַאַט פֿיר אונזער עוויגעס הייל. אַמען.

אַם נייאמאָנדע.

„צעהרע אונז אונזרע טאַגע צאֶהלען,
דאַס וויר ווייזען הערצענס ווערדען."
(תהלים צ' י"ב).

הערר דעס לעבענס! דער דוא אָרדנעסט דער צייטען צוג אונד גאַנג, דוא האַסט זיא איינגעטהיילט אין קליינע אונד גראָססע אַבשניטטע, אין יאַהרע, מאָנאַטע אונד טאַגע. דורך דען וועכסעל דיעזער פעריאָדען ווערדען וויר איננע, וויא איך ראַשען פֿלוג דיא צייט אונאויפֿהאַלטזאַם דאַהינכרייטעט אונד אונז מיט יעדעם פֿליגעל-שלאַגע דעם ענדציעלע אַללעס אירדישען זיינס, דער עוויגקייט נאֶהער ברינגט, אונד וויא זיא, דיא פֿליכטיגע צייט, איזט זיא איינמאַל דאַהינגעצאָגען, ניעמאַלס וויעדער צוריקקעהרט, אונד אַלל אונזער ווינשען אונד זעהנען נאַך איהרער וויעדערקעהר איין פֿערגעבליכעס איזט. דרום זאָללען וויר זיא ניצען, זאָ לאַנגע זיא אונזער איזט, קיינען פונקט פֿאָן איהר פֿערגיידען, קיינע שטונדע פֿערליערען אין מיסיגעם טאָנדעלן אונד טרייאמען, אין אייטלעם, אונניצלען טהון אונד טרייבען; דען איינסט ווירסט דוא אונז, אָ הערר, פֿיר יעדען אויגענבליק אונזערעס לעבענס צור רעכענשאַפֿט ציעהען! — וויר מיססען דיא טהאַט פֿאָללברינגען, זאָ לאַנגע דיא צייט זיא אונז דאַרביעט, ווען וויר ערסט פֿיעל בעדענקען אונד צאֶגערן, זאָ פֿיהרט זיא אונז דער צייטענשטראָם דאַפֿאָן, אונד אונז בלייבט נור דאַס לעערע נאַכזעהען אונד בעדויערן. אַבער וואַס וויר בעגיננען אונד אונטערנעהמען, וואָנאַך וויר שטרעבען אונד רינגען, זייא איין היי-

ליגעס אונד גאָטטגעווייהטעס, ענטשפרעכענד אונזרער האָהען בע־שטיממונג אויף ערדען, ווירדיג אונזרער גאֶטטליכען אַבשטאַממונג.

דרום פלעהע איך דיך אַן, אַללפאַטער! אום איינזיכט אונד ערקעננטניס, דיא צייט זאָ צו פערוועדען, דאַס זיא מיר אונד דען מייניגען אונד מיינען נעבענמענשען צום הייל אונד צום זעגען גע־רייכע, דאַס איך יעדע שטונדע, יעדען אויגענבליק מיינעס לעבענס בענוטצע צו ווייזער טהאֶטיגקייט אונד בעטריעבזאַמקייט, צו פרוכט־בריינגענדעם ווירקען אונד שאַפפען, צור פערעדלונג מיינעס הערצענס, צור פאָרבערייטונג אונד בילדונג מיינער זעעלע פיר דיא עוויגקייט. לאַס, אַללגיטיגער! דער דוא ביזהער מיך געלייטעט אונד געשטירקט, מיך פערנער מיר אונד מיינען אַנגעהאֶריגען מיינען גנאֶדיגען שוטץ אַנגעדייהען; לאַס דען מאָנאַט, דער דאַ קאָממט, פריעד־ אונד פריידעפאָלל פיר מיך זיין, וואַהרע אונזערע געזונדהייט אונד אונזער לעבען, מילדרע אונד זאֶנפטיגע אונזערן קוממער, ערהאֶהע אונזערע לעבענסלוסט, זעגנע אונזער געווערבע אונד אונזערן פלייס, אונד לאַס אויס דער פיללע דיינער גנאַדע אונז צושטראֶמען, וואַס אונז נאָטה טהוט אונד וואָהל טהוט.

אַן דען ערסטען טאַגען דעס פסח־פעסטעס.*)

„אונד מיט מיך יענע צייט פאָרבייא
דער סקלאַפפען הייטעס דירסטען,
אונד לעבען וויר אויך פראַנק אונד פרייא
אים שוטצע עדלער פירסטען,
זאָ ברינגען הייטע דענקמאָהל גערן
דיא גאָטטערלאֶזטען איהרעם העררן
דעם דאַנקעס פראָממעס אָפפער.
(בישענטהאל.)

מיין גאָטט אונד הערר! דאַז פסח־פעסט איזט ערשיענען, דאַז פריידפאָללע געדענקפעסט דער יובעלטאַגע, וואָ דוא אונזערע

---

*) פסח, דאַז איבערטרייטונגספעסט, איזט דאַז פעסט דער ווייהע דער איזראַעליטען צו בעקעננערן דעס איינציגען אונד איינִיגען גאָטטעס, געטראַגען פאָן דער עריננערונג אַן דען וואונדערפאָללען

פֿאֶטער פֿאָם אונאענטליכען דרוק ערלאֶזעט אונד מיט אויפֿגעהאָ=
בענער האַנד אויס דעם טרויריגען לאַנדע דער קנעכטשאַפֿט אין
דאַז טאֶנע לאַנד דער פֿרייהייט געפֿיהרט האַסט, אויס דער פֿינ=
סטערען אומגעבונג פֿאָן וואַהנ= אונד אירגלויבען אין דאַז ליכט=
געביעט דער ערקענטניס אונד דעם ריינען בעזעליגענדען גלויבענס
אַן דיך, איין היממליטער פֿאַטער, אונד אַן דיין גאָטטעסוואָרט.

מיט ריהרונג אונד פֿריידע בעגעהען וויר דיעזעס פֿעסט,
דאַז אונז יענע גליקליכע צייט פֿאָר דיא אויגען פֿיהרט, וואָ דוא
איזראַעל דיר צום אייגענטהום ערקאָרען, עס פֿאָן אַללען פֿאֶלקערן
אויסערוואֶהלט, עס דיר האַסט אַנגעלאָבט וויא דער ברייטיגאַם
דיא בראוט אונד אַן דיך געקניפּפֿט מיט דען פֿאֶדען דער הולד
אונד ליעבע; אונד וואָ דיין פֿאָלק וויעדערום אַן דיר געהאַנגען האַט,
וויא דיא יוגענדליכע בראוט אַן דעם געליעבטען מאַנן, וויא דאַז קינד
אַם מוטטערהערצען; דיר געפֿאָלגט מיט פֿאָלל גלייביגקייט אונד
טרייע אין איין פֿרעמדעס אונבעקאַננטעס לאַנד, מיט דיר געטרעטען
איזט הינויס אין איינע טויערליכע אֶדע אונד וויסטעניא. איין
לאַנגער צייטרוים איזט זייטדעם דאַהינגעשוואונדען, דאַז הערץ דיינעס
פֿאָלקעס האַט זיך זייטדעם זאָ אָפֿט געאֶנדערט, דאָך דיינע ליעבע
בליעב איממער דיעזעלבע! — „דער פֿאֶטער טוטן אונד ביי=
טטאַנד וואַרסט דוא פֿאָן עוויגקייט, איין טילד אונד
העלפֿער איהרען קינדערן נאַך איהנען דורך אַללע
צייטען.“ דוא ביזט אונזער פֿיהרער, אונזער טיטצער, אונזער
האָרט, וויא דוא עס פֿאָן יעהער געוועזען.

מעהר אַלס איין מצרים האַבען וויר דורכצאָגען, האַט אונד
פֿאָראורטהייל לעגטען איין טווערעס יאָך אויף אונזערן נאַקקען —
דאָך מיטטען דורך דיא פֿינסטערניס דעס עלענדס אונד דעס דרוק=
קעס לייכטעטע טטעטס איין טטראַהל דיינער גנאַדע איבער אונז
אונד פֿיהרטע ענדליך איינען מאָרגען דער ערלאֶזונג הערויף, וואָ
וויר אַנערקאַננט אין אונזרער מענטענווירדע, געטיטצט פֿאָן אידלען

אויסצוג אויס עגיפּטען. עס בעגיננט אַם אַבענד דעס 14. ניסן
אונד דויערט 8 טאַגע, פֿאָן דענען יעדאָך נור דיא ערסטען אונד
לעטצטען 2 טאַגע גאַנצע פֿעסטע זינד, דיא 4 צוויטענטאַגע אַבער
זינד נור האַלבפֿעסטע.

גערעכֿטען געזעטצען פֿרייא אונד אונגעפֿאֶהרדעט לעבען. מאֶגעסט דו, אַללגיטיגער, אויך פֿערנער מיט אונז זיין. וויא דו אין יענען טאַגען דיא קעטטען געשפרענגט, אונטער דענען אונזרע פֿאֶטער געזייפֿצט אונד מיט פֿורכֿטבאַרער האַנד דאַז יאָך דער קנעכֿטשאַפֿט אונד דער טיראַננייא צערבראָכֿען, זאָ מאֶגעסט דו אונזרע זעעלע בעפֿרייען אונד ערלאֶזען פֿאָן דעם ערניעדריגענדען יאָכֿע דער זינדע אונד דער ליידענשאַפֿטען, דאַס זיא אין פֿרייער זיעגענדער קראַפֿט זיך ערהעבע איבער יעדע אַנפֿעכֿטונג אונד פֿערזוכֿונג, אונד וויא דו פֿאָן איהרען אַלטאֶרען דיא צאַהללאָזען גאֶטטער אונד גאֶטצען מצרים'ס געשטירצט האַסט, זאָ מאֶגע דיינע אַללליעבע אויך אונז ביישטעהען, ניעדערצוקאֶמפֿפֿען אונד צו צערטרעטען אַלל דיא גאֶטצען דער אייטעלקייט אונד דער וועלטלוסט, דאַס אונזער אינ־נערעס גאַנץ ערפֿיללט זייא פֿאָן דיר, דו אייניגעס האָהעס אונד הערליכֿעס וועזען, נור פֿאָלל אונד דורכֿדרונגען פֿאָן קינדליכֿער טרייע אונד ליעבע, פֿאָן אונערשיטטערליכֿעם אונוואַנדעלבאַרעם פֿערטרויען אונד אונבעגרענצטער היגעבונג צו דיר, דער דו דער האָרט אונד רעטטער ביזט דער איינצעלנען, וויא דער גאַנצען פֿאֶלקער, אונד מיט דיינער הילפֿע איהנען נאַהע ביזט אין דראַנגזאַל אונד נאָטה!

אַלזאָ מיין גאָטט! וואָללעסט דו דיינע הולד איבער אונז וואַלטען לאַססען, אונז צו ערהעבען אונד צו הייליגען מיט דיינעם גייסטע. געלאָבט זייעסט דו, עוויגער, דער דו איזראַעל אונד דיא פֿעסטע הייליגסט. אַמען.

נאַך דעם פריעסטערזעגען.

„זיא זאָללען מיינען נאַמען אויסשפרעכֿען
איבער דיא קינדער איזראַעל אונד איך
ווערדע זיא זעגנען. (במדבר ו' כ"ה).

אַללגיטיגער! לאַס דען זעגען, דען וויר צו דיעזער שטונדע עמפֿפֿאַנגען, דען זעגען, דען איינסט דיינע געהייליגטען פריעסטער איבער דיין פֿאָלק אויסגעשפראָכֿען האַבען, אַן אונז אין ערפֿיללונג געהען; אין זיינער גאַנצען פֿיללע אונד בעדייטונג, אין אַללען זיינען טהיילען מאֶגע ער זיך אַן אונז בעוואֶהרען.

זעגנע אונז, הערר! — דען דוא אַלליין ביזט דיא קוועללע אַללעס זעגענס אונד אַללעס הײלס, זעגנע אונז מיט דעם לעבענס רייכֿען גיטערן אונד גאַבען, זעגנע אונז מיט איינער פֿעסטען, דוי-ערנדען געזונדהייט, מיט איינעם לאַנגען לעבען, מיט דער קראַפֿט לו איבען דאַז גוטע אונד לו פֿאָללפֿיהרען דאַז גאָטטגעפֿעֶלליגע. זעגנע אונז אין אַללעם, וואַס וויר בעגיננען, זעגנע אונז אין אונזערן קינ-דערן אונד קינדעסקינדערן, דאַס זיא אונז הערראַנוואַכֿסען אונד וואָהלגעראַטהען לו אונזערער פֿריידע אונד עהרע.

אונד בעהיטע אונז — בעהיטע אונז אין דעם, וואַס דוא אונז געגעבען אונד בעטעערט. בעהיטע אונז, אַללגיטיגער, פֿאָר יעדעם אונפֿאַלל אונד אונגעמאַך; בעהיטע אונז פֿאָר דעם פֿערלוסטע טרייער פֿריינדע אונד געליעבטער אַנגעהעֶריגען, בע-היטע אונז פֿאָר נאַהרונגסזאָרגען אונד קיממערניססען, פֿאָר אַב-העֶנגיגקייט פֿאָן דען גאַבען אונד דען וואָהלטהאַטען פֿאָן פֿלייש אונד בלוט. בעהיטע אונז, אַללגיטיגער, אין אַללעם, וואַס וויר לע-בען אונד עהרען.

לאַס אונז לייכֿטען, הערר, דיין אַנגעזיכֿט — דיין אַנגעזיכֿט אין זיינער געֶטטליכֿען מילדע אונד פֿריינדליכֿקייט, ערלייכֿטע אונז דער ערדע נאַכֿט אונד נעבעל, לינדע אין דער זעעלע אונז אַן דאַז ליכֿט דער וואַהרהייט, אום דיך לו ערקעננען, מיין גאָטט! אונד לו ערפֿאַססען אין דיינער עוויג וואַלטענדען גיטע אונד העררליכֿקייט.

אונד זייא אונז גנעֶדיג — דיינע גנאַדע אַלליין איזט אונזערע האָפֿפֿנונג אונד אונזער הייל! זייא אונז איין גנאַדענרייכֿער, מילדער אונד באַרמהערליגער ריכֿטער בייא אונזערן פֿעראיררונגען אונד פֿערגעהונגען, אונד נים אין דיינער הולד אונד ליעבע אונז אויף אַן דיין הערץ, ווען וויר אַלס רייאיגע קינדער לו דיר וויעדער-קעהרען. לאַס איבער אונז וואַלטען דיינע גנאַדע אונד דיין ערבאַר-מען, וואָ אונד וואַן וויר דיינער בעדירפֿען אונד לו דיר רופֿען.

ווענדע, הערר, דיין אַנגעזיכֿט אונז לו — עס רוהע אויף אונז דיין בליק, ער ערמונטערע אונז לו אַללעם גוטען אונד גערעכֿטען אונד האַלטע אונז לוריק פֿאָן דען טהאַטען דער פֿינסטערניס. דיין אַנגעזיכֿט, דאַז זיך אונז לו-ווענדע, זייא אונזער

טרָאסט אונד אונזרע צופֿערזיכט אין לײדען; ווען אַללעס זיך פֿאָן אונז ווענדעט, ווען פֿאַטער אונד מוטטער, ווען פֿרײנדע אונד גאָננער אונז פֿערלאַססען, זאָ פֿערלאַססעסט דו אונז ניכט אונד נײגע דײן אַנגעזיכט אונז צו.

גיב אונז פֿריעדען, הערר — פֿריעדען מיט דער וועלט אונד פֿריעדען מיט אונז זעלבער, דען פֿריעדען אײנעס רוהיגען געוויססענס אונד דער ערפֿיללטען פֿפֿליכט! עס פֿליעהע אונז דער האַס, דער נײד, דיא מיסגונסט אונד דער מיספֿערשטאַנד, אַללעס וואַס שטרײט אונד צערווירפֿניס הערויפֿבעשוואָרט. גיב אונז פֿריעדען, הערר, דען וואַהרהאַפֿטען רײנען איבערשוועֶנגליכען גאָטטעס־פֿריעדען, אויף דאַס וויר אײנסט אין פֿריעדען פֿאָן הינגען געהען, בעפֿריעדיגט פֿאָן דעם ריקבליק אויף אונזער פֿאָללבראַכטעס לעבען פֿריעדען פֿינדען אין דײנער נעֶהע, מײן גאָטט! הימעלספֿרײדיגקײט אין דײנעם אַנטליטצע אונד זעגנענדע זעליגקײט אין דײנער רעכטען. אַמען.

אַן דען לעטצטען טאַגען דעס פסח־פֿעסטעס.

„גאָטט איזט מײן זיעג, מײן זאַנג, מײן הײל,
ער וואַר, ער איזט אונד בלײבט מײן הײל.“
(שמות ט"ו ב').

וויר פֿײערן הײטע דען יאַהרעסטאַג דעס עוויג דענקווירדיגען דורכצוגעס אונזערער פֿעֶטער דורכס מעער. מיט יובעל אונד בעגײסטערונג ווענדעט זיך אונזער הערץ נאַך יענען געזעגנעטען געפֿילדען הין, דיא צײגען דער אונפֿערגעסליכען וואונדער וואַרען, דורך וועלכע דו דיא בעפֿרײאונג אונד ערלעֶזונג אונזערער פֿעֶטער פֿערהערליכטעסט.

גראָס וואַר דיא נאָטה איזראַעלס. פֿאָר איהנען דאַז טאָבענדע מעער, הינטער איהנען דיא אונצעֶהליגען שאַארען דער עגיפטער, איין קאַמפֿגעאיבטעס העער, געוואַפֿפֿנעט אונד גערִיסטעט געגען דיא וועהר־ אונד וואַפֿפֿענלאָזען פּילגער; קײנע אויסזיכט, קײן וועג בליעב דען בעדרעֶנגטען אָפֿפֿען, אום דער פֿורכטבאַרען מאַכט איהרער דרעֶנגער צו ענטגעהען, אַבער דו רעטטעטער דער פֿער־

פֿאָלגטען, דוא האֶרסט דער געדריקטען, דוא ראֶכער דער אונשולדיגען, דוא זאַהעסט איהרען יאַממער, האֶרטעסט איהרען נאָטהשריי, אונד אֶפֿפֿנעטעסט פֿיר זיא דען וואונדערזאַמען פּפֿאַד, דען נאָך קיין מענשענפֿוס געוואַנדעלט, נאָך קיין מענשענטריט ענטווייהעט. עס טאֶנטע דיין מאֶכטיג וואָרט הין איבער דיא פֿלוטהען. „שטיממע גאָטטעס איבער דיא וואַססער, שטיממע גאָטטעס איבער דיא רוישענדען וואַססער.“ דאַ ערשטאַררטען דיא פֿלוטהען אים הערצען דעס מעערעס, עס טהירמטען זיך דיא שטראֶמונגען צו פֿעסטען מויערן אונד דיא אונטיעפֿע וואַרד פֿיר ישראל צום זיכערן געלייזע. אויס וועללען אונד ווירבעלן בויעטעסט דוא איהנען דיא בריקקע, אויף דער זיא געהאָבען אונד געטראַגען פֿאָן דיינער אַללמאַכט הינייבערגעלאַנגטען צום רעטטענדען אופֿערלאַנד. אַבער אונטער דען פֿיסען איהרער פֿערפֿאָלגערן זאַנק דער באָדען, אֶפֿפֿנעטע זיך דער אַבגרונד, אונד פּרעה אונד זיין העער זאַנקען אין דיא טיעפֿען דעס מעערעס אונד איבער איהנען טאָבטע דיא פֿלוטה, טהירמטען זיך האָך אויף דיא טויזענדען, ציטענדען וואָגען! — דיא שטראַפֿע גאָטטעס פֿאָלגטע דען פֿרעפֿלערן אין דיא טיעפֿען דעס אַבגרונדס.

ענדלאָזעס הללויה ערטאֶנטע אויס דעם מונדע דער גערעטטעטען. „דיעס איזט מיין גאָטט, איהן וויל איך פּרייזען, דען האָך ערהאַבען איזט ער!“ אונד דער זייגלינג אַן דער מוטטערברוסט שטיממטע מיט איין אין דען וועטטגעזאַנג משה'ס אונד ישראל'ס, דער הייטע נאָך אין אונזערן טעמפּעלן ערטאֶנט, צו דיינעס נאַמענס עהרע אונד רוהם. זאָ פּרייזע אויך דוא, מיינע זעעלע, דען העררן, דער דאַ דעמיטהיגט דעס שטאָלצען הויפּט אונד האָך עמפּאָרהעבט דאַז געדעמיטהיגטע אונד געבייגטע. ער איזט אונזער היטער אונד בעשיטצער צו יעדער צייט דער נאָטה. „ער וואַר, ער איזט — אונד ווירד זיין אונזער האָרט איממערדאַר.“

דיא צייט דער זיכטבאַרען וואונדער איזט לאֶנגסט פֿאָריבער; דיא נאַטור טריטט ניכט מעהר צו אונזערן גונסטען אויס איהרעם עוויגען געלייזע; אַבער דיינע אַללמאַכט, מיין גאָטט, וואַלטעט נאָך יעצט וויא עהעדעם איבער אונס, דיינע וואונדערקראַפֿט ווירקט שטילל אונד אונזיכטבאַר צו אונזערעם הייל פֿאָרט, אונד

דיא ווערקסטֶטטע דער נאַטור איזט נאָך איממער אין עוויגער בעוועגונג צור ערצייגונג אַללעס דעססען, וואַס אונז נָטה אונד וואָהל טהוט. ווען וויר בעדרֶנגט, פערפאָלגט, פערצווייפעלנד איינען אויסוועג זוכען, צייגסט דוא אונז נאָך איממער דען וואונדערזאַמען רעטטונגסוועג, דען פפאַד דעס הייֿלס אונד דער הילפע. באַלד איזט עס דער טרייע פריינד פאָן אויסען, דער אונז הילפט אונד רֶטה, באַלד איזט עס דיא איננערע הערצענסטיממע, דער גאָט־טעסענגעל אין אונז, דער אונז זיכער אונד אונגעפֶהרדעט דורך דאַז לעבענסמעער פיהרט, איבער דעססען פלוטהען דוא, גאָטט! טהראָנעסט, אונד דעססען וואָגען אונד בראַנדונגען דוא נאַך דיי־נעם אַללמֶכטיגען וויללען אויפרעגסט אונד וויעדער זֶנפטיגעסט.

דרום פרייזע דיך, מיינע זעעלע, דעם הערנן אונד וואַנדלע אין גלייביגקייט אונד דעמוטה זיינע וועגע, אונד וויא אויך דיין לע־בענסהיממעל זיך אומדיסטערט, אונד דער באָדען אונטער דיינען פיסען איינצוברעכען דראָהט, צאַגע ניכט אונד וואַנקע ניכט אין דיינעם פערטרויען אויף דען הערנן; צור רעכטען צייט ווירד אויך דיר דיא הילפע קאָממען, וואָהער אַללע אונזערע הילפע קאָממט.

בעפיעהל דעם הערנן דיינע וועגע אונד ער ווירד זיא דיר עבנען, זיין איזט דיא מאַכט אונד דיא געוואַלט, דיא הולד אונד דיא גנאַדע עוויגליך. אַמען.

אַם וואָכענפעסטע*).

„געדענקעט דער לעהרע משה'ס, מיינעס קנעכ־טעס, דעם איך אויפגעטראַגען אויף חורב אַן גאַנץ ישראל געזעטצע אונד רעכטע.“ (מלאכי ג׳ כ״ב)

מיט הייליגער ריהרונג בעגריסע איך דען הייטיגען פעסט־טאַג, דיעס וויעגענפעסט אונזערער ערהאַבענען רעליגיאָן, דיעזעס

*) דאַז וואָכענפעסט (שבועות) ווירד אַם זעכסטען סיון, אַלזאָ זיעבען וואָכען נאַך דעם צווייטען פסח־פעסטע געפייערט. דאַס־זעלבע ווירד אויך דאַז פעסט דער געזעטצגעבונג גענאַננט, צור ער־איננערונג אַן דיא אָפפענבאַרונג גאָטטעס אויף דעם סיני, דיא אַן דיעזעם טאַגע סטאַטטגעפונדען, וואָ דיא געטטליכען לעהן וואָרטע אַן ישראל ערטהיילט וואורדען.

עראיננערונגספֿעסט יענער האָהען עפאָכֿע, דיא זאָ פֿיעל הייל אונד
זעגען אין דיא וועלט געבראַכֿט.

אונטער דעם ראָללען דעס דאָננערס, אונטער דעם צוקקען
דעס בליטצעס שטיעגעסט דוא, אַללפֿאַטער, אויף דען בעבענדען
גיפפֿעל דעס סיני הערניעדער אונד רעדעטעסט צו דיינעם פֿאָלקע
אין דיינער זאָ העהרען אונד דאָך זאָ מילדען שפראַכֿע, דוא ליע־
סעסט דיך הערא‍ַב, דער האָהע אונד ערהאַבענע, צו דעם שוואַ־
כֿען, געברעכֿליכֿען מענשענזאָהן, אָפפֿענבאַרטעסט דיך איהם אין
דיינער הערליכֿקייט אונד גלאָריע, אונד ערטהיילטעסט איהם זאַצ־
צונגען דעס רעכֿטס אונד דער וואַהרהייט, לעהרען דעס טראָסטעס
אונד דער ערהעבונג.

דער פֿראָהען בעגעבענהייט דיעזעס פֿעסטעס פֿערדאַנקען
וויר אונזערן האֶכֿסטען שאַטץ, אונזער קאָסטבאַרסטעס קליינאָד,
דיא צעהן געבאָטע. דיעזע פפֿאָסטען אונד גרונדשטיינע אונזערעס
בעזעליגענדען גלויבענס, דיעזע טרייען לייטער אונד פֿיהרער דורכֿס
לעבען, דיעזע וועגווייזער אויף דען פפֿאַדען דעס רעכֿטס אונד
דער פפֿליכֿט, דיעזע שטיטצען אונד אַנקער אין מיהען אונד דראַנג־
זאַלען, דיא אַללעס אין זיך שליעסען, וואַס דען גייסט ערהעבט,
וואַס דאַז הערץ פֿערעדעלט, וואַס דען מענשען מענשליכֿער, דאַז
קינד קינדליכֿער מאַכֿט, וואַס דעם פֿערצווייפֿעלנדען טראָסט, דעם
צווייפֿעלנדען צופֿערזיכֿט גיבט.

1. „איך בין דער עוויגע דיין גאָטט, דער דיך
אויס דעם לאַנדע מצרים, אויס דעם שקלאַפֿענהויזע
בעפֿרייטע.“

דיעס דאַז ערסטע וואָרט דער גאֶטטליכֿען אָפפֿענבאַרונג.

אָ, זייא מיר געזעגנעט, דוא הערליכֿעס וואָרט! וואַס דיא
אַהנונגען דעס הערצענס אונז לייזע פֿערקינדען, דאַז רופֿסט דוא
מיט לויטער שטיממע דורך דיא וועלט הין, וואַס אויף יעדעם
בלאַטטע אים בוכֿע דער נאַטור הינגעצייכֿנעט איזט, דאַראַן לעגסט
דוא דיין זיעגעל אונד דיינע געוואֶהרשאַפֿט אַן: עס איזט איין
גאָטט! איין גאָטט דער אַללמאַכֿט, דער מיט געוואַלטיגעם אַרם
אונזערע דראֶנגער אונד פֿערפֿאָלגער צו באָדען שלאֶגט, איין גאָטט
דעם ערבאַרמענס, דער אויף דיא יאַממערטאֶנע דער געדריקטען

אונד געקנעכטעטען הָררעט, דער איהרע באַנדע אונד ריעגעל לעזט אונד זיא צור פרייהייט אונד גליק פיהרעט! וויא פראָה אונד ווייט ווירד מיין הערץ מיך פערטרויען צו איהם, דער אויך מיר אַללליעבענד זיינע האַנד רייכט, ווען דרוק אונד נאָטה מיך בעענגט, ווען דעם פערפאָלגערס האַנד אויף מיר ליעגט, ווען דיא טהאָרע דעס גליקס מיר געשלאָססען זינד!

2. „דוא זאָללסט קיינע אַנדערע געָטטער פאָר מיר האַבען."

דען דער עוויגע איזט מיין איינציגער, אַללייניגער גאָטט, איהם אַללײן געביהרט לאָב אונד פרייז אונד אַנבעטונג; איהם, מיין הערץ, וויהע דיינע פערעהרונג, דיינע ליעבע, דיינע דאַנקבאַרקייט! ער אַללײן איזט עס, דער הולדפאָלל מיך דורכס לעבען פיהרט, מיין שאָפפער, מיין ערהאַלטער, דער מיינע יוגענד לייטעט, מיין אַלטער שירמעט, דער טרעסטעט אונד איבעראַלל דער מיינע אונד דערזעלבע איזט, אים היממעל, אויף ערדען אונד אין דען טיעפען דעס מעע-רעס. דרום זייא מוטהיג אונד געטראָסט מיינע זעעלע! ווען אויך דאַז געשיק דיר ניכט פריינדליך לעכעלן מאַג, ווען דיך אויך מאַנ-כעס דריקט אונד שמערצט, טראַגע עס מיט ערגעבונג אונד גע-דולד, מיט האָפפנונג אונד פערטרויען, דען דער אַללווייזע אונד אַלל-ליעבענדע, אונזער אַללייניגער האָרט אונד רעגיערער, דער אין זיי-נער וויזהייט דען שטורם געשאַפפען, וויא דען זאָננענשיין, האַט עס יאַ אַללעס איבער דיך פערהענגט, אונד וואַס ער טהוט קאַן עס אַנדערס זיין אַלס צו אונזרעם הייל? ער ווירד אַללעס וואָהל מאַכען.

3. „דוא זאָללסט ניכט אויסשפרעכען דען נאַמען דעס עוויגען צום פאַלשען."

וויא זאָללטען וויר דען נאַמען דעססען צור אונוואַהרהייט אויסשפרעכען, דעססען גאַנצעס וועזען וואַהרהייט אונד טרייע איזט? דיא טרייע אונד אויפריכטיגקייט זינד שטראַהלען זיינעס געטטליכען וועזענס, זיא פערקלערען דאַז געמיטה, וועלכעס זיא אין זיך אויפניממט, אונד הייליגען עס צום עבענבילדע דעס עוויגען. זאָ מעכטען דאָך נימער דיעזע גאָטטעסאֶהנליכען געפיהלע אויס מיינעם הערצען וויכען, מעכטען זיא שטעטס אויף מיינען ליפפען וואָהנען, דאַס דיא געדאַנקען מיינער זעעלע וויא דיא וואָרטע מיי-נעס מונדעס בייא דיר געפאַללען פינדען, מיין גאָטט אונד הערר.

4. „זעכֿס טאַגע זאָללסט דו אַרבייטען, דער זיעבענטע אַבער איזט איין טאַג דער רוהע."

ווען דער מיסטיגגאַנג איין פֿערדערבליכֿעס לאַסטער איזט, זאָ איזט ניכֿט מינדער דאַז עוויגע יאַגען נאַך מירדישעם בעזיטץ, דאַז אונאויפֿהאָרליכֿע מיהען אונד זאָרגען, שטרעבען אונד רינגען אים וועלטליכֿען ערווערב אונד פֿערקעהר לערטטאָרענד אונד פֿערדערבענבריינגענד. אונזער קאָרפער ווירדע ערמאַטטען, אונזער גייסט באַלד זיינע האָהערע בעשטימונג אויף ערדען פֿערגעססענד, ווירדע איבער דאַז מירדישע דאַז הימליטע אויפֿגעבען, ווען ניכֿט גאָטט אין זיינער פֿאָרזאָרגליכֿען הולד פֿיר אונז דיא שבת=פֿייער אַנגעאָרדנעט האָטטע, צור ערקוויקונג אונזערעס קאָרפערס אונד צור אויפֿפֿאָרדערונג אַן אונזערן גייסט, זיין אויגענמערק דעם געטטליכֿען צו ווידמען. דאַ זאָלל אַללעס דער ערקוויקענדען רוהע טהיילהאַפֿט ווערדען, עלטערן אונד קינד, הערר אונד קנעכֿט; זעלבסט דאַז טהיער, האַט גאָטט אין זיינער אַלליעבע, מיט אין דער שבת=רוהע איינגעשלאָססען. געזעגנעט האַט גאָטט דען שבת אונד איהן געהייליגט, אונד איין זעגען ווירד ער אונז, ווען וויר אין איהם אונד דורך איהן אונז היילינגען, דורך פֿראָממע געבעטע, דורך פֿערעדעלנדע בעטראַכֿטונגען, דורך דען אויפֿבליק צו אונזערעם האָרט אונד שאָפּפֿער!

5. „עהרע פֿאַטער אונד מוטטער."

דיא צעהן וועזען לעהרטען אונז: דרייא וועזען האַבען טהייל אַן דעם מענשען: גאָטט, פֿאַטער אונד מוטטער! ווּא האָך אונד הייליג מוס אין דען אויגען גאָטטעס דיא פּפֿליכֿט דער קינדליכֿקייט זיין, דען דרייפֿאַך רופֿט ער אונז צור אויסאיבונג דערזעלבען: דורך דאַז געפֿיהל דער קינדעסליעבע, דיא ער אין אונזער איננערסטעס זיין געפֿלאַנצט, דורך דאַז געזעטץ דער דאַנקבאַרקייט געגען זיא, דיא אונזרע טוטלענגעל אויף ערדען זינד אונד דיא נאַך גאָטט דען גראָססטען טהייל אַן אונזער לעבען האַבען, אונד ענדליך דורך דאַז געטטליכֿע געבאָט: „עהרע פֿאַטער אונד מוטטער, דאַמיט עס דיר וואָהל געהע." — זאָ זייא מיר דען דרייפֿאַך געהייליגט דוא זיסע פּפֿליכֿט! פֿאַטער אונד מוטטער, וויא טאָגט מייך מיין הערץ ענטגעגען מין ליעבע אונד דאַנקבאַרקייט; מייך וויל איך עהרען אונד

איירע הערצען ערפרייען, אַללע מיינע קראֶפטע וויל איך פעראיינען, אוף דאַז גאֶטטליכע געבאָט דער קינדליכען עהרפורכט, דאַז אַן אַללען זאַיטען אונזרער זעעלע איינען וויעדערהאַלל פינדעט, צו ערפיללען.

6. „דוא זאָללסט ניכט מאָרדען.“

דאַז לעבען אונזרעס נאֶכסטען אום אונז איין אונפערלעטצ-ליכעס הייליגטהום זיין. דאָך ניכט נור זיין לעבען אַליין, זאָנדערן אויך אַללעס דאַז, וואַס זיין לעבען פערשאֶנערט אונד בעגליקט, דאַרף פאָן אונז ניכט פערלעטצט אונד געפאֶהרדעט ווערדען. ניכט אימ-מער בעדאַרף עס דעס שווערטעס אונד דעס דאָלכעס, אום דען מענשען אינז הערץ צו טרעפפען. דאַז טיקישע, פערליימדערישע וואָרט ווירד אָפט צום גיפטיגען פפייל, דער אונז עבענזאָ שמערצליך אונד טאֶדטליך אינז לעבען גרייפט. דער גייסטיגע מאָרד איזט ניכט מינדער פערדערבענברינגענד, אַלס דער טאָדטשלאַג איינער מאֶרדערישען האַנד, אונד ניכט וועניגער שטראַפבאַר אין גאָטטעס אויגען.

7. „דוא זאָללסט ניכט דיא עהע ברעכען.“

דאַז הייליגסטע גוט, דער קאָסטבאַרסטע שאַטץ צווייער גאַט-טען איזט דיא עהעליכע ליעבע אונד טרייע. ווער מאֶכטע מיט פרעפעלנדער האַנד דיעזע קראָנע צערשטאֶרען, דיעזען קראַנץ צער-רייסען, אין שטראֶפליכעם לייכטזין דיעזע צאַרטען בליטהען צער-טרעטען, דיא דען עהעליכען גאַרטען ציערען! פאָר דען פפאָרטען דיעזעס עדענס האַט גאָטט אין זיינער הולד גלייך איינעם כרוב מיט פלאַממענדעם שווערטע זיין גאֶטטליכעס געבאָט הינגעשטעללט: „דוא זאָללסט ניכט דיא עהע ברעכען!“ דאַמיט יעדער לייכטזינניגע געדאַנקע, יעדעס זינדיגע געפיהל ערשרעקקענד דאַפאָר צוריקבעבע אונד ציטטערנד ענטווייכע.

8. „דוא זאָללסט ניכט שטעהלען.“

לאַס דיר נימער איינפאַללען, דאַז אייגענטהום דיינעס נאֶכסטען אַן דיך צו רייסען. אָב ער זיינען בעזיטץ דורך פלייס אונד טהאֶ-טיגקייט עררונגען, אָב איהן גאָטטעס זעגען אַליין, אָהנע זיין איי-גענעס הינצוטהון רייך געמאַכט, נימער לאַס דיך בעדינקען, דיינע האַנד דאַראַן צו לעגען. דער דיעבשטאַהל, וועלכען נאַמען, וועלכע געשטאַלט ער אויך אַננימט: געוואַלט, טרוג, ליסט, ער בלייבט זיך

אימער גלייך. אויך וועלכע אַרט אימער דוא דעם נאֶכסטען גוט אַן דיך ציעהסט, עס ווירד דיר נימער צום היילע גערייכען, דער גאָטטעססעגען פֿליעהט דיך. דוא האַסט דיינע האַנד בעפֿלעקט מיט דער געמיינסטען, דער ניעדריגסטען אַללער טהאַטען, אונד גאָטט, דער ריינע, דער ליכטע אונד העהרע, ווענדעט צירנענד זיין אַנטליטץ פֿאָן דיר אַב!

9. „דוא זאָללסט ניכט פֿאַלשעס צייגניס אַבלעגען.“

וויא פֿיעל אונהייל אונד פֿרעפֿעל ברינגען וויר דורך פֿאַלשעס צייגניס אין דיא וועלט. ווען וויר אויך ניכט מיט אייגענער האַנד דאַז פֿערברעכען איבען, פֿאָרדערן וויר דאַססעלבע דאָך ניכט מינדער דורך דיא פֿאַלשע אויססאַגע פֿאָר געריכט, אונד פֿיהרען אָפֿט דורך איין איינציגעס וואָרט דאַז לאַסטער צום זיעג אונד טריאומף, וויר פֿערלייטען דען ריכטער צו אונגערעכטעם אורטהייל אונד בעדריקקען דיא אונשולד, דיא צו גאָטט אום ראַכע ווידער אונז איהרע שטימע ערהעבט. וויר גלויבען פֿיעללייכט צו־ווייזען, דאַז אונרעכט, דאַז וויר בעגינסטיגט, זייא גאַר ניכט גראָס, זייא גאַר זעהר צו ענטשולדיגען. דאָך ווער קאַן יעמאַלס דיא טראַגווייטע דער זינדע בעמעססען? דאַז באֶזע אום באֶזעס, דאַז אונרעכט אום אונרעכט געבאֶרען. האַבען וויר איינמאַל דער זינדע דיא האַנד גערייכט, עהע וויר אונז פֿער־זעהען, דעהנט זיא זיך אויס, ווירד ווייטער אונד גראֶסער, אומשפּיננט אונז זאָ מיט איהרען פֿערדערבליכען נעטצען, דאַס וויר איהר נימער ענטקאָממען אונד אונז מיט שרעקקען איהר פֿערפֿאַללען זעהען.

10. „דוא זאָללסט ניכט געליסטע טראַגען נאַך דיינעס נאֶכסטען גוט.“

אָ נייד, דוא קוועללע אַללער לאַסטער! וואַס וויר אַלס אייגען בעזיטצען, וואַס דיא גנאַדע גאָטטעס אונז בעשעערט, מאַכסט דוא אין אונזערן אויגען געריננג אונד אונשיינליך, נור דאַז, וואַס אונזער נאֶכסטער בעזיטצט, איבערשינכסט דוא מיט גלאַנץ אונד שאֶנהייט, נאַך דעם ריכטעסט דוא אונזערע ווינשע, שמאַכעלסט דוא אונזערע בעגיערדען. דוא יאַגסט דען פֿריעדען אויס אונזערעם הערצען מאַכסט אונזער לעבען צור העללע; אויס דעם הימעל איינעס צו־פֿריעדענען געמיטהעס שטירצעסט דוא אונז אין דיא טיעפֿען דעס אונפֿריעדענס אונד דער צערריססענהייט מיט אונז זעלבער. דרום

וויל איך היטען פֿאָר דעם ניידע, פֿאָר דען געלוסטען נאַך אַנדערער בעזיטץ, אונד נאַך דעם וואַס גאָטט אין זיינער אַללוויזהייט ניכט פֿיר גוט געפֿונדען, מיר צוצוטהיילען.

לאָב אונד פּרייז דיר, אַללפֿאַטער, פֿיר דיעזע גאָטטליכען, בעזעליגענדען, הייליבּרינגענדען לעהרען אונד זאַטצונגען. הייל דעם, דער איהנען הערץ אונד זעעלע אָפֿפֿנעט אונד זיא דאַרין איינגראָבט מיט דיאַמאַנטנער טריפֿט. זיא זינד אונז איין טהייערעס אַנגעבינדע דיינער הולד אונד טריייע, איין גאָטט, וויר וואָללען זיא אין אונזערעם הערצען טראַגען, זיא אַן דיא פּפֿאָסטען אונזערעס הויזעס בעפֿעס־טיגען, זיא אַן אונזרע האַנד אונד שטירנע קניפּפֿען, דאַמיט זיא אונז שטעטס פֿאָר אויגען בלייבען אונד אונזרע ריכטשנור ווערדען פֿירס לעבען, דאַמיט אין איהרעם ליכטע אונזרע אויגען זיך דער וואַהרהייט אָפֿפֿנען, אין איהרען ערמאַהנונגען וויר אונז שטאָהלען צור אויסאיבונג אונזערער פּפֿליכטען, אונד אין איהרען הינווייזונגען אויף דיך, דוא ערהאַבענער, דען טראָסט אונד דיא ערהעבונג פֿינדען, אום איהם קאַמפּפֿע מיט דען מיהזאַלען דער ערדע פֿריידיג אונד מוטהיג צו בעשטעהען.

גיב, אָ גאָטט, דאַס דיא פֿייער דיעזעס פֿעסטעס איין גאַנצעס לעבען פֿערקלערע, עס צו איינעם גראָסטען פֿעסטטאַגע מאַכע — צו איינעם פֿעסטע דער עראיננערונג אַן דיינע הייליגען לעהרען, אַן דיינע איגהאַלטרייכען לעהרוואָרטע. אַמען.

אַם צערשטאָרונגסטאַגע ירושלים׳ס, דען ניינטען דעס מאָנאַטס אב. *)

„פֿערגעססען קאָננט׳ איך מיינע רעכטע,
דאָך ציון, ניע פֿערגעסס׳ איך דיין,
וען דיינער איך ניכט מעהר געדאַכטע,
מאָג׳ מיר געראויבט דיא שפּראַכע זיין,
וען מיינע העכסטע לוסט אונד ליעבע
ירושלים ניכט אימער בליעבע.“
(תהלים קל״ז ה׳—ו׳)

מיינע טרויריגע עראיננערונג דורכציעהט היינטע אונזערע זעעלע,

*) דער ניינטע אב, דאַז גראָסטע דער יידישען טרויער-

אונזער גייסט טראָגט אונז הין אין דיא אַלטע הייאַטה אונזערעס פאָלקעס, אַן דיא טהאָרע דער שטאַדט, דיא אַן דיא קאָניגליכע נאַכנטע. ווייכענד ווילט אונזערע זעעלע אין דיינען אויען; ירושלים! — ירושלים! וואָ איזט דיינע פראַכט אונד מאַיעסטאַט, וואָ זינד דיינע קאָניגע, אויס דוד'ס, דעס הייליגען זאַנגערס, שטאַם ענטשפראָססען; וואָ איזט דיין טעמפעל, איבער דעם דיא גלאָריע דעס הערן שטראַהלטע? דיין אַלערהייליגסטעס, וואָרין דער אַלערהאַכסטע טהראָנטע? וואָ זינד דיינע אַלטאָרע, וואָראויף דאַז פריידפאָללע געמיטה זיינע דאַנקאָפפער ניעדערלעגטע, אונד דאַז רייעגעקוואָלטע הערץ דורך זינדענאָפפער זיך ענטלאַסטונג אונד פערזאָהנונג פערשאַפפטע? וואָ זינד דיינע פריעסטער, דיינע פראָפעטען, דיעזע וואָרטפיהרער בייא גאָטט פיר דען זינדיגען אונד שולדיגען, דיעזע בעגייסטערטען מאַהנער אונד וואַרנער דער מענשהייט, דיעזע בערעדטען פערקינדיגער דעס גאָטטליכען אונד הייליגען?

אַלעס איזט דאַהין, איבעראַלל טריאוער אונד פערניכטונג! — מיט טרענען אומפאַססטע איך דיעזע טריאוער אונד בעווינע דיינען אונטערגאַנג, אונגליקזעליגע שטאַדט! מיט דיינעם פאַלל בעטרויערע איך אויך דען פאַלל מיינעס פאָלקעס. — דאָך ניכט מיט דיר, פאָר דיר טאָן וואַר איין פאָלק געפאַללען פאָן דער האָהע איינער גאָטטגעליעבטען נאַציאָן אין דען אַבגרונד דער זינדע אונד דעס טרייאַבריכעס אַן אונזערעם האַרט אונד שעפפער; דיין שטורץ האַט דען איהריגען נור בעזיעגעלט אונד דער וועלט געאָפפענבאַרט; גאָטטעס שטראַפענדע האַנד אין דיר דאַז פאַלאַדיעז ווידערום לערשטאָרט, וועלכעס ער דעם זינדיגען פאָלקע געשאַפפען אונד בערייטעט האַטטע.

טרויערע, מיינע זעעלע, טרויערע, דען דיעזער טאַג איזט דען טריבען ערינערונגען דעס גראָסטען פערלוסטעס געווייהעט; אַבער מיט דיינער טרויער טראָסטע דיך אונד פרייזע גלייביגען זיננעס, גאָטט דען הערן, דען דיעזער טאַג איזט אויך איין טאַג

פעסטע. אַן דיעזעם טאַגע ווארדע איינסט דער ערסטע טעמפעל דורך נבוכדנצר, דער לווייטע דורך טיטוס לערשטאָרט אונד דאַז איזראַעליטיטע רייך דורך דיא ראָמער גאַנצליך אויפגעלאָזט.

דעס טראָסטעס, איין טאַג דער ערמוטהיגענדען הינווייזונג אויף גאָטטעס פֿערזאֶהנענדע ליעבע אונד גנאַדע! דען וויא דיא מוטטער דאַז לייכֿטזינניגע, פֿעראיררטע קינד מיט דער האַנד ציכֿטיגט, אַבער מיט דען בליקקען דעס מיטליידס אונד דעס ערבאַרמענס זיינע טהראֶנען זיעהט, זאָ האַסט דו, מיין גאָטט, דיין פֿאָלק וואָהל געשטראַפֿט, אַבער ניממערמעהר דיין אַנגעזיכֿט פֿאָן איהם אַבגעווענדעט! נאַך ירושלים'ס פֿאַלל האַבען וויר אונז וויא פֿעראיררטע שאַפֿע צערשטרייט אין אַללע לאֶנדער, אונטער דיא פֿערשיעדענסטען פֿאֶלקער, אַבער דוא, מיין טרייער היטע דיינער העערדע, ליעססעסט אונז נימער אונטער אונד פֿערלאָרען געהען. דיא שטירמע דעס אונגליקס האַבען אונז אומטאָזט, דאָך נור צו בייגען, ניכֿט צו ברעכֿען אונד צו פֿערטילגען פֿערמאָכֿטע אונז איהרע וואוטה; דיא קאֶלטע דעס האַססעס אום אונז הער האַט אונזערע גליעדער ערשטאַררען געמאַכֿט, אַבער דיינער ליעבע זאָננענשיין האַט אונז וויעדער ערוואֶרמעט. פֿלוטהען זינד איבער אונז דאַהינגעגאַנגען, אַבער דורך דיא פֿלוטהען פֿיהרטע אונז דיינע גנאַדענהאַנד אַנז גרינע טראָקקענע איילאַנד. נאָך זינד וויר דיין פֿאָלק, נאָך זינד וויר דיינע קינדער, דיין צאָרן האַט זיך בעזאֶנפֿטיגט, איין נייעס פֿאַטערלאַנד האַסט דוא אונז געאֶפֿפֿנעט, אונד וויעדער שטעהען וויר, מענשען אונטער מענשען, בירגער אונטער בירגער, אונד אַללע פֿאֶלקער זינד אונזערע ברידער. אונד דען טעמפעל — אויף דען וואָללען וויר אונז אויפֿבויען נאַך קראֶפֿטען אונד פֿערמאֶגען: דאַז אַללערהייליגסטע — דאַז זייא אונז אונזער הערץ; דאַרין זאָללסט דוא וואָהנען אונד טהראָנען, אונד קיין אונהייליגעס, אונריינעס געפֿיהל עס ענטווייהען; דער אַלטאַר — דאַז זייא אונז דיא ליידענדע מענשהייט; אויף דיעזעם געהייליגטען אַלטאַר וואָללען וויר אונזערע שפענדען אונד אָפפֿער ניעדערלעגען; אונד ווען אונז דיא פריעסטער פֿעהלען, זאָ מאֶגע אונזערע גלייביגע האָפֿפֿנונג אונד אונזער קינדליכֿעס פֿערטרויען אונזער פריעסטער אונד פֿירשפרעכֿער זיין פֿאָר דיינעם טהראָנע. אַמען.

אַן איינעם אַללגעמיינען פֿאַסטטאַגע.

„אַזאָ שפריכט דער הערר: דיא פֿאַסטטאַגע װערדען
זיך אין פֿריידענ־ אונד װאָננעטאַגע פֿערװאַנדעלן. זאָ
איהר נאַך פֿריעדען אונד װאַהרהייט שטרעבעט."
(זכריה ח' י"ט.)

עװיגער, גאָטט אונזערער פֿאָטער! ערשאֶפפֿט פֿאָן פֿאַסטען
אונד קאַסטייען, מיט װאַנקענדען קניען, מיט בעבענדען ליפפען
טרעטען װיר פֿאָר דיך הין, אום דיין ערבאַרמען אונד דיינע גנאַדע
פֿיר אונז אַנצורופֿען. שװאַך אונד צום באֶזען גענייגט איזט דאַז
מענשליכע הערץ, דיא זינדע פֿייערט איהרע טריאומפֿע דאַרין,
דער איבערמוטה אונד דיא האָרטע ברייטען זיך דאַרין אויס; דאָך
אינדעם װיר אַם פֿאַסטטאַגע דען זיננליכען גענימסען אונז ענט־
ציעהען, לעהרען װיר אונזער הערץ געגען איהרע לאָקקונגען אונד
פֿערזוכונגען שטאַרק אונד פֿעסט װערדען, אונד איהרעם מאֶכטיגען
רייצע װידערשטעהען. אינדעם װיר פֿאַסטען אונד אונזערן לייב
קאַסטייען, ערקעננען װיר דורך אונזערע ערשאֶפפֿונג דיא הינפֿאֶל־
ליגקייט אונד אָהנמאַכט אונזערעס װעזענס, אונד דיא דעמוטה
ציעהעט װיעדער בייא אונז איין. אינדעם װיר דיא נאָטהװענדיגסטען
בעדירפֿניססע אונז פֿערזאַגען, דער ענטבעהרונגען קװאַל אונד
שמערצען אונז פֿיהלבאַר װערדען, אֶפֿפֿנעט זיך אונזער הערץ דעם
מיטגעפֿיהל פֿיר דען אַרמען אונד דירפֿטיגען נעבען אונז, דער יאַ
אָפֿט דיא דרינגענדסטען בעדירפֿניססע ניכט בעפֿריעדיגען קאַן.
װאָ דער פֿאַסטטאַג איינע זאָלכע װירקונג אין אונז הערפֿאָר־
רופֿט, דאַ איזט ער איין טאַג דער גנאַדע אונד דעס װאָהלגע־
פֿאַללענס פֿאָר גאָטט. דאָך דער פֿאַסטטאַג, אַן דעם דער מענש
זיך קאַסטייעט אונד דאַבייא דער זינדע נאַכגעהט, דער איזט דעם
עװיגען איין גרייעל.

אַזאָ שפריכט דער הערר: „דאַז איזט איין פֿאַסטטאַג,
דאַראַן איך איין געפֿאַללען האַבע: אֶפֿפֿנע דיא קעטטען דעס פֿרע־
פֿעלס, לאֶזע דיא באַנדע דעס געבייגטען, דיא בעדריקטען לאַס
פֿרייא, יעדעס יאָך צערייסע, דעם הונגריגען בריך דיין בראָד,
דען אָבדאַכלאָזען ברינגע אין דיין הויז, דען נאַקטען קליידע, פֿער־

בירג דיך ניכֿט פֿאָר דיינעם פֿלייטע, אונד עס ווירד דיין ליכֿט אַנברעכֿען, וויא דיא מאָרגענרֶאָטהע, אונד דיין הייל גאַר שנעלל עמפאָרשפריעסען, עס געהעט דאַן דיינע פֿרֶאָממיגקייט פֿאָר דיר הער, אונד גאָטטעס העררליכֿקייט בעשליעסט דען צוג. דוא רו־פֿעסט, גאָטט אַנטוואָרטעט, פֿלעהעסט, אונד ער שפריכֿט: „היער בין איך.“ — אָ דאַס מיין פֿאַסטען דיר, מיין גאָטט, איין זאָלך וואָהלגעפֿעלליגעס זייא, דאַס עס ניכֿט בלאָס ערשֶאָפּפֿענד אויף מיינען לייב ווירקע, זאָנדערן אויך ערהעבענד אונד פֿערעדעלנד אויף מיינען גייסט אונד אויף מיין הערץ, דאַס דוא מיינע קאַסטייאונג פֿריינדליך פֿאָן מיר אַננעהמען מֶאָגעסט, אַלס איין זיהנאָפּפֿער, אַלס איין צייכֿען מיינעס אויפֿריכֿטיגען וויללענס, נאַך דיינען געבאָטען צו לעבען אונד צו האַנדעלן, אויף דאַס איך מיך שטעטס ערפֿרייע דיינער הולד אונד דיינעס וואָהלגעפֿאַללענס, אויף דאַס דוא מיך, מיין גאָטט, ערהֶערעסט, וואַן אונד וואָ איך דיך אַנרופֿע, אויף דאַס דוא בליי־בעסט מיין האָרט אונד מיין העלפֿער, מיין ליכֿט אונד מיינע לייכֿטע צו אַללען צייטען. אַמען.

געבעט אים מאָנאַטע אֱלול.

אָ פֿאַטער, נימם אונז ווידער אויף,
דאָ וויר רייאיג צו דיר צוריקקעהרען.
(איכה ה׳ כ״א.)

דיעזער מאָנאַט, דער שלוססטיין דעס פֿערלעבטען יאַהרעס, איזט פֿאָן ערנסט אונד האָהער בעדייטונג פֿיר אונז: דען אין דיעזען לעצטען טאַגען דעס שיידענדען יאַהרעס זאָלל זיך אונזערע זעעלע פֿאָרבערייטען אויף דען גראָססען טאַג, וואָ דוא, מיין גאָטט, מיט אונז אינז געריכֿט געהסט, דוא, דער אַללערהייליגסטע, מיט אונז געברעכֿליכֿען זינדיגען מענשען, דוא, פֿאָר דעם זעלבסט דיא בעוואָהנער דעס היממעלס ניכֿט גענוג ריין ערשיינען, אונד וויא ערסט וויר מיט דעם שוואַכֿען שוואַנקענדען מענשענהערצען, דאַז זאָ אָפֿט פֿאָן דען לאָקקונגען אונד פֿערפֿיהרונגען דער ערדע געפֿאַנגען ווירד, אין דאַז דורך אויגע אונד אָהר דיא זינדע איינציעהט אונד איממער היימישער דאַרין ווירד, אונד דאַז זאָ אָפֿט באַלד בעוואוסט

אונד באַלד אונבעוואוסט פֿאָר דיר זיך פֿערגעהעט אונד דיינע היי-
ליגען געבאָטע פֿערלעטצט.

געווייהעט אונד געהייליגט זינד אונז דיעזע טאַגע, וואָ וויר
דורך אונזער ביטטען אונד בעטען פֿאָר דיר, אַללערבאַרמער, דיא
פֿערצייהונג אונד פֿערגעבונג אונזערער זינדען אונז ערפֿלעהען, דורך
אונזערע רייע אונד אונזערע טהרענען דיא מאַקקעל אונד פֿלעקקען
דער שולד פֿאָן אונז וועגצוואַשען מעכטען. וויר וואָללען צו דיר צוריק-
קעהרען מיט וואַהרעם אויפֿריכטיגעם הערצען, אונד מיט דעם
פֿעסטען ווילען צור בעססערונג אונזערעס טהונס אונד אונזערעס
וואַנדעלס.

אָ, הייליגע דוא אונז דיעזע טאַגע דורך דיינען זעגען אונד
דיינע גנאַדע, אַללבאַרמהערציגער! דאַס זיא פֿיר אונז ווערדען טאַגע
דער ריקקעהר אונד דער וויעדערקעהר צו דיר, אָ היממלישער פֿאַטער,
דאַס זיא אונז ווערדען טאַגע דער וואַהרהאַפֿטען בעססערונג אונד
הייליגונג, וואָ אונזער הערץ מיט פֿערייניגטער ליעבע דער מאַכט דער
טוגענד אונד דער רעליגיאָן זיך אויפֿטהוט, וואָ דער וואָהלטהוענדע
גייסט דעם גלויבענס אונד דער ליעבע אונז איינציעהעט אין דיא
זעעלע, אונד וויר אונז, פֿאָן איהם דורכדרונגען, פֿאָן איהם גע-
שטערקט אונד אַנגעטריעבען פֿיהלען צום גוטען אונד עדלען, צום
קאַמפֿע אונד זיעג געגען שוואַכהייט אונד זינדע, דאַס זיא אונז
ווערדען טאַגע דער ערהערונג אונד געוועהרונג אונזערער ביטטען
אונד ווינשע, אונד טאַגע דער פֿערצייהונג אונד פֿערגעבונג אַלל אונ-
זערער פֿערגעהען, הערר, פֿאָר דיר. אַמען.

פֿאָר דעם איינטריטט דעם נייען יאַהרעס.

(ערב ראש השנה.)

„לאָבע מיינע זעעלע דען העררן, אונד וואַס אין
מיר איזט, זיינען הייליגען נאַמען; לאָבע דען העררן,
מיינע זעעלע, אונד פֿערגיס ניכט, וואַס ער דיר גוטעס
געטהאַן.“

עס נייגט זיך דער טאַג, לו ענדע געהט דאַז טיידענדע יאַהר,
עס טליעסעט זיך פֿאָר אונז וויא איין געזיעגעלטעס בלאַטט, לו דעם
וויר ניכֿטס מעהר היגלופֿיגען אונד פֿאָן דעם וויר ניכֿטס מעהר
הינוועגגעהאען קאֶננען, דאַז אונז ניכֿטס אַלס דיא ערארינגערונג דעס=
טען, וואַס עס פֿיר אונז ענטהאַלטען, אונד דעסטען, וואַס וויר
הינייגעטראַגען, לוריקלאֶסט, אונד דאַז נון אַן דעם טהראָנע דעס
אַללערהייליגסטען פֿיר אָדער געגען אונז לייגען ווירד.

אין פֿיעלפֿאֶלטיגער געטטאַלט טטעללט זיך דאַז פֿערלעבטע
יאַהר נאָך איינמאַל איינעם גייסטע דאַר. עס ליעהען אַן איר
פֿאָראיבער דיא טטראַהלענדען ערטיינונגען דער פֿריידע, דער פֿראָהען
טאַגע אונד טטונדען, וואָ דאַז ליכֿט דיינער גאֶטטליכֿען גנאַדע איר
געלייכֿטעט, וואָ דאַז רייך דיינער זעגנונגען זיך איר געאֶפֿפֿנעט,
אונד דאַז לעבען אין זיינען טאֶנסטען זייטען זיך איר געלייגט; זיא
טרעטען פֿאָר איך הין אַלל דיא הייטערן, גליקליכֿען טטונדען פֿאָלל
געננוס אונד בעפֿריעדיגונג, איט דענען דיינע אַללגיטע איין דאַזיין
געטאיקט אונד געזעגנעט האַט, טטונדען פֿאָלל גליקליכֿער טהאֶטיג=
קייט, פֿאָלל דעס זעליגען בעוואוסטזיינס איינער האָהען מענטענ=
ווירדע אונד בעטטיאאונג, אונד עס פֿיללט זיך איין הערן איט ריה=
רונג אונד אַנבעטונג, אונד איינע ברוסט ערהעבט זיך פֿאָלל דעס
אוננעננבאַרען גליהענדען דאַנקעס דיר, אַללפֿאַטער, אַללבעגליקקער!
„לאָבע איינע זעעלע דען הערן, אונד וואַס אין איר איזט, זיינען
הייליגען נאַאען. לאָבע דען הערן, איינע זעעלע, אונד פֿערגיס
ניכֿט וואַס ער דיר גוטעס געטהאַן.“

אַבער אויך דיא דיסטערן בילדער דעס טאערלעס, אונד דעס
טריבזאַלס, דיא דיינע האַנד איבער איך פֿערהאֶנגט, ווערדען פֿאָר
איר לעבענדיג! אָפֿט וואַרען עס טאַגע פֿאָלל קוואַל אונד אַנגסט,
דיא איך ניעדערדריקטען; אָפֿט ביטטערע טייטונגען, טווערע פרי=
פֿונגען, דיא איינע זעעלע איט טרויער ערפֿיללטען; אָפֿט וואַרס נאָטה
אונד געפֿאַהר, דיא איינען בליק טריבטען אונד אונאַכֿטעטען;
אָפֿט טיעפֿער גראַם אונד טווערעס לייד, דיא איין הערן לוזאַאאענ=
פרעסטען אונד איינע קראֶפֿטע אויפֿלעהרטען! אַבער, אויך אין
דען דונקעלסטען הערבסטען טטונדען דעס לעבענס ליעסעסט דוא
דיינע ליעבע איך פֿיהלען, גאַבסט דוא דיינען טראָסט איר אינז

הערץ. ווען איך ערמידעט וואַר אונד ערמאַטטעט פֿאָן דער דאָרנענפֿאָללען באַהן, ערנייעטעסט אונד פֿעריינגטעסט דו דיא קראַפֿט מיינער גליעדער; ווען אַללעס מיר היללפֿע אונד רעטטונג אַבשפּראַך, וואַרס דיינע האַנד, דיא מיר האַלף צור רעכטען צייט; אונד ווען אַללעס מיך פֿערליעס, שטאַנדעסט דו אַלליעבענד מיר צור זייטע, אונד וויעדער ערקלינגען אַללע זאַיטען מיינעס הערצענס אין טיעפֿען איננינגען טאָנען דעם דאַנקעס אונד דעם לאָבעס געגען דיך, אַלל־פֿאַטער. „לאָבע דען הערן, מיינע זעעלע, אונד פֿערגיס ניכט, וואַס ער דיר גוטעס געטהאַן!“ —

דיא נאַכט ציעהעט הערויף, עס שיידעט דאַז יאַהר — לאַס אַללמאֶכטיגער, מיט איהם אַללע ליידען אונד ביטטערקייטען, אַללע זאָרגען אונד בעשווערדען אונזערעס לעבענס דאַהין שווינדען, אַללע קראַנקהייט אונד געברעכליכקייט פֿערגעהען, אַללען צוויסט אונד אַללע צוויטראַכט ענדען, אַללען האַס אונד אַללע ליידענשאַפֿטען פֿאָן אונז וויכען, אונד דיא זינדען אונד פֿערגעהונגען, דיא אונזער לעבען בעפֿלעקקען, אונד אום דערענטוויללען וויר היער פֿאָלל רייע אונד צערקנירשונג שטעהען, מאֶגען, אַללערבאַרמער! פֿאָן דיר פֿערגעבען אונד פֿערגעססען זיין.

מיט דעם ערשטען פֿריהראָטה דעס נייען יאַהרעס מאֶגע אונז דאַז לעבען אין ערנייערטער, פֿריינדליכער געשטאַלט ענטגעגענטרעטען, אונז אונד אונזערן ליעבען אונד אַנגעהאֶריגען גליק אונד וואָהלערגעהען בריינגען; געזונדהייט אונד קראַפֿט אונזערעם קאֶרפּער, ריינהייט אונד הייטערקייט אונזערער זעעלע, אונד וואַכסען אונד געדייהען אונזערען קינדערן, איינען געזעגנעטען, פֿרוכטבריינגענדען ערווערב אונד איינען אונגעטריבטען, אונגעשטאֶרטען גענוס, פֿריעדען אונד צופֿריעדענהייט אונזערעם הערצען, פֿריעדען אונזערן הייזערן אונד פֿאַמיליען, פֿריעדען אונד זעגען אונזערעם פֿאַטערלאַנדע. אַמען.

אַם מאָרגען דעם נייען יאַהרעס*).

וויא דיא אויגען דער קנעכטע אויף דיא האַנד איהרעס העררן, וויא דיא אויגען דער מאַגד אויף דיא האַנד איהרער געביעטערין, זאָ טויען אונ־זערע אויגען אויף לו גאָטט, אונזערן הערר ן.
(תהלים קכ"ג ב'.)

וויא וויר דאַז אַלטע יאַהר אונטער טהרענען אונד געבעט געטלאָססען, הערר, פֿאָר דיר, זאָ פֿינדען אונז אויך דיא ערסטען טטונדען דעס יונגען יאַהרעס וויעדער אין דיינען הייליגען האַללען פֿערזאַממעלט, אום דיר אונזערע ערסטען געפֿיהלע לו ווייהען אונד פֿאָר דיינעם פֿאַטעראויגע אונזערע הערלען לו עפֿפֿנען.

וויא פֿיעלעס, אָ גאָטט, האַבען וויר פֿאָן דיר לו ערביטטען אונד לו ערבעטען לום נייען יאַהרע! וויא דאַז קינד דעם פֿאַטער, נאַהען וויר דיר אונד עפֿפֿנען דיר הערלן אונד זעעלע, פֿערטרויען וויר דיר אַלל אונזער וועה אונד לייד, אונזער דענקען אונד עמפפֿינ־דען. וואַס פֿערבאָרגען אונד געהיים אונז ניעדערדריקט, וואַס דיא זעעלע זיך טייעט אויף דיא ליפפען לו לעגען, דאַז ערלעהלט דיר הייטע דיא גליהענדע טהרענע אונזערעס אויגעס, דאַז טהון וויר דיר הייטע אונטער זייפֿלען אונד ביטטערעם וויינען קונד.— דאָך וואַס אונז פֿאָר אַללעם דיא זעעלע בעוועגט, איזט דאַז בעוואוסטזיין, דאַס הייטע דער טאַג דעס געדעכטניססעס איזט, דאַס הייטע פֿאָר דיך הינטריטט דאַז פֿערלעבטע יאַהר מיט אַלל אונזערעם טהון אונד ווירקען, אום פֿיר אָדער געגען אונז לו לייגען. מיט אַנגסט אונד לאַגען בליקקען וויר דאַרויף לוריק, אונד מיט באַנגען אונד בעבען פֿראַגען וויר אונז: וואַס ווירד דאַז פֿערלעבטע יאַהר פֿאָן אונז אויסזאַגען? האַבען וויר עס לום גוטען אונד זעגענסרייכען אַנגעוועגדעט? האַבען וויר זיינע טאַגע לו אונזערעם עוויגען הייל, לו אונזערער פֿערעדלונג אונד בעסטערונג בעניטלט, אָדער האַבען

*) אַם ערסטען תשרי בעגיננט אים יידיטען קאַלענדער איין נייעס יאַהר. דיעזער טאַג איזט דאַהער אַלס „געדענקטאַג“ (יום הזכרון) דער געטטליכען וואָהלטהאַטען, דיא אונז אויס דעם אַלטען יאַהר אינז נייע יאַהר היניינגעלייטען, דעם אינניגסטען דאַנקע אונד דען ערנסטעסטען בעטראַכטונגען געהייליגט.

וויר זיא לייכטזיננינג פֿערגיידעט אין דער אייטעלן איהע, נור דיא
פֿערגאָנגליכֿע פֿרוכֿט דעס לעבענס צו ערהאַטען, אָדער זינד זיא
אונז פֿערפֿלאָגען וויא דער טרוים, פֿאָראיבערגעלאָגען וויא דיא
וואָלקע, אָהנע ווערטה אונד בעדייטונג, אָהנע נוטץ אונד פֿראָממען?—
דאַז יאַהר איזט אונווידערברינגליך הין, אַבער דאַז ווערק דעס
מענשען, דאַז ער געשאַפֿפֿען, דאַז גוטע וויא דאַז באָזע, דאַז בלייבט
צוריק, אונד שווער אונד שמערצליך לעגט זיך דאַז געדעכֿטניס אונ=
זערעס פֿעהלס אויף אונזערע זעעלע, דריקט זיך אַלס שאַרפֿער שטאַ=
כֿעל אין אונזער הערץ אונד בעדעקט אונז מיט שאַם אונד שמאַך!
נור אים פֿערטרויען אויף דיינע אונענדליכֿע גיטע אונד גנאַדע
טרעטען וויר הייטע פֿאָר דיך הין, אום מיט אונזערען טהרענען
אונד אונזערער רייע דיא שווערע שולד צו זיהנען, אונטער דער וויר
זייפֿצען. נור דיינע באַרמהערציגקייט, נור דיינע ליעבע, דיא דאַ
ניכֿט וויל דאַס דער זינדער שטערבע, זאָנדערן צוריקקעהרע אונד
זיך בעססערע — איזט מיין טראָסט אונד מיינע האָפֿפֿנונג. אין
דעמוטה אונד צערקנירשונג רופֿע איך דיינען הייליגען נאַמען אַן
אונד פֿלעהע: פֿערגיב, אַללפֿאַטער, פֿערגיב מיינע זינדע אונד פֿער=
פֿאַהרע מיט מיר נאַך דעם מאַסע דער באַרמהערציגקייט, דיא זאָ
גראָס איזט, אונד ניכֿט נאַך מיינער שולד. לאַס דיינען שירם אונד
דיינע אָבהוט אין דעם נייען יאַהרע וויא ביזהער איבער מיך וואַל=
טען; ערהאַלטע מיר מיינע ליעבען אונד אַנגעהעריגען, פֿערלייכֿע
אונז אין דאַז בוך דעס לעבענס, צום לעבען, צום גליק, צור וואָהל=
פֿאַהרט; ווענדע אַב פֿאָן אונז יעדעס באָזע געשיק, יעדעס טרוי=
ריגע פֿערהענגניס. לאַס זיא אונד מיך דיא פֿרוכֿט דעס לעבענס
פֿיר אונז רייפֿען. לאַס דיינער גנאַדע זאָננענשיין אונזערן פֿפֿאַד ער=
לייכֿטען, לעגע דיא פֿילע דיינעס געטטליכֿען זעגענס אויף אַלל אונ=
זער בעגיננען, גיב געלינגען אונזערם שטרעבען, הייל אונזערם וויר=
קען, פֿערווירקליכֿונג אונזערען האָפֿפֿנונגען, געוועהרונג אונזערען וויני=
שען. לאַס דעם פֿריעדענס אונד דער איינטראַכֿט בעזעליגענדעס
באַנד פֿעסט אונד דויערנד זיך אום אונזערע הערצען לעגען. לאַס
דיין ערבאַרמען וואַלטען איבער יעדעס לייד אונד וועה, שיקקע היי=
לונג אַללען וואונדען אונד ליידען דער זעעלע, וויא אַללען געברעכֿען
אונד קראַנקהייטען דעס קערפערס; שיקקע דיינען טראָסט אונד

דיינע הילפע אַללען, דיא דיינעס טראָסטעס אונד דיינער הילפע בעדירפטיג זינד. גיב, דאַס וויר געדולדיג אונד ערגעבען אין אַללע לאַגען דעס לעבענס אונז פיגען, אונפערלאַנגט אונד פערטרויענס-פאָלל דער צוקונפט ענטגעגענהאַררען אונד ריינעס הערצענס פאָר דיר וואַנדעלן, ביז וויר אַם ענדע אַללער אונזערער לעבענסיאַהרע פאָר דיינעם היממעלסטהראָנע ערשיינען, אום דיר רעכֿנונג דאַר-איבער אַבצולעגען. אַמען.

ביים שופר בלאַזען.

„הייל דעם פאָלקע, דאַז דען שופר-קלאַנג פערשטעהעט,
עס וואַנדעלט, הערר! אין דיינעם ליכטע, אין דען שטראַה-
לען דיינעס אַנגעזיכטעס.“ (תהלים פ"ט ט"ז).

ווא ערבעבט מיר דאַז הערץ בייא דעם שופר'ס פייערליכעם שאַללע, זיינע קלֶאנגע ווידערהאַללען אַן דען טיעפסטען זאַיטען מיינעס איננערן, זיינע ערנסטען טֶאנע רופען מיר צו: ערדענקינד, ערוואַכע דיך, ערוואַכע דיך! איין יאַהר איזט נון ווידער הינגע-גאַנגען, אונד דו, דו שטעהעסט נאָך איממער דאַ, בעפלעקקט פאָן דען זינדען דער פערגאַנגענהייט, בעשווערט פאָן דיינען מאַל-טען, איררטהימערן אונד פעהלערן; רייניגע דיך, וואַשע דיך אין דעם קלאַרען וואַססער דער אונשולד, טהוע יענע אַב פאָן דיר דורך געבעט פאָלל אינברונסט פאָר גאָטט, דורך טהרֶענען אונד דורך רייע, שיטטלע אַב פאָן דיר דען אַלטען מענשען, פערדערבט דורך זינדיגע געליסטע אונד טריעבע, בעטריטט דיא שוועללע דעס נייען יאַהרעס אַלס איין נייעס וועזען, אַלס איין נייער מענש, גע-שאַפפען אים בילדע גאָטטעס, אַלס איין קינד אַן אונשולד אונד לויטערקייט דעס הערצענס. אין דאַז פעריינגטע יאַהר טריטט דוא זעלבער פעריינגט איין, פעריינגט אין דער קראַפט צו אַללעם גוטען אונד עדלען; פעריינגט אין דעם פעסטען פאָרזאַטץ אונד ענטשלוס, גאָטט צו דיענען אונד דיינעם נֶעכסטען וואָהלצוטהון; פעריינגט אין דען הייליגענדען געפיהלען צו רינגען נאַך פריעדען, וואַהרהייט אונד גערעכטיגקייט. — עס שפריכט דער הערר: „ווערפט אַב פאָן אייך אַללע זינדען, וואָדורך איהר אייך פערגאַנ-

גען האַבט, טאַפּפֿעט אייך איין נייעס הערץ, איינען נייען זין! וואַרום וואָללט איהר דאַהינשטערבען, הויז ישראל'ס.

אַם היידיגען טאָגע זיטצעסט דוא, אָ גאָטט! צו געריכט, אונד דעס שופר'ס טאָן פֿערקינדיגט דעם מענשען דען טאַג דעס געריכטס. גאָטט דער אַללערהייליגסטע געהט אינז געריכט מיט דעם שוואַכען ערדענזאָהנע, מיט דעם שטויבגעבאָרענען, אַן דעססען שריטטע זיך דיא זינדע קלאַממערט. „גאָטט, דוא שויעסט אַללע מיינע הייםליכקייטען, אַללער מיינער זינדען צאַהל, אונד איך מוס פֿאָר דיר פֿערגעהען!“

אונד וויעדער טאָנט דעס שופר'ס קלאַנג, אונד אינמיטטען זיינער טאָנע דורכדרינגט מיך דער טראָסטענדע געדאַנקע, דאַס דוא, אָ גאָטט, ניכט נור אונזער ריכטער, זאָנדערן אויך אונזער פֿאַטער, ניכט נור אַללגערעכט, זאָנדערן אויך אַללגנאָדיג אונד אַללערבאַרמענד ביזט. דוא האַסט אויך דיעזען פֿורכטבאַרען טאַג דען טאַג דעס געדעכטניססעס, אין דיינער פֿאַטערהולד פֿיר אונז געשאַפֿפֿען אונד פֿעסטגעזעטצט, נור אונז צום הייל אונד צום זעגען, אום אונזער געוויססען אויס זיינעם זאָרגלאָזען שלוממער וואַך צו רופֿען אויס דעם לייכטזין אונד דער צערשטרייאונג דעס אַללטעגליכען לעבענס אונד טרייבענס, אונז אויפֿצורוטטעלן צום בעוואוסטזיין אונזערעס בעססערן איכ'ס אונד אונזערער האָהערן בעשטיממונג אויף ערדען. — אונד איין טראָסטרייכעס ליכט פֿעללט מיט דיעזעם געדאַנקען אין מיינע זעעלע אונד בעטענד אונד האָפֿפֿענד טראַגע איך מיין הערץ צו דיר הינאַן!

אין טהראָנען געדענקע איך מיינער זינדען, איך בערייע טיעף אונד ביטטער אַלל מיינע פֿערגעהען. איך געלאָבע מיר, פֿאָן הייטע אַן, מיך מיינעס בעססערן וואַנדעלס, מיינעס רייגערן לעבענס צו בעפֿלייסיגען. איך געלאָבע איך דיר, אָ גאָטט, הייטע אויפֿס נייע אַן; מיט נייער ליעבע אונד נייעם אייפֿער וויל איך דיינע געבאָטע בעפֿאָלגען, דיינען הייליגען ווילען צו דעם איינציגען מאַכען, אונד פֿאָר דיר וואַנדעלן אין דעמוטה אונד אונטערווירפֿיגקייט. אַללערבאַרמער! מעגען מיינע טהראָנען אונד מיינע רייע, מיינע אויפֿריכטיגען אונד איננינגען ענטשליססע ווירקזאַמע פֿירשפּרעכער פֿיר

מיך אַן דיינעם טהראָנע זיין, דאַס דוא פֿערזאֶהנט אונד פֿריינדליך אויף מיך ניעדערבליקקען אונד מיך בעפֿרייען מאֶגעסט פֿאָן מיינער טולד, דאַס איך געריינִיגט אונד געלייטערט דאַז נייע יאַהר בעגיננע, דאַמיט עס מיר אונד דען מיינִיגען גליק אונד זעגען ברינגע. גיב, דאַס דעם שופר'ס מאַהנענדע טטיממע דאַז גאַנצע יאַהר אין אונ=זערן איננערן וויעדערקלינגע, אום אונז אַן דיין אַללזעהענדעס אויגע אונד אַן דען טאַג דעס געריכטס צו עראיננערן, אויף דאַס וויר טטעטס דאַז גוטע ליעבען, דאַז רעכטע איבען, אונד יעדען רייץ אונד טריעב צור זינדע איבערווינדען, וויא דוא בעצווינגעסט דיינען צאָרן אונד דיך הילעסט אין הולד אונד גנאַדע.

„הייל דעם פֿאָלקע, דאַז דען שופר=קלאַנג פֿערטטעהעט, עס וואַללעט, הערר! אין דיינעם ליכטע, אין דען טטראַהלען דיינעס אַנגעזיכטעס."

בעטראַכטונג אַם נייאַהרס= אונד פֿערזאֶה=נונגסטאַגע.

„מיינע זינדען האַבען מיך ערגריפֿפֿען,
איך וואַגע ניכט זיא אַנצובליקקען."
(תהלים מ׳ י״ג)

מיין גאָטט, וויא פֿורכטבאַר אונד פֿעראַבטייאונגסווערטה איזט דיא זינדע! — ריין האַסט דוא דיא זעעלע געטאַפֿפֿען אונד אונז איינגעהויכט, אַבער דיא זינדע טלינגט זיך אַן איהר הינויף, וויא איינע באֶזע פֿפֿלאַנצע, דיא דעם בוימע זיינע נאַהרונג ענט=ציעהט, אונד ענטווייהט דיא טאָכטער דעס היממעלס, אונד ענט=טטעלט אין איהר דאַז ערהאַבענע בילד דעס טאֶפֿפֿערס; זיא ניס=טעט זיך איין אין אונזער הערץ אונד פֿערלאֶטט אין איהם דען גאֶטטליכען טטראַהל, צערטטאֶרט אין איהם יעדען קיים צום גו=טען. זיא ריכטעט זיך אויף אַלס איינע פֿורכטבאַרע טיידעוואַנד צוויטען דעם ענטווייהטען געטאֶפֿפֿע אונד דער הייליגען האָכער=האַבענען גאָטטהייט, זיא בעראויבט אונז דער זיסען טראֶסטונגען

דעם גלויבענס אונד דעם ערהעבענדען אונד בעזעליגענדען אויפ=
בליקקעס צו דיר, איין גאָטט; זיא פֿערניכטעט דאַז פֿראָהע בע=
וואוסטזיין אונד דיא רוהע אונד צופֿריעדענהייט דעס געמיטהעס,
פֿערדונקעלט דען הימעל אין אונז, בעדעקט אונז מיט טאַג אונד
נאַכט אונד ערפֿיללט אונז מיט רייע אונד קוואַל.

יאַ, פֿורכטבאַר אונד פֿעראַבשייאונגסווערטה איזט דיא זינדע,
דען זיא ענטשטעללט אונד צערשטאָרט ניכט נור אונזער איננערעס
וועזען, זיא ענטשטעללט אונד צערשטאָרט אויך אונזערע אייסערע
געשטאַלט. צום דאַנק, דאַס וויר זיא אין אונז אויפֿגענאָממען, ריכ=
טעלט זיא אַן דען פֿייזערן אונזערער געזונדהייט, צעהרט דעם
לעבענס קראַפֿט אונד בליטהע אויף, אונד פֿערוויטט אויף אונזערן
אַנטליטצע דען שטראַהל אונד אַבגלאַנץ דער גאָטטעסאָהנליכקייט,
דעססען איניזיגעל אונטער אונד ריינהייט דעם הערצענס דאַרויף
איינגעפּרעָגט האַבען.

אָ, איך האַססע אונד פֿעראַבשייע דיא זינדע אונד וויל זיא
אַבשיטטעלן פֿאָן איר מיט אַללער קראַפֿט דער זעעלע! ערוואַכט
אין איר אַללע רעגונגען צום גוטען, אַללע טריעבע איינעס בעססערן
איכס, צום קאַמפֿ געגען דיא מאַכט דעם באָזען אין איר; וואַכ'
אויף איין געוויססען אין אַלל דיינער געוואַלט, לאַס ערטאָנען דיינע
מאַהנענדע דראָהענדע שטיממע, ווען דיא צויבערוואָרטע דער פֿער=
פֿיהרונג צו איר דרינגען, אונד איך אין איינער שוואַכהייט אונד
פֿערבלענדונג פֿאָן איהר איבערלויסטעט אונד בעטהאָרט צו ווערדען
אין געפֿאַהר בין! אָ איינע זעעלע, געדענקע דיינער העהרען בע=
שטיממונג אונד רייסע דיך לאָז פֿאָן דער פֿעהדערבליכען געמיינ=
שאַפֿט מיט דער זינדע, אונטערדריקקע דיא זינדליכען נייגונגען
אונד געוואָהנהייטען אונד פֿיהלע דיך צו גראָס אונד צו ערהאַבען
פֿיר דיא איינדריקקע דעססען, וואַס ניעדריג איזט אונד געמיין;
געדענקע דיינער ערהאַבענען ווירדע אונד טריטט נור אין פֿער=
בינדונג מיט דעם, וואַס זעלבער ערהאַבען איזט אונד ווירדעפֿאָלל,
אָפֿפֿנע דיך נור פֿיר ריינע צוטערע געדאַנקען, נור גאָטטגעפֿאָלליגע
געפֿיהלע נים אין דיך אויף, ענטשליסטע, דיא מיט דעם געדאַנ=
קען אַן גאָטט ניכט איס ווידערשפּרוכע שטעהען; נור דען ווינ=
שען אונד בעשטרעבונגען גיב דיך הין, דיא ניכט פֿערלעטצענד דאַז

געוויסען בעריהרען, דיא ניכֿט שטאֶרענד אויף דיינען פֿריעדען אונד דיין הייטערעס בעוואוסטזיין ווירקען.

אין דיעזען הייליגען שטונדען, דיא דוא, מיין גאָטט, צו אונ־זערער רייניגונג אונד ענטזיהנונג, צור וויעדערערוועקקונג אונזערער טוגענד, צור אַננאֶהערונג אונזערעס גייסטעס אַן דאַז היממלישע אונד גאֶטטליכֿע געשאַפֿפֿען; אין דיעזען הייליגען שטונדען וויל איך אַללע קראֶפֿטע מיינעס וועזענס, אַללע געפֿיהלע מיינעס הערצענס, אַלל מיין זיננען, אַלל מיין וואָללען אונד קאֶננען אין דען איינען פֿעסט־שטעהענדען געדאַנקען, אין דען איינען אונערשיטטערליכֿען פֿאָר־זאַטץ פֿעראיינען: אַללע באֶזען טריעבע אונד זינדיגען געליסטע אין מיר צו טילגען, מיינע פֿאָללקאָממענע בעססערונג אונד בעקעהרונג, דיא וויעדערגעבורט דער אונשולד אונד ריינהייט מיינעס הערצענס אין מיר צו ערווירקען — דאָך, מיין גאָטט, וואַס היער אין דיעזען הייליגען רייהען איך דורכֿגליהט, וואָ איך דיינע נאֶהע מעהר אַלס אַן אַללען אַנדערן אָרטען אַהנע; וואַס איך הייטע בעגייסטערט, וואָ איך מיין אָהר פֿערשלאָססען האַלטע געגען יעדע אַנפֿאָרדערונג דער זיננע, וואָ איך לאָזגעריססען אונד אַבגעשניטטען פֿאָן אַללען בעציעהונגען צו דער אייטלען וועלט אונד דערען אויפֿרעגונגען, איך גאַנץ פֿערזענקע אין דיא אַנשויאונג דיינעס האָכֿערהאַבענען וועזענס אונד אין דיא בעטראַכֿטונג איינעס אייגענען איכֿ'ס; וואַס איך הייטע עמפפֿינדע: — ווירד עס אויך נאָך לעבענדיג אין מיר בלייבען, ווען איך דיעזע האַללען פֿערלאַססען האַבען אונד דעם לעבען אונד טרייבען דער אויסענוועלט וויעדער הינגעגעבען זיין ווערדע, ווען איך געגען דיא ליידענשאַפֿטען, געגען דיא נאָטה אונד דיא זאָרגע אַנקאֶמפֿפֿען מיסטע, ווען דיא לאָקטאֶנע דער פֿערפֿיהרונג מיר ערשאַללען, אָדער ווען דיא זינדע אין דער בלענדענדען גע־שטאַלט פֿאָן רוהם אונד עהרע מיר ערשיינען ווירדע?

אַך, אין דעם בעוואוסטזיין דער שוואֶכֿע אונד דער אָהנמאַכֿט דעס מענשליכֿען הערצענס ציטטרע אונד בעבע איך, דאַס מיינע פֿראָממען ענטשליססע ניכֿט וויעדער וואַנקענד ווערדען, דאַס איך מיינען געלאֶבניססען אונד פֿאָרזאֶטצען אַלסדאַן ניכֿט וויעדער און־טרייא ווערדע! גיב, אַללגיטיגער, דאַס דער הייטיגע טאַג ניע אויף מיך זיינען ערהעבענדען איינפֿלוס פֿערליערע, דאַס דער גייסט דעס

גוטען, דער איך הייטע בעזעעלט, ניע פֿאָן איר וויכֿע! גיב, דאַס דיא זינדע, אין וועלכֿער הילפֿע זיא אויך ערשיינע, שטעטס האֶסליך אונד פֿעראַבשייאונגסווערטה אין מיינען אויגען זייא, אונד וויא פֿער־פֿיהרעריש זיא אויך מיינען זיננען שמייכֿלע, איך דעננאָך ניע אויפֿ־האֶרע זיא צו האַססען אונד צו פֿליעהען, דאַס איך שטעטס דאַז וואַהרהאַפֿט גוטע עהרען, דיא טוגענד ערקעננען מאֶגע אין איה־רעם אַדעל, אין איהרער עוויגען ערהאַבענהייט, זיא ליעבען אונד הערפֿאָרציעהען, וואָ אונד וויא איך זיא פֿינדע, ווען אויך אין דען היטטען דער אַרמוטה אונד דעס עלענדס, ווען אויך אים געוואַנדע דער דירפֿטיגקייט אונד דער ניעדריגקייט! — מאֶגע עס מיר גע־לינגען, שטעטס שטאַרק אונד פֿעסט אונד אונערשיטטערליך צו בלייבען אים גוטען, מאֶגע איך שטעטס בעססער אונד דיר אֶהנ־ליכֿער ווערדען, מיין גאָטט אונד הערר, אום שטעטס מיט פֿרייעם געוויססען אונד פֿראָהער צופֿערזיכֿט צו דיר אויפֿשויען צו קאֶננען. אַמען.

וואֶהרענד דער בוססטאַגע.

„מיין גאָטט, איך שאֶמע מיך אונד שייע
מיך, מיינע אויגען צו דיר אויפֿצוהעבען.“
(עזרא ט' ו'.)

ווידער זינד זיא איינגעטרעטען דיא ערנסטען, היילִיגען טאַגע, געווידמעט דער רייע אונד דער בוסע, דער שטרענגען זעלבסטפּריפֿונג אונד זעלבסטערקעננונג, דער ריק־ אונד ווידערקעהר צו גאָטט דעם אַללערהייליגסטען! זאָ קעהרע דען, מיינע זעעלע, צופֿאָר אין דיך זעלבער איין! פֿערזענקע דיינען פֿאָרשענ־דען בליק אין דיא טיעפֿען דיינעס אינגערסטען וועזענס, אויף דאַס דוא וואַהרנעהמעסט אונד ערקעננעסט דיינע פֿעהלער אונד גע־ברעכֿען, אום זיא פֿאָן דיר לאָסצורייסען מיט דיינער גאַנצען קראַפֿט אונד דאַן ווידער ריין צו ווערדען פֿאָר גאָטט, דעם אַללערהאַבענען. אַך וויא פֿיעלעס ווירסט דוא אַן דיר פֿינדען, וואַס איהם מיספֿאֶלליג זיין מוס, וואַס דיך מיט שאַם אונד רייע ווירד ערפֿיללען, דאַס דוא דיך ווירסט שאֶמען אונד שייען מיסטען, דיינע אויגען צו איהם אויפֿצוהעבען. דען אַך, וויא זאָ מאַנכֿעס

האַבע איך פֿערשולדעט, דאַז וויא איין דונקלער פֿלעק דאַז בוך איינעס לעבענס ענטשטעללט; וויא פֿיעלע געדאַנקען אונד געפֿיהלע געהעגט, דיא וויא דיסטערע שאַטטען דען אורשפּרינגליכען אַדעל, דיא קינדליכע ריינהייט דער זעעלע אונד דעס הערצענס איינהיללען. וויא אָפֿט האַבע איך — איך, איין קינד דעס שטויבעס אונד דעס וואַהנעס, איך אויפֿגעלעהנט געגען דיא שיקקונגען אונד פֿיגונגען דעס עוויגען אונד אַללווייזען; וויא אָפֿט האַבע איך ליעבלאָז געהאַנ-דעלט געגען גאָטט, איינען אַלליעבענדען פֿאַטער, טרייולאָז געגען איהן, איינען טרייעסטען פֿריינד אונד בעשיטצער, פֿעררַאטה גע-איבט געגען דען עוויגען קאֶניג אונד העררן, וויא אָפֿט האַבע איך איינע געדאַנקען דורך דיא טרוגגעשטאַלטען דער פֿערזוכונג לאָז-רייסען לאַססען פֿאָן דעם קוועלל דעס היילס אונד דער וואַהרהייט. דער געדאַנקע אַן איינע זינדען לאַסטעט שווער אונד שמערצליך אויף מיר אונד דאַז בעוואוסטזיין איינער שולד דריקט מיך זאָ טיעף ניעדער, דאַס נור דאַז בעוואוסטזיין דיינער אונענדליכען הולד אונד גנאַדע מיך צו טראֶסטען, דאַס נור דער גלויבע אַן דיין גרענצענלאָזעס ער-באַרמען מיך אויפֿריכטען פֿערמאַג.

לאַס מיינע רייע, מיינע בוספֿערטיגען געזיננונגען פֿאָר דיך קאָממען, מיין גאָטט, דער דוא שטעטס נאַהע ביזט דענען, דיא צערבראָכענען אונד צערקנירשטען הערצענס זינד. לאַס דוא, אור-קוועלל אַללער קראַפֿט אונד שטאֶרקע, דיא קראַפֿט דעס גוטען אין מיינע זעעלע איינשטראֶמען, שטאֶהלע מיינען מוטה, שטאֶרקע מיינען וויללען, דאַס איך מיט אַללער וואֶרמע אונד אינניגקייט דען איבונגען דעס גאָטטגעפֿאֶלליגען מיך הינגעבע, דאַס איך אין דעמוטה וואַנדלע דיינע וועגע, אָ הערר, מילדע אונד ליעבע איבע געגען דען שוואַכען, פֿריידיג אונד אייפֿריג אַללע פּפֿליכטען אונד אויפֿגאַבען ערפֿיללע, דיא אין מיינעם ווירקונגסקרייזע ליעגען, געדולד אונד נאַכזיכט האַבע געגען דען פֿעהלענדען, פֿערגעססענד אונד פֿערגעבענד; דעם, דער מיך פֿערלעטצט אונד בעליידיגט האַט, דיא האַנד רייכע. גיעסע אין מיין הערץ, אָ גאָטט, ריינע אונד פֿערעדעלנדע טריעבע, דאַמיט דער הערראַננאַהענדע פֿערזאֶהנונגסטאַג מיך ריין אונד דיינער פֿער-געבונג ווירדיג פֿינדע אונד איך אַנגעטריעבען ווערדע צום גוטען, צו איינעם לעבען פֿאָלל גליק, פֿאָלל הייל אונד זעגען, אים קרייזע

איינער ליעבען אונד טהיירען, דיא דוא זעגנען אונד ערהאַלטען וואָללעסט אין דיינער גנאַדע. אַ מ ע ן.

אַם טאַגע פֿאָר דעם נייען יאַהרע אָדער דעם פֿערזאֶהנונגספֿעסטע, ווען מאַן דיא גראֶבער בעזוכט.

„וואַהרהייט וואֶכסט אויס דער ערדע הערויס.“
(תהלים פ"ה י"א.)

היער אויף דען שטעטטען דער פֿערוועזונג וויל איך מיין הערץ פֿיר דיא ערהאַבענע ווייהע דעס פֿערזאֶהנונגספֿעסטעס, דעססען הייליגע שטונדען צון הערצעריקקען, פֿאָרצובערייטען זוכען. וואָ אַנדערס וואֶרע וואָהל איינע געהייליגטע שטאֶטטע צו פֿראָממען בעטראַכטונגען; צו איינער דעמוטהספֿאָללען איבערשויא דעס לעבענס, אַלס דאַ, וואָ דער טאָד אונז זיינע לעהרען גיבט אונד אין זאָ בערעדטער, איינדרינגליכער שפּראַכע צו אונז רעדעט! היער אַן דען גרענצשטיינען אַללעס מענשליכען שטרעבענס, וואָ דיא האָכפֿאַהרענדסטען האָפֿנונגען אונד ווינשע דעס מענשליכען הערצענס אונטער דעם מאָדער דעס גראַבעס צור רוהע געוויעזען זינד, לערנען וויר דיא דינגע דעס לעבענס איהרעם וואַהרען ווערטהע נאַך שאֶטצען אונד ווירדיגען. היער לערנען וויר, וואַס א י י ט ע ל איזט אונד וואַס דעם ש ט ר ע ב ע נ ס ווערטה, וואַס ב ל י י ב ע נ ד איזט אונד וואַס פֿ ע ר ג אֶ נ ג ל י ך, וואַס וויר פֿליעהען אונד וואַס וויר ז ו כ ע ן זאָללען, אום איינסט אים געריכטע פֿאָר דיר, מיין גאָטט, צו בעשטעהען. — אים גערייטע אונד געוויהלע דער וועלט, דאַ ווירד אונזער בליק געפֿאַנגען דורך דיא בלענדווערקע דעס טרוגעס, אונזער אָהר בעטהאֶרט פֿאָן דען לאָקקונגען דער פֿערפֿיהרונג אונד דער ליגע; דער וואַהרהייט היממעלסשטיממע האַללעט פֿרוכטלאָז אַן אונז פֿאָראיבער. דאָך היער אַן דער שטעטטע דער ענטשלאַפֿענען ערהעבט דיא וואַהרהייט איהר הויפּט, דען דער טאָד לעגט דאַז צייגניס פֿיר זיא אַב! דער טאָד, דער דען שלייער צערייסט, דען טרוג צערשטאֶרט אונד דיא ליגע ענטלאַרפֿט. דאַ ערקעננען וויר, וויא פֿערגאֶנגליך אַללע אירדישע

גראָסע אונד אַללער אירדישע גלאַנץ, פֿערגאָנגליך אַללער אירדישע
גענוס אונד אַללער אירדישע בעזיטץ, אונד ניכטס בלייבענד איזט
אַלס דיא וואַהרהייט אונד דיא טוגענד. —

דיא וואַהרהייט אונד דיא טוגענד, זיא אַלליין טרעטען היער מיט אונז איין, זיא אַלליין פֿיהרען אונז דורך דיא נאַכט דעס טאָדעס אין דאַז ליכטרייך דעס עוויגען זיינס. אָ, דאַס איהרע טטיממען ניע פֿערגעבענס פֿיר אייך ערטאֶנען מאֶגען, דאַס זיא אין דאַז אינ=נערסטע דער זעעלע איר דרינגען, אונד איך דאַז גאַנצע לעבען הינ=דורך בעגלייטען, ביז איך זעלבער היער איינגעהע צור רוהע, נעבען דענען, דיא איר פֿאָראַנגעגאַנגען.

אונד איהר פֿערקלאֶרטען זעעלען, דערען טטערבליכע היללען היער רוהען, אייער גייסט טויע אין פֿריינדליכקייט אויף איך הערנאַב, איך ביטטע ניכט אום אייערע פֿירטפּראַכע אַן גאָטטעס טהראָן, אָ ניין, פֿערן זייא זאָלך איין געדאַנקע פֿאָן איר, דען בייא גאָטט דעם אַלל=ליעבענדען איזט קיינע פֿירביטטע אונד פֿירטפּראַכע פֿאָן נאֶטהען. בעדאַרף דען עטוואַ דאַז קינד איינעס פֿערמיטטלערס זיינעם פֿאַטער געגענאיבער? — ווען וויר אייערע גראֶבער בעזוכען, זאָ וואָללען וויר נור דיא ערמיננערונג אַן אייך אונד אייערע טוגענדען אין אונז בעלעבען, אויף דאַס אייער פֿראָממעס בייטפּיעל צו אַללעם גוטען אונז ערמונטערע אונד פֿאָן דער זינדע אַבהאַלטע. דער האַרט זייד איהר דיא טוטצגייסטער, דיא פֿאָר אונז איינהערציעהען, דיא גוטען ענגעל, דיא אונז אויף איהרען האֶנדען טראַגען אונד יעדען טטיין אונז אויס דעם וועגע רייאען. אונד דאַפֿיר זעגנע אייך גאָטט, איהר טהייערן זעעלען, מיט זיינעם טאֶנסטען היממעלסזעגען, מיט דען עוויגען וואָננען זיינעס היממעלרייכעס. אַ מ ע ן.

אַם פֿאָראַבענד דעס פֿערזאֶהנונגסטאַגעס.

אונד גאָטט טפּראַך:
„איך פֿערלייה וואַס זיא פֿערבראָכען. —
עס זייא זאָ וויא דוא געטפּראָכען.“
(במדבר י"ד כ"ט.)

אַללערהייליגסטער! אונטער טיעפֿעם טויער אֶפֿפֿנען זיך מיינע ליפּפּען פֿאָר דיר צום געבעטע אין דיעזער ערנסט פֿייערליכען

שטונדע, דאַ דער גראָסע טאַג דער זיהנע אונד בוסע בעגיננט. עס איילעט דיין גאַנלעס פֿאָלק הין לור הייליגען שטאָטטע, אונד אוים לערקנירשטען הערלען שטייגען זאַנג אונד געבעט לו דיר עמפּאָר. וויא אַן יענעם גראָסען טאַגע דעם געריכֿטס, וואָ דיא דאַהייאגעגאַנגענען איס עוויגען ליכֿטקרייזע אַן דיינעם הימאליטען טהראָנע שטעהען, זאָ שטעהען אויך וויר הייטע פֿאָר דיינעם אַנ־געזיכֿטע; אָפֿפֿען ליעגט פֿאָר דיר דאַז בוך אונזרעס הערלענס, אין דעססען בלאָטטערן דוא ליעזעסט איט אַללזעהענדעם אויגע, דעססען אינהאַלט דוא פריפֿעסט איט אַללאוופֿאַססענדער גערעכֿטיגקייט. גאָטט, איין גאָטט, דיא ענגעל דעם היאאעלס זינד ניכֿט ריין פֿאָר דיר, אונד וויא ערסט וויר, דיא וויר אַללע שולדבעלאַדען, שולדבע־וואוסט פֿאָר דיר שטעהען! פֿערדערבען וואָהנט אין אונזרעם הערלען, דיא זינדע פֿייערט איהרע טריאומפֿע דאַרין, אונד וויר זאָללטען ניכֿט לאַגען, אונד אונזרע קניע ניכֿט אין אַנגסט לוזאַאאענברעכֿען? — דאָך ניכֿט אום אונז לו ערדריקקען דורך דיא לאַסט דער ער־אינגערונג אַן אונזערע שולד, ניכֿט אום אונז אויפֿלולאָזען אין פֿורכֿט אונד גרויען פֿאָר דיינעם לאָרנע, דיינער שטראַפֿענדען ריכֿטער־האַנד, האַסט דוא דיעזען גראָסען, געזעגנעטען טאַג געשטאַפֿפֿען; זאָנדערן אום דורך איהן דען אַן זיך פֿערלוויפֿעלנדען, דען אוטה־לאָז זיך אויפֿגעבענדען זינדער ווידער לוריקלופֿיהרען אַן דיין פֿאַטער־הערץ, דעם אין דער נאַכֿט דעס פֿערדערבענס וואַנדעלנדען, דעם ליכֿטע דיינער היאאליטען גנאַדע דען בליק לו אָפֿפֿנען. — דאַלו האַסט דוא אונז דיעזען טאַג געגעבען אונד איהן איינגעזעטלט לום אַללערהייליגסטען איס יאַהרע, דאַט וויר אַן איהם דורך איינע ערנסטע פריפֿונג, דורך איינע שטרענגע אַנטויאונג אונזער זעלבסט דאַז ווידער פֿינדען, וואַס אונז זאָ אָפֿט איס רויטע אונד גע־טיאאעל דעס לעבענס, אונטער דען איינדריקקען אונד איינפֿליססען דער וועלט פֿערלאָרען געהט: אונזער בעסטערעס איך — אונזערן פֿראָאאען זין — אונזער קינדליכֿעס הערץ — אונזער גלייביגעס געאיטה! דאַאיט דורך איהן דיא טיידעוואָנדע פֿאַללען, דיא דאַז געטאָפּך פֿאָם טאָפּפֿער טרעננען, דיא דעם קינדעס געאיטה פֿערן האַלטען פֿאָן דעם פֿאַטערס הערץ, דעם קינדעס אָהר פֿערטליעסען פֿיר דעם פֿאַטערס וואָרט, דעם בליק דעם קינדעס ענטליעהען דעם פֿאַטערס ליעבעפֿאָללעם אַנגעזיכֿט.

וויא שווער וויר אויך געזינדיגט, וויא טיעף וויר אויך געפֿאַללען, וויא וויט וויר פֿאָן דער רעכֿטען באַהן אַבגעקאָממען; דיינע הולד אונד גנאַדע עראֶפֿפֿנעט אונז דען וועג צור ערהעבונג, צום וויעדעראיינטריט אין דיא געמיינשאַפֿט דער פֿראָממען אונד גערעכֿטען, אונד זאָ וויר אין רייע אונד בוסע צו דיר אונז ווענדען, האַבען וויר דיא זעליגע פֿערהייסונג: „אַן דעם טאַגע זאָללעט איהר פֿערזאֶהנעט ווערדען, ריין אונד פֿריי פֿאָן יעדעם זינדענפֿלעק אונד מאַקעל; פֿאָר דעם עוויגען, אייערעם גאָטטע זאָללט איהר ריין זיין.“

זאָ מאֶגען דען, אַללפֿאַטער, מיינע טהראֶנען פֿאָר דיך געלאַנגען; מאֶגעסט דוא מיין געבעט, דאַס אין הייסער אינברונסט צו דיר אויפֿשטייגט, וואָהלגעפֿאֶלליג אויפֿנעהמען, אונד שולד אונד זינדע פֿאָן מיר נעהמען אין דיינער באַרמהערציגקייט, דאַס איך דיינע הולד אומשוועבע וויא אין דען פֿריהערן טאַגען מיינער אונשולד, דאַס זיך מיינע זעעלע פֿריי אונד פֿראָה צו דיר ערהעבע אין דעם זעליגען בעוואוסטזיין דיינער וויעדער עררונגענען ליעבע אונד גנאַדע! מאֶגעסט דוא מיך שטאֶרקען אין מיינעם שטרעבען צום גוטען אונד דיינען שוץ וואַלטען לאַססען איבער מיך אונד אַללעס, וואַס מיר אַנגעהאֶרט. אַמען.

אַם מאָרגען דעם פֿערזאֶהנונגסטאַגעס. *)

„איך בעקעננע מיינע זינדען דיר,
וויל מיין פֿערגעהען ניכֿט בעמאֶנטעלן.
איך שפראַך: מיינע מיססעטהאַט געשטעהע איך דעם העררן,
אונד דוא פֿערגאַבסט מיר מיינער זינדען צאַהל.“
(תהלים ל"ב ד'.)

דער מאָרגען דעס געהייליגטען טאַגעס איזט העראַנגעבראָכֿען אונד וויעדער שטעהען וויר פֿאָר דיר פֿערזאַממעלט, אום דאַס ווערק

*) דער צעהנטע תשרי איזט איין פֿאַסט- אונד בוסטאַג, דער זעלבסטפריפֿונג, דער איינקעהר אין זיין געמיטה, דער פֿערזאֶהנונג מיט גאָטט, מיט דער וועלט אונד מיט זיך זעלבער געווידמעט.

דער זיהנע אונד דער בוסע, דאַז וויר אַם אַבענד בעגאַננען, פֿאָרט־צוזעטצען. דיא טוּער דער אַנדאַכֿט דורכֿבעבען יעדעס הערץ, אַללע ליפפען רעגען זיך אין אינברינסטיגעם געבעטע אונד רייאיג קלאָפּפֿט דער זינדער אַן זיין הערץ אונד קעהרט אום פֿאָן זיינען וועגען, אום צו דיר צוריק צו קעהרען.

ניעדערגעדריקט אונד געבייגט שטעהע אויך איך פֿאָר דיר, אַללבאַרמהערציגער, דאַז הערץ וואונד פֿאָן דעם שאַרפֿען שטאַכֿעל דער רייע, דען בליק געזענקט אין טיעפֿער שאַם אונד מיט הייסען טהרֶענען לעגע איך פֿאָר דיר דאַז שולדפֿאָללע בעקעננטניס אַב: גאָטט, מיין גאָטט, איך האַבע געזינדיגט, איך האַבע געפֿעהלט אונד געפֿרעפֿעלט, אונד אָפֿט געטהאַן, וואַס שלעכֿט איזט אונד אונגערעכֿט אין דיינען אויגען. טרויריג אונד צערקנירשט ווערפֿע איך דען בליק צוריק אויף מיינען וואַנדעל, אונד אַך, וויא פֿיעלעס טריטט מיר דאַ אַלס נאַגענדער פֿאָרוואורף ענטגעגען, וויא פֿיעלעס, דאַז איך אין שווערער, הערבער זעלבסטאַנקלאַגע אַלס איינע פֿרוכֿט דער פֿעראיררונג אונד דער פֿערזינדיגונג מיינעס לעבענס ער־קעננען מוס! אַנגסטפֿאָלל פּאָכֿע אונד קלאָפּפֿע איך אַן מיין הערץ אונד פֿראַגע איך:

האַבע איך ניכֿט זאָ פֿיעל זינדיגעס וויססענטליך אונד אַב־זיכֿטליך, אָדער אויך אָהנע וויססען אונד אַבזיכֿט בעגאַנגען אונד אין מיר גענאֶהרעט?

בין איך ניכֿט אין דעם הערצענס האֶרטע געוואַנדעלט, האַבע איך ניכֿט מיין געמיטה פֿערשלאָססען דען לעהרען דעס היילעס אונד דען ערמאַהנונגען צום גוטען, וואָ זיא אויס דיינער הייליגען שריפֿט אונד אויס דעם מונדע דיינער דיענער מיר ענטגעגען טאֶנטען?

האַבע איך ניכֿט אויס אונפֿערשטאַנד געגען דיינע וועגע גע־מוררעט, אונד האַבע איך ניכֿט אין מיינער קורצזיכֿטיגקייט אַן דיינער הולד אונד גנאַדע געצווייפֿעלט, וואָ זיא זיך מיר ניכֿט זאָ אָפֿפֿען אונד זיכֿטבאַרליך דאַרגעשטעללט?

וואַר איך ניכֿט לייכֿטפֿערטיג אונד אונבעזאָננען אין מיינען רעדען אונד אייסערונגען, ערוואָג איך שטעטס יעדעס וואָרט, עהע עס איבער מיינע ליפפען קאַם אונד האַבע איך דיא גאַבע דער

טפרַכֿע, ויט דער דוא דען וענטען געזעגנעט הַסט, טטעטס
לֹון גוטען מַנגעווענדעט?

ווַר וײן מָפֿפֿענעס מונד געהײועס לֹעבען טטעטס וײן
גלֹײכֿעס, מונד ווַר מיך ניעמַלֹס טוומַך גענוג, מײטערליך דמַז לֹו
בעקעננען, ווַס מיך מין מיננערן פֿערלֹײגנעטע, מונד ווידערום
מַנדערעס לֹו פֿערטווײגען מונד לֹו פֿערהײמלֹיכֿען, ווַס מיך פפֿלֹיכֿט=
געמֶס הֶטטע מויטטפרעכֿען מונד מָפֿפֿענקונדיג ומַכֿען זמָלֹלֹען?

הַבע מיך טטעטס דער זיטט=מַמקײט ויך בעפֿלֹיסטען מונד
ניעמַלֹס דען געבמָטען ווײבלֹיכֿער קײטהײט מונד טמַמהַפֿטיגקײט
לֹו=וידער געהַנדעלֹט?

הַבע מיך ניעמַלֹס דורך וײנע ומָרטע מַנטטמָס מונד מֶר=
גערניס געגעבען, ניעמַלֹס וײנע לֹיפפען ענטווײהט דורך מונלֹיכֿטיגע
מונד מונזיטטלֹיכֿע רעדענסמַרטען?

הַבע מיך ניע ויט במֶזער לֹונגע וײנען נמֶכֿסטען מַנגע=
פֿמַלֹלֹען, מונד טטמַטט דער לֹיעבע מונד דעס פֿריעדענס דען המַס
געטירט מונד גענמֶהרט, הַבע מיך טטעטס פֿרײא געמַכֿט
פֿמָן טמַדעלֹ= מונד פֿערקלֹײנערונגס=לֹכֿט?

הַבע מיך ניעמַלֹס דורך קלֹמַטטזוכֿט מונד מַנגעבערײא מונ=
הײלֹ מונד מונפֿריעדען געטטיפֿטעט מונד דער עהרע וײנעס נמֶכֿ=
טטען וײנען פֿלֹעקקען מַנגעהעפֿטעט?

לֹיעס מיך ויך ניעמַלֹס פֿערלֹײטען, וײנען נמֶכֿסטען לֹו מיבער=
פֿמָרטהײלֹען, מונד פֿערמיעד מיך טטעטס נמַך קרמֶפֿטען מַלֹלֹעס,
ווַס מיהם טמַדען מונד נמַכֿטהײלֹ ברינגען קמָננטע; מונד הַבע
מיך דערמַרט מין פֿערקעהר מונד ערווערב, מין הַנדעלֹ מונד
ווַנדעלֹ טטעטס טרײע מונד רעדלֹיכֿקײט בעמָבמַכֿטעט?

הַבע מיך ניע זינדיגעס געלֹיסטע מין הערלֹען געהעגט,
מונד היעלֹט מיך עס טטעטס פֿערטלֹמָסטען מַלֹלֹ יענען מײנדריקקען,
דיא עס בעפֿלֹעקקען מונד פֿערדערבען קמֶננטען?

לֹיעס מיך ניע פֿערלֹמָקקען לֹו מונערלֹויבטען גענוססען,
מונד בין מיך ניע דעם פֿערגניגען נמַכֿגעגמַנגען, ווֹ ויך דיא פפֿלֹיכֿט
דמַפֿמָן מַבריעף?

וואַר איך אויך איממער בערייט, מיינע בעקוועמליכקייטען צו אָפּפערן, אום דען אַנפאָרדערונגען צו ענטשפרעכען, דיא מיר אַלס גאַטטין, אַלס מוטטער אונד אַלס הויזפרויא אָבליעגען?

וואַר איך ניע גלייכגילטיג געגען דיא אַנפאָרדערונגען דער רעליגיאָן, געגען דיא געבאָטע גאָטטעס, געגען דאַז הייל מיינעס פאָלקעס?

האַבע איך ניכט טרוג אונד טיקקע אים הערצען גענאֶהרט אונד דורך שיין אונד אַרגליסט מיינען נאֶכסטען הינטערגאַנגען?

האַבע איך ניע מיין געדאַנקענלאָזעס בעקעננטניס פאָר דיך, מיין גאָטט, געבראַכט, מיט דען ליפּפען בלאָס, אָהנע דאַס מיין הערץ דאַבייא וואַר, אונד דורך דאַז בעקעננטניס מיינער זינדע עבען מיינע זינדע בעגאַנגען?

האַבע איך ניע אים איבערמוטה אונד אין טאַדעלהאַפטעם זעלבסטפערטרויען מיך אין פערזוכונגען בעגעבען, אונד ניכט זאָרג-פאֶלטיג דיא געלעגענהייט געמיעדען, דיא זאָ לייכט צו פעהלערן אונד איררטהימערן פיהרט?

האַבע איך ניעמאַלס דיא קינדליכע עהרפורכט אונד ליעבע פערלעטצט געגען מיינע עלטערן אונד פיהרער, אונד איהרע לעהרען אונד ערמאַהנונגען ניעמאַלס גערינגשאֶטציג פאָן מיר געוויעזען?

האַבע איך ניעמאַלס מיינע געוואַלט געמיסברויכט געגען שוואֶ-כערע אונד אונטערגעבענע?

האַבע איך ניעמאַלס דורך מיין טהון אונד לאַססען געלעגענ-הייט געגעבען צור ענטווייהונג דיינעס הייליגען נאַמענס?

האַבע איך ניכט דורך אונבעזאָננענע אונד טהאֶריכטע אייסע-רונגען איבער דאַז הייליגע אונד ערהאַבענע מיך פערגאַנגען אונד פערזינדיגט?

וואַר איך ניעמאַלס דיא אַנשטיפטערין צום באֶזען אונד האַבע איך ניעמאַלס דאַז שלעכטע אונד פערווערפליכע בעפאֶרדערט, אַנ-שטאַטט עס צו אונטערדריקקען?

האַבע איך ניע פעראַבזיימט, מיך בעלעהרען אונד אונטער-ריכטען צו לאַססען איבער דאַז, וואַס מיר פפליכט איזט צו טהון אונד צו לאַססען, אונד בין דעראַרט דער זינדע פערפאַללען דורך זעלבסטפערשולדעטע אונוויססענהייט?

האַבע איך מיך ניעמאַלס אונד דורך ניכטס צור אונגערעכ־
טיגקייט פֿערלייטען אונד בעשטעכען לאַססען?

האַבע איך ניעמאַלס צור ליגע מיינע צופֿלוכט גענאָממען, צור
הייכלערייא אונד גלייסנערייא?

האַבע איך ניעמאַלס דעם שפּאָטטע אונד דער לאֶסטערונג
בייפֿאַלל געצאָללט, שטאַטט דעם געהאֶהנטען אונד געלאֶסטערטען
מיך אַנצונעהמען?

האַבע איך ניע דאַס גוטע געטהאַן דעם לאָהנעס האַלבער,
אונד דעם הילפֿסבעדירפֿטיגען דיא הילפֿע געוואֶהרט פֿיר צינז אונד
ענטגעלט?

האַבע איך ניע אייטעל אונד האָכמוטהיג דאַס הויפּט ער־
האָבען מיינער אייגענשאַפֿטען האַלבער, אונד אים אייטלען דינקעל
פֿערגעססען, דאַס דוא עס ביזט, דער זיא מיר געגעבען אין דיינער
הולד, אָהנע מיין פֿערדיענסט?

בליקטע איך ניע מיט שעעלען אויגען אויף דאַס גליק מיינער
מיטמענשען, אונד בענײדעטע איך ניע דען, וועלכען איך פֿאָר מיר
בעפֿאָרצוגט גלויבטע?

האַבע איך מיך ניכט פֿערגאַנגען דורך אייטלע האָפֿפֿנונגען,
אונד ווינשע פֿאָר דיר אויסגעשפּראָכען, דיא טהאֶריכט אונד זינד־
האַפֿט זינד?

בליקטע איך ניעמאַלס שטאָלץ אויף דען אַרמען אונד גערינג־
געשטעללטען, אונד האַבע איך אין דעם אונגליקליכען אונד דירפֿ־
טיגען אויך שטעטס דען מענשען אין דיינעם עבענבילדע ערקאַננט
אונד געווירדיגט?

האַבע איך מיך ניע שולדיג געמאַכט דער אַנמאַסונג אונד דער
האֶרטע, אונד וואַר מיין בליק אונד וואָרט שטעטס זאַנפֿט אונד
מילד, וויא עס דעם ווייבע געביהרט אונד געציעמט?

וואַר איך ניע ענגהערציג בייא מיינען הילפֿלייסטונגען, האַבע
איך מיינע שפּענדען ניכט ענג אונד קאֶרגליך צוגעמעססען, אונד
גאַב איך שטעטס, וואָ איך געבען קאָננטע, מיט פֿריידיגקייט אונד
פֿריינדליכקייט אים בליק אונד הערצען?

בעשטאַנד איך ניע האַרטנאֶקקיג אויף מיינען איינמאַל גע־
פֿאַסטען אַנזיכטען, ווען גלייך ערפֿאַהרענע אונד איינזיכטספֿאָללע

מענטען איר דאַגעגען איהרע גרינדע אַנגאַבען, טייעטע איך מיך ניע איין אונרעכט צו בעקעננען, אונד קאָננטע איך נאַכגעבען אונד צוריקטרעטען, וואָ דאַז רעכט אויך ווירקליך אויף איינער זייטע וואַר, אום דעם פֿריעדענס ווילען?

האַבע איך ניעמאַלס מיך פֿערלייטען לאַססען צו פֿאַלשען בעטהייערונגען, צו שווירען, פֿערשפּרעכונגען אונד צוזיכערונגען, דיא איך ניכט האַלטען קאָננטע אָדער וואָללטע?

האַבע איך ניעמאַלס אונפֿערזאָהנליכע פֿיינדשאַפֿט גענאָהרט, איך ניע פֿאָן בלינדען האַס בעהערשטען לאַססען אָהנע פּריפֿונג אונד אונטערזוכונג?

האַט מיך ניעמאַלס שנאָדער אייגעננוטץ אונד גייטץ דאַהין געבראַכט, פֿרעמדעס גוט מיר אַנצואייגנען, אָהנע פֿוג אונד רעכט?

האַבע איך ניע אין דער אויפֿרעגונג דעם הערצענס גוטעס אונד בעזעס, הייליגעס אונד געמיינעס מיט איינאַנדער פֿערוועכסעלט.

אַך מיט טיעפֿען שמערץ אונד ביטטערען טהרענען מוס איך עס בעקעננען, גאַר פֿיעל האַבע איך געזינדיגט אונד איך געגען דיך פֿערגאַנגען, געגען דיך, מיין גאָטט, דער דו מיר שטעטס איין זאָ הולדפֿאָללער פֿאַטער, איין זאָ טרייער בעשיטצער אונד האָרט וואַרסט! געגען דיך האַבע איך מיך פֿערגאַנגען, אָהנע צו בעדענקען, דאַס איך דורך מיין טהון אונד לאַססען דיינע ליעבע פֿערליערען, דיינען אונוויללען איבער מיך הערבייפֿיהרען מוסטע.— דאָך, אַללגיטיגער, זאָ זעהר וויר אויך פֿעהלען, דיינע הולד איזט אימער נאָך גרעסער אַלס אונזערע זינדע, דיינע גנאַדע רייכעט וויטער אַלס אונזערע שולד. „עס קעהרע צוריק דער זינדער צו מיר אונד איך וויל איהן גנאַדע פֿינדען לאַססען, איך האַבע קיין געפֿאַללען דאַראַן, דאַס ער שטערבע דער זינדיגע מענש, זאָנדערן דאַס ער אַבלאַססע פֿאָן זיינעם וואַנדעל אונד לעבע.“ דאַז איזט דיא טראָסטפֿאָללע פֿערהייסונג, אויף דיא געשטיטצט איך מיין געבעט צו דיר אויפֿשיקקע. פֿערווירף מיך ניכט, אָ הערר! פֿאָר דיינעם אַנגעזיכטע, נים דיינען הייליגען גייסט ניכט פֿאָן מיר, בערגע מיך פֿערנער אונטער דען פֿליגעלן דיינער גנאַדע, ווענדע אַב פֿאָן מיר יעדעס באָזע פֿערהאָנגניס, יעדע אונהיילפֿאָללע בעגעגנונג, אונד פֿערלייהע

מיר, מיין גאָטט, קראַפט אונד אויסדויער, שטעטס דען גוטען רע=
גונגען מיינעס הערצענס צו פאָלגען, אויך דאַס איך איממער וויר=
דיגער ווערדען מאֶגע דיינעס גאֶטטליכען ערבאַרמענס אונד דיינער
בעזעליגענדען ליעבע. אַמען.

צו מוסף דעס פערזאֶהנונגסטאַגעס.

„דאַס אָפּפער, דאַס דיר וואָהלגעפאֶללט,
איזט איין געבראָכנער זין;
איין געבראָכ'נעס, איין צערשלאַג'נעס הערץ,
גאָטט, פערשמאֶהסט דו ניכט.״
(תהלים נ"א י"ט.)

מיט שמערץ אונד וועהמוטה בעגריסט מיין הערץ דיא ער=
איננערונג יענער טאַגע דער פערזאֶהנונג, דיא אונזערע פאֶטער אין
דיינעם גראָסען טעמפעל צו ירושלים געפייערט, וואָ פראַכט אונד
העררליכקייט גלייך איינעם ווידערשיין דיינער גלאָריע אונד מאַ=
יעסטאֶט זיך איבער דיא געהייליגטען רייהע ערגאָס, וואָ דער לע=
וויטען שאַארען אונטער פייערליכעם זאַנג אונד קלאַנג, אין פריי=
דיגקייט אונד וויהע דיינען דיענסט פעררי̄כטעטען, אונד דער
האָהעפריעסטער, שטראַהלענד אין זיינער הערצענסריינהייט אונד
אין זיינער אייסערן פראַכט פאָר דיך הינטראַט, אום פיר זיין
פאָלק, דאַס אין הייליגער שייא אום איהן פערזאַממעלט שטאַנד צו
בעטען אונד איהרע אָפּפער אויף דיינען אַלטאַר ניעדערצולעגען,
אונד וואָ ער איהנען דיא זעליגע פערהייסונג פערקינדעטע: „אַן
דיעזעם טאַגע ווירד דער הערר אייך פערזאֶהנען, דאַס איהר ריין
ווערדעט פאָן אַללען אייערן זינדען פאָר איהם.״ אונד דאַס פאָלק,
ערגריפפען אונד דורכבעבט פאָן דעם נאַמען גאָטטעס, דעם עהר=
ווירדיגען, דעם פורכטבאַרען, וויא דעס האָהעפריעסטערס מונד
אין זיינער הייליגקייט אונד ריינהייט איהן אויסשפראַך, פיעל ניע=
דער אויפס קניע, ביקטע זיך אונד וואַרף זיך אויפס אַנגעזיכט
אונד ריעף: „געלאָבט זייא זיין נאַמע, זיין רייך אונד זיינע הערר=
ליכקייט אין עוויגקייט.״ אונד אַלס דער טעמפעלדיענסט צו ענדע
וואַר, דאַ שטראַהלטע דעס האָהעפריעסטערס אַנטליץ וויא דיא

זאָננע אין דער מיטטאַגסהאָהע, וויא דיא גאָטטעסטעמפעל אַן דעם היממעלסטהראָן! דען וואָהלגעפֿאַלליג אַנגענאָממען וואַרען אָפּפֿער אונד געבעט, פֿערזאָהנט וואַרסט דוא, אָ גאָטט, ריין וואַר דאַז פֿאָלק וויעדער פֿאָר דיר, דער זינדען פֿלעק אונד מאַקקעל, ראָטה וויא בלוט, האַטטע זיך אין אונשולד וועיס וויא שנעע פֿערוואַנדעלט. אונד פֿאָר פֿריידע אונד יובעל יויכֿלטע דאַז גאַנצע פֿאָלק אונד ערגאָס זיך אין פֿראָהע ליעדער, דיא וואַנדערער אויף דען שטראַססען שטיממטען אַן גאָטטעס לאָב אונד פריעזען איהן מיט פויקענשאַלל אונד האַרפֿענטאָן — זיין נאַמע וואַר איין פֿעסטגעזאַנג.

אַלזאָ פֿייערטען אונזערע פֿאָטער דען פֿערזאָהנונגסטאַג. דאָך אונז מיזט ניכֿטס פֿאָן אַלל דיעזער העררליכֿקייט לוריקגעבליעבען: דיא געוויהעטע שטאָטטע, דיא געזעגנעטען האַללען, דיא געהייליגטען אַלטאָרע, דיא היילינען פריעסטער, דיא פֿייערליכֿען לעווי־טענקאָרע — זינד ניכֿט מעהר; וויר האַבען ניכֿטס אַלס אונזערע הייסען טהראָנען, אַלס אונזער בלוט, דאַז וויר אים פֿאַסטען אונד קאַסטייען דיר הייט לום אָפּפֿער ברינגען. אונד מיט ערגריפֿפֿענעם, לערקניר־שטעם העררצען פֿלעהען וויר לו דיר. אַך, העלר, וויר האַבען פֿאָר דיר געזינדיגט אונד אונז פֿערגאַנגען, וויר אונד אונזער הויז. — אַך, פֿערגיב אונז העלר, אונזערע שולד אונד אונזער פֿערגעהען, נימם אונזערע רייע, נימם אונזרע טהראָנען, נימם אונזרע פֿראָממען פֿאָרזאָטלע אונד ענטשליסע אַלס דיר וואָהלגעפֿאַלליגע אָפּפֿער אַן. — לאַס דיא כרובים דיינער גנאַדע אונד טרייע, דיא פֿערטרעטער אונד פֿירביטטער פֿיר אונז אַן דיינעם טהראָנע זיין, דאַס יעדער מאַקקעל פֿאָן אונז גענאָממען ווערדע, אונד אונזרע שולד אין אונשולד זיך פֿערוואַנדלע, דאַס וויר געזיהנט אונד געלייטערט אונז פֿיהלען, וויא נייגעבאָרען, וויא דער פֿריטע טאַג, וועם נאַכֿט אונד נעבעל וויינכֿען. — לאַס אויך אין אונזער הערץ דיא פֿריידע איינציעהען אונד דען יובעל אונד דאַז פֿראָהע בעוואוסטזיין דער פֿאָן גאָטט ערלאַנגטען פֿערזאָהנונג. לאַס פֿאָן נייעם שטאַרק אונד קראָפֿטיג אין אונז ווערדען דיא האָפֿפֿנונג אויף גאָטט, דיא דאַ ניממער טייטעט, אונד דען פֿראָהען גאָטטעסגלויבען, דער וויא קיהלונג אין דעם זאָממערס היטצע דאַז הערץ ערפֿרישעט, דאַס פֿאָן נייעם דוא מיט הולד אונד פֿריינדליכֿקייט אויף אונז ניעדערבליקקעסט אונד

אונז געוואֶהרען מֶגעסט אַללעס דאַז, וואָנאַך דאַז הערץ זיך זעהנט אין זיינען אינגערסטען טיעפֿען.

איין יאַהר דעם זעגענס אונד דעם געדייהענס, רייך אַן פֿרוכט דעם פֿעלדעס אונד דעם גאַרטענס, רייך אַן בעגליקקענדען, זעגענפֿאָללען עראייגניסטען, אויך דאַס רוהע, פֿריידע אונד פֿריעדע אים לאַנדע הערשע, אונד געזעגנעט אַלל אונזער טהון אונד אונטערנעהמען זייא. — לאַססע וואָהלשטאַנד אונד וואָהלערגעהען איינקעהרען אין הויז אונד היטטע, דאַס וויר פֿערן פֿאָן נאָטה אונד קוממער אונז דיינער מילדען גאָטטעסגאַבען ערפֿרייען. לאַס אַללע קראַנקען היילונג, אַללע טרויערנדען טראָסט, אַללע וויטווען אונד וואַיזען אַננעהמער אונד פֿערטרעטער פֿינדען, אונד אַללע אונזרע ליעבען אונד אַנגעהאֶריגען ערהאַלטע אונז צו איינעם לאַנגען אונד בעגליקטען לעבען, דאַס וויר שטעטס רוהריג אונד ריסטיג, פֿריידיגען גייסטעס אונד הערצענס דיינען געבאָטען נאַכגעהען אונד דיינער געהייליגטען לעהרע אַנהאֶנגען אין אונוואַנדעלבאַרער ליעבע אונד טרייע אַלל אונזער לעבען לאַנג. אַמען.

צוג דעם אָבערפריעסטערס נאַך אונד אויס דעם טעמפעל.

ב ע ש ר י י ב ו נ ג

פֿאָן דעם איינצוגע דעם האָהעפריעסטערס אין דאז היילינגטהום אונד דעססען אויסצוג אוים דעמזעלבען. נאך איינער שילדערונג איינעם פֿאָרנעהמען ראֶמערס, דער דיעזעלבע שריפֿטליך הינטערלאססען אונד דיא אים שבט יהודה זיך פֿאָרפֿינדעט *).

זיעבען טאַגע פֿאָר דעם אויסגעצייכנעטעטען דעם יאַהרעס, דעם פֿערזאֶהנונגסטאַגע, וואורדען אין דעם הויזע דעם האָהעפריעסטערס טהראָנזיטצע אויפֿגעשטעללט פֿיר דאַז אָבערהויפט דער

---

*) דער ווירדיגע הערר דאָקטאָר לעטטעריס האַט דאַז פֿערדיענסט, אויך דיעזע שאֶנע שילדערונג אים שבט יהודה אויפֿמערקזאַם געמאַכט צו האַבען.

גייסטליכען בעהאֶרדע אונד דערען פֿירסטען, פֿיר דען האָהעפריע-סטער אונד דעססען טטעללפֿערטרעטער אונד פֿיר דען קאֶניג. אויסער-דעם נאָך זיעבציג זילבערנע טטיהלע פֿיר דיא זיעבציג סענאַטאָרען.

זאָדאַן טראַט אויס איהרער מיטטע דער אֶלטעסטע דער פריעסטער פֿאָר דען האָהעפריעסטער הין אונד ריכטעטע פֿאָל-גענדע אינהאַלטסטווערע אַנטפראַכע אַן איהן: „בעדענקע וואָהל, פֿאָר וועם דו צו ערטייגען אונד וועססען דיענסט דו צו פֿער-ריכטען האַסט. ווען וואֶהרענד דער ערהאַבענען פֿייער דיא הייליגען געפֿיהלע דער אַנדאַכט דיך פֿערליעסען, דאַן ווירדעסט דו ניכט נור דיין לעבען פֿערווירקען, זאָנדערן אויך דאַז פֿאָלק אום זיינע פֿערזאֶהנונג ברינגען. דרום זינד אויך דיא אויגען פֿאָן גאַנץ ישראל אויף דיך געריכטעט. פריפֿע זאָרגפֿעלטיג דיינען וואַנדעל, בליקקע אין דיין הערץ, אָב דו פֿאָן קיינער זינדע דיך בעלאַסטעט פֿיהלסט, זאָ קליין אָפֿט איינע זינדע דעם מענטען דינקט, זאָ גראָס איזט זיא אין גאָטטעס אויגען. אויך דען וואַנדעל דיינער ברידער, דער פריעסטער, פריפֿע וואָהל אונד רייניגע זיא. בעדענקע וואָהל, דאַס דו הינטריטטסט פֿאָר דען אַללזעהענדען ריכטערבליק דעס קאֶניגס אַללער קאֶניגע — וויא וואָללטעסט דו נון קאָממען מיט דעם פֿיינד (דער זינדע) אין דיינעם בוזען?

דאַראויף ענטגעגנעטע דער אַנגערעדעטע, דאַס ער בערייטס זיין הערץ געפריפֿט אונד בוסע געטהאַן וועגען אַללעס, וואַס איהם זינדיגעס טיען אין זיינעם וואַנדעל. אויך זיינע ברידער, דיא פריע-סטער, האַבע ער בערייטס אין דען האַללען דעס הייליגטהומס פֿערזאַממעלט אונד זיא בייא דעם נאַמען דעססען בעטוואָרען, דעססען דיענסט זיא דאָרט פֿערזעהען, דאַס יעגליכער ריימיטהיג אונד אָפֿפֿען בעקעננע, וואַס ער זעלבער אָדער זיין נאֶכסטער גע-זינדיגט געגען גאָטט, אויף דאַס איהנען דיא בוסע דאַפֿיר אויפֿ-ערלעגט ווערדע.

אויך דער קאֶניג רעדעטע זאָדאַן דען האָהעפריעסטער וואָהל-וואָללענד אַן, אונד גאַב איהם דיא צוזיכערונג, איהן צו עהרען, ווען ער אין פֿריעדען, נאַך בעענדיגונג דער האָהען פֿייער, אויס דעם הייליגטהומע היימקעהרען ווירדע.

היערנאַך וואַרד אָפֿפֿענטליך דורך העראָלדע קונד געטהאַן,

דאַס דער האָהעפּריעסטער זיך אַנשיקט, זיינע געוואֶנדער אים הייליגטהומע צו בעציעהען, דאַ שטראֶמטע אַללעס פֿאָלק הערבייא, אום דעם אָרדנונגסמעֶסיגען צוג צו בעגעגנען. צוערסט צאָגען אַללע דיא, דיא דעם קעֶניגליכען שטאַממע וואַרען, דאַן דיא אַבקעֶממלינגע אויס דעם הויזע דוד רייהענמעֶסיג דיא איינען נאַך דען אַנדערן. אונד דיא העראָלדע ריעפֿען אויס: געבעט עהרע דעם קעֶניגטהום דעס הויזעס דוד! דאַן פֿאָלגטע דער שטאַמם לוי אונד דיא העראָלדע ריעפֿען: געבעט עהרע דעם הויזע לוי! — זעכס אונד דרייסיג טויזענד וואַרען איהרער, דיא אַנפֿיהרער אַן איהרער שפּיצע טרוגען היממעלבלויע זיידענמעֶנטעל. דיא פּריעסטער, פֿיער אונד צוואַנציג טויזענד אַן דער צאַהל, טרוגען וויסזיידענע געוואֶנדער. דאַן קאַמען דיא זעֶנגער, דאַן דיא טאָנקינסטלער, דאַן דיא טראָמפּעטער, דאַן דיא פּפֿעֶרטנער, דאַן יענע, וועלכע דאַז רייכֿערווערק צובערייטען, דאַן דיא פֿערפֿערטיגער דער הייליגען פֿאָרהעֶנגע, דאַן דיא עהרענוועכטער, דאַן דיא אַרכיפֿאַרע, דאַן איין טרופּפּ, גענאַננט קאַרטאָפֿהעלאָס, דאַן אַללע איבריגען געשעֶפֿטספֿערוואַלטער דעס הייליגטהומעס, דאַן דיא זיעבציג סענאַטאָרען, דאַן הונדערט פּריעסטער מיט זילבערנען שטעֶקען צום פּלאַטצמאַכען, דאַן ענדליך דער האָהעפּריעסטער, פֿאָן אַללען עֶלטעסטען דער פּריעסטער פּאַאַרווייזע געפֿאָלגט. אַן דען שטראַססענעקקען וואַרען דיא הייפּטער דער האָכשולען אויפֿגעשטעללט, דיא פֿאָלגענדער וויזע איהן בעגריסטען: אָ הערר, אָ האָהעפּריעסטער, ציעה הין אין פֿריעדען. ביטטע דען שעֶפּפֿער, דאַס ער אונז דאַז לעבען לאַססע, אום זיינער תורה עס צו וויהען.

אַנגעקאָממען אַן דער פּפֿאָרטע דעס טעמפּעלבערגעס, ערהאָבען זיא איין געבעט פֿיר דיא ערהאַלטונג דעס דוד'שען קעֶניגסהויזעס, דאַן פֿיר דיא פּריעסטער אין דעם הייליגען טעמפּעל. דאַז אַמען, דאַז דאַראויף אויס הונדערטטויזענד קעהלען עמפּאָרשטיעג, ערשאָלל זאָ מעֶכטיג, דאַס דיא פֿעֶגעל אין דען ליפֿטען צו טאָדע ערבעבטען.

דאַראויף נייגטע זיך דער האָהעפּריעסטער פֿאָר דעם פֿאָלקע, אונד שיעד וויינענד אונד באַנגען געמיטהעס אויס זיינער מיטטע. דאַראויף געלייטעטען איהן צוויא פּריעסטערהייפּטלינגע אין זיינע

געמאֶכֿער, אַלוואָ ער פֿאָן זיינען קאָלעגען, דען פריעסטערן, אַב=
טיעד נאַהם, אונד פֿאָן אַלען געטרעננט, דיא זיעבען טאַגע פֿער=
לעבטע. אַלזאָ וואַר דער איינצוג.

דער היימצוג אַבער וואַר נאָך איינמאַל זאָ הערליך. פֿאָר
דעם האָהעפריעסטער הער צאָג אַלעס פֿאָלק ירושלים'ס, ווייס גע=
קליידעט, מיט ברעננענדען וואַכֿסקערצען אין דער האַנד, אַלע
פֿענסטער וואַרען מיט טעפּיכֿען בעהאַנגען אונד פֿעסטליך ער=
לייכֿטעט. זעלטען געלאַנג עס דעם האָהעפריעסטער, דורך דען גראָ=
סען פֿאָלקסאַנדראַנג אויפֿגעהאַלטען, פֿאָר מיטטערנאַכֿט זיין הויז צו
עררייכֿען; דען קיינער מאָכֿטע זיך ענטפֿערנען, אָהנע וואָ מאֶגליך
דיא האַנד דעס האָהעפריעסטערס געקיסט צו האַבען.

טאַגס דאַרויף פֿייערטע ער מיט זיינען פֿערוואַנדטען אונד
פֿריינדען איין גראָסעס פֿעסט, וויל ער אין פֿריעדען דיא האָהע
פֿייער בעענדעט אונד דאַז הייליגטהום וואָהלבעהאַלטען פֿערלאַססען
האַטטע. דאַן גאַב ער איינעם גאָלדטמיעד דען אויפֿטראַג, איינע
גאָלדענע פּלאַטטע אַנצופֿערטיגען, דאַרויף פֿאָלגענדע אינטריפֿט
קאַם: איך, דער האָהעפריעסטער 𝔑. 𝔑., זאָהן דעס האָהעפריע=
סטערס 𝔑. 𝔑., האַבע אַן דעם אַלערהייליגסטען הייליגטהומע דען
האָכֿפּריעסטערליכֿען גאָטטעסדיענסט פֿערזעהען, אין דעם יאַהרע
זאָ אונד זאָ נאַך דער וועלטטאֶפּפֿונג. דער מיך דיעזעס אַמטעס
ווירדיג האַט בעפֿונדען, ער מאֶגע אויך איינען זאָהן דער ווירדע
טהייל האַפֿט ווערדען לאַססען, דען האָהען דיענסט אין זיינעם
הויזע צו פֿערוואַלטען.

זעעלענגעבעט. (הזכרת נשמות.)

„איין ליכֿט גאָטטעס איזט דער מענטען זעעלע.“
(משלי כ' כ"ז.)

עס איזט איין טיעף וועהמיטהיגעס געבעט, דאַז וויר אין
דיעזער טטונדע פֿאָר דיך געלאַנגען לאַססען, אונזער גאָטט אונד
הערר, דאַז געבעט פֿיר דיא זעעלען דער טהייערן הינגעטיעדענען,
דיא דער טאָד פֿאָן אונזערער זייטע גערופֿען אונד דער ערדע
ענטנאָממען האַט.

הינפֶֿלליג אונד געברעכֿליך איזט דעס מענטען לעבען, הינ=
פֶֿלליג אונד וואַנדעלבאַר אַללעס, וואַס עס ברינגט אונד טראֶגט;
קיינעס, דאַרוין ער זיך פֿערלאַססען, דאַרוין ער זיך טטיטלען
קֶננטע, זיין גליק ניכֿט, זיינע ווייזהייט ניכֿט, זיין גלאַנץ ניכֿט, זיינע
גראֶסטע ניכֿט.

אַם מאָרגען נאָך געהערט, ערהאֶהעט,
אַם אַבענד ער גאַנץ אין דער טיעפֿע טטעהעט,
אַם מאָרגען האָך בעגליקט,
אַם אַבענד טיעף געדריקט,
אַם מאָרגען בליהענד ראָטה,
אַם אַבענד בלייך אונד טאָדט! —

דאָך איינס איזט אונזער טראָסט אונד אונזרע האָפֿפֿנונג,
דאַס וויר ניכֿט ענדען, ניכֿט צו זיין אויפֿהאֶרען מיט דעם טאָדע.
דער זעעלע הערר ליכֿקייט פֿאֶהרט ניכֿט אין דיא גרופֿט הינאַב,
וואָהל פֿערגעהט דאַז אירדיטע לעבען, דאָך איין אַנדערעס לעבען
בעגיננט, איין לעבען אין דיינער נאֶהע דער זעליגקייט אין דיינער
רעכֿטען. דער טטויב קעהרט צום טטויבע, פֿאָן וואַננען ער גע=
קאָממען, אַבער דער גייסט קעהרט צו דיר צוריק, דער דוא איהן
געגעבען, אונד לעבט פֿאָר דיר אונד בלייבט ביי דיר, אונזער
האָרט אונד ערלאֶזער. דאַ פֿינדעט דיא זעעלע דאַז ציעל, נאַך
דעם זיא געטטרעבט, דאַ פֿינדעט רוהע דאַז זעהנענדע הערץ, אונד
דיא טמאַכֿטענדע זעעלע הייל אונד בעפֿריעדיגונג. דאַ איזט קיין
וועה, קיין יאַממער, קיין טאַטטען, קיינע וואָלקע, קיין צווייפֿעל אונד
קיינע פֿערצווייפֿלונג. קיינע באָזהייט פֿערפֿאָלגט דאַ דען אונטול=
דיגען, קיינע געוואַלטטהאַט דריקט דען טוואַכֿען ניעדער, דער זיך
ניכֿט צו וועהרען פֿערמאַג. קיין טאַטטען אומדונקעלט דאַז טטיללע
פֿערדיענסט, אונד קיינע אונגערעכֿטיגקייט פֿערביטטערט דעס
עדלען געמיטה. —

דאַ ווילען דיא טהייערן, דיא אונז פֿאָראויס געגאַנגען זינד,
דאַ ווילט דער פֿערקלאֶרטע גייסט — מיינעס געליעבטען פֿאַטערס
— מיינער געליעבטען מוטטער — — . . . אין ליעבע אונד הערצ=
אינניגקייט געדענקען וויר איהרער הייטע פֿאָר דיר, מיין גאָטט,
אונד בעטען צו דיר פֿיר דיא רוהע אונד פֿיר דען פֿריעדען איהרער

אונטערבליבען זעעלע. גיב איהנען, הערר, איינען העללען, ליכטען אונד הייטערן זיטץ אין דיינעם היממעלרייכע, דאַס יעדע זינדע איהנען זייא פערגעבען, אונד יעדע שולד איהנען זייא ערלאַססען, דאַס זיא אין דיינער נאָהע מעגען לעבען, איין עוויגעס אונד זע-ליגעס לעבען, געלייטערט אונד גערייניגט, פערקלאָהרט אונד בעזעליגט אין דער אַנשויאונג דיינער הערלליכקייט אונד אים גלאַנצע דיינער גאָטטעסנאָהע. אַמען.

צו מנחה אַם פערזאָהנונגסטאַגע.

ליעבע אונד גערעכטיגקייט איבע אונד
האָפפע איממער אויף דיינען גאָטט.
(הושע ז' ג'.)

אַללערבאַרמער, אָהנע אונטערלאַס שטייגט אונזרע אַנדאַכט צו דיר אויף, אום פערזאָהנונג אונד פערגעבונג צו ערפלעהען פיר אונזרע זינדען, דיא וויר אויס גאַנצעם הערצען אונד פאָללער זעעלע בערייען. — דאָך אונזרע רייע, וויא ניכטיג, וויא פרוכטלאָז איזט זיא, ווען זיא ניכט דיא מוטטער פראָממער ענטשליססע אונד עדלער טהאַטען ווירד; ווען זיא ניכט אַלס וועקקער אונד וועכטער אונזרעס בעססערן איכ'ס זיך הינשטעללט, דאַס עס ניכט ווידער אונטער-געהע אין דעם וואָגענדען שטראָם דעס וועלטליכען טרייבענס אונד יאַגענס.

אָ, דאַס דיא רייע, דיא איך עמפפינדע, איינע זאָלכע ווירקונג אויף מיך ניכט פערפעהלע, דאַס מיך שטעטס פאָן דעם זינד-האַפטען מיט זיינען טרויריגען פאָלגען פערן בלייבע, דאַס איך מיט אַללען מיינען קרעפטען דעם גוטען נאַכשטרעבען אונד אין אַללעם עדלען אונד גאָטטגעפעלליגען מיין פאָרבילד פיר מיך זוכען אונד פינדען מעגע.

אונד וויא פיעלע ערהאַבענע פאָרבילדער ביעטעט מיר היערצו דיא הייליגע שריפט אויס דעם לעבען דער שטאַממפעטער אונזרעס פאָלקעס, יענער גראָססען אונד הייליגען מענער, דיא פאָר דיר גע-וואַנדעלט אין נאָך אונעררייכטער היינגעבונג, אונד דערען לעבען וויר הייטע פאָר דיר געדענקען צו אונזרער פערזאָהנונג אונד בע-גנאַדיגונג פאָר דיינעם טהראָנע.

יצחק, דען לָאנגסט ערזעהנטען, דען איינציגען, דאַז קינד זייֶ־נעס אַלטערס, פֿיהרט אברהם אויף גָאטטעס וואָרט אַלס אָפּפֿער צום אַלטאַרע הין, אָהנע מורדען, אָהנע קלַאגע אונד אָהנע פֿראַגע. אויף גָאטטעס רוף אַנטוואָרטעט ער פֿרייִדיג: פֿ אַ ט ע ר ה י ע ר ב י ן א י ך ! — אָ, איך פֿיהלע עס אַן דעם פּאָכען מיינעס הער־צענס ביים געדאַנקען אַן מיין קינד, וויא דעס פֿאַטערס ברוסט זיך צוזאַממענשניערען מוסטע, בייא דעם געדאַנקען, אויף מיזמער פֿאָן זיינעם קינדע צו טיידען. אַללע ווינקע אונד האָפֿפֿנונגען זיינעס פֿאֶטערליכען הערצענס לעגט ער צוגלייך מיט איהם אויף דען אַלטאַר ניעדער. וואַס בלייבט דעם אַלטען פֿאַטער, דער זיין איינציג קינד דעם טאָדע אין דיא אַרמע לעגט? דאָך ער, אָהנע טוואַנקען אונד נידערן פֿאָלגט ער דער גאֶטטליכען שטיממע אונד צום אָפּפֿער רופֿט ער זיינען זאָהן.

אונד יצחק זעלבער, אין דער טאֶנסטען בליטהע זיינער טאַגען געוואֶהנט אַן דיא ליעבע זיינעס פֿאַטערס, דער איהן אויף דען האֶנדען טרוג, אונד אַן דיא צאֶרטליכקייט מיינער מוטטער, דיא אויף דען לייזעסטען וואונש זיינעס הערצענס לויטטע — דיעזער גליקליכע יינגלינג, פֿיר דען דיא ערדע זאָ טאֶן אונד דאַז לעבען זאָ הערזליך זיין מוסטע, ער ווידערשפריכט ניכט, ער מורט ניכט, ער מיזט דאַז לאַנן, דאַז גאָטט זיך אויסערזעהען, דאַז געניגט, אום זיינען נאַקקען ווילליג דעם אָפּפֿערמעססער הינצוניגען אונד פֿרייִדיג אין דען טאָד צו געהען.

וואַס מיזט וואָהל גראֶסער, וואַס נאַכאַהמונגסווירדיגער, אַלס דיעזע ערהאַבענע, זיך זעלבסט פֿערגעססענדע היגעבונג, וואָמיט אברהם זיין קאָסטבאַרסטעס לעבענסגוט, יצחק דאַז ל ע ב ע ן ז ע ל ב ע ר גאָטט דאַרבריגגט! — אונד דער גייסט דער ליעבע, דער איינע זאָלכע איננינגע היגעבונג בעווירקט, ער זייא אין ליעז אונד טטרעבע־פונקט, איהם ווילל איך אֶפּפֿנען הערץ אונד זעעלע. גיב אָ גאָטט, דאַס ער דאַרין איינליעהע, דאַרין הערראַנד ווערדע, אונד אויף אַלל מיין דענקען אונד פֿיהלען, אויף אַלל מיין טהון אונד לאַססען זיינען וואָהלטהאֶטיגען איינפֿלוס איבע.

דען נור דיא ליעבע מאַכט שטאַרק צו יעגליכעם אָפּפֿער. — ווען איך דיא ליעבע צו גאָטט אים הערצען טראַגע, דאַן געהע איך

אונפֿערוואַנדט אונד פֿראָהען אוטהעם דעם העררן וועגע, ווען איך
דער אידע פֿוס איבער טראָפּפּע קליפּפען און, ווען איך טטיין
אונד דאָרן איהן בלוטיג ריטלען. אונד פֿריידיג ערפֿילע איך דעם
העררן געבאָטע, ווען זיא אויך אַנגבעס פֿאָן איר פֿערלאַנגען, וואַס
איר טווער דינקט, אַנגבעס פֿאָן איר פֿאָדערן, וואַס איינען וועלט-
ליכען פֿאָרטהיילען אונד אינטערעססען ענטגעגען לו זיין
טיינט, וואַס איינען ליעבסטען נייגונגען לו-ווידער זיין מאַג! דיא
ליעבע איזט טטאַרק, זיא הילפֿט איר טראַגען אונד איבערווינדען
אונד וואָ דער הערר דאַז אָפּפֿער הייטט, דאַ רופֿע איך פֿריידיג:
פֿאַטער היער בין איך.

אונד ווען דיא ליעבע לו איינען נעבענמענטען איך בעזעלט,
ווען זיא וואַהרהאַפֿט איין אינגערעס ערוואָרמט, וויא ערהעבט אונד
פֿערעדעלט זיא דאַן איין הערן, איט וועלכער פֿריידע איילע איך,
איינעם נאָכסטען וואָהלצוטהון; איך זוכע זיינען קוואַער לו אילדערן,
זיינע טהראֶנען לו טראָקנען, איך ווינע איט דעם אונגליקליכען אונד
פֿרייע איך איט דעם גליקליכען, איך היטע איך זאָרגפֿאֶלטיג איהן
לו פֿערלעטלען אָדער דורך האַרטע רעדען אָדער האֶמיטע אַנטפּיע-
לונגען איהן לו קראֶנקען, איך איבע געדולד אונד זאַנפֿטמוטה געגען
איינע אוואגעבונג, אונד בין ליעבבייך אונד פֿריינדליך געגען איינע
אונטערגעבבענען; דעם אַרמען אונד דירפֿטיגען נעבען איר פֿער-
טליעסע איך ניעמאַלס איינע האֶנדע, איט פֿריידען בריגנע איך דער
נאָכסטענפֿליכט יעדעס אָפּפֿער, אונד וואָ זיא איך רופֿט, אַנט-
וואָרטע איך טטעטס: „היער בין איך.“

וויא גליקזעליג איזט דאַז לעבען, דאַז אונטער דען איינפֿליססען
איינער זאָלכען ליעבע דאַהינגעהט. אונטער איהרעם רייגען טטראַהל
קאָמען זיך אַללע ווינטע אונד געפֿיהלע דעם הערלענס, דאַ ווייכט
דיא זינדע, דאַ פֿליעהען דיא אונזעליגען ליידענשאַפֿטען אונד נור
רייגע אונד לויטערע טריעבע פֿילען הערן אונד זעעלע.

איינע זאָלכע ליעבע, אָ גאָטט, גיעבע אין איין הערן, איינע
זאָלכע ליעבע לאַס איך דורכדרינגען, דער דוא ביזט דער אורשפּרונג
אונד אורקוועלל אַללער ליעבע. אַמען.

צום שלוססע דעם פֿערזאֶהנונגסטאַגעס (נעילה.)

זאָ פֿערן דער מאָרגען איזט פֿאָם אַבענד,
ענטפֿערנט ער אונזרע שולד פֿאָן אונז.
(תהלים ק"ג י"ב.)

אַללמאֶכטיגער, אַללבאַרמהערציגער! עס נייגט זיך צו ענדע דער הייליגע טאַג, דען וויר אין אונאונטערבראָכענער בוסע אונד קאַס־טייאונג, אים ריגגען נאַך לייטערונג אונד הייליגונג אונזערר זעעלע פֿערלעבט האַבען. אונד נאָך איינמאַל ערהעבען וויר אונזער פֿלעהענ־דעס אויגע צו דיר, אונד נאָך איינמאַל רופֿען וויר אין הייסער אינ־ברונסט דיינען נאַמען אַן, אונד פרייזען דיך, דער דוא דיא פפֿאָרטען דיינער באַרמהערציגקייט אֶפֿפֿנעסט דעם רייאיג ווידערקעהרענדען זינדער, אונד דיא שולד דעם ויסטעטהאֶטערס טילגעסט אין דער קראַפֿט דיינער גנאַדע!

עס שיידעט דער טאַג, אָ יובלע אונד פֿרייע דיך, מיינע זעעלע, מיט איהם שיידעט אונד שווינדעט דיא זינדענלאַסט, דיא דיך גע־דריקט. געלייטערט, געזיהנט, ערהאָבען האַט דיך דער העררי, ער האַט ערהאֶרט זיינעס פֿאָלקעס פֿלעהענדע שטימע, אונזער פֿאַסטען אונד קאַסטייען אַלס וואָהלגעפֿאֶלליגעס זיהנאָפּפֿער אויפֿגענאָממען אונד דיא פֿערזאֶהנענדע פֿאַטערהאַנד אונז דאַרגערייכט. אַלס בי־טענדע זינדער האַבען וויר דאַז הויז בעטרעטען, אַלס שולדלאָזע קינדער פֿערלאַססען וויר עס.

מאֶגע אָ גאָטט, דיעזע ריינהייט, דיעזע אונשולד דעס הער־צענס, דיא וויר אונז הייטע פֿאָר דיר עררונגען, נימער פֿאָן אונז שיידען, מאֶגע דער אַדעל דער געפֿיהלע, דעססען וויר אונז הייטע זינד בעוואוסט געוואָרדען, אונז בעגלייטען ביז צום נייגען אונד שיידען אונזערעס לעבענסטאַגעס, דאַמיט אונזרע זעעלע דערמיינסט, וויא נאַך איינעם הייליגענדען אונד פֿערקלאֶרענדען פֿערזאֶהנונגסטאַגע, פֿאָלל ריינהייט אונד אונשולד דיא ערדע פֿערלאַססע, אום צו דיר איינ־צוגעהען אין דיא הימעלשען וואָהנונגען דעס יענזייטס. אַמען.

אַן דען ערסטען טאַגען דעס לויבהיטטענ־ פֿעסטעס. *)

דאַז פֿעסט דער היטטען זאָללסט דוא פֿייערן
זיעבען טאַגע לאַנג. (דברים ט"ז י"ג.)

אַבערמאַלס איזט איין פֿעסט פֿיר אונז איינגעטרעטען, איין פֿעסט, גאַנץ פֿערשיעדען פֿאָן דעם, דאַז וויר ערסט יינגסט בעגאַנגען. יענעס פֿייערטען וויר דורך טהרעֶנען אונד בוסאיבונגען, דורך קאַסטייאונג אונד ענטבעהרונג, דיעזעס פֿייערן וויר אין פֿריידען מיט יובעל אונד לאָבגעזאֶנגען, וויא דאַ געשריעבען שטעהט: „אונד איהר זאָללט אייך פֿרייען פֿאָר דעם עוויגען איירעם העררן זיעבען טאַגע לאַנג." אונד וויא זאָללטע ניכֿט הייטערקייט אונד פֿראָהזין אונזער הערץ דורכֿדרינגען, וויא זאָללטע ניכֿט הייליגע פֿריידע אונזרע זעעלע פֿילען, נאַכֿדעם עבען דיעזעס פֿעסט דער פֿערזאָהנונג פֿאָראַנגעגאַנגען, אונד נאַכֿדעם דוא, איין גאָטט, גענאָממען האַסט פֿאָן אונז אונזרע שולד, אונד אונז פֿרייא געמאַכֿט פֿאָן אונזערן זינדען! וויא האָטטע דאַז, פֿאָם בעוואוסטזיין דער שולד געדריקטע געמיטה זיך איינעם פֿריידענשטראַהלע ערשליעסען קאָננען, ווען דוא ניכֿט דיא פֿערזאָהנענדע האַנד אונז גערייכֿט, אונד אונזערן נאַמען ניכֿט געלאָשט האָטטעסט אויס דעם בוכֿע דער שולד. דאָך ניכֿט נור פֿערזאָהנט האַסט דוא אונז, ניכֿט נור דיא וואָהלפֿערדיענטע שטראַפֿע אונזערם הויפּטע ענטנאָממען, זאָנדערן אין ליעבע אונד פֿריינדליכֿקייט האַסט דוא דיין אַנגעזיכֿט אונז וויעדער צוגעווענדעט. ניכֿט וויא דער העדר דעם קנעכֿטע פֿערצייהט, זאָנדערן וויא דער גיטיגע פֿאַטער זיין רייאיג קינד וויעדער אויפֿניממט

*) דאַז סכות־ אָדער לויבהיטטענפֿעסט בעגיננט אַם אַבענד דעס פֿיערצעהנטען תשרי אונד דויערט אורשפּרינגליך נאַך דעם געבאָטע דער שריפֿט אַכֿט, בייא אונז יעדאָך ניין טאַגע. דיא בעדייטונג דיעזעס פֿעסטעס איזט דיא עראיננערונג אַן דיא וואונדערבאַרע ערהאַלטונג אונד פֿערפּפֿלעגונג אונזערער פֿאָרעלטערן וועֶהרענד איהרער וואַנדערונג דורך דיא וויסטע, וואָ זיא אין אָפֿפֿענען, פֿרייען צעלטען וואָהנטען. עס איזט צוגלייך, דאַ עס מיט העֶרבסטע געפֿייערט ווירד, איין דאַנק־ אונד ערנטעפֿעסט.

אין זיינע אַרמע, עס ווידער לעגט אַן זיין הערץ, אונד עס ווידער העגט אין ליעבע אונד ערבאַרמען, אַלזאָ טהוסט דוא, אַללפֿאַטער, אַן אונז אין דיינער גאֶטטליכֿען הולד.

אונד זאָ פֿרייען וויר אונז דען אונד זינד פֿראֶהליך פֿאָר דיר, איין גאָטט, אונד מיט פֿראָהען געטראֶסטעטען הערצען בעטרעטען וויר דיא פֿעסטליכֿע היטטע, דיא וויר אונז ערבויט אונד געשמיקט, דיינעם געבאָטע צו עהרען, אונד אויס געווייטערטעם הערצען שטייגט אונזער געבעט צו דיר עמפּאָר.

אין היטטען פֿייערן וויר דאַז סכות=פֿעסט, גלייך איינעם נאָמאַדענפֿאָלק, גלייך אונזערן פֿאֶטערן אין דער וויסטע, דיא וועֶה=רענד איהרער וואַנדערשאַפֿט אין היטטען וואָהנטען.

וועלך איינע שאֶנע פעריאָדע אין דעם לעבען אונזערעס פֿאָלקעס וואַר דיעס! — גראָס דורך דיינע וואונדער אונד געזעגנעט דורך דיינע ליעבע, אין דער פֿרייען, אָפֿפֿענען נאַטור צעלטעטען אונזערע פֿאֶטער, אַבער אויך זיא אונד איבער זיא שוועבטע דיינע הולד אונד שיצטע זיא פֿאָר יעדעם לויערנדען פֿיינד, פֿאָר יעדער געפֿאַהר אונד נאָטה; איינע וואָלקענזייולע וואַר איהר שוטץ אַם טאַגע, איינע פֿייערזייולע אין דער נאַכֿט; צום פֿרישען לאַבענדען קוועלל וואַרד איהנען דער דיררע פֿעלז, אויס דער וואָלקע זענקטע זיך דיא שפּייזע פֿיר זיא הערנאַב, אונפֿערזעהרט וואַנדעלטע איהר פֿוס איבער דען גליהענדען באָדען, אונד איהר געוואַנד צערריס ניכֿט, ביז זיא איינ=טראַטען אין דאַז געלאָבטע, געפּריעזענע לאַנד, דאַז דוא איהנען צום ערבע אונד אייגענטהום פֿערהייסען.

אונד האַט ניכֿט זייטדעם פֿאָרט אונד פֿאָרט דיינע גאֶטט=ליכֿע וואונדערקראַפֿט אַן אונז זיך אָפֿפֿענבאַרט? האַסט דוא ניכֿט פֿאָרט אונד פֿאָרט דיינער גנאַדע שירם אונד אָבדאַך אויסגעשפּאַננט, אונד דיא פֿיטטיגע דיינער הולד אויסגעברייטעט איבער דיא הייפּטער דיינעס פֿאָלקעס, וואָ פֿיינדעס מאַכֿט זיא צו פֿערניכֿטען דראָהטע! זייט יאַהרטויזענדען איזט ישראל דאַז וואַנדערפֿאָלק אויף ערדען, גען מאָרגען אונד גען אַבענד צאָגען וויר הין אונד איבעראַלל וואַרד דער באָדען אונטער אונז איינע הייסע אונד גליהענדע וויסטע, יעדער פֿרישע קוועלל וואַרד פֿיר אונז פֿערשלאָססען; צערברעכֿליכֿע היטטען, נור וואַנקענד אונד אונזיכֿער וואַרען אונזרע וואָהנונגען, דיא דער

צייטען אונבילן אונד דער פֿאֶלקער האַס אונד פֿאָראורטהייל אָפֿט גענוג איבער אונזערן הויפטע ניעדער־ אונד צוזאַמענריססען. „נור דיינער גנאַדע דאַנקען וויר עס, דאַס וויר ניכט אונטער־גינגען.“ דיינע באַרמהערציגקייט האַט אונז געהאַלטען אונד גע־טראַגען איבער שטראֶמע אונד פֿלוטהען, איבער יעדען אַבגרונד, דער אונז צו פֿערטילגען דראָהעטע. אונד נון נאַך לאַנגער וואַנדער־שאַפֿט האַסט דו אונז קאָסטען לאַססען דיא זיסיגקייט דער היי־מאַטה! דאַנק דיר, האַבען וויר איין פֿאַטערלאַנד געפֿונדען, איין שאֶנעס, הערליכעס לאַנד, דאַס אונז אַלס זיינע קינדער אַנערקעננט; דיא וואַנדערנדע היטטע דעס פֿרעמדלינגס, דעס געדולדעטען האַט זיך אין דיא פֿעסטע בלייבענדע שטאֶטטע דעס איינהיימישען אונד איינגעבאָרענען פֿערוואַנדעלט, זיכער אונד אונגעשטאֶרט, וויא ישראל איינסט אין דעם שאַטטען זיינער פּאַלמען אונד פֿייגענביימע, רוהען וויר אונטער דעם פֿריעדענסצעלט דעס געזעטצעס, וויא אַללע אונזרע ברידער אים לאַנדע.

דרום זייא געפּריעזען, הערר, פֿיר דיא וואונדער, דיא דו איינסט אונזערן פֿאֶטערן ערצייגעט האַסט, אונד פֿיר דיא וואונדער, דיא דו אונז, איהרען קינדערן, נאָך הייטע ערצייגעסט. דו האַסט אונז ניכט פֿערלאַססען אונד ווירסט אונז ניכט פֿערלאַססען. גע־פּריעזען אונד געבענעדייעט זייא דיין הייליגער נאַמע. אַמען.

אַן דען לעצטען טאַגען דעס לויבהיטטען־פֿעסטעס (שמיני עצרת).

„פֿרייע דיך אַן דיינעם פֿעסטע.“
(דברים ט״ז י״ד.)

מיט דעם הייטיגען טאַגע בעשליעסען וויר דאַס לויבהיטטענ־פֿעסט אונד מיין הערץ ערהעבט זיך צו דיר, אַללגיטיגער, אום דיר צו דאַנקען פֿיר יעדע פֿראָהע פֿעסטליכע עמפּפֿינדונג, דיא דו מיך האַסט פֿיהלען, פֿיר יעדען פֿראָהען פֿעסטליכען גענוס, דעססען דו מיך האַסט טהיילהאַפֿטיג ווערדען לאַססען.

וויר זינד אין היטטען געזעססען, וויא דו געבאָטען, אונד האַבען אונגעשטאֶרט אונד אין פֿראָהמוטה אונזערע פֿעסטמאַהלע

דאַרין איינגענאָממען אונד מיט פראָממען פעסטליכען געפיהלען בײם
פריידענבעכער דיינען נאַמען געהייליגט אונד געפריעזען. וויר פער-
לאַססען נון דיעזע היטטען אונד ציעהען איין אין אונזרע פעסטען
וואָהנונגען מיט אַללען איהרען אַננעהמליכקייטען אונד בעקוועמליכ-
קייטען. מאָגעסט דוא אויך דאַז אָבדאַך דיינעס פריעדענס איבער
אונז בריייטען, מאָגעסט דוא עס אונז ניע פערגעססען לאַססען,
דאַס דוא אַללײן אונזרעס הויזעס שטיטצע אונד זיילע, אונזערעס
לעבענס שוטץ אונד שירם ביזט, דאַס דוא עס ביזט, דער דאַ זעגנעט
פעלד אונד פלור, שעננע אונד קעלטער, דאַס דוא אונזער ערדענ-
לעבען שמיקקעסט מיט דען גאַבען דיינער הולד אונד דיא פפאָרטען
דיינער היממעלסוואָהנונגען אונז אויפטהוסט, ווען אונזרע לייבעס-
אונד לעבענסהיטטע היענידען איבער אונז צוזאַממענזינקט.

איינע לויבהיטטע וואָהל איזט אונזער לעבען, גרינע האָפפ-
נונגסבלאָטטער בילדען דאַז דאַך, דיא וואָנדע איבערקליידעט פאָן
שמוק אונד ציערדע, דער טיש געדעקט מיט איינלאַדענדען לאָקקענדען
געניססען. וואָהל בעגעהען וויר דאַרין הייטערע פעסטע, אונד
בליקקען פראָהליך היגויס אין דיא פריינדליכע נאַטור, אַבער גאַר
אָפט טריבט זיך דער היממעל, אונד מיטטען אין אונזערן פראָה-
ליכען מאַהלען, מיטטען אין אונזערן פעסטליכען פריידען דורכ-
דרינגען אונז פלאָטצליך דיא קאַלטען שויער דעס מיסגעשיקקעס,
פאַללען שווערע טראָפפען ביטטערן ליידענס אונד וועהט אויך אונז
ניעדער; דורך דאַז הייטערע פריטע לויבגעווינדע אונזרער האָפפ-
נונגען פאָהרט דער רויהע נאָרד, ענטבלאָטטערנד אונד צערשטאָ-
רענד, אונד אַן דען וואָנדען אונד זיילען אונזערעס גליקקעס ריט-
טעלט אונד שיטטעלט דער שטורם, איינע פריידענבלומע נאַך דער
אַנדערן פאַללט ענטבלאָטטערט צו אונזערן פיססען ניעדער, איין
לעבענסשמוק נאַך דעם אַנדערן געהט פערלאָרען, טיעפעס וועה
דורכציעהט אונזרע זעעלע, אונד וויר גלויבען אונז פרייזגעגעבען דעם
אונביללע דעס שיקזאַלס. דאַ איזט עס אונזער איינציגער טראָסט,
דאַס אונזער ג אַ נ צ ע ס ל ע ב ע ן נור איין היטטענפעסט איזט, דאַז
נור ווניגע טאַגע דויערט. באַלד בריכט דיא ערדענהיטטע איבער
אונז צוזאַממען, עס פאַללט אונזרע אירדישע היללע ניעדער, אונד
אונזרע זעעלע קעהרט צוריק אין דיא אונפערגאָנגליכען וואָהנונגען

דעם היממעלס; צוריק בלייבען אַללע אירדישען פריידען, דיא אייטעל זאָ אונבעפריעדיגענד זינד, דיא שטעטס נאָך זאָ פיעלעס צו האָפפען אונד צו ווינשען איבריג לאַססען, צוריקבלייבען אַללע ערדעננאָטהען, אַללע ערדענזאָרגען אונד ערדענליידען, מיט אַבער נעהמען וויר אַלל אונזרע טהאַטען אונד ווערקע, אַללע ליעבעסהאַנדלונגען דיא וויר היער געאיבט, אַללע אָפפער, דיא וויר דעם גוטען אונד עדלען געבראַכט, אַלל דיא טהראָנען, דיא דאַנקבאַרע הערצען אונז נאַכוויינען. זיא בילדען דען שמוק אונד דען גלאַנץ אונזרער היממלישען וואָהנונגען, דער ניע פערבלייכט אונד ניע פערגעהעט. דאָרט רייפען אונזרע האָפפנונגען צור גלאַנצענדען פרוכט, דאָרט ערבליהען אונזערן פערדיענסטען איהרע קראָנען, דאָרט פערקלאָרען זיך אַלל אונזרע ליידען אין ענדלאָזע פריידען.

דיעס אַללעס לאַסס אונז געדענקען, איין גאָטט, דאַס עס אונז צור לעהרע אונד צום הייל גערייכע אויף אונזרער ערדענבאַהן, דאַס וויר אונז ניע ניעדערדריקקען לאַססען פאָן דעם אונגליקס שווערער האַנד, דאַס וויר אונז ניכט איבערהעבען אין דעם גליקקעס גלאַנץ אונד שטראַהל, דאַס וויר ניכט אום דען שמוק דער פליכטיגען היטטען הינגעבען דיא העררליכקייטען דעם עוויגען זיינס, אונד אונזער וואַנדעל שטעטס איין ריינער, הייליגער, דיר געפעלליגער זייא אונד בלייבע. אַמען.

אַם שמחת תורה.

„גאָטטעס געזעטצע ערפרייען דאַס הערץ" (תהלים י"ט ט').

וויר פייערן הייטע איין האָהעס פריידענפעסט, דאַס הייליגע פעסט דעם גלויבענס אונד דער גאָטטעסלעהרע. מיט פריידע אונד ליעבע האָרכען וויר דען לעצטען וואָרטען, וואָמיט דיא הייליגע תורה זיך אַן אונז ווענדעט; מיט פריידע אונד ליעבע בעגריסען וויר זיא, דיא זיך הייטע פאָן נייעם אונז ערשליעסט. זיא איזט עס, דיא אונז זאָ רייך אַן גאָטטעספריידען, דיא אונז זאָ וואַהרהאַפט גליקליך מאַכט. זיא איזט דער לעבענסבוים, אַן דעססען פריכטען דער אונשטערבליכע גייסט זיך נעהרט, אונד דיא פראָממע זעעלע זיך ערגאָטצט; זיא איזט דאַס פאַניער, אום דאַס זיך אַללע

פֿראָמען שאַרען אונד אַללע גלויבענסשטאַרקען זיך דיא האֶנדע
רייכען צום היילִיגען בונדע; זיא מיזט דיא פֿאַהנע, צו דער זיא
שוואֶרען, צו פֿאָללברינגען דאַז גוטע אונד היילִיגע, צו גאָטטעס עהרע
אונד צו איהרעס גלויבענס פֿערהערליכונג; זיא מיזט דאַז באַננער,
דעם זיא פֿאָלגען דורך דיא ערדענפּילגערשאַפֿט; זיא מיזט דער
קעלך, אויס דעם וויר טרינקען שטיללע רוהע אונד גאָטטעספֿריעדען
פֿיר דאַז שטאַרק בעוועגטע הערץ, פֿראָהע האָפֿפֿנונג אונד זיסען
גלויבען פֿיר דאַז באַנג פֿערלאַנגטע געמיטה, הימעלסטראָסט אונד
לעבענסבאַלזאַם פֿיר דיא שמערצענסוואונדע זעעלע; זיא מיזט דיא
זאָננע, דיא אונז דאַז דונקלע ערדענטהאַל ערהעללט, זיא מיזט דאַז
ליכט, דאַז דיא דיסטערע היטטע דעם עלענדס אונד דעם אונגעמאַכס
פֿערקלאֶרט אונד אין ריינער גאָטטעספֿריידע שטראַהלען מאַכט.

דאַנק אונד פּרייז אונד רוהם דיר, אַללערהאֶכסטער! דאַס
דו איין זאָלכעס קליינאָד אונז האַסט אַנפֿערטרויט. פֿערהערליכונג
אונד אַנבעטונג דיר, דאַס דו דורך דיין וואָרט, דורך דיינע לעהרע
אונזער לעבען זאָ רייך, זאָ בעדייטונגספֿאָלל געמאַכט. אָהנע זיא
וואֶרע אונזער לעבען נור איין וויסטער, באַנגער טרוים, איינע
בריקקע אָהנע לעהנע, איין קאַהן אָהנע פֿיהרער אויף שטירמישער זעע.

אָ, מיר שווינדעלט, ווען איך בעדענקע, וואַס איך אָהנע זיא
וואֶרע, אונד היילִיגער יובעל דורכציעהט מיינע זעעלע, ווען איך
דענקע, וואַס איך אין איהר בעזיטצע. גיב, אַללמאֶכטיגער! דאַס
דיין געטטליכעס וואָרט שטעטס אין מיר לעבע, מיין הערץ פֿער־
עדלע אונד שטאַרק מאַכע, שטאַרק אים גלויבען, שטאַרק אין דער
ליעבע אונד טרייע צו דיר, שטאַרק אים דולדען אונד טראַגען דיינער
פּריפֿונגען אונד שיקקונגען. מאֶגע ניע דער זעגען דיינער לעהרע
פֿאָן מיינעם הויזע, פֿאָן מיינען קינדערן אונד פֿאָן מיינען קינדעס־
קינדערן וויכען; מאֶגע דער העללע שטראַהל דיינעס גאָטטעספֿריע־
דענס אונד דיינער גאָטטעספֿריידען אונז שטעטס ערלייכטען אונד
פֿערקלאֶרען. אָמען.

געבעט אַם חנוכה*)

אונד גאָטט שפּראַך: „זינד זיא דאָך מיין פֿאָלק, קינדער, דיא ניכֿט פֿאַלש זיין ווערדען, אונד זאָ וואַרד ער איהנען צום העלפֿער“. (ישעי' ס"ג ח')

מיין גאָטט אונד הערר! פֿריינדליך שיממערן הייטע אין אונזערן וואָהנונגען דיא ליכֿטער, דיא וויר, אַלס דיא נאַכֿט זיך ניעדערזענקטע, אַנגעצינדעט האַבען, דאַס זיא אונז לייכֿטען אַלס וואָהלטהעטיגע ערינגערונג יענער צייט, וואָ דו דאַז ליכֿט דיינער גנאַדע אונז אויפֿגעהען ליעסעסט אין דער נאַכֿט דעס בעדרענגניססעס אונד דער געפֿאַהר.

אַלס דיא גרויזאַמע האַנד דעס אַנטיאָכוס זיך געגען דיין פֿאָלק ערהאָב, עס בעדריקטע אונד מיסהאַנדעלטע; אַלס ער מיט וואַהנוויטציגען אייגענזיננע עס צווינגען וואָללטע, אונזערן ערהאַבענען גלויבען צו ענטזאַגען, אונזערע ריינע גאָטטעספֿערעהרונג אין אַבגעטטערייא צו פֿערוואַנדלען, אַלס ער דען גאָטטעסטעמפּעל ענטווייהטע, דאַז אַללערהייליגסטע שענדעטע, האַסט דו איהנען אויס איהרער מיטטע מעכֿטיגע, גלאָררייכֿע קעמפּפֿער אונד פֿערפֿעכֿטער דעס רעכֿטס הערפֿאָרגערופֿען, אונד דען עדלען זעהנען דער מאַקקאַבעער אַן דער שפּיטצע דער קליינען שאַר זיעג אונד טריאומף פֿערליעהען. „דאַ קאַמען אונזערע פֿעטער אין דיינען טעמפּעל, רייניגטען דאַז הייליגטהום, דאַז דיא באַרבאַרען ענטווייהט האַטטען, צינדעטען דיא ליכֿטער אַן הייליגער שטעטטע אַן אונד ווייהעטען דיעזען טאַג דעם פּרייזענדען הושיעה נא פֿיר אַללע צייטען.“

אים שיממער דיעזער ליכֿטער שפּיעגעלט זיך אונז יענע צייט צוריק, וואָ דאַז הינגעבענדסטע פֿערטרויען, דיא קינדליכֿסטע

---

*) חנוכה, דאַז פֿעסט דער טעמפּעלווייהע, טריטט אַם אַבענד דעם 24. כסלו איין, צום אַנדענקען אַן דען העלדענקאַמפּף דער מאַקקאַבעער, וואָדורך ישראל פֿאָן שווערעם יאָכֿע בעפֿרייעט אונד דער טעמפּעל פֿאָן געטצענטהום גערייניגט אונד אַבערמאַלס איינגעווייהט ווורדע. עס ווירד אַכֿט טאַגע לאַנג דורך אַנצינדען פֿאָן ליכֿטערן געפֿייערט. איין ווערקפֿערבאָט פֿינדעט יעדאָך ניכֿט שטאַטט.

ליעבע צו דיר, דוא עוויג ערהאַבענער, וויעדער איינלאָג אין דאַז פֿערלאַנגטע, ענטמוטהיגטע הערץ דיינעס פֿאָלקעס; וואָ דיינע געהייליגטע רעליגיאָן פֿאָן נייעם דיא געמיטהער בעזעעלטע, אונד זיא דורכגליהטע אין איהרער היממלישען קראַפֿט אונד ריינהייט, אין איהרעם עוויגען גלאַנץ אונד אַדעל.

מאֶגען דיעזע קליינען ליכטער, דיא דאַז אַנדענקען יענער גראָסען עפּאָכע אונז הערויפֿרופֿען, אויך אין אונזערעם הערצען דיא הייליגסטען געפֿיהלע דער גאָטטעספֿורכט, דער ליעבע אונד דעס פֿערטרויענס צו דיר, אַללפֿאַטער, איממער פֿאָן נייעם ענטצינדען אונד בעלעבען, דאַמיט וויר אין דען טאַגען דעס אונגליקס אונד דעס טריבזאַלס ניע ענטמוטהיגט אונד פֿערלאַגט ווערדען, אונד ווען דיינע גאָטטליכע האַנד אונז איינע שווערע פּריפֿונג אויפֿערלעגט, פֿראָם אונד ערגעבען דיינעם ווילען עהרען, געדולדיג דאַז אויפֿערלעגטע טראַגען אונד ניעמאַלס פֿערצווייפֿלנד וואֶהנען: „פֿיר אונז איזט קיינע הילפֿע ביי גאָטט." — דוא לעגסט דיא לאַסט אויף אונד טיקקעסט דאַז הייל, דוא וואַנדעלסט פֿינסטערניס אין ליכט אונד טרויער אין פֿריידע. מאֶגעסט דוא אונזרע הערצען שטאַרק אונד קרעֶפֿטיג מאַכען, דאַס וויר אונז שטעטס אין אויפֿאָפּפֿערנדער היגעבונג אונד הייליגער אויסדויער פֿיר דיך אונד דיין גאָטטעסוואָרט אַלס מוטהיגע קעֶמפּפֿער אונד פֿערפֿעכטער דיינער גאֶטטליכען געבאָטע בעוועֶהרען. אַמען.

דאַז פֿעסט דער לאָזע*) (פורים).

„דען יהודים וואַרד ליכט, יובעל, פֿריידע
אונד פֿערהערליכונג." (אסתר ח' י"ו).

יובעל אונד פֿריידע דורכגליהען הייטע אַללע הערצען דיינעס פֿאָלקעס, איין האָרט אונד טוטן. פֿאָן גליהענדעם דאַנק איבערפֿליעסט

*) אַם 14. אדר ווירד דאַז פֿעסט דער לאָזע (פורים) געפֿייערט, צור ערינגערונג אַן דיא וואונדערבאַרע רעטטונג אונזערער פֿעֶטער פֿאָן דען ראֶנקען איינעס באֶזעוויכטעס, דער איהנען דען פֿערטילגונגסקריעג צוגעשוואָרען. דיא העלדען דיעזער וואונדערבאַרען געשיכטע, פֿאָן גאָטט צו זיינען פֿערמיטטלערן אויסערקאָרען, וואַרען דיא קעֶניגין אסתר אונד מרדכי, דער ערסטע זיינעם קעֶניג, דאַן זיינעם פֿאָלק דאַז לעבען גערעטטעט.

אונזרע זעעלע טעטעט אַן דיעזען פֿעסט־ אונד געדענקטאַג אונזרער עררעטטונג אונד ערלאֶזונג אויס איינער האַנד, דיא זאָ שרעקליכֿעס איבער אונז פֿערהאֶנגטע. טיקקישער פֿיינדעסזין האַטטע דאַז פֿורכֿטבאַרסטע איבער איזראַעל אויסגעשפּאָננען. ניכֿט סקלאַפֿערייא זאָללטע אונזער לאָאָז זיין, דען זיא טראֶגט יאַ נאָך דיא האָפֿפֿנונג אויף איינסטיגע פֿרייהייט אין איהרעם שאָאָס, ניכֿט אַרמוטה אונד נאָטה זאָללטע אונז ניעדערדריקקען, דען דער לייטען גאַנג קעהרט יאַ אָפֿט דיא לאָאָזע אום, אונד רייכֿטהום אונד איבערפֿלוס טריטט אין דאַז הויז דעס מאַנגעלס — גאַנץ זאָללטען וויר פֿערניכֿטעט ווערדען, גאַנץ אויס דעם לעבען געריססען אונד פֿערטילגט, מיט אַללען אונזערן האָפֿפֿנונגען אונד ערוואַרטונגען! קיינע צוקונפֿט מעהר זאָללטע עס געבען פֿיר איזראַעל, מיט איינעם שטרייכֿע זאָללטע דער גאַנצע שטאַם געפֿעללט ווערדען, מיט קראָנע אונד וואורצעל, מיט אַסט אונד צווייג. דאָך, דו רעטטער דער בעדראֶנגטען, דו בעשיטצער דער פֿערפֿאָלגטען, דו האֶרטעסט דען הילפֿערוף דיינעס פֿאָלקעס, דען שריי איהרעס בעבענדען, געאֶנגסטיגטען הערצענס, אונד זאַנדטעסט איהנען רעטטונג אונד ערלאֶזונג, וואַנדעלטעסט איהנען טרויער אין פֿריידע, טאָד אין לעבען, עלענד אונד שמאַך אין עהרע אונד פֿערהעררליכֿונג.

דו ליעסעסט דעם גאָטטלאָזען המן אונהיילפֿאָללע פּלאֶנע צוריקפֿאַללען אויף זיין אייגענעס הויפּט. דיא גרובע דיא ער געגראַבען, טהאַט זיך פֿיר איהן זעלבער אויף, אונד דיא גלוטהוואָרטע דער פֿערטילגונג, דיא ער אויסגעשפּראָכֿען איבער איזראַעל, פֿערצעהרטען איהן זעלבער אונד זיינען גאַנצען שטאַם.

אונד דורך ווען האַסט דו דיעס אַללעס הערבייגעפֿיהרט אונד פֿאָללבראַכֿט? דורך איין שוואַכֿעס וויב, אָ גאָטט, האַסט דו אויסערוועהלט צו דיינעם באָטען, צום ווערקצייג דער רעטטונג דיינעס פֿאָלקעס, דאַמיט אַללע וועלט דאַראויס ערקעננע אונד איננע ווערדע, וויא גראָס דו אויך אין דעם קליינען ביזט, וויא מאֶכֿטיג אויך אין דעם שוואַכֿען; וויא אין דיינער האַנד דאַז אונמאֶכֿטיגע צור זיעגענדען קראַפֿט, דאַז געברעכֿליכֿע צום ערהאַבענען ווירד, דאַמיט וויר דאַראויס לערנען אונד עס בעהערציגען, דאַס, זאָ גערינג אונד שוואַך איין מענש אויך זיין מאַג, ער דעננאָך דורך דיך בערופֿען

מיזט, דאַז גוטע לו איבען מונד לו פֿאָװברינגען, לום נוטלען מונד פֿראָמען זיינעס נאָכסטען.

גיב, אָ גאָטט, דאַס עס מויך מיר מיט איינען טװאַכען קראֶפֿטען געלינגע, גוטעס מונד ניטלליכעס לו װירקען, דאַס איין לעבען ניכט טפור- מונד פֿרוכטלאָז דאַהינגעהע, מונד איין נאַמע װירדיג מונד טהיילהאַפֿט װערדע דעס זעגענס דערער, דיא מיט מונד נאַך מיר לעבען. אַמען.

געבעט איינעס יונגען מאֶדכענס.

„פֿלײסיג מיזט דיא אַנמוטה מונד דיא יוגענד,
עווגע טאֶנהייט טענקט מונז נור דיא טוגענד".
(משלי ל"א ל')

אַװפֿאַטער, גאָטט דער גיטע, אַן טרייען פֿאַטערהערלען העגסט מונד טראֶגסט דוא אַללע װעזען, מיט טרייער פֿאַטערהאַנד טירעסט מונד לייטעסט דוא אַללעס געטאַפֿפֿענע!

מויך איך האַסט דוא לו דיינעם קינדע ערקאָרען, מויך איך ליעבסט דוא, האַסט איך טטעטס געליעבט מונד װירסט איך מיא- מער ליעבען. דוא פֿיהרטעסט איינע קינדהייט מוין גרינען מויען, דיר דאַנקע מיך דיא פֿראָהען טאַגע איינער יוגענד, דיר דאַנקע איך אַללעס װאַס איך בין מונד װאַס איך האַבע. דוא גאַבסט איר גוטע, טהייערע עלטערן אַן דיא זייטע, דיא זאַנפֿט מונד ליעבענד איך לייטען, דיא איר ראַטהען מונד העלפֿען, װיך פֿפֿלעגען מונד נאָהרען, מונד איין לעבען מיט זיסען קאֶסטליכען פֿריידען טמיקקען.

מין דעמוטה, הערר, נאַהע איך דיר, מויף דעם אַלטאַרע דעס געבעטעס לעגע איך פֿאָר דיר ניעדער איינע קינדליכען גע- פֿיהלע, איינעס הערלענס דאַנק!

דוא זיעהסט מין איין געמיטה, װיא מיין אָפֿפֿענעס בוך ליעגט איין מיננערעס פֿאָר דיר, יעדע רעגונג דיא איין הערץ בעװעגט, יעדער הויך, דער דורך זיינע זאַיטען ליטטערט, יעדער געדאַנקע, דער טטומן מין איינער זעעלע רוהט, מיזט פֿאָר דיר מונפֿערהיללט. אָ דאַס איינע געפֿיהלע, איינע געדאַנקען, װיא איינע טהאַטען אַללע

בײא דיר, מײן גאָטט, געפֿאַללען פֿאֶנדען, דאַס איך אַללעס דאַז צו פֿערצײהען פֿערמאֶכֿטע, וואַס מיספֿאֶלליג איזט דײנען פֿאַטער־אוגען.

לענקע דוא, אַללפֿאַטער, מײן הערץ צום גוטען הין, וואָ עס אויך אַבוועגע צו געראַטהען דראָהט. וואָ איך אין אײנער אונער־פֿאַהרענהײט צווישען גוט אונד בעֶז ניכֿט צו אונטערשײדען פֿער־מאַג, לעהרע דײנע ווײזהײט מיך דאַז רעכֿטע פֿינדען, דאַמיט איך שטעטס דיא טוגענד איבע, דײן וואָרט אונד געבאָט אין טרײע אונד ליעבע בעפֿאָלגע אונד אין אונשולד אונד פֿראֶממיגקײט פֿאָר דיר וואַנדלע. גיב, דאַס ניכֿט דיא אײטעלקײט מײן הערץ בע־טהאֶרע, ניכֿט דיא פֿערגניגונגען דער וועלט מײנע זיננע געפֿאַנגען נעהמען, דאַס איך איהנען ניכֿט דיא קאָסטבאַרען שטונדען אָפּפֿערע, דיא דער אויסאיבונג מײנער פּפֿליכֿטען געווידמעט זײן זאָללטען, דאַס איך ניכֿט אין טהאֶריכֿטעם לײכֿטזיננע געגען דאַז מיך פֿערפֿעהלע, וואַס צוכֿט אונד זיטטע ערהײשען, דאַס דיא ווירדע דער יונגפֿרויא, דיא אונשולד דעס הערצענס מײנען האֶכֿסטען שמוק, מײנע פֿאָרציגליכֿסטע ציערדע בילדע.

זעגנע מיך, גאָטט, מיט פֿערשטאַנד אונד אײנזיכֿט, מיט גע־זונדהײט דעס קאֶרפּערס אונד גײסטעס, מיט אײנעם הײטערען, צופֿריעדענען הערצען. גיב, דאַס איך ניע געגען דיא פּפֿליכֿ־טען דער קינדעסליעבע פֿערפֿעהלע, דאַס איך דורך ניכֿטס מײנע טהײערען עלטערן פֿערלעטצע אונד קראֶנקע, דאַס עס מיר געלינגע, איהנען דורך אַללעס וואַס איך טהוע, פֿרײדע צו בערײטען. לעגע, אָ גאָטט, דײנען גאֶטטליכֿען זעגען אויף איהר טהײערעס הויפט, לאַס זיא ניע פֿאָן קראַנקהײט, קוממער אונד אַנגסט בעריהרט ווערדען, גיב געלינגען איהרעם טהון אונד שטרעבען אונד אײנען רײכֿען געווין איהרעם געווערבע אונד פֿערקעהר, גיב איהנען, אָ גאָטט, אײן גליקליכֿעס אַלטער, דאַס זיא ריסטיג אונד קראַפֿט־פֿאָלל אַן גײסט אונד קאֶרפּער זיך דעס לעבענס לאַנגע פֿרײען, אַ מ ע ן.

געבעט איינער וואַיזע.

„ווען פאַטער אונד מוטטער מיך פערלאַססען,
נימט גאָטט מיך אויף.“
(תהלים כ"ז י'.)

גאָטט, מיין גאָטט! אַללע דיינע געשעפפע רופען דיינען נאַמען אַן אין אינברינסטיגען געבעטע, אונד ווי ערסט אויס איין הערץ צו דיר הינאייזען, מיינע זעעלע אַן דיר האַנגען אין ליעבע אונד אינברונסט, דיא איך איינזאַם אונד פערוואַייזט שטעהע אויף ערדען, דערען גאַנצע האָפפנונג, טראָסט אונד צופערזיכט נור אין דיר, מיין היממלישער פאַטער, רוהעט. דיא טהייערן, דענען איך מיין לעבען דאַנקע, דערען ליעבע מיינע יוגענד געשירמט אונד געלייטעט האַטטע צום גוטען, דיא מיין לעבען האַטטען בעוואַהרט מיט אַללער זאָרגפאַלט אונד צערטליכקייט, מיינע טאַגע האַטטען אומגעבען מיט פראָהמוטהע אונד פריידען: — דאָ האַסט זיא צו דיר היימבערופען אין דיינען ליכטען הימעל, אונד איך בין אַללײן אונד פערוואַייזט געבליעבען אויף דיעזער דונקלען ערדע; היער, וואָ עס זאָ פיעלע קליפפען גיבט, דיא איך אין מיינער אונערפאַהרענהייט ניכט צו אומגעהען וויסטע, וואָ עס זאָ פיעל דער בירדען גיבט, דיא איך אין מיינער אָהנמאַכט ניכט ערטראַגען קאָננטע; זאָ פיעל דער קאָמפפע, דענען מיינע שוואַכהייט אונטערליעגען מיסטע: זאָ דאָ, האָרט דער בעדראָנגטען, בעשיטצער דער וואַייזען, דיינע פאָטער-ליכע טרייע אונד ליעבע ניכט איבער מיך וואַלטען ליעסעסט.

אָ, אַללפאַטער, זאָ פערלאַס איך ניכט אין מיינער פערוואַייזט-הייט! ווען איך דעס ראַטהעס אונד דער הילפע בעדירפטיג בין, לאַס דיינען ראַטה אונד דיינע הילפע מיר צו טהייל ווערדען; ווען געפאַהר מיך אומגיבט, ווען לאָקקונג אונד פערפיהרונג מיינע זיננען שמייכעלט אונד מיך צו בעטהאָרען דראָהט, דאַן לאַס איך, אַללגיטיגער, דיינע וואַרנענדע אונד רעטטענדע שטיממע פערנעהמען, דאַס זיא מיך וועקקע אויס מיינעם טוימעל; אונד ווען מיין הערץ מיט זעהנזוכט אונד באַנגען ערפיללט ווירד, דאַן, מיין גאָטט, לאַס מיך דיינע נאָהע פיהלען, טרייפלע דען מילדען טהויא דעס טראָס-טעס אין מיין פערלאַנגטעס הערץ אונד לעהרע מיך גלויבען, דאַס

איך ניע אונד נימער פֿערלאַססען בין אונד אַלליין, דאַס דיינע האַנד
מיך לייטעט דורך דאַז לעבען, דאַס דוא מיר טראַגען הילפֿסט דעם
לעבענס מיהען, דאַס דוא פֿיר מיך זאָרגעסט, מיך בעוואַהרעסט,
מיט דיינער ליעבע מיך אומגיבסט. גיב, אַללגיטיגער, דאַס מיין
לעבען שטעטס איין דיר וואָהלגעפֿאֶלליגעס זייא. לאַס אין מיר וואַך
ווערדען דיא טריעבע צום גוטען, לאַס מיין גאַנצעס וועזען פֿאָן
איהנען ערפֿיללט אונד דורכֿגליהט ווערדען, דאַמיט קיינע זינדיגע
נייגונג, קיין פֿרעפֿלענדער געדאַנקע דאַרין רוים אונד באָדען פֿינדע
אונד מיינע טאַגע אין ריינהייט אונד אונשולד דעס הערצענס מיר
דאַהין פֿליעהען. לאַס מיך שטעטס איינגעדענק זיין, דאַס איך נור
דורך איינען רעכֿטליכֿען, פֿראָממען וואַנדעל מיינע פֿערקלאֶרטען על-
טערן נאָך איהם גראַבע עהרען קאַן, אונד נור אויף דעם וועגע דער
גאָטטעספֿורכֿט צו דער זעליגקייט געלאַנגען ווערדע, איך איינסט
אין דען געפֿילדען דער עוויגקייט ווידער מיט איהנען צו פֿער-
איינען. זעגנע, אַללגיטיגער, אַללע דיעיעניגען, דיא מיר מיינע פֿער-
לאַססענהייט דורך פֿריינדליכֿקייט אונד וואָהלטהון ערלייכֿטערן; לעהרע
מיך דורך בעשיידענהייט אונד דעמוטה, דורך וויזעס, געפֿאֶלליגעס
בענעהמען מיר דיא הערצען מיינער אומגעבונג געוויננען, אונד לאַס
מיך שטעטס וואָהלגעפֿאַללען פֿינדען אין דיינען אויגען, מיין שאֶפּפֿער,
אונד אין דען אויגען דער מענשען. אַ מ ע ן.

געבעט איינער ברויט.

„דער פֿרויען קלוגהייט ערבויט דאַז הויז איהר אויף,
דער לייכֿטזין רייסט עס מיט האֶנדען ניעדער.“
(משלי י״ד א׳.)

אַללגיטיגער לענקער אַללער עראייגניססע, רעגיערער אַללער
מענשליכֿען געשיקקע אויף ערדען! צו דיר שויע איך אויף, אַללע טאַגע
מיינעס לעבענס. דאָך מעהר אַלס יע, מיין גאָטט, פֿליכֿטע איך מיך
יעטצט צו דיר, וואָ איך אַן דער שוועללע מיינער פֿיר מיך זאָ נייען
עפּאָכֿע שטעהע, וואָ נייע געפֿיהלע אונד וינשע אין מיין הערץ איינ-
ציעהען, וואָ זיך מיר נייע בעשטיממונגען אונד פּפֿליכֿטען עראֶפֿפֿנען.
איך האַבע מיך איינעם מאַננע אַנגעלאָבט, איהם ליעבע, טרייע אונד

הינגעבונג פֿירס גאַנצע לעבען אַנגעלאָבט, עס איהם אונד מיר זעלבער צוגעזיכערט, איהם צו װערדען אײנע ליעבענדע געפֿעהרטין אין פֿרײד אונד לײד, אײנע זאָרגזאַמע, אויסדויערנדע געהילפֿין בײם בוא זײנעס הויזעס אונד זײנעס גליקקעס.

מאֶגעסט דוא זעגנען, מײן גאָטט, דאַז פֿערלאֶבניס אונזערער הערצען, מאֶגעסט דוא יענע איבעראײנשטימונג דער געפֿיהלע, נײגונגען אונד לעבענסאַנזיכטען דאַרין אײנציעהען לאַססען, דיא אײניג אונד אַללײן דיא מוטטער אויפֿריכטיגער האָכאַכטונג אונד אונאונטערבראָכענער אײנטראַכט איזט; מאֶגעסט דוא אַן אונזערם האָריזאָנטע יענע װאָהלטהוענדע לעבענשפּענדענדע זאָננע דער ליעבע אויפֿלײכטען לאַססען, דיא מיט איהרעם ליכט אונד שטראַהל אַללע לאַגען אונד אויסזיכטען דעס לעבענס בעלײכטעט אונד דורכװאֶרמט, דיא האֶהען דעס גליקקעס מיט איהרעם גלאַנצע פֿערקלאֶרט אונד דיא ניעדערונגען דעס מיסגעשיקקעס דורך איהרען שטראַהל ער-הײטערט, אונד דיא, יע װײטער זיא פֿאָרװאֶרטס שטײגט אַם לע-בענסהימעל, דעסטאָ גראֶסערע קראַפֿט אונד װאֶרמע ערלאַנגט, אום בלוהען אונד פֿריכטע צו ענטפֿאַלטען אונד צו רײפֿען.

מאֶגעסט דוא, אַללגיטיגער, מײנען גײסט ערלײכטען, דאַס איך מיך װירדיג פֿאָרבערײטע אויף דיא גראָסען פֿפֿליכטען אונד אויפֿ-גאַבען, דיא מײנער װאַרטען, דאַס איך מיט פֿלײס אונד אײפֿער אַללעס דאַז ערלערנע אונד ערפֿאַססע, װאַס מיר נאָטה טהוט, אום מײנעם קינפֿטיגען בערופֿע אַלס זאָרגזאַמע, אָרדנענדע, װײזע װאַל-טענדע הויספֿרוא פֿאָללקאָממען צו ענטשפּרעכען, דאַס איך מיר אַללעס דאַז צו אײגען מאַכע, װאַס מיר דאַז הערץ דעס גאַטטען צו פֿעססעלן אונד צו בעװאַהרען פֿערמאַג, דאַס איך מײנען זין אַב-ציעהע פֿאָן דען אײטעלקײטען דעס לעבענס, פֿאָן דעם פֿליטטער אונד דעם טאַנד, דער נור אַללצואָפֿט דאַז מאֶדכֿענלעבען אין באַנ-דען האָלט, אונד דאַרין אײנציעהען לאַססע דען פֿראָממען, פֿרײנד-ליכען גײסט דער הײזליכקײט, דאַס איך אויפֿגעבע דען אָפֿט אַלל-צוראַשען, אונגעדולדיגען, איבערשפּרודעלנדען זין דער יוגענד, אונד פֿרײדיג אין מיר אויפֿנעהמע דען גײסט דער זאַנפֿטמוטה אונד דער געדולד, דען גײסט דער פֿערזאֶהנליכקײט אונד דעם ענטגעגענ-קאָממענס.

דיינעם שוטצע, אַללגיטיגער, בעפעהלע איך מיך, אויף דיינע קראַפט אונד דיינען ביישטאַנד האָפפע איך, דיינע גנאַדע אונד דיינע הולד מאֶגע מיך אומגעבען. אַמען.

געבעט דער ברויט אַם האָכצייטסטאַגע.

„איך וויל נור נאָך מיינעם פאַטער אונד
מוטטער קיססען, דאַן פאָלגע איך דיר.“
(מלכים ב' י"ט כ'.)

אַללמעכטיגער, מיינע גראָסטע, פאָלגענרייכע שטונדע נאַהעט פיר מיך הערַאן, דיא שטונדע, אין דער איך דען עהעליכען בונד מיט דעם מאַננע שליעסע, דען דיינע פאָרזעהונג מיר נון גע-פאֶהרטען אויף מיינעם לעבענסוועגע בעשטיממט האַט. שיען ער-גריפפען פאָן דער האָהען בעדייטונג דיעזער שטונדע, זאָ ענטשטיי-דענד פיר איין גאַנצעס דאַזיין, נאַהע איך מיך דיר, אַללבאַרמהער-ציגער, אום פאָן דיר, דער דוא הערר ביזט דער געגענוואַרט וויא דער צוקונפט, זעגען אונד ביישטאַנד צו ערפלעהען.

וואַס דיא צוקונפט פיר מיך אין איהרעם שאָאָסע בירגט, ווער קאֶננטע, ווער וואָללטע דאַז ערגרינדען? ווער איהרען שלייער ליפטען? דאָך, אָב פריידע אָדער לייד מיינער האַררען, אָב מיין לעבענספפאַד ליכט אָדער דונקעל זיין ווירד, דיר, מיין גאָטט, בע-פעהלע איך מיינע וועגע, דיינער פאַטערגיטע פערטרויע איך מיין געשיק אַן, אונד צאַגע ניכט אונד פירכטע ניכט, „דען דוא ווירסט אַללעס וואָהל אונד ווייזע מאַכען. אין דיינער רעכטען איזט הולד אונד ליעבע.“ דאָך, מיין גאָטט, מיט דיעזעם שריטטע הייטע איבערנעהמע איך אָפט זיסע, אָפט שווערע פפליכ-טען, איין נייעס בלאַטט בעגיננט אין מיינעם לעבענסבוכע, איין נייער קרייז פאָן אָבליעגענהייטען עראֶפפנעט זיך פאָר מיר. לייכט איזט עס אַן דער פאָרזאָרגליכען האַנד ליעבענדער עלטערן דורכס לעבען געהען, אַבער אַנדערס איזט עס, אַלס גאַטטין אונד הויז-פרויא זעלבסטשטאֶנדיג דען וועג זיך פאָרצייכנען, אַללען אַנפאָר-דערונגען דיעזעס זעליגען דאָפפעלבערופעס ווירדיג צו ענטשפרעכען. איך שליעסע מיך אויף עוויג אַן איין וועזען, דאַז מיר פאָן נון אַללעס

אין הַללעם זיין זאָלל, זיינע לופֿריעדענהייט איינע העֶכסטע אויפֿ=
גאַבע, זיין גליק איין טהייערסטעס גוט, זיינע ליעבע איין טאֶנסטעס
ליעל, דאַאיט איך זיין טראָסט אין טריבען טטונדען זייא, זיין
העֶכסטעס גליק אין גוטען טאַגען, זיינע פֿריינדין אונד געהילפֿין
בייא אַללען איהען אונד בעטווערניססען זיינעס טטאַנדעס, אונד
איהם אין אַללען לאַגען דעס ערמייגניסרייכען לעבענס איינע פֿאָן
נאַטור לוואַר לאַרטע, אַבער דורך טרייע אונד איננינע ערגעבענ=
הייט געטטטאֶהלטע טטיטלע, דאַס אין אונזרער עהע זיך בעוואֶהרע,
וואַס געטריעבען טטעהט: „איך בין איינעס פֿריינדעס, אונד איין
פֿריינד איזט איין!"

אַללאמאֶכטיגער, טיעף אונד איננינ פֿיהלע איך דען אומפֿאַנג
אונד דיא הייליגקייט אַלל דיעזער פפֿליכטען; אַבער ווערדע איך
אויך טטעטס דיא קראַפֿט, דיא וויזהייט אונד דען אוטה בעזיטלען,
זיא אין איהרער גאַנלען אויסדעהנונג אונד אין יעדער לאַגע דעס
לעבענס לו איבען? —

אָ, דוא איין גאָטט, דער דוא איך פֿאָן קינדהייט אַן אין
ליעבע אונד פֿאַטערהולד געלייטעט, דער דוא טטעטס לו איר גע=
טפראָכען, באַלד דורך דיא זאַנפֿטע טטיאמע איינער עלטערן אונד
לעהרער, באַלד דורך דיא אמאֶכטיגע הערלענסטטיאמע אין איר,
באַלד דורך דיא נאָך אמאֶכטיגערע טטיאמע דער ערמייגניססע, דיך
פֿלעהע איך פֿאָלל איננברונסט אונד דעאוטה אַן. פֿערלאַס איך פֿער=
נער ניכט, גיב דיינע הולד אַלס געלייטערין איר איט אין דאַז נייע
לעבען, דעססען טוועללע איך הייטע בעטרעטע; לייטע איך איט
דיינער וויזהייט, טטעהע איר טטעטס ראַטהענד אונד וואַרנענד
לור זייטע, וואָ ראַטה אונד וואַרנונג איר נאָטה טהון; לאַס איך
טטעטס בעזעעלט זיין פֿאָן דעם גייסטע דער זאַנפֿטאוטה, דער
געדולד אונד דעס פֿריעדענס; ערהאַלטע איר דאַז הערץ איינעס
גאַטטען אין ליעבע אונד אַכטונג, אונד לאַס איך איהם טטעטס
ערטיינען איט טאוק אונד געוואַנד דער טוגענד אונד אַנאוטה,
„דאַס איך ניע פֿירכטען אוס דאַז ערקאַלטען זיינער
ליעבע, דאַז פֿערזיעגען זיינער לאֶרטליכקייט."

זעגנע אונזערן בונד, דאַס ער אונז ווערדע איין פֿעסטער,
דויערהאַפֿטער, הייל־בריננענדער פֿירס גאַנלע לעבען; דאַס ויר טטעטס

אין זעליגער איבעראײנשטיממונג דען רעגונגען צום גוטען פֿאָלגען אונד דיא האָהערע בעשטיממונג דעס לעבענס צו ערגרייפֿען שטרע- בען. גיב, דאַס אונזער הויז ווערדע וויא דאַז הויז אונזערער ערצ- מיטטער שרה, רבקה, רחל אונד לאה, ערפֿיללט מיט ליעבע אונד גאָטטפֿערטרויען, געזעגנעט פֿאָן אַללען, דיא דאַרין איינ- אונד אויסגעהען.

דאָך, מיין גאָטט, ווען איך פֿיר דאַז גליק מיינער אייגענען צוקונפֿט צו דיר פֿלעהע, וויא זאָללטע איך ניכט דיא אין מיין גע- בעט איינשליעסען, דיא מיר טהייערער זינד, אַלס מיין אייגענעס איך — מיינע עלטערן, דיא וואֶכטער מיינער קינדהייט, דיא לייטער מיינער יוגענד, דיא בילדנער מיינעס הערצענס, דיא שוטצגייסטער מיינעס לעבענס. וואַהרליך, דיא שפראַכע איזט צו אַרם, אום דיא פֿיללע פֿאָן ליעבע, גיטע אונד אויפֿאָפּפֿערונג צו בעצייכנען, מיט דער פֿאַטער אונד מוטטער מיך איבערהייפֿטען. וויא זאָללטע איך פֿיר אַללעס דיעס דען דאַנק איהנען אַבצוטראַגען אים שטאַנדע זיין. דרום פֿלעהע איך צו דיר, מיין פֿאַטער אים הימעל, פֿער- גילט דוא מיט דיינער אַלליעבע איהרע עלטערליכע טרייע אונד לעגע אַלל דיא זעגנונגען אויף איהר הויפט, דיא מיין הערץ פֿיר זיא ער- זעהנט. לאַס יעדע זאָרגע איהנען פֿערן, יעדען קוממער איהנען פֿרעמד זיין, אונד איהר הערץ עבען זאָ הייטער אונד פֿריעדענספֿאָלל בלייבען, אַלס עס צאֶרטליך אונד ליעבעפֿאָלל איזט. אַמען.

געבעט איינער מוטטער אַם האָכצייטסטאַגע איהרער טאָכטער.

„געזעגנעט זייסט דוא דעם עוויגען, מיינע טאָכטער“.
(רות ד׳ י״א).

עוויגער, מיין גאָטט! דוא האַסט מיר דיינער גנאַדע איינען טאַג דער פֿריידע פֿיר מיך הערויפֿגעפֿיהרט, דען עהרענ- אונד האָכצייטסטאַג מיינער טאָכטער, אַבער איך קאַן מיך ניכט דער פֿריידע היןגעבען, אָהנע מיינע מיטטערליכען האָפֿפֿנונגען, וונשע אונד ביטטען פֿאָר דיר אויסצושפרעכען! וויא אָפֿט האַבע איך מיר

דער זעהנזוכט דעס איטטערליכען הערלענס דען הייטיגען טאַג הערבייגעווינטט, וואָ איינע טאָכטער הערזנגעוואַכסען, הערזנגע‑ בילדעט לור ביעדערן יונגפרויא אין דיא אייגענטליכע ספהערע דעס ווייבעס, אין דען הייליגען עהעסטאַנד איינגעהען ווירד, אום אַלס זעלבסטשטענדיגע הויזפרויא, אַלס ליעבענדע אונד געליעבטע גאַטטין לו טאַפּפען אונד לו וואַלטען. דאַנק דיר, אַללפּאַטער, טטעה איך אַכן ליעלע, דוא האַסט איך אין דיינער הולד דיעזען ערווינטטען טאַג ערלעבען לאַססען. אונד דעננאָך זינד עס ניכט דיא רעגונגען דער פריידע אַליין, דיא איין הערץ האָהער טלאַגען מאַכען, עס איזט אויך אַנגסט אונד בעזאָרגניס, דיא איך בעוועגען אונד הייסע גליהענדע ווינטע אונד געבעטע טטייגען אויס דער טיעפע איינעס געאיטהעס לו דיר עמפאָר.

איינע טאָכטער פערלאָסט הייטע דאַז עלטערליכע הויז, וואָ פאַטערטרייע אונד אוטטערלאָרטליכקייט וויא איין גוטער גייסט זיא בעוואַהרטע אונד בעוואַכטע, וואָ זיא נור דיא אילדען וואָרטע דער נאַכזיכט האָרטע, דיא זאַנפטען בעריהרונגען דער ליעבע פיהלטע, דיא באַלד ראַטהענד אונד בעלעהרענד, באַלד איהרע ליי‑ זעטטען ווינטע ערטפאָהענד זיך איהר קונד גאַב, איהר איין פעטטער טטאַב וואַר אויף דען אונעבענהייטען דעס לעבענס אונד איין אילו‑ דער טטערן אויף אַללען איהרען וועגען.

איין גאָטט, ווירד זיא אַללעס דיעס אויך אין דעם הויזע אונד אין דעם הערלען איהרעס גאַטטען וויעדערפינדען?

אַללפאַטער, לאַס דיא ליעבע, דיעזע וואונדערטהאָטערין, דיא איט איהרעם לויבער דיא רויהען פפאַדע עבנעט, דיא אונפרוכט‑ באַרען טטעפּפען אין בליהענדע אויען אומוואַנדעלט, דיא דען טאער‑ לען דעס לעבענס איהרען טטאַכעל ניאאט, אונד דיא פריידען דער ערדע לו היאאליטען פערקלאָרט, לאַס דיעזע היאאליטע, אַללעס איבערוויעגענדע ליעבע טטעטס אין איהרעם אונד אין איהרעס גאַטטען הערלען וואָהנען, אונד דאַז זיטע באַנד דער לאָרטליכקייט אונד דער טרייע זיא אויף איאאער פעראייניגען.

לאַס, אַללאָאכטיגער, דאַז הויז דאַז זיא גרינדען ווערדען, אויף דען טטאַרקען פפיילערן אונד טטיטלען דיינער הולד אונד גנאַדע, אונד אויף דעם עוויגען אונערטיטטערליכען גרונדטטיין דער טוגענד

אונד דער גאָטטעספֿורכט רוהען, דאַס עס שטעטס אויסשטראַהלט
אונד דורכלייכטעט זיא פֿאָן דעם הייטערן ליכטע דעס פֿראָהזיננס
אונד דער צופֿריעדענהייט, דאַס זיא בײדע געזעגנעט זייען אין אַללעם
אונד מיט אַללעם, וואַס דאַז מענשענהערץ בעגליקט אונד בעזעליגט.

גיב איהנען, אַללגיטיגער, איינע רייכע נאַכקאָממענשאַפֿט, דאַס איהר געשלעכט זיך וויט פֿערצווייגע אים לאַנדע, דאַס איהרע קינדער נעבען איהנען אויפֿוואַכסען ווי „בליהענדע אֶלבייאמע," געשמיקט מיט אַללען טוגענדען דעם הערצענס אונד דעם גייסטעס, דער מוטטער לוסט, דעם פֿאַטערס פֿרײדע. אַמען.

געבעט איינער מוטטער אַם האָכצייטסטאַגע איהרעס זאָהנעס.

„ווער איין וייב געפֿונדען, האַט גוטעס געפֿונדען
אונד צופֿריעדענהייט ערלאַנגט פֿאָם עוויגען."
(משלי י"ח כ"ב)

גאָטט, מיין גאָטט, אויס דער טיעפֿע מיינעס מיטטערליכען הערצענס רופֿע איך דיך אַן, אַם טאַגע דער פֿריידע. פֿאָלל דאַנק אונד פּרייז שטייגט מיין געבעט צו דיר עמפּאָר פֿיר אַלל דיא וואָהלטהאַטען, דיא דו מיר געשפּענדעט, פֿיר אַלל דיא גאַבען דער הולד אונד ליעבע, מיט דענען דו מיינען לעבענסוועג געשמיקט.

דו האַסט אין דיינער ווייזהייט עס אויסגעשפּראָכען, דאַס דער מאַן פֿערלאַססע פֿאַטער אונד מוטטער אונד זיך אַנשליעסע זיינעם ווייבע, פֿיר זיא לעבע אונד מיט איהר וואַנדלע דען וועג ענטלאַנג, דען דו צור ערדענפּילגערשאַפֿט איהם בעשטיממט האַסט. דאַנק דיר, אַללגיטיגער, דער טאַג איזט דאַ, דען מיין מוטטערהערץ זאָ לאַנגע ערזעהנטע, דער בעדייטונגספֿאָללע טאַג, אַן דעם מיין זאָהן דען בונד דער עהע מיט דעם ווייבע זיינעס הערצענס שליעסט, דאַס ער צור לעבענסגעפֿעהרטין זיך ערקאָרען. דאַנק דיר, הערר, פֿאַר אַללעם, דאַס דו איהן מיר ערהאַלטען, דאַס דו איהן שטעטס אומגעבען אונד אומשוועבט האַסט מיט דען פֿיטטיגען דיינער הולד אונד ליעבע, אונד איהן ניכט אונטערגעהען ליעססט

אין דען טויזענד געפאַהרען, דיא דאַז לעבען בירגט. מאֶגעסט דוא פערנער מיט איהם זיין אויף אַללען זיינען וועגען, איהם ביישטע־הען אין אַללען זיינען אונטערנעהמונגען. זעגנע דוא, דער דוא אַללעס זעגענס אונד אַללער ליעבע אורקוועלל ביזט, דען בונד דער ליעבע, דען ער הייטע פאָר דיינעם הייליגען אַנגעזיכטע איינגעהט, דאַס ער אין איהם דען זעגען פינדע, דען ער פאָן איהם האָפפט, איינע גאַטטין, דיא איהם שטעטס גוטעס טהוע אונד ניעמאַלס וועה בערייטע, איינע געפאֶהרטין, דיא ביי איהם אויסהאַררע אין אַללען שיקקונגען אונד פיגונגען דעס לעבענס, דאַס שטעטס איינטראַכט אונד צופריעדענהייט צווישען איהנען וואָהנע אונד קיינע וואָלקע דען היממעל איהרעס עהעליכען גליקקעס טריבע.

אַללפאַטער, נור איינעס בעטע איך נאָך צו דיר אין דיעזער פריידיגען שטונדע. גיב, דער דוא דעם מענשען הערץ אין דיינער האַנד האֶלטסט אונד עס וויא וואַססערשטרֶמע לייטעסט, דאַס, ווען אויך איין קינד דאַז עלטערנהויז פערלאֶססט, דאָך דיא קינדעס־ליעבע ניממער זיין הערץ פערלאַססע. גיב, דאַס עס אין שטעטער טרייע אונד איניגקייט אונז ענטגעגען שלאַגע, דאַס דיא הינגעבונג פיר דיא געפאֶהרטין זיינער צוקונפט אין איהם ניכט זיינע גע־פיהלע פיר דיעיעניגען ערקאַלטען מאַכע, דיא איהן געבאָרען אונד ערצאָגען; דאַס ער פערנער אונזרע לוסט אונד פריידע בלייבע, אונד שטעטס דיא ליעבע אונד דיא עהרפורכט אין דער זעעלע בעוואַהרע, פיר דיא דוא איין לאַנגעס לעבען אויף ערדען פערהייסען, אונד דיינען פאָללען גאָטטעסלאָהן איינסט אים יענזייטס. אַמען.

געבעט איינער פרויא דיא זיך מוטטער פיהלט.

„אונד גאָטט שפראַך: איך וויל פיעל זיין לאַססען דיא שמערצען דיינער שוואַנגערשאַפט; מיט שמערצען זאָללסט דוא קינדער געבאֶרען.“ (בראשית ג׳ ט״ז)

אַללמאֶכטיגער, פאָן דעם דאַ קאָממט דאַז לעבען, דיא לע־בענסשטאֶרקע אונד דיא לעבענספריידע, דוא האַסט מיך בעדאַכט מיט דען זיסען פריידען דער מוטטערהאָפפנונג, אונטער איינעם

הערצלען פֿיהלע איך דען קיים מיינעס נייען לעבענס, דאַז דורך מיך דאַז ליכט דער וועלט ערבליקקען זאָלל, מיין אונד מיינעס גאַטטען קינד, איין נייער באָרן אונזערער עהעליכען פֿריידען, איין נייעס באַנד אונזערער עהעליכען ליעבע! פֿאַטער, דאַנק דיר, דאַס דוא מיך, דיינע מאַגד, דעס מוטטערזעגענס האַסט געווירדיגט.

דוא האַסט אין דיינער אַללווייזהייט דאַז פֿערהאֶנגניספֿאָללע וואָרט געשפּראָכען: איך וויל פֿיעל זיין לאַססען דיא שמערצען אונד דיא ליידען דיינער שוואַנגערשאַפֿט, אונטער וועהען אונד שמערצען זאָללסט דוא דיין קינד צור וועלט ברינגען. דירפֿען וויר מוררען אונד קלאַגען, דאַס דוא אין דיינער אַללגיטע עס אַלזאָ איבער אונז פֿער־האֶנגט האַסט! ווייזע אונד גיטיג זינד יאַ אַללע דיינע בעשטיממונ־גען. מאָנאַטע לאַנג לאֶססעסט דוא דאַז קינדליין אונטער אונזרעם הערצלען רוהען, ביז עס צום לעבען רייפֿט; אום אונז היערדורך פֿריסט צו געוואֶהרען צור פֿאָרבערייטונג אויף דיא גראָססען, שווערען מוטטערפֿפליכטען, אונד צור ערלאַנגונג דעריעניגען קעננטניססע אונד איינזיכטען, דיא אונז נאָך דאַצו מאַנגעלן. ליידען אונד שמערצען האַסט דוא דאַמיט פֿערבונדען, דען יעדער שמערץ, יעדעס אונבע־האַגען דאַז וויר פֿיהלען, זאָלל אונז צורופֿען, דאַס וויר מוטטער ווער־דען אונד אונז דיא עראיננערונג פֿאָר דיא זעעלע פֿיהרען, וועלכע האָהען אויפֿגאַבע אונד בעשטיממונג וויר ענטגעגען געהען! אונד וואַרום זאָללטען וויר אויך ניכט גערן דיא פֿליכטיגען ליידען דולדען, אונד פֿריידיג איינע זאָ זעגענספֿאָללע בירדע ערטראַגען; וואַרום זאָללען וויר ניכט גערן פֿערציכטען אויף זאָ מאַנכע בעקוועמליכקייטען אונד געניססע, אונד מאַנכעס אָפּפֿער אויף אונז נעהמען פֿיר דיא זיססען ערקוויקקענדען מוטטערוואָננען, פֿיר דען בעגליקקענדען קינדערזע־גען, דער אונז צו איינעם פֿרוכטטראַגענדען בוים אין דער געמיינדע גאָטטעס מאַכט, דער אונז פֿאָרטבליהען לאֶסט אין אונזערן קינדערן, דער אונז זאָ רייך אונד גליקליך מאַכט דורך דען קאָסטבאַרען שאַץ דער קינדעסליעבע אונד קינדעסטרייע.

אום איינעס נור בעטע איך צו דיר, מיין גאָטט, דער דוא מיך ביז היערהער זאָ מילד אונד באַרמהערציג האַסט געלייטעט, אונד מיך אין יעדער נאָטה אונד געפֿאַהר דיינער הילפֿע האַסט טהיילהאַפֿט ווערדען לאַססען. מאֶגעסט דוא מיך אין דיעזער פֿער־

הֶנגניספֿאָללען לייט דיינע גנאַדענהאַנד ניכֿט פֿאָן מיר אַבליעהען. מֶגעסט דו מיר קראַפֿט אונד אויסדויער פֿערלייהען, אין געדולד אונד הייטערקייט דיא ליידען אונד בעשווערדען מיינעס געגענוואֶר= טיגען צושטאַנדעס צו ערטראַגען, אונד פֿריידיג אונד מוטהיג דיא אָפּפֿער צו ברינגען, דיא זיך דאַראַן קניפּפֿען, מֶגעסט דו מיר נאַהע זיין מיט דיינעם ביישטאַנדע, ווען דיא שווערע ענטשיידענדע שטונדע, דיא שטונדע דער ענטבינדונג מיר נאַהעט.

מֶגעסט דו, אַללפֿאַטער, דיא צאַרטע פֿרוכֿט אין מיר גע= דייהען אונד רייפֿען לאַססען, צו מיינעם געזונדען, פֿעהלערפֿרייען קינדע, אונד עס זעגנען מיט מיינעם קרעֶפֿטיגען קעֶרפּער אונד מיינער שֶנען פֿראָממען זעעלע. גיב מיר אויך שטאַנדהאַפֿטיגקייט, פֿאָרזיכֿט אונד מֶסיגונג, אום אַללעס צו אונטערלאַססען, וואַס דעם יונגען קיימע אין מיר נאַכֿטהייליג אונד שֶדליך זיין קֶננטע, דאַס איך דעססען איינגעדענק, איך וואַהרען מֶגע פֿאָר יעדעם פֿער= דערבליכֿען איינפֿלוססע, אונד איך ניאמער הינגעבע דען ליידענ= שאַפֿטען אונד דען בעוועֶלטיגענדען אויפֿרעגונגען דעס געמיטהעס: דער אַנגסט, דעם צאָרן, דעם קוממער אונד גראַם אונד וואַס זאָנסט דיא רוהע דער זעעלע טריבט אונד ערשיטטערט. מֶגעסט דו מיך ערהעֶרען, גאָטט, מיין האָרט, אויף דען איך האָפֿפֿע אונד פֿערטרויע. אַמען.

פֿאָר דער ענטבינדונג.

„בעפֿאָר זיא קרייסט, האַט זיא געבאָרען, בעפֿאָר
זיא וועהען בעקאָממט, האַט זיא ענטבונדען.“
(ישעי׳ ס"ו ז׳.)

„פֿירכֿטע דיך ניכֿט, איך שטעהע דיר בייא.“
(ישעי׳ מ"א י"ד.)

דיא שמערצענסרייכֿע, שווערע שטונדע דער ענטבינדונג איזט נון פֿיר מיך העראַנגענאַהט, אונד אינמיטטען דער וועהען אונד אֶנגסטען, דיא מיין הערץ דורכֿציעהען, רינגעט זיך דאַז אינניגסטע, גליהענדסטע געבעט אויס דער טיעפֿע מיינער זעעלע, אַללפֿאַטער, צו דיר עמפּאָר. בייא יעדעם שמערץ, בייא יעדעם וועה, דאַז איך

דורכלוקט, ערשטערבען איר דיא ווארטע אויף דען ליפפען, נור דיין נאַמע, איין גאָטט, בלייבט לעבענדיג דאַרויף, נור דיינען נאַמען נעננען זיא פאָרט אונד פאָרט, אונד דער איינע רוף: גאָטט, איין גאָטט, דאַס איזט איין ליעד, איין טוֹן, איין טראָסט, איין הייל אונד איינע וועהר; דאַס מילדערט איינע אַנגסט אונד איינע פורכט; דאַרין ליעגט איינע האָפפנונג אונד איינע קראַפט. אָ מאֶגע איין טהרענענדעס אויגע, דאַס איך פלעהענד צו דיר, פאַטער, ער=העבע, דיין ערבאַרמען איבער מיך העראַבּרופען!

לאַס דיינע גנאַדע איבער מיך וואַלטען, דאַס מיינע שמערצען איך ניכט בעוועלטיגען, דאַס איך זיא מוטהיג אונד קראַפטפאָלל ערטראַגע. אָ, דאַס דיינע פאַטערהולד מיך איבער דיעזען פער=העֶנגניספאָללען צייטפונקט אונגעפאֶהרדעט אונד זיכער פיהרע! לאַס מיך, אַללערבאַרמער, ניכט לאַנגע ליידען, לאַס מיך באַלד געלאַנגען צום פריידענפאָללען ציעלע מיינער אֶנגסטען אונד וועהען, אונד מיך מיינעס געזונדען, לעבענסקרעפטיגען קינדעס גענעזען. געדענקע מיר ניכט, איין גאָטט, דיא זינדען אונד פערגעהונגען מיינעס לע=בענס, פערגיב אונד פערלייהע מיר, וואַס איך פאָר דיר געפעהלט. אום דיינער באַרמהערציגקייט אונד גנאַדע ווילען, אום דער צאַר=טען פרוכט ווילען, דער איך דאַס לעבען געבען זאָלל, ערהאַלטע מיך אַם לעבען, אונד שטעהע מיר בייא, וויא איך אויך דיך האָפפע אונד פערטרויע. אַמען.

נאַך דער ענטבינדונג.

„איין קינד איזט אונז געבאָרען וואָרדען,
איין שפּראֶסלינג אונז געגעבען.“ (ישעי' ט' ה'.)

אַללערבאַרמער! דיא שטונדע, דער איך זאָ פיעלע מאָנאַטע לאַנג מיט באַנגען אונד צאַגען ענטגעגען געזעהען, דיא שטונדע, אין דער זאָ פיעל וועה אונד שמערץ, זאָ פיעלע אַנגסט אונד גע=פאַהר זיך צוזאַממענגעדראֶנגט, דיא שטונדע דער ענטבינדונג האַבע איך מיט דיינער געֶטטליכען הילפע איבערשטאַנדען. דיינע גנאַדע האַט מיך געהאַלטען אונד געטראַגען, דיין ביישטאַנד מיך גע=שטילט אונד געקרעֶפטיגט. עס איזט פאָללבראַכט, איך לעבע, אונד צו מיינער זייטע רוהעט דאַס טהייערע, שמערצערוואָרבענע געשענק,

דאַז ליעבע גוטע קינד! אַללמאֶכטיגער! נור לייזע אונד שוואַך זינד דיא לויטע מיינער ליפפען, אַבער אוך זאָ שטאֶרקער שפריכט דיא שטיממע מיינעס הערצענס צו דיר! פאַטער, דאַנק דיר, גליהענדער דאַנק, פיר דיינע גנאֶדיגע פיהרונג, פיר אַללעס גוטע אונד פראָהע, דאַז איך אויס דיינער האַנד עמפפאַנגען! מיינע שטיללע, הייליגע גאָטטעספריידע דורכגליהעט מיין איננערעס; עס פיהלט זיך מיין הערץ מיט פראָהער צופערזיכט אויף דיך, מיין גאָטט, דער דוא מיך זאָ גנאַדענפאָלל איבער דיא קליפפען אונד אונעבענהייטען דעס לעבענס געפיהרט; דיר פערטרויע איך מיין לעבען אונד מיינע צו-קונפט, דיר בעפעהלע איך דאַז לעבען אונד דיא צוקונפט מיינעס קינדעס! לאַס נור דיינע ליעבע ניממער פאָן מיר וויכען; גיב מיר ווייזהייט אונד קראַפט, אום מיינע מוטטערפפליכטען אין איהרער פיללע אונד נאַך דיינעם וויללען צו איבען, דאַס איך מיינעם קינדע אַללעס דאַז צוקאָממען לאַססען קאֶננע, וואַס צו זיינער גייסטיגען אונד קאֶרפערליכען ענטוויקקעלונג ערפאָרדערליך איזט, דאַס איך עס מיט פערשטאֶנדיגקייט הין אויף דיא וועגע דעס רעכטעס אונד דער וואַהרהייט לייטע, עס לעהרע, דיא טוגענד ערקעננען אונד ליעבען, אונד דיך, הערר! פערעהרען אונד אַנבעטען, זיין לעבען לאַנג. אַ מ ע ן.

געבעט איינער מוטטער ווען איהר קינד צור בעשניידונג געטראַגען ווירד.

„אין דיינעם בלוטע זאָללסט דוא לעבען."
(יחזקאל ט"ז ו').

דאַנק אונד פרייז דיר, אַללגיטיגער! דוא האַסט מיך אין דיינער גנאַדע בעדאַכט אונד מיר איין מאֶננליכעס קינד געשענקט, דאַז היוטע אויפגענאָממען ווירד אין דען הייליגען בונד אונזערעס גלויבענס. מיט פריידיגעם הערצען וויהע איך עס דיר, אונד מיט פריידע אונד הייליגער ריהרונג געבע איך עס הין, דאַס דער בעצייגענדע בונד, דען דוא מיט אונזערען פראָממען ערצפאַטער געשלאָססען, אַן זיינעם לייבע בעצייכנעט, מיט זיינעם בלוטע בעזיעגעלט ווערדע. מאֶגע דיר דיעס מיין וואָהלגעפאֶלליגעס אָפפער זיין,

מֶגע דאַז בלוט, דאַז הייטע זיינעם צאַרטען קערפער ענטפליעסט, אונד יעדער שמערצענסלויט, דער דאַביי זיינעם יונגען הערצען זיך ענטרינגט, אַלס איין געווייהטעס געבעט צו דיר עמפּאָרשטייגען, דאַס דיינע גנאַדע איהן אומשוועבע זיין גאַנצעס לעבען לאַנג, דאַס ער וואָהלגעפאַללען פינדע ביי דיר, מיין גאָטט! אונד גונסט ביי דען מענשען, דאַס אַללעס וואַס ער אונטערנימט, געלינגע, וואַס ער בעגיננט, איהם צום זעגען געדייהע. פאָר אַללעם אַבער אונד איבער אַללעס קרעפטיגע איהן, אַללמעכטיגער! אַן גייסט אונד קערפער, דאַס ער שטאַרק זיי אים גלויבען, שטאַרק אין דער טוגענד אונד פרֶממיגקייט, דאַס ער פריידיג אָפּפערע דעם לעבענס גענִיססע אונד בעקוועמליכקייטען, אום דעם האָהען אונד געטטליכען ווילּלען פריידיג אויפגעבע זיינעס הערצענס ווינשע אונד בעגיערדען, אום דיינע ווינשע אונד געבאָטע, אַללערבאַרמער! צו ערפיללען, אונד וויא הייטע זיין בלוט פערגאָססען ווירד אויף דעם אַלטאַרע דעם גלויבענס, ער אויך שפּעטער פריידיג זיין טהייערסטעס הינצוגעבען בערייט זיי פיר דיא ער־איננערונג דעם עדלען אונד הייליגען, פיר דען רוהם אונד דאַז הייל זיינעס פאָלקעס אונד גלויבענס, פיר דאַז וואָהל אונד הייל אונזערעס פאַטערלאַנדעס, אונד צור עהרע אונד פערהערליכונג דיינעס געבענעדייעטען נאַמענס. אַמען.

געבעט, ווען דעם ווייבליכען קינדע דער נאַמע ערטהיילט ווירד.

איין גוטער נאַמע איזט בעססער דען קֶסטליך אֶהל.
(קהלת ז' א').

געלאָבט זייעסט דו, הערר, דער דו אונז דיינע גנאַדע אויך זאָ מאַננִיגפאַכע וויזע קונדגיבסט! דו לעגסט געפיהלע אין דעם ווייבליכען הערצען, זאָ זיס אונד קֶסטליך, דאַס ניכטס זיא אויפצווויעגען אים שטאַנדע איזט, זאָ הייליג אונד ערהאַבען, דאַס זיא היערדורך געאַדעלט אונד געהאָבען זיך פיהלט אין איהרען אייגענען, וויא אין דער מענשען אויגען. מוטטערליעבע אונד מוטטערווירדע! וויא אָפט ווערדען זיא צור קוועללע פיעלפאַכער טוגענדען,

פֿערדראָנגען דען לייכטזין אויס דעם הערצען, אונד פֿערטליעסען עס דען רייצען אונד לאָקקונגען דער זינדע.

איך לאָבע אונד פרייזע דיך, מיין גאָטט, אויך מיך האַסט דוא מיט דיעזען קאָסטליכען געפֿיהלען בעגליקט! דוא האַסט מיר איינע טאָכטער געגעבען, דיא איך מיט איננִיגקייט אונד אינברונסט אים הערצען טראַגען ווערדע, דערען פפֿלעגע אונד ערציעהונג מייסט מיינער אָבהוט אַנפֿערטרויט זיין ווירד, אונד אין דערען צאַרטעם וועזען איך מיינע אייגענע קינדהייט אונד יוגענד מיט פֿריידען וויעדעראויפֿבליהען זעהען ווערדע.

הייטע עמפפֿאָנגט זיא צום ערסטענמאל דען זעגען דער רע־ליגיאָן, מאָגע היכפֿאָרט דיין זעגען, אָ גאָטט, אויף איהר רוהען. הייטע עמפפֿאָנגט זיא איינען נאַמען פֿאָר דיינעם הייליגען אַנגע־זיכט, מאָגע זיא איהן שטעטס דורך איינען פֿראָממען, ריינען וואַנ־דעל צו איינעם ווירדיגען אונד עהרענווערטהען מאַכען. מאָגע, אַללגיטיגער, דיעזער נאַמע פֿאָר דיר אַנגעשריעבען ווערדען, אין דעם גנאַדענבוך צום לעבען אונד צום גליקקע; מאָגע זיא גלייך ווערדען דעם ביידע אונזערער פֿראָממען מיטטער שרה, רבקה, רחל אונד לאה, געשמיקט, געזעגנעט אונד פֿערהערליכט מיט אַללען טוגענדען דעס לעבענס אונד דעס גלויבענס, מילד אונד וואָהל־טהאָטיג, גלייביג־פֿראָם, זיטטזאַם, טרייא אונד ערגעבען, איינע פֿראָממע טאָכטער, איינע גייסט־ אונד הערצגעוויננענדע יונג־פֿרויא, איינע ביעדערע גאַטטין אונד הויזפֿרויא, דאַס דער זעגען דעס הימעלס אויף איהר רוהע, אונד דאַז וואָהלגעפֿאַללען דער מענשען. אַמען.

געבעט איינער וואָכנערין, דיא צום ערסטענ־מאַל וויעדער דאַז גאָטטעסהויז בעזוכט.

„ויא דעם פֿאָגעל זיין הויז,
דער שוואַלבע איהר נעסט;
אַלזאָ זינד מיר דיינע אַלטאָרע:
מיין גאָטט אונד הערר!" (**תהלים פ"ד ד'.**)

געזעגנעט זייא מיר דיא שטונדע, וואָ איך וויעדער בעטרעטע

דיא הייליגע טטאֶטטע דעס העררן! וואָ איך גאָטט, איינעם האָרט אונד רעטטער, איין הערץ ערטליעטען קאַן, אין דער איטטע זיינער פֿערעהרער! פֿיעלע טאַגע זינד פֿערפֿלאָססען, זייטדעם איך לום זעטלטענאַהל היער ווײַלטע, טאַגע, אַן דענען איך טיעף אונד אינניג דעם הערון גנאַדע עמפפֿונדען האַבע, וואָ זיין טוטן איך זיכט=באַרליך אוטטוועבטע, וואָ זיין ערבאַרמען איך דורך דיא געפֿאַהר לום הייל געפֿיהרט, אונד דורך פֿאָראיבערגעהענדע טאערלען איר דויערנדען געווין געבראַכט!

האַלגיטיגער, היער, וואָ זאָ פֿיעלע הערלען אין געאיינטאַפֿט זיך ערהעבען לו דיינעם נאַמענס אַנבעטונג אונד פֿערהערליכונג, עמפפֿאַנגע אויך איינען דאַנק אונד פרייז! מאָגען דיר איינע אינ=ברינסטיגען געפֿיהלע, איין הערלפֿאָללעס דאַנק= אונד זאָבגעבעט אין דיעזער טטונדע זאָ וואָהלגעפֿאֶלליג זיין, וויא יענעס אָפפֿער, דאַז נאַך אונזערעס הייליגען גלויבענס זיטטע ישראל'ס פֿראָמאע איטטער דיר איינסט געבראַכט. אויך דעם אַלטאַרע איינעס הערלענס וויל איך דיר האַלע אייטלען, זינדיגען געליסטע אונד וינטע אָפפֿערן, אונד היער אין דיינעם הייליגען טעאפעל, אין דיעזער קאֶסטליכען טטונדע, וואָ איינע זעעלע זאָ פֿאָלל איט פֿאָן אַנדאַכט אונד ריה=רונג, וויל איך דיר, דוא הייל= אונד זעבענסטפענדער, האַלע איינע זעבענסטאַגע אַנגעלאָבען, וויל דיר אונד איר זעלבער אַנגעלאָבען, האַלע איינע קראֶפֿטע אונד פֿאֶהיגקייטען לו פֿעראיינען, אום איינע פפֿליכטען האַלס אוטטער, האַלס גאַטטין, האַלס אענט אונד איזראַעליטין לו ערפֿיללען, אונד איהנען הערץ אונד גייסט לו ווידאען אונד לו וויהען איין זעבען לאַנג.

האַלאאֶכטיגער, ניס גנאַדענרייך איין געלאֶבניס אַן, אונד פֿער=זייהע איר דאַלו דיינען זעגען, דאַס איך עס טטאַנדהאַפֿט אונד אויסדויערנד פֿאָללבריגגע, דאַס דיא ערפֿיללונג איינער פפֿליכטען איר טטעטס אַנגענעהם אונד הערלבעפֿריעדיגענד בלייבע, אונד דיא אויסאיבונג דעס גוטען איר טטעטס טהייערער אונד פֿאָרליגליכער זייא, האַלס אַללע פֿריידען אונד רייזע דער וועלט. פֿערלייהע איר וויזהייט אונד קראַפֿט, איינע קינדער לו ערליעהען לו גוטען אונד עדלען אענטען, לו רעדליכען אונד ניטליכען טטאַאַטסבירגערן, לו פֿראָמאען, אייפֿריגען אַנהאֶנגערן אונזערעס גלויבענס. זעגנע איינען

גאַטטען, דאַס ער לאַנגע לעבע אין אונזערער מיטטע, אונד דאַס זיין לעבען אונד מיהען פֿיר אונזערע קינדער, אַלס איהר ערנאָהרער, ערציעהער אונד בעשיטצער שטעטס איינען רייכליכען געווין ברינגע, אונד אונז אונד איהנען ניעמאַלס עטוואַס אַבגעהע. זעגנע אונזרע קינדער, דאַס זיא וואַכסען אונד געדייהען, אַן גייסט אונד קֶרפער, אונד דאַס זיא ווערדען דיא פֿריידע אונד דער שטאָלץ אונזערעס הערצענס אונד דיא ליעבלינגע גאָטטעס אונד דער מענשען. אמען.

אין קינדערלאָזער עהע.

„גאָטט, געדענקע אונזער."
(תהלים קט"ו י"ב.)

אַללוואַלטענדער! אַללעס, וואַס אין דיינעם גראָססען רייכע לעבט אונד וועבט, האַסט דוא דעראַרט געשאַפפען, דאַס עס זיך פֿאָרט־פפֿלאַנצע פֿאָן געשלעכט צו געשלעכט, איינע דאַז אַנדערע צייגענד. אַללעס שטעהעט דאַ אים פֿראָהען בעוואוסטזיין זיינער ערפֿיללטען בעשטיממונג! דיא מוטטער דריקט פֿריידיג איהר קינד אַנז הערץ, אונטער טהראֶנען לאֶכעלנד, פֿערגיסט זיא אַללע איהר לייד, אונד שטאַרק אונד מוטהיג רינגט זיא מיט דעם לעבען פֿיר קינדעסליעבע אונד קינדעספֿריידע. — דאַז ווילדע טהיער, ליעבקאָזענד זיינע יונגען, ווירד צאַהם, אונד העגט אונד טראֶגט, אונד וואַהרט אונד נאֶהרט דיא יונגע ברוט, אונד פֿערטהיידיגט זיא מיט זיינעם בלוטע. — אונד זעלבסט דיא פפֿלאַנצע שיטטעלט וואָהלגעפֿאֶלליג אין דען ליפֿטען איהר הויפט, אונד שטרייעט איהרען זאַמען וויט אומהער, דאַמיט זיא טויזענדפֿאֶלטיג, פֿאָן נייעם פֿערייגנט, דעם באָדען ענטקיימע. דאָך איך — איך ווייס ניכטס פֿאָן דיעזען פֿריידען, איך קעננע זיא נור פֿאָם זעהען, ניכט פֿאָם אייגענען פֿיהלען אונד עמפפֿינדען; איך, אַללפֿאַטער, האַסט דוא ניכט ווירדיג בעפֿונדען דער מוטטערוואָננע, מיר האַסט דוא דאַז גליק פֿערזאַגט, איין קינד צו בעזיטצען, דיעס זיסע באַנד, דאַז פֿאַטער־ אונד מוטטערהערץ אין איינטראַכט אונד ליעבע איינינגט, דאַז מיט זיינעם אַטהעם שאָן דיא צוויטראַכט צווישען איהנען לאֶשט, אונד דען פֿריעדען אין איהר הויז איינקעהרען מאַכט, אונד ווען דאַז אַלטער קאָממט,

דאַז קאַלטע, בליטהענלאָזע, אונד איהר הערץ לו פערטרואפפען דראָהעט, דאַן איזט איהר קינד איין בליטהענפאָללעס רייז, אין דעססען ווארמען לעבען, אין דעססען פריטער ליעבע זיא פאָן נייעם זיך פערייינגען.

וויא הנה, דיא קינדערלאָזע, איהר טווערעס לייד, איהר ווינטען אונד איהר האָפפען פאָר דיר אויסגעטיטטעט איס אינברינטטיגען געבעט; זאָ טטעהע אויך איך פאָר דיר, איין גאָטט, אין דער פילע איינעס קוואערס אונד איינעס גראַאעס, אונד וויא איהר ביטטערעס וועה, פאָר דיך, אללפאַטער געלאַנגט איזט, אונד דוא דיא אונפרוכטבאַרע לור פראָהען, בעגליקטען אוטטער האַסט געמאַכט, זאָ אָעגע אויך איך געוואֶהרונג אונד ערהאֶרונג בייא דיר פינדען! אָ לאַס אויך איינען לעבענסבוים אויפגעהען לור זיסען בליטהע, איין לעבעס הויז זיך פילען איט קינדערפריידען, איין עהעליכעס לעבען זיך טאיקקען איט קינדערזעגען.

דאָך, ווען דוא אין דיינער אונערפאָרטליכען אללווייזהייט עס בעטלאָססען, איינע עהע קינדערלאָז לו לאַססען, דאַן, פאַטער, פילהע איך דיך הייט אונד אינברינטטיג אַן, אום קראַפט אונד אוטה, איינע ווינטע דיינעם ערהאַבענען ווילען לו אונטעראָרדנען; דאַס איך אין דעאוטה אונד ערגעבענהייט דיינע פיגונג אונד טיקקונג פערעהרע, אונד איר טטעטס בעוואוסט בלייבע, דאַס דוא ניכט נור דורך דאַז וואַס דוא אונז געוואֶהרסט, זאָנדערן אויך דורך דאַז וואַס דוא אונז פערזאַגסט, אונזער הייל בעגרינדעסט. לאַס איך טטעטס איינגעדענק בלייבען, דאַס, ווען דוא אויך אוטטערפריידען איר פערזאַגסט, עס נאָך גאַר אאַנניגפאַכע פריידען גיבט, דיא דוא איר אין דיינער אַללגיטע טאָן געוואֶהרט האַסט אונד נאָך טאֶגליך נייא געוואֶהרסט; לאַס איך טטעטס איינגעדענק זיין, דאַס, אָב אויך דיא אוטטערפפליכטען איינעם לעבען אַבגעהען, עס דאַרום דאָך קיין לוועקלאָזעס אונד פערלאָרנעס זייא, זאָנדערן פיעלע אַנדערע, ניכט אינדער היילינע, ניכט אינדער בעגליקקענדע פפליכטען אונד בעטטיאאונגען אַן איין דאַזיין זיך קניפפען: דיא פפליכטען איינער ליעבענדען גאַטטין, דיא פפליכטען איינער זאָרגזאַאען הויזפרויא, דיא פפליכט אוטטער לו זיין דעם דירפטיגען, דעם בעדראֶנגטען, אוטטער לו זיין דעם פערלאַססענען וואַיזענקינדע, —

דאַמיט איך מיך מיט אַללער מיינער קראַפֿט דיעזער ערהאַבענען אויפֿגאַבע ווידמע אונד דאַרין מיינען טראָסט אונד מיינע פֿריידע זוכע אונד פֿינדע. אַלזאָ זייא דיין געטטליכער ווילע. אַמען.

געבעט איינער מוטטער אום דאַז וואָהלגע־ראַטהען איהרער קינדער.

„איין וויזער זאָהן איזט דיא פֿריידע זיינעס פֿאַטערס, איין טהאֶריכטער זאָהן דער קוממער זיינער מוטטער“. (משלי י' א').

אַללגיטיגער! קינדער זינד געשענקע דיינער גנאַ־דע, זינד דער טוגענד לאָהן. איין געליעבטעס קינד, אָ זיסער, זעגענספֿאָללער נאַמע, וויא געהט דאַז הערץ דער מוטטער אויף אין זעליגען עמפּפֿינדונגען בייא דיעזעס וואָרטעס קלאַנג! וואָהלגע־ראַטהענע קינדער זינד דיא בלומען, דיא אונזער לעבען צום גאַרטען עדען מאַכען; זינד דיא זיסעסטען, אויף אונזערעם לעבענסבוימע גערייפֿטען פֿריכטע, דיא הערליכסטען דענקמעֶהלער, דיא וויר אויף ערדען צוריקלאַססען, ווען וויר פֿאָן דאַ אַבבערופֿען ווערדען, אונד איהר פֿראָממעס געבעט טהוט אונז נאָך אים גראַבע וואָהל.

וואָהלגעראַטהענע קינדער זינד געשענקע דיי־נער הולד, מיין גאָטט, אַבער וועהע, ווען זיא אונז מיסראַטהען! דער מוטטער לעבען געהט מייסט אויף אין דיא פֿלעגע אונד ער־ציעהונג איהרער קינדער, אויף איהנען רוהעט איהר הערץ אונד זין בייא אַללעם וואַס זיא טהוט אונד שאַפֿפֿט; פֿיר דערען געדייהען איזט איהר קיין אָפּפֿער צו גראָס, קיינע מיהע צו שווער, אונד ווען זיא איהר מיסראַטהען, זאָ איזט איהר גאַנצעס לעבען איין פֿער־פֿעהלטעס אונד צערטרימערטעס, אונד אַללע פֿריינדליכקייט, אַללעס ליכט דעס לעבענס געהעט איהר אונטער אין דער דיסטערן וואָלקע דעס קוממערס איבער איהרע פֿעראייטעלטען מוטטערהאָפֿפֿנונגען; דען דעם פֿאַטערס פֿריידע איזט איין וויזעס קינד, אַבער איין מיסראַטהענעס איזט דער מוטטער טיעפֿסטער שמערץ.

גאָטט, מיין גאָטט, פֿאָר מיינעם זאָלכען שמערצע מעֶגע דיינע הולד מיך בעוואַהרען! צו דעם שמערצליכען בעוואוסטזיין

מיינעם אונגליקקעס מיסטע זיך נאָך דער הערצצעררייסענדע געדאַנקע געזעללען, דאַס איך פֿיעללייכט דיא פפֿליכטען אונד אויפֿגאַבען מיי= נער מוטטער ניכט ערפֿאַסט אונד ערפֿיללט האַבע!

אָפֿט וואָהל ליעגען אין דער נאַטור, אין דער קאֶרפערליכען אָדער גייסטיגען בעשאַפֿפֿענהייט דעם קינדעס, דיא פֿעהלער אונד געברעכען, דיא וויר בעקלאַגען, דאָך איינע וויזע זאָרגזאַמע פפֿלעגע אונד ערציעהונג קאַן גאַר אָפֿט דיא זיעכע פפֿלאַנצע קראֶפֿטיגען, לום געזונדען שטאַרקען שטאַם הערראַנציעהען; אַבער דורך לייכט= זין אָדער פֿערקעהרטהייט, דורך שוואַכהייט אָדער אונ= וויססענהייט געשיעהט עס גאַר אָפֿט, דאַס וויר, אַנשטאַטט געברעכען לו היילען, נייע שאַפֿפֿען אונד הערויפֿבעשוואָרען, אונד דער אַרט אונזרע קינדער מיט אייגענער האַנד אינז פֿערדערבען פֿיהרען, מיט אייגענער האַנד דיינען זעגען, אָ גאָטט, אונז לום פֿלוך אומוואַנדלען!

אַללמאֶכטיגער, לו דיינעם טהראָנעס שטופֿען דראֶנגט עס מיך העד, ביים דיר, דער דוא מיך דעם מוטטערנאַמענס געווירדיגט, וויל איך בייסטאַנד, ראַטה אונד איינזיכט לור אויסאיבונג אונד ערפֿיללונג מיינער מוטטערפפֿליכטען מיר ערפֿלעהען, דאַס זיא מיר אונד מיינען קינדערן לום הייל געררייכען מאֶגען. גיב, דאַס מיך אונגעבלענדעט פֿאָן מוטטערליעבע, מיט העללעם, שאַרפֿעם בליק אַללע פֿעהלער מיינער קינדער וואַהרנעהמע אונד ערקעננע, אונד לור רעכטען לייט דאַז רעכטע אונד ווירקזאַמע מיטטעל פֿינדע לו מיהרער היילונג אונד בעססערונג, דאַס מיך דאַז אַנגעלעהאַפֿטע אונד פֿערדערבליכע אַן מיהנען טילגע אונד אויסראָטטע, אונד דאַז גוטע בלייבענד אונד ווירקזאַם מאַכע. גיב, דאַס מיך מיט ליעבע אונד שטרענגע אים ריכטיגען מאַאַסע פֿעראיינט, זיא לייטע אויף דען וועג דער טוגענד אונד זיא בילדע אונד גראָטליעהע לור פֿריידע מיינעס הערלענס, לור פֿערהעררליכונג דיינעס נאַמענס אונד לום נוטן אונד פֿראָממען דער מענטהייט. אַבער דאַז וואַס קיינע מענט= ליכע ווייזהייט אונד קיינע מענטליכע מאַכט מיהנען לו געבען פֿער= מאַג, דאַז פֿערלייהע דוא מיהנען, אַללגיטיגער: דיא געזונדהייט אונד קראַפֿט דעם גייסטעס אונד דעם קאֶרפערס, דיא אַנמוטה אונד

ליעבליכקייט דער זעעלע, איין לאַנגעס, טהאַטענרייכעס לעבען אונד איינע פילע פאָן לעבענסגליק אונד לעבענספריידען. אַמען.

געבעט איינער מוטטער בייא דער קאָנפירמאַציאָן איהרער קינדער.

„אום דיעזעס קינד האַבע איך געבעטעט,
אונד גאָטט האַט מיינע ביטטע מיר געוועהרט.
נון אַבער ווידמע איך עס איינעם גאָטטע,
זאָ לאַנגע ער איהם דיא טאַגע שענקט, זאָלל
עס פיר גאָטט געוויהעט בלייבען."
(שמואל א' א' כ"ז כ"ח.)

גאָטט, איך דאַנקע דיר, דאַס דוא דיעזען טאַג איך האַסט ערלעבען לאַססען! איין טאַג דעס דאַנקעס געגען דיך, איין פעסט־טאַג אונד איין פריידענטאַג איזט ער מיר!

דוא, אַללגיטיגער, האַסט מיך געווירדיגט, איין קינד צו ער־ציעהען אונד צו לייטען מיט מוטטערליעבע אונד צערטליכקייט; עס צו פערזאָרגען מיט אַללעם, וואַס איהם נאָטה טהוט אונד עס אויך דיא גראָססע בעדייטונגספאָללע האַנדלונג דעס הייטיגען טאַגעס פאָר־צובערייטען, וואָ עס אויפגענאָממען ווירד אין דיא געמיינשאַפט דער גלייביגען, צום מיטגליעדע דיינעס פאָלקעס, צום גענאָססען דיינעס בונדעס אונד צור טהיילנאַהמע אַן דער ערפיללונג אונד בעאָבאַכטונג דיינער הייליגען געבאָטע אונד געזעטצע! פאַטער, דאַנק דיר, דאַנק, לאָב אונד פרייז פיר דיינע הולד אונד גיטע.

לאַס, איין גאָטט, אויך פערנער דיינע הולד אונד גנאַדע איין קינד אומשוועבען, לאַס דיא רעליגיאָן, דיעזע בעזעליגענדע הימעלס־טאָכטער, דער ער זיך הייטע אַנגעלאָבט, אימערדאַר זיין גאַנצעס וועזען ערפיללען, דאַס זיינע זעעלע דורך זיא ערלייכטעט ווערדע מיט דעם ליכטע דער וואַהרהייט, דאַס זיין הערץ דורך זיא ער־גליהע פיר אַללעס עדלע אונד גראָססע, אונד זיין גייסט שטאַרק אונד מוטהיג ווערדע צום קאַמפף אונד צום זיעג געגען דיא געפאַהרען אונד פערזוכונגען דעס לעבענס, געגען דיא מאַכט דער זינדע, געגען דיא געוואַלט דער ליידענשאַפטען אונד דער פערפיהרונג. לאַס דיא

ליעבע צו דיר, מיין טאָפּפער, עס דורכדרינגען אונד בעגייסטערן זיין לעבען לאַנג, דאַס עס אַן דיר האָנגע מיט גאַנצעם הערצען אונד מיט גאַנצער זעעלע אונד מיט גאַנצעם פערמאָגען.

נימם זיין גאַנצעס איננערעס איין, דאַס עס דיר ווערדע איין געווייהטער ריינער טעמפעל. גיב, דאַס דאַז שוואַכע קינד ער־וואַכסע אונד העראַנרייפע צו איינעם מאֶכטיגען ווערקצייג אונד העבעל, צום היילע זיינעס פאָלקעס אונד לאַנדעס, צור פערהערר־ליכונג זיינעס גלויבענס, אונד צור בעפאָרדערונג אַללעס גוטען אונד געמייננוטציגען אויף ערדען.

ערהאָרע, אַללפאַטער, דאַז אינברינסטיגע געבעט איינעס מוטטערהערצענס. גיב געדייהען זיינעם לייבע, וואַכסטהום זיינער קראַפט, רייפע זיינעם פערשטאַנדע, אַללעס אין אונד אַן איהם לאַס אויפוואָרטס אונד פאָרוואָרטס שטרעבען אונד זיך אין פיללע ענטפאַלטען, נור דיא ריינהייט זיינער זיטטען, דיא אונשולד זיינער זעעלע, דען פריעדען זיינעס הערצענס, דיא קינדליכקייט זיינעס געמיטהעס מאֶגעסט דו ערהאַלטען אונד בעוואַהרען אין איהרער אורשפרינגליכקייט, וויא זיא יעטצט אין דיעזער שטונדע זיין יונגעס וועזען ערפיללען, אונד מאֶגע עס דורך זיין גאַנצעס לעבען דיר בלייבען איין טאֶפּפליין, דעם דו ניכטס מאַנגעלן לאֶס־טעסט, דאַז דו פיהרעסט אויף גרינער אויע, אַן פרישע לאַבענדע קוועללען. מיר אַבער, מיין גאָטט, מאֶגעסט דו נאָך לאַנגע דאַז גליק געוואֶהרען, איבער מיין קינד צו וואַכען, אונד מיך זיינער צו פרייען, אין בעגליקטער אונד בעפריעדיגטער מוטטערליעבע. אַמען.

געבעט איינער מוטטער, דערען קינד אין דער פרעמדע איזט.

„דער עוויגע בעהיטע דיך פאָר אַללעם באָזען,
ער בעהיטע דיינע זעעלע.“
(תהלים קכ"א ז'.)

אין דער פרעמדע, פערן פאָם עלטערנהויזע, פערן פאָם פאַטערהערצען, פאָן מוטטערטרייע אונד זאָרגפאַלט, לעבט מיין

קינד, אונד איך, דערען זיסעסטע פריידע עס וועֶרע, איבער זיינע געזונדהייט צו וואַכען, יעדען זיינער טריטטע צו היטען, עס מיט ניע פערזיעגענדער ליעבע אונד טרייע צו אומגעבען — איך בין פערן פאָן איהם; עס רייכט ניכט צו איהם איין בליק, אונד ניכט מיינע האַנד, אונד איך פערמאַג ניכטס צו טהון, אַלס צו דיר, מיין גאָטט, צו בעטען פיר זיין וואָהל אונד הייל. אָ העֶרע מיינעס הערצענס הייסעסטעס פלעהען, נימם מיין קינד אין דיינען אַללמעֶכטיגען שוטץ, לייטע עס מיט דיינער גנאַדענהאַנד איבער יעדען שטיין אונד דאָרן אויף זיינעם וועגע, בעגליקקע עס מיט יענער אַנמוטה אונד ליעבליכקייט, מיט יענעם ווייזען אונד בעשיידענען בענעהמען, דורך דיא וויר דיא הערצען דער מענשען געוויננען, אונד דאַרין דיא פריינדליכקייט אונד דאַז וואָהלוואָללען פיר אונז הערפאָרצויבערן, זאָ דאַס דיא קאַלטע פרעמדע צום היימישען העערדע אונז ווירד.

ערהאַלטע עס אַן קעֶרפער אונד גייסט געזונד אונד לעבענס-קרעֶפטיג, ווענדע אַב פאָן איהם יעדעס אונגעמאַך אונד איבעל, אַללעס טעֶדליכע אונד פערדערבליכע; האַלטע פערן פאָן איהם דען מעֶכטיגען רייץ דער זינדע אונד הילף איהם איבערווינדען דיא פערזוכונגען, דיא פאָן אויסען קאָממען, וויא דיא ליידענשאַפטען, דיא אים איננערן געֶהרען, דאַס זיא נימער צור הערשאַפט איבער איהן געלאַנגען; דאַס זיינע זעעלע ריין אונד לויטער בלייבע, איין קינדליכער אונשולד אונד פרעֶממיגקייט אַן דעם עדלען אונד געֶטט-ליכען האַנגע, אונד זיין אויגע אונד אַנטליטץ שטעטס איין ריינער שפיעגעל זיינעס מאַקקעללאָזען הערצענס זייא. פערלייהע איהם, היממלישער פאַטער, קראַפט אונד פערשטאַנד, פלייס אונד אייפער, אום זיינען בערוף, זיינע אויפגאַבען אונד אָבליעגענהייטען צו ער-פאַססען אונד מיט לוסט אונד ליעבע צו ערפיללען, דאַס זיא איהם צום הייל אונד זעגען גערייכען, אונד עס אויף דיא העֶהען דעס לעבענס אונד דעס גליקקעס פיהרען. הילף איהם אַללע בעשווער-ניססע אונד ענטבעהרניססע איבערווינדען, אונד געוועֶהרע איהם אַללעס, וואַס זיין יעטציגעס אונד איינסטיגעס וואָהל צו בעגרינדען פערמאַג.

ערהעֶרע, אַללפאַטער, מיין הייסעס, אינבריננסטיגעס געבעט, אונד פיהרע צור צייט מיר ווידער מיין קינד צוריק, פאָלל לעבענס-

לוסט אונד לעבענסקראַפֿט, לום שטאַרן אונד צור פֿריידע איינעס הערצענס, לום פֿראָמען זעגען דער מענשען אונד צו דיינעם וואָהל־געפֿאַללען, איין גאָטט אונד הערר. אַ מ ע ן.

געבעט איינער מוטטער, דערען זאָהן אין מיליטאֶרדיענסטען שטעהעט.

גירטע דאַז שווערט אַן דיינע היפֿטע אונד זייא איין העלד,
מיט עהרע אונד רוהם געקראֶנט;
ליעהע הין אונד זייא גליקליך פֿיר רעכֿט אונד וואַהרהייט.
(תהלים מ"ה ד' — ה').

אַללמאֶכֿטיגער, הערר דער העערשאַרען, דער דוא מאֶכֿטיג וואַלטעסט אים היממעל אונד אויף ערדען, צו דיר ערהעבט זיך איין געבעט אוס טיעפֿעם מיטטערליכֿעם הערצען. ווענדע דיין אַנטליטץ מיר צו אונד ערהאֶרע מיך אין דיינער גנאַדע.

דעם רופֿע דער פֿפֿליכֿט פֿאָלגענד, איזט איין זאָהן איינגע־טרעטען אין דיא רייהען דער קאֶמפֿפֿער פֿיר דאַז פֿאַטערלאַנד, אום איינצוטטעהען פֿיר רעכֿט אונד אָרדנונג, אום אַבצו־וועהרען טיקקע אונד באָזהייט, וואָ זיא דעם טהייערן פֿאַטערלאַנדע אונד זיינען בעוואָהנערן דראָהען. וואָהל איזט דיעס איין טאֶנער, עהרענ־פֿאָללער בערוף, אונד איך דאַנקע דיר, אַללפֿאַטער, דאַס דוא מיר איין קינד געשענקט מיט געזונדען, קראֶפֿטיגען גליעדערן, פֿאֶהיג דיא וואַפֿפֿען צו טראַגען אים הייליגען דיענסטע דעס פֿאַטערלאַנ־דעס; אַבער עס בעבט אונד ליטטערט איין מוטטערהערץ, ווען איך בעדענקע, וויא פֿיעל דער געפֿאַהרען אונד פֿערזוכֿונגען איהן אומגעבען. יונג אונד אונערפֿאַהרען, פֿערן פֿאָן דען ערמאַהנונגען אונד אונטערווייזונגען זיינער עלטערן, וויא לייכֿט קאַן דאַ ניכֿט זיין יוגענדליכֿעס הערץ דער פֿערלאָקקונג זיך היגגעבען, זיינען פֿפֿליכֿטען אונגעטרייא ווערדען אונד דער זינדע פֿערפֿאַללען; דאַרום פֿלעהע איך צו דיר, אַללפֿאַטער, ניםן איהן אין דיינען מאֶכֿטיגען שוטץ, אומגיב איהן מיט דיינער אַללעס איבערוויעגענדען הולד. שטאֶרקע אונד קראֶפֿטיגע יעדעס עדלע געפֿיהל, יעדע רעגונג לום גוטען אין איהם, יעדע ערמיננערונג אַן דיא עלטערליכֿען ערמאַהנונגען, דיא

מין זיינער זעלֿע מויפֿטוכֿט, דַאס ער דיא לֿעהרען דער טוגענד מונד דער גָאטטעספֿורכֿט ניאמער מויסער אַכֿט לַאססע, דַאס זיינע זעלֿע זיך ניכֿט דעם גלֿויבען זיינער פֶֿֿאטער ענטפֿרעמדע, דַאס זיין הערץ זיך ניכֿט פֿערהֶערטע מונטער דעם הַארטען דיענסט דער וואַפֿפֿען, מונד דיא פֿערדערבלֿיכֿען לֿאָקטטיאוען דער זינדע ניאמער מיהן בעוואֶלֿטיגען מאֶגען. געוואֶהרע מיהם, אַלֿלֿגיטיגער, מיינזיכֿט מונד קראַפֿט, ריסטיגקייט מונד מויסדויער, זיינע טווערען פֿפֿלֿיכֿטען פינקטלֿיך לֿו ערפֿילֿלֿען; דַאס ער קיינער מיבערטרעטונג, קיינעס פֿעהלֿס זיך טולֿדיג מאַכֿע, מונד ניע מונד דורך ניכֿטס מיררע מונד וואַנקענד לֿו מאַכֿען זייא מין דעם מונבעגרענלֿטען געהאָרזאַם, מין דער מויפֿאָפפֿערנדען טרייע מונד היגעבונג געגען זיינען פֿירטטען מונד הערכן, לֿו דעססען פֿאַהנע ער געטוואָרען. מונד וואַן דיא הייסע טטונדע טלֿאֶגט, דיא מיהן היכויסרופֿט מויף דאַז טלֿאַכֿטפֿעלֿד, וואָ דער טאָד ערנטע האֶלֿט, דאַ, אַלֿלֿפֿאַטער, מואהילֿע מיהן מיט דיינער גנאַדע, לֿאַס דיינע הולֿד מיהם טילֿד מונד האַרניט זיין, דאַ טטאֶהלֿע זיינען אַרם, גיעסע מוטה מין זיין הערץ מונד לֿאַססע דיא ערמיננערונג אַן דיא אַלֿטען העלֿדען מיזראַעלֿס זיינע ברוסט בעזעלֿען, דַאס ער פֿריידיג מונד בעגייסטערט דעם קאַמפפֿע ענטגעגען געהע, מונד דורך זיינען מוטה מונד זיינע טאַפפֿערקייט דיא עהרע זיינעס פֿאָלֿקעס, זאָ וויא זיינע טרייע געגען פֿירסט מונד פֿאַטערלֿאַנד בעוואֶהרע.

ערהאֶרע, אַלֿלֿמאֶכֿטיגער, מיין געבעט פֿיר מיהן, לֿאַס מיינען מיטטערלֿיכֿען זעגען מיהן מומטוועבען אַלֿס מיין טיטלֿענדעס פאַניער, מויך דַאס ער נאַך פֿאָלֿלֿענדעטעם דיענסטע ווידער לֿוריקקעהרע, הייל אַן קאֶרפער מונד גייסט, געטמיקט מיט דעם לֿייכֿען דער אַנערקעננונג ערפֿילֿלֿטער פפֿלֿיכֿט, לֿור פֿריידע מיינעס הערלֿענס, לֿום רוהם מונד פרייז דיינעס נאַמענס. אַ מ ע ן.

געבעט איינער אונגליקליכען עהעגאַטטין.

„איך ערמידע פֿאָר זייפֿצען, נעטצע דיא גאַנצע נאַכט
מיין בעטט מיט טהרעֶנען,
עס דונקעלט פֿאָר גראַם מיין אויגע, אַלטערט פֿאָר
לויטער קרעֶנקונג.“ (תהלים ו' ז'—ח').

פֿאָן דעם קוממערס לאַסט געבייגט, שטעהע איך פֿאָר דיר, מיין גאָטט, דיר מיין שמערצערפֿיללטעס הערץ צו עֶפֿפֿנען, פֿאָר דיר אויסצושיטטען מיין ביטטערעס לייד אונד וועה! אַך, דער גראַם דער מיך דריקט, ער דאַרף מיר ניכט אויף דיא ליפּפּען טרעטען אויסער פֿאָר דיר, מיין גאָטט; מיין קוממער איזט ניכט דעראַרט, דאַס איך איהן דורך מיטטהיילונג מיר ערלייכטערן קעֶננטע; פֿיעלמעהר פֿערבערגען מוס אונד וויל איך איהן פֿאָר דען אויגען דער וועלט, נור דאַז אויגע גאָטטעס מאַג מיטליידספֿאָלל דאַרויף ניעדערשויען!

גאַטטין בין איך; מיט דעם מאַננע, דען דיינע אַללווייזהייט מיר בעשטיממטע, האַבע איך פֿאָר דיינעם אַנגעזיכטע דיא הייליגען שווירע דער ליעבע אונד טרייע געוועכסעלט, דאָך איין עהעליכעס לעבען, וואָ דער גאַטטען הערצען נור פֿיר איינאַנדער שלאַגען, איהרע ווינשע נור פֿריינדליך זיך בעגעגנען, וואָ פֿריעדע אונד ליעבע וואָהנט אונד טהראָנט, דיעס איזט איין גליק, וואָלו, אָ גאָטט! דוא נור דיינע אויסערוועֶהלטען ערקאָרען האַסט, מיר אַך, וואַרד עס ניכט צו טהייל. — אין מיינעם הויזע ווייַלט ניכט דיא ליעבע, וואָהנט ניכט דיא פֿריינדליכקייט אונד דאַז וועכסעלזייטיגע ענטגעגענקאָממען: נור דער דיסטערע גייסט דעס צוויסטעס אונד דער צוויע-טראַכט, נור דיא מיסשטיממונג אונד דאַז מיספֿערשטעֶנדניס מיט זיינען טרויריגען געבורטען וואַנדעלט אונד וואַלטעט דאַרין.

אָ, מיין גאָטט! וואַס איזט איין לעבען אָהנע ליעבע, אָהנע דיעזע פפֿליכטגעטרייע גאָטטגעזעגנעטע ליעבע, דיא דער גאַטטען באַהן עבנעט אונד מיט ראָזען שמיקט, דיא איינע וועלט פֿאָלל זע-ליגער פֿריידען אין איהר הויז פֿיהרט! דיעזע ליעבע, דיא עוויג זאַנפֿט אונד מילד דיא געגענזייטיגען פֿעהלער מיט איהרעם מאַנ-טעל בעדעקט, דיא געגענזייטיגען פֿערדיענסטע ערהעבט אונד מיט קראָנען אומפֿליכט, דיא אים אָפּפֿערברינגען איהרע פֿריידע פֿינדעט

אונד איך טראַגען אונד געדולדען מאַן קראַנקט אונד פֿייער וואָכסט: — וואָ זיא פֿעהלט, דאַ גיבטס נור זינדיגע טריעבע, ליידענשאַפֿטען דיא דאַז הערץ פֿערלעהרען, אָדער עס טרומפפֿט דאַז געמיטה אונטער דעם שטאַררען, מייזיגען הויכע דער גלייכגילטיגקייט צוזאַממען. ווָעה מיר, דאַס איך אונטער איינעם זאָלכען לָאָזע זייפֿצען מוס! אונטער ביטטערן ווינען שטייגען מיינע קלאַגען צו דיר אויף, איין גאָטט, ערבאַרמע דיך דיינער מאַגד, פֿאַטער, פֿערגיב מיר, ווען איך פֿיעללייכט דורך אייגענע שולד איין לייד פֿעראַנלאַסט, איין טרויריגעס געשיק מיר זעלבסט הערויפֿבעשוואָרען האַבע. פֿאָר דיינעם הייליגען אַנגעזיכטע געלאָבע איך מיר'ס, הינפֿאָרט איבער מיך צו וואַכען, איבער מיין פֿיהלען אונד דענקען, איבער מיין טהון אונד לאַססען. אין דעם שטרעבען נאַך עהעליכער צופֿריעדענהייט וויל איך ווילליג יעדעס אָפּפֿער ברינגען אונד יעדעם פֿערגניגען ענטזאַגען, וואָ זיא עס ערהיישט; איך וויל שטילל אונד געדולדיג מיינען הויזע, מיינעם בערופֿע, מיינען פפֿליכטען אָבליעגען, אונד מילדע אונד זאַנפֿטמוטה ענטגעגענשטעלען דעם ביטטערן טאַדעל, דעם גערייצטען פֿערלעטצענדען וואָרטע, אונד זאָ איין הערץ אונד דאַז מיינעס גאַטטען בעצווינגען.

אָ פֿאַטער אים הימעל, זעגנע מיינע פֿאָרזעטצע, דאַס איך זיא מיט קראַפֿט אונד אויסדויער צור טהאַט ברינגע, דאַס איך ניכט אין אָהנמאַכטיגען קלאַגען ערמאַטטע אונד מיינע האָפֿנונג זינקען לאַססע, דאַס איך, איין ציעל שטעטס פֿאָר אויגען האַבענד, מוטהיג איהם ענטגעגענשטרייטע, אונד מיין גליקליכער ערפֿאָלג איין שטרעבען לאָהנע. אָ, דוא אַללמאַכטיגער, דער דוא דיא הערצען לענקעסט וויא וואַססערשטרעמע, ווענדע אונזרע הערצען איינאַנדער צו, דאַס אונזרע געפֿיהלע אין ליעבע אונד איינינגקייט זיך בעגעגנען אונד אין איינאַנדער פֿליעסען. דער דוא דיא פֿערבאָרגענסטען זייטען אונזרעס אינגערן קעננסט, לאַס דאַרין דיא הערצענסטענע ערקלינגען, דיא אין איינאַנדער גרייפֿענד זיך פֿעראיינען צור בעזעליגענדען האַרמאָניע, דאַס יעדע מיסהעלליגקייט פֿאָן אונז וועיכע, דאַס דער פֿריעדע וויעדער זיין הימעלסדאַך איבער אונזער הויז ברייטע, אונד געגענזייטיגעס פֿערטרויען אונד וועכסעלזייטיגע אַכטונג אַלס מעכטיגע שטיטצען עס אומראַנקען, אונד יובעלנד וויל

איך דיר דאַנקען אונד דיינען נאַמען פּרייזען פֿיר אונד פֿיר.
אַמען.

געבעט איינער פֿרויא, דערען מאַן אויף רייזען איזט.

„דיינעס מאַננעס וואָהל זאָלל דיין בעגעהר זיין,
אונד ער זאָלל אין דיר הערשען.“
(בראשית ג׳ ט״ו.)

מיין גאָטט אונד פֿאַטער! דוא האַסט דעס ווייבעס געשיק ענג אונד פֿעסט אַן דאַז איהרען גאַטטען געקניפּפֿט, אונד עס געפֿעללט דיר וואָהל, ווען איהרעס גאַטטען גליק איהר הייסעסטער וואונש איזט, אונד זיינע וואָהלפֿאַהרט איהר אינניגסטעס שטרעבען. זאָ מעגעסט דוא אויך וואָהלגעפֿעלליגסט אויפֿנעהמען מיין טיעף אינברינסטיגעס געבעט, דאַז איך צו דיר עמפּאָרריכטע, פֿיר דען טהייערן, אַן דעססען לעבען דוא דאַז מייניגע געקניפּפֿט האַסט דורך דאַז הייליגע באַנד עהעליכער ליעבע אונד צערטליכקייט.

אויס אַנדעכטיגעם הערצען פֿלעהע איך צו דיר, מיין גאָטט, אום דיינען אַללמעכטיגען שוטץ פֿיר דען פֿערנען גאַטטען. ווען איהם אונטער זיינעם אייגענען דאַכע שאָן, וואָ פֿריעדע אונד פֿריינדליכקייט הערשען, אונד ליעבע אונד טרייע איהן אומשוועבען, דיינע געטטליכע אָבהוט זאָ נאָטה טהוט; וויא זעהר בעדאַרף ער ניכט דיינעס שירמעס אונד שוטצעס, ווען ער פֿערן פֿאָן זיינעם הייזליכען העערדע איזט, אויסגעזעטצט דען געפֿאַהרען דער רייזע, וואָ ליסט אונד אייגעננוטץ איהן אומגעבען אונד קיין ליעבענד הערץ איהם דער גאַטטין צערטליכע זאָרגזאַמקייט ערזעטצט. דאַרום פֿלעהע איך יעטצט נאָך גליהענדער אונד אינברינסטיגער אַלס זאָנסט אום דיינע הולד אונד גנאַדע פֿיר איהן. שטערקע אונד קרעפֿטיגע איהן, אַללפֿאַטער, דאַס ער מוטהיג דיא פֿעהרניססע דעס וועגעס בעזיעגע, אונד דען מיהען אונד בעשווערניססען זיינעס ערווערבעס ניכט אונטערליעגע. גיב איהם ווייזהייט אונד איינזיכט, מוטה אונד אויסדויער אין אַללען זיינען אונטערנעהמונגען; בעוואַהרע איהן פֿאָר יעדעם בעזען אונפֿאַלל אונד צופֿאַלל, פֿאָר דעם שווערן פֿער־

אייטעלטער האָפפֿנונגען, פֿאָר דעם קוואַער געטיישטער ערוואַרטונגען. לעגע דיינען היממעלסזעגען אויף אַללעס, וואַס ער בעגיננט אונד אונטערניממט, אונד זענדע איהם דיינע מילדען גוטען ענגעל, דאַס זיא איהן געלייטען אונד אומגעבען, דאַס זיא איהן טראַגען איבער יעדען שטיין דעס אַנשטאָסעס, אונד איהן היטען פֿאָר הינטערליסט אונד בעטרוג, פֿאָר טיקקע אונד געוואַלט. פֿיהרע איהן מיר ווידער צוריק פֿאָלל געזונדהייט אונד אונגעטריבטער הייטערקייט, פֿאָלל דעס בעפֿריעדיגענדען בעוואוסטזיינס, גליקליך דען צוועק זיינער רייזע עררייכֿט צו האַבען.

מעגעסט דוא אויך, אַללגיטיגער, איבער מיך אונד מיין הויז דיינע פֿאַטערהולד וואַלטען לאַססען, דאַמיט פֿראָהליכֿקייט אונד פֿריעדע איהן אויף דער שוועללע עמפפֿאַנגען, אונד דיא פֿריידיגען געפֿיהלע דעס ווידערזעהענס דורך ניכֿטס געטריבט ווערדען. אַמען.

געבעט פֿיר דען קראַנקען גאַטטען.

אָ גאָטט, בעוואַהר אונד בעלעבע איהן,
שטיצע איהן אויף זיינעם שמערצענסלאַגער,
ווענדע זיין בעטט אום אין זיינער קראַנקהייט.
(תהלים מ"א ד'.)

אַללפֿאַטער! צום טהראָנע דיינער באַרמהערציגקייט פֿליכֿטע איך מיך אין טריבער שמערצענסשטונדע. בייא דיר, דער דוא פֿאָן יעהער וואַרסט איין רעטטער אונד איין העלפֿער, זוכֿע איך טראָסט אונד רעטטונג אין מיינער נאָטה!

דוא האַסט, אַללמעכֿטיגער! מיינען גאַטטען, דען פֿאַטער מיינער קינדער, דיא קראָנע מיינעס לעבענס, מיט שמערץ אונד קראַנקהייט היימגעזוכֿט. זיין טהיירעס לעבען זעהע איך בעדראָהט, אונד מיט אַנגסט אונד באַנגען „שויע איך, פֿאָן וואַננען מיינע הילפֿע קאָממט.“ ניכֿט פֿאָן מענשען ערוואַרטע איך זיא. מענשענהילפֿע איזט שוואַך אונד אָהנמעכֿטיג, אונד צערשפליטטערט וויא איין שוואַכֿעס ראָהר געגען דיינען אַללמעכֿטיגען וויללען. מענשענזין איזט בלינד, זאָ ניכֿט איין ליכֿטשטראַהל פֿאָן אָבען איהן ערלייכֿטעט. נור אין דיינער האַנד ליעגט דיא קראַפֿט אונד דיא

אַללגעוואַלט, אין דיינער האַנד דער קעלך דעס היילס; נור דוא ביזט איין טרייער אַרלט, וואַהרהאַפֿט אונד פֿאָלל ערבאַרמען. דאַרום האָרכע מיך, עוויגער! אויף דיינע הילפֿע, צו דיר שויעט איין אויגע אויף מיך זעהנזיכטיגען האָפֿפֿען, צו דיר שפריכט איינע בעבענדע ליפפע, רופֿט איין הערץ אין זיינען שטוממען שמערצענסשטֶנען, אונד איין גאַנצעס וועזען לֶעזט זיך פֿאָר דיר אויף אין גליהענדע ווינשע אונד געבעטע. אַך, אַללערבאַרמער! ערהֶערע מיך אונד לאַס מיר ווידער לייכטען דיין פֿריינדליך אַנגעזיכט, עררעטטע מיר דען גאַטטען, שענקע איהם ווידער דיא פֿילע דער געזונדהייט, גיב איהם ווידער דיא קראַפֿט, פֿיר זיין הויז, פֿיר זיינען בערוף, פֿיר זיינע פֿפֿליכטען צו לעבען אונד צו ווירקען; ערהאַלטע איהן פֿיר אונזערע אַרמען אונמינדיגען קינדער, אַלס דערען ערנֶעהרער, ער־ציעהער אונד בעשיצער אויף ערדען דוא איהן בערופֿען האַסט. ערהאַלטע מיר, אָ גאָטט! דען טרייען לעבענסגעפֶֿעהרטען, איינען צופֿערלֶעססיגסטען פֿריינד אויף ערדען! ער איזט דיא זאָננע, דאַס ליכט מיינער טאַגע, אונד ווען דיעזעס מיר ערלישט, דאַן איזט נאַכט אונד פֿינסטערניס מיין לאָאָז. ער איזט דער פֿפֿיילער מיינעס הויזעס, ווען דיעזער וואַנקט, דאַן ערבעבט אונד זינקט איין אַללעס צוזאַממען. אַן זיינער האַנד געהע איך אונפֿערצאַגט דורך דיא דונקלע וועגע דעס אונגעמאַכס, טראַגע איך קראַפֿט־ אונד מוטהפֿאָלל, וואַס דוא אָ הערר! מיר אויפֿערלעגסט, אַבער אַך, אָהנע איהן בין איך איינע ראַנקע אָהנע שטיצע, איין מאַסט־ אונד שטייערלאָזעס שיף אויף אָפֿפֿענער שטירמישער זעע.

גאָטט זייא מיר גנֶעדיג, געדענקע מיר ניכט מיינע זינדען אונד מיין פֿעהל, „שטראַפֿע מיך ניכט אין דיינעם צאָר־נע, ציכטיגע מיך ניכט אין דיינעם גרימע“. געדענקע מיינער אין דיינער אונבעגרענצטען באַרמהערציגקייט, אונד נים פֿריינדליך אונד פֿערזֶעהנט מיינע פֿראָממען פֿאָרזֶעטצע אונד גע־לֶעבניססע דער בעססערונג אויף, מיינע ערנסטליכען ענטשליססע, איין אויפֿריכטיגעס פֿאָרנעהמען, דעם אונגליקליכען אונד דירפֿ־טיגען מיט ליעבע אונד פֿריינדליכקייט בייצושטעהען; צו וואַנדעלן דען פֿפֿאַד דעס רעכטס אונד דער פֿראָממיגקייט, אונד דיא פֿער־זוכונגען צור זינדע צו פֿליעהען. — אַנגעסטט דוא דיעס אַלס איין

דיר וואָהלגעפֿעלליגעס זיהנאָפּפֿער אַננעהמען, אונד מֶגע עס העראַב־ רופֿען איבער מיך אונד מיינען גאַטטען דיינע גנאַדע אונד דיין ער־ באַרמען. יאַ, דיין ערבאַרמען זענדע מיר, אָ הערר, מיט דיינער הילפֿע, פֿאַטער, בעגנאַדיגע מיך, אַמען.

פֿאָרטזעטצונג.

דוא, אָ גאָטט, וואָהלטהעטער, פֿריינד אונד העלפֿער אַללער דיינער קינדער, דוא צֶאהלסט יעדע טהרֶענע, דיא דעם אויגע ענט־ קוויללט, דוא ביזט נאַהע אַללען דענען, דיא געבייגטען, שמערצפֿאָללען הערצענס זינד, אונד שטעהעסט ליעבע־ אונד ערבאַרמונגספֿאָלל אַן דעם קראַנקען הויפּט. — דוא, אַללפֿאַטער, שטעהעסט אויך מיר אונד מיינעם גאַטטען נאַהע אונד צור זייטע! אונד דאַז בעוואוסט־ זיין דיינער נֶעהע זייא מיר איין זיטער, היילזאַמער טראָסט אין מיינעם לייד; דען ניכט אַללײן, ניכט פֿערלאַססען בין איך אין מיי־ נעם קוממער. דוא, אַללפֿאַטער, ביזט צייגע מיינער טהרֶענען, דוא זיעהסט מיינען שמערץ, בליקסט ניעדער אויף מיינעם גראַם, אונד דוא, אורקוועלל אַללעס ערבאַרמענס אונד אַללער גנאַדע, דוא ווירסט אויך מיר דיין ערבאַרמען צו־ווענדען, דיינע גנאַדענזאָננע מיר אויפֿ־ געהען לאַססען, אונד דיינע הילפֿע מיר ניכט פֿערזאַגען! מֶגע מיך אין מיינעם האָפֿפֿען אונד פֿערטרויען ניכט צו שאַנדען ווערדען, מֶגע דיינע ליעבע נימממער פֿאָן מיר וויכען, דיין הימטעלסטראָסט מיין הערץ ערהעבען, אונד מֶגעסט דוא גנֶעדיג אַן מיר פֿאָראיבער־ פֿיהרען דאַז אונגעמאַך, דאַז מיך בעדריקט, דאַס זיך מיין לייד אין פֿרייד פֿערקעהרע, גאָטט! דער דוא ביזט מיינע שטיטצע אונד מיינע צופֿערזיכט. אַמען.

געבעט איינער מוטטער פֿיר דאַז קראַנקע קינד.

„אַך, מיין גאָטט, מיין גאָטט, שיקק' הילפֿע מיר."
(תהלים קי"ח כ"ה.)

מיין גאָטט! אַנגסט אונד וועה דורכדרינגט מיין הערץ אונד

פֿאָן טיעפֿען שווערען ליידס העבע איך מײנע הֶנדע צו דיר עמפּאָר! דוא אַללײן, מײן שֶׁפּפֿער, דער דוא דאַז מענשענהערץ געשאַפֿפֿען אונד זײנע צאַרטעסטען זאַיטען טֶנען הֶרסט, דוא אַללײן ווייסט, וועלכע געפֿיהלע מײן מוטטערהערץ בעוועגען, וועלך אײן העער פֿאָן שמערצען פֿיר זיא אין דעם געדאַנקען ליעגט: מײן קינד איזט קראַנק, מײן קינד אין געפֿאַהר.

צו דעם טהראָנע דײנער גנאַדע פֿליכטע איך מיך אין מײנער נאָטה, אַללבאַרמהערציגער, אונטער דײנעם שירם וויל איך מיך בערגען פֿאָר דער געוואַלט מײנעס קוממערס אונד מײנער אַנגסט. אָ הערר, נים מיך גנֶדיג אויף, לאַס מיך שויען דײנע ליעבע אונד דײן ערבאַרמען, גיב מײנע זעעלע ניכט פּרייז דער אַנגסט אונד מײן הערץ דעם גראַמע. ערהאַלטע מיר מײן קינד, לאַס עס גע-זונדען אונד געדײהען. מיט טויזענד פֶֿדען הֶנגט מײנע זעעלע אַן דער זײניגען, עס איזט מײן בלוט, מײן פֿלײש, מײן לעבען; מיט ליעבע אונד שמערצען האַבע איך עס אונטער מײנעם הערצען גע-טראַגען, מיט ליעבע אונד שמערצען עס געבאָרען אונד ערצאָגען, עס געפּפֿלעגט אונד געהעגט, מיט אַנגסט אונד ליעבע יעדע שטונדע זײנעס לעבענס בעוואַכט, אונד אין הייטער אַנגסט אונד ליעבע פֿליעסען הײסע מײנע טהרֶנען, שרייעט מײן הערץ צו דיר עמפּאָר: ערבאַרמע דיך, אַללפֿאַטער, ערבאַרמע דיך, שענקע מיר וויעדער מײן קינד, דיעזע צאַרטע קײם פֿאָם טאַגעסליכט בעריהרטע בלומע; לאַס מיך וויעדער זעהען זײן פֿרײנדליכעס לֶכעלן, וויעדער זעהען זײן קינדליך פֿראָהעס שפּיעל, אונד אַללע טאַגע מײנעס לעבענס וויל איך דיר דאַנקען, אונד אַללע מײנע קרֶפֿטע וויל איך פֿעראײנען, אום מײן קינד צו ערציעהען צו דײנעם וואָהלגעפֿאַללען, דאַס זײן לעבען ווערדע אײן דיר געווייהטעס, דאַס דײן הײליגער נאַמע אונ-אויסלֶשליך אײנגעגראַבען שטעהע אין זײנעם הערצען, אונד עס לערנע דיך פֿערעהרען אונד אַנבעטען זײן לעבען לאַנג! אַללפֿאַטער, פֿערווירף מיך ניכט, שטראַף מיך ניכט אום מײנער זינדען ווילען, צִיכטיגע מיך ניכט אין דײנעם צאָרנע. פֿערגיב גנֶדיג מיר מײנע שולד אום דער אונשולד מײנעס קינדעס ווילען, ערהאַלטע מיר זײן שֶׁנעס לעבען, דיעזעס זאָ רײנע, פֿלעקקענלאָזע לעבען, דאַס דורך זײנען העללען שײן מײן הערץ אונד מײן הויז פֿערקלֶרט אונד

הייליגט, אונד מיט רייכען זעליגען פריידען ערפיללט. ערהאֶרע, אַללגיטיגער, איין הייסעס אינברינסטיגעס פלעהען. אַללערבאַרמער, זענדע מיר דיינע הילפע, וויא איך אויך דיך האָפפע אונד פער־טרויע. אַמען.

געבעט איינער מוטטער, דערען ערוואַכ־סענעס קינד קראַנק איזט.

„געקניקטעס ראָהר ווירד ער ניכט צערברעכען,
מאַטטען דאָכט ניכט אויסלאֶשען.“
(ישעי' מ"ב ג'.)

שווערער קוממער לאַסטעט אויף מיינעם הערצען, אָ גאָטט, מיין קינד, דאַז פיעלגעליעבטע, טהייערע, דאַז איך מיט שמערץ אונד פריידע, מיט מיהען אונד זאָרגען אויף אונד גראָס געצאָגען, עס ליעגט דאַרניעדער, קראַנק אונד זיעך, זיינע קראַפט געבראָכען אונד זיין טהייערעס הויפט פאָן געפאַהר אומדראָהט.

ערהאַלטע מיר, אַללגיטיגער, דאַז קאָסטבאַרסטע געשענק, דאַז דוא מיר געגעבען, שענקע מיר נאָכמאַלס דאַז קינד, וואָמיט דיינע גנאַדע מיך בעגליקט האַט, אונד דאַז מיר האֶהער אַלס אַללע שאֶטצע אונד גיטער דער ערדע גילט, ווענדע פאָן איהם אַב דאַז אונהייל, וועהרע דעם איבעל, דאַס עס זיינער זיך ניכט בעמאֶכטיגע, עס ניכט אין דער בליטהע זיינער יאַהרע דאַהין ראַפפע, אונד זיין יונגעס לעבען אינמיטטען זיינער לויפבאַהן אַבשניידע.

זיעה, גאָטט, מיינע אַנגסט, מיינע קניעע וואַנקען אונד מיין הערץ בריכט פאָר וועה אונד לייד. ניכט דורך קלאַגעטאֶנע אונד וואָרטע פערמאַג איך מיינען יאַממער אויסצודריקקען, מוטטערשמערץ האַט ניכט וואָרטע, מוטטערגראַם האַט נור טהראֶנען, אונד טהראֶנען הייס אונד גליהענד ענטשטראֶמען מיינען אויגען! אָ, דאַס זיא צו דיר אויפשטייגען מאֶכטען, בייא דיר איינגאַנג פאֶנדען אונד דיינע האַנד זיא ווידער ניעדערטרייפלן ליעסע אַלס קיהלענדען טהויא, אַלס היילענדען באַלזאַם אויף מיינעס קינדעס הויפט.

אָ, מיין גאָטט, ווען דוא מיינער מוטטער פראָממען זעגענס־שפרוך זאָ וואָהלגעפאֶלליג אויפנאַהמסט, דאַס ער איהרעם קינדע

אָפֿט הייל ברינגט פֿיר דאַז גאַנצע לעבען; זָלטע ניכֿט אויך איינער מוטטער פֿראָממעס אינברינסטיגעס פֿלעהען בייא דיר, אָ גאָטט, וואָהל אויפֿגענאָממען ווערדען אונד דיינע הילפֿע, דיינע רעטטונג, דיינע גנאַדע אויף איהר קינד הערבאַבררופֿען! אַללבאַרמהערציגער! דוא ביזט איין שטאַב אונד איינע שטיטצע, אויף דיינע גנאַדע האָפֿפֿע איך אונד אויף דיינע גרענצענלאָזע גיטע! ווען דורך פֿעהל אונד שולד איך אָדער איין קינד דיעש אונגעמאַך איבער אונז הערייני געררופֿען, זאָ לאַס דיין ערבאַרמען וואַלטען, לאַס דיינע הולד פֿערזעהנענד זיך צו אונז ווענדען, לאַס זיינע ליידען אונד מיינען שמערץ דיר צור זיהנע זיין, אונד דיינע פֿערגעבונג אונד דיין הייל אונז ברינגען. אַמען.

געבעט פֿיר עלטערן.

„עהרע פֿאַטער אונד מוטטער, אויף דאַס דוא לאַנגע לעבעסט.“ (שמות כ'.)

מיין גאָטט אונד הערר! דוא ביזט דאַז וועזען דער האָכֿשטען, ריינסטען אונד היילִיגסטען ליעבע אונד שויעסט אויף יעדע פֿראָממע ליעבע וואָהלגעפֿעלליג ניעדער. דאָך וועלכֿעס געפֿיהל דער ליעבע אויף ערדען איזט וואָהל ריינער אונד היילִיגער, אַלס קינדעסליעבע! דוא זעלבסט האַסט זיא געווייהעט, האַסט זיא אונז אַנז הערץ אונד איינז הערץ געלעגט, אונד אונז געבאָטען, צו עהרען אונד צו עהרפֿירכֿטען פֿאַטער אונד מוטטער, „אויף דאַס וויר לאַנגע לעבען אויף ערדען.“ אונד פֿיר זיא, דיעזע עבענבילדער דיינער גרענצענלאָזען הימלישען ליעבע אויף ערדען, רינגעט זיך אין דיעזער שטונדע דאַז קינדלִיכֿשטע געבעט אויס דעם טיעפֿען מיינעס הערצענס צו דיר עמפּאָר.

ערהאַלטע מיר, גאָטט, מיינע עלטערן, ערהאַלטע מיר זיא, דיא שוטצענגעל מיינעס דאַזיינס, דיא בעגרינדער מיינעס גליקקעס, דיא גרעסטען וואָהלטהעטער מיינעס לעבענס, דענען איך זאָ פֿיעלעס שולדע, זאָ פֿיעלעס פֿערדאַנקע! זיא האַבען מיך געהעגט אונד געפֿלעגט, געפֿיהרט אונד געלייטעט, האַבען פֿיר מיך געוואַכֿט אונד געזאָרגט, געשטרעבט אונד גערונגען, האַבען מיט איהרעם

הערצבלוטע איך אויך אונד גראָסט געלאָגען אונד איך געלעהרעט, דיך, אָ גאָטט, ערקעננען אונד איין הערץ פאָלל פערטרויען אונד ליעבע צו דיר צו ערהעבען. אַן איהרער האַנד בין איך דורך דיא פריינדליכע יוגענדצייט, וויא דורך איינען גאַרטען דער וואָננע, פאָלל וויכען שוועללענדען פפאַדען, פאָלל דופטיגער בלומען אונד בליטהען, געוואַנדעלט, אונד יעדער דאָרן, יעדער שטיין דעם אַנשטאָססעס וואַרד דורך איהרע ליעבע אונד זאָרגזאַמקייט אויס מיינעם וועגע געריימט. ביים איהנען פאַנד איך שטעטס דען בעסטען טראָסט, דיא צאֶרטליכסטע טהיילנאַהמע אין אַללען ערייגניססען מיינעס לעבענס! אַבער פערגעבענס זוכע איך נאַך וואָרטען, אום פאָר דיר דאַז אויסצושפרעכען, וואַס מיר זאָ הייס, זאָ איניג אונד אינבריג־סטיג דאַז הערץ בעוועגט. דאָך דוא, מיין גאָטט, שויעסט אין דעם געמיטהעס אינערסטע טיעפע, צו דיר שפריכט דיא פערבאָרגענ־סטע, געהיימסטע רעגונג, צו דיר, דוא הערצענסקונדיגער, שפריכט יעצט מיינע זעעלע אין איהרער גליהענדסטען, זעהנזוכטספאָללסטען שפראַכע, אונד דיעזע שפראַכע ווירד צו דיר דרינגען, ווען אויך מיין מונד קיינע וואָרטע פינדעט, אום זיא צו דיר עמפאָר צו זענ־דען. אָ, מאֶגעסט דוא מיינען ווינשען פריינדליכע ערהאֶרונג אונד געוואֶהרונג אַנגעדייהען לאַססען, מאֶגעסט דוא זעגנען דיא געליעב־טען עלטערן מיט דיינען בעסטען, שאֶנסטען, רייכסטען גאַבען, מיט מיינעם לאַנגען, פריעד־ אונד פריידענפאָללען לעבען אונד זיא בעגליקקען מיט מאַנכער לוסט, מיט מאַנכער וואָננע דעם דאַזיינס, מאֶ־געסט דוא איהר אַלטער איין פראָהעס, קוממער־ אונד שמערצלאָזעס זיין לאַססען, אונד אַלל דיא הייססען ווינשע, אַלל דיא בעגליקקענדען האָפפנונגען, דיא איהר ליעבענד עלטערנהערץ ערפיללען, מאֶגעסט דוא, מיין הימליטער פאַטער, דורך אונז, איהרע קינדער, איהנען אינ'ז לעבען טרעטען לאַססען. אַ מ ע ן.

געבעט פיר פפלעגעעלטערן.

„דענען, וועלכע צורעכטוויזען, ווירד עס וואָהלערגעהען, אונד אויף זיא קאָממט דער זעגען דעם גוטען.“
(משלי כ"ב כ"ה.)

גאָטט, דוא אורקוועלל אַללער גיטע אונד אַללער באַרמהער־

ליגקייט, אין דעססען האַנד דער זאָהן פֿיר אַללעס עדלע אונד וואָהל־
טהעטיגע אויף ערדען רוהעט, דער דוא דען רייכען שאַטץ דער
זעגנונגען דען טהאַטען דער מענשליכקייט אונד ליעבע אויפֿבע־
וואַהרסט, צו דיר קאָממע איך אין דער פֿיללע מיינעס דאַנקערגליה־
טען הערצענס, אום דיך פֿיר דאַז הייל אונד וואָהל מיינער פפֿלע־
געעלטערן אַנצופֿלעהען, פֿיר דיעזע עדלען אונד גיטיגען, דיא מיר
זאָ פֿיעלע פֿריינדליכקייט אונד ליעבע ווידמען, זאָ פֿיעל דער אָפּפֿער
פֿיר מיך ברינגען. זיא האַבען מיך ניכט געבאָרען אונד געצייגט,
מיך ניכט אונטער איהרעם הערצען געטראַגען, איך בין ניכט איהר
פֿלייש אונד בלוט, אונד דעננאָך איבען זיא פֿאַטער־ אונד מוטטער־
פפֿליכטען געגען מיך, נעהרען אונד פפֿלעגען, ערציעהען אונד ליי־
טען מיך אַן צו אַללעם גוטען. אָ, פֿערגילט איהנען, אַללגיטיגער,
מיט דער גאַנצען פֿיללע דיינעס היממלישען פֿאַטערהערצענס. נים
זיא אונטער דיינען שוטץ, וויא זיא מיך, דיא פֿערלאַססענע, שיטצען,
אומשוועבע זיא מיט דען פֿיטטיגען דיינער הולד, וויא איהרע ליעבע
אונד פֿריינדליכקייט מיך אומגיבט, אונד לאַססע איין לאַנגעס אונד
גליקליכעס לעבען איהנען צו טהייל ווערדען, אים פֿאָללגענוס אַללער
פֿריידען אונד הערליכקייטען דעס דאַזיינס.

נים, אַללפֿאַטער, פֿריינדליך אויף מיין קינדליך געבעט פֿיר
זיא, לייטערע מיינע געפֿיהלע, ערלייכטע מיינען פֿערשטאַנד, דאַס
איך דורך אַלל מיין פֿיהלען, דענקען אונד האַנדעלן מיינע דאַנקבאַר־
קייט געגען זיא בעוואָהרע אונד אַן דען טאַג לעגע, דאַס איך דורך
מיינען פֿראָממען בעשיידענען וואַנדעל איהרעס וואָהלוואָללענס שטעטס
ווירדיגער ווערדע, אונד דאַס עס דורך פֿלייס אונד שטרעבזאַמקייט,
דורך עהרערביעטונג אין וואָרט אונד טהאַט מיר געלינגען מעגע,
איהנען מיינע ליעבע אונד פֿערעהרונג צו ערקעננען צו געבען, אונד
אַלל איהרע האָפֿפֿנונגען אונד ערוואַרטונגען פֿאָן מיר צו בעפֿריע־
דיגען. אַמען.

געבעט בייא ערקראַנקונג דעס פאַטערס.

„דוא זאָללסט דיענען דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע,
דאַן ווירד ער זיינען זעגען אויף דיינע נאַהרונג לעגען,
אונד יעדע קראַנקהייט פאָן דיינעם איננערן ענטפערנען.“
(שמות כ"ג כ"ה.)

מעהר אין טהרענען אַלס אין וואָרטען ערגיעסט זיך הייטע מיין געבעט פאָר דיר, אַללערבאַרמער, אין טהרענען הייס אונד ברעננענד, ערלייגט פאָן אַנגסט אונד וועה! וואַס איזט אויך בעטריבענדער פיר איין קינדליכעס הערץ, אַלס דען געליעבטען פאַטער קראַנק אונד שמערצפאָלל צו וויססען; וואַס איזט ערשיטטערנדער אַלס דער געדאַנקע אויך נור אַן דיא ענטפערנטעסטע מעגליכקייט, איהן, דיא זיילע אונד דיא קראָנע אונזערעס הויזעס, דען טרייען פריינד, ערנעהרער אונד בעראַטהער פערליערען צו קעננען! אונד וויא איך אויך אויף דיך פערטרויע, מיין גאָטט אונד הערר — דען ער איך ליעבען אונד ערקעננען געלעהרט — אונד וויא זעהר איך אויך מיינע האָפפנונג אונד צופערזיכט אויף דיינע באַרמהערציגקייט זעטצע, זאָ איזט עס דאָך אין צאַגען אונד באַנגען, דאַס איך פאָר דיך היניזינקע, אום פאָן דיר דאַז לעבען, דיא געזונדהייט מיינעס געליעבטען פאַטערס צו ערפלעהען. עס איזט יאַ דיין וואָרט אַן אונז: „איהר זאָללעט מיין אַנטליטץ זוכען. נון זוכע איך זעהנזוכטספאָלל, אָ הערר, דיין אַנטליטץ, פערבירג עס ניכט פאָר מיר.“ ערהערע מיין קינדליכעס אינברינסטיגעס פלעהען, לאַס ניכט פערגעבענס פאָר דיר פליעסען מיינע טהרענען, ערבאַרמע דיך מיינעס גוטען פאַטערס, ערקוויקקע איהן מיט דעם מילדען טהויא דיינער גנאַדע, טרייפלע דיינען לינדערנדען, היילענדען באַלזאַם ערבאַרמונגספאָלל אויף איהן נידער, אונד לאַס דיא שטראַהלען דיינער הולד אונד ליעבע אויף איהן פאַללען, דאַס ער אין איהרער בעלעבענדען וואַרמע זיך אויפריכטע אין פערייניגטער לעבענסקראַפט אונד לעבענספרישע, פערגיב איהם, אַללגיטיגער, וואָ ער אירגענד געפעהלט פאָר דיר, אונד געדענקע אַלל דעס גוטען, דאַז ער געטהאַן, דער ווערקע דער מילדע אונד דעס וואָהלוואָללענס, דיא ער געאיבט, דער פאָטער-

ליבען ליעבע אונד טרייע, דיא ער איהם הערלען טראָגט אונד העגט, אונד לאַס זיא אַלס אַללמעכטיגע פֿירשפּראַכע אַן דיינעם טהראָנע דיינען ביישטאַנד אונד דיינע היללפֿע פֿיר איהן הערבּאַבּרופֿען.

מאָגע איין טיעפֿזינניגעס, הייסעס פֿלעהען צו דיר געלאַנגען, מאָגעסט דוא דיך גנאַדענפֿאָלל צו מיינעם געבעטע ניעדערנייגען, דאַס אונז באַלד ערשיינע דיא שטונדע דער רעטטונג, דיא שטונדע דעס הייללס אונד אונזרע לאַנגסטפֿאָללען טהראָנען זיך פֿערוואַנדעלן אין טהראָנען דעס דאַנקעס, אין טהראָנען דער פֿריידע אונד דעס יובעללס פֿאָר דיר, דוא הייל- אונד זעגענשפּענדער. אַ מ ע ן.

געבעט בייא ערקראַנקונג דער מוטטער.

„איין גאָטט, איך ביטטע,
איך ביטטע, היילע זיא דאָך."
(במדבר י"ב י"ג.)

אַללערבאַרמער, זיעה, אויפֿגעלעזט אין טיעפֿעס, ביטטערעס וועה, פֿערגעהענד אין אַנגסט אונד שמערץ שטעהע איך היער פֿאָר דיר! מיינע מוטטער, מיינע געליעבטע מוטטער איזט קראַנק! יעדע קלאַגע, יעדער שמערצענסטאָן, דער פֿאָן איהרען ליפּפּען קאָממט, יעדער איהרער זייפֿצער דורכצוקט מיך מיט נאַמענלאָזעם וועה. אַך זיא, דיא טרייע, ליעבענדע, דיא פֿיר מיך זאָ פֿיעל געטראַגען אונד געדולדעט, געאָפּפֿערט, זיא בעדאַרף מיינער גראָסטען, אַללמעכטיגען היללפֿע, אונד אַך איך — וואַס קאַן איך אין מיינער אונמאַכט פֿיר זיא טהון! איך קאַן ניכטס, אַלס פֿאָר דיר, איין גאָטט, איך ניעדערווערפֿען, מיינע הענדע צו דיר עמפּאָררינגען אונד אונטער הייסען גליהענדען טהראָנען דיין ערבאַרמען איבער אונז הערבּאַבּרופֿען! אַך פֿאַטער אים הימעל, זענדע אונז דיינע רעטטענדע, אַללאומפֿאַססענדע היללפֿע, ערהאַלטע מיר מיינע געליעבטע מוטטער, מיינע פֿריינדין אונד בעראַטהערין, פֿערלייהע איהר קראַפֿט, איהר לייד צו בעזיעגען, פֿערלייהע איהר פֿאָן נייעם געזונדהייט אונד לעבענסשטערקע, געדענקע איהר אַלל דיא זאָרגפֿאַלט, אַלל דיא טרייע אונד ליעבע, דערען איהר מוטטערהערץ שטעטס פֿאָלל וואַר, אונד לאַס זיא דיינער טרייע אונד ליעבע טהיילהאַפֿט ווערדען. דוא ביזט דער הערר אונד מייסטער דעס לעבענס אונד דעס טאָדעס, איין וואָרט,

איין בליק פֿאָן דיר קאַן וואַנדעלן אונזער הויז דעס שמערצעס אין איין הויז דער פֿריידע, אונזרע קלאַג= אונד יאַממערטאָנע אין יובעל= אונד דאַנקגעזאָנגע, אונד דו, אַללגיטיגער, דער דו וואָהלגעפֿאַללען דאַראַן פֿינדעסט, דאַס זיך פֿרייע אַללעס געשאַפֿפֿענע, לאַס ער= געהען איבער אונז דיעס זעגענספֿאָללע וואָרט, לאַס פֿאַללען אויף אונז דיעזען היילפֿאָללען, בעלעבענדען בליק, שפּריך עס אויס, דאַס מיינע מוטטער לעבע, דאַס זיא געזונדע, אונד מיט יובעל אונד דאַנק וויל איך דיך פּרייזען אונד דיר איין גאַנצעס לעבען וויהען אין פֿראָממער ליעבע. אַמען.

געבעט איינער וויטטווע, דיא אונמינדיגע קינדער האַט.

„ביי דיר פֿינדעט ערבאַרמען דער פֿערוואַיזטע."
(הושע י"ד ד'.)

„אויף דען אַרמען בליקקע איך,
אויף דען, דער געבראָכענען געמיטהעס איזט."
(ישעי' ס"ו ב'.)

לאַס איין געבעט צו דיר אויפֿשטייגען, אַללפֿאַטער, דער דו וויילעסט ביי דען דעמיטהיגען אונד צערקנירשטען הערצען, דער דו בעלעבסט דען מוטה דער געבייגטען אונד ערהעבסט דיא זעעלע דער שוואַכען. צו דיר עמפּאָר ערהעבען זיך מיינע בליקקע, „וויא דעס קינדעס אויגע צו זיינעם פֿאַטער, וויא דיא בליקקע דער מאַגד אויף איהרעם העררן רוהען."

זיעהע הערר, פֿעראיינזאַמט אונד פֿערלאַססען שטעהע איך אים לעבען, מיין גאַטטע, מיינעס הויפּטעס קראָנע, מיינעס הויזעס שטיטצע, מיינער קינדער האָפֿפֿנונג איזט ניכט מעהר; דו האַסט איהן אין דיינער אונערפֿאָרשליכען וואַלטונג פֿאָן היננען גענאָממען, אונד איינבערופֿען אין איין בעססערעס זיין. אַלליין זאָלל איך נון זאָרגען פֿיר מיינעס לעבענס אונד מיינעס הויזעס בעדאַרף, אַלליין זאָרגען פֿיר דיא ערציעהונג אונד ערנעהרונג מיינער קינדער, זאָלל איהנען נון פֿיהרער אונד לייטער, שטאַב אונד שטיטצע זיין, איך, איין שוואַכעס, אונערפֿאַהרענעס וויב, זעלבער דער פֿיהרונג אונד לייטונג, דעס ראַטהעס אונד ביישטאַנדעס זאָ זעהר בעדירפֿטיג!

דוא, אָ גאָטט, ביזט דער פאַטער דער וואַיזען, דער פערטרעטער דער וויטטווען, דער טרוסט אַללער שוואַכען אונד בעדראֶנגטען, דיך רופע איך אַן אויס דער טיעפע מיינעס בעקיממערטען הערצענס. שטעהע מיר ביי אין דיינער באַרמהערציגקייט, לאַס מיך ניכט פערקיממערן אין מיינער פערלאַססענהייט, לאַס מיך ניכט ערליעגען אונטער דער לאַסט מיינער זאָרגען אונד קיממערניססע; לאַס געלינגען וואַס איך אונטערנעהמע אונד לעגע דיינען זעגען אויף דאַז, וואַס איך ערווערבע, דען דיין זעגען מאַכט דאַז קליינע גראָס, דאַז וועניגע ערגיעביג, דאַז גערינגפיגיגע צו איינער קוועללע גראָססען הייל. נור גאָטטעס זעגען מאַכט רייך.

ערלייכטע מיך, אַללגיטיגער, אונד שטאֶרקע מיך אין דעם שווערען ווערקע דער ערציעהונג מיינער קינדער, דאַס איך איהנען דיא אומזיכט אונד דיא קראַפט דעס פאַטערס ערזעטצע, דאַס איך זיא שטעטס לייטע דען וועג דער טוגענד אונד דער פראֶממיגקייט אונד זיא העראַנבילדע צו גוטען, רעכטשאַפפענען מענשען, צו געאַכטעטען אונד ניטצליכען מיטגליעדערן איהרעס פאָלקעס אונד פאַטערלאַנדעס.

לאַס מיך, אַללבאַרמהערציגער, וואָהלוואָללען אונד פריינדליכקייט פינדען אין דען אויגען דער מענשען, דאַס איך טרייען ראַטה אונד רעדליכען בייסטאַנד פינדע, וואָ איך איהרער אין מיינער פערלאַססענהייט בעדאַרף.

ערלייכטע דוא דען פערשטאַנד דערער, דיא מיר מיט איהרעם ראַטהע בייזטעהען, אונד שטאֶרקע דוא דען מוטה דערער, דיא צור פערטרעטונג דער וויטטווע זיך ערהעבען, לאַס זיא פריידיגען לאָהן פינדען אין דעם בעוואוסטזיין, איין טרוסט דער שוואַכען אונד הילפלאָזען צו זיין, אונד גיב איהנען דיינען גאֶטטליכען זעגען פיר אַללעס, וואַס זיא פיר מיך טהון.

אויף דיך, הערר, דער דוא ערהאֶרסט דיא ביטטע דער דעמוטהספאָללען, אויף דיך האָפפע איך, אויף דיך פערטרויע איך, אין דיינער האַנד ליעגט מיין שיקזאַל, איך שטעללע מיינע צופערזיכט אין דיינע פערהייסונג. איין פאַטער דער וואַיזען, איין פערטרעטער דער וויטטווען איזט גאָטט אין זיינער הייליגען האֶהע. אַמען.

געבעט איינער מוטטער, דערען קינדער זיא ערנאֶהרען.

„איך גיעסע מיינען גייסט אויף דיינען זאַמען
אונד מיינען זעגען אויף דיינע שפּראֶסלינגע.“
(ישעי' ז' ח'.)

איך לאָבע אונד פּרייזע דיך, מיין גאָטט אונד הערר, דער דוא זאָ הולדפֿאָלל איבער מיך וואַלטעסט. דוא האַסט מיך בעגנאַדיגט מיט דעם העֶכֿסטען לעבענסגוט, מיך בעגאַבט מיט גוטען אונד טרייען קינדערן, דיא מיך אומגעבען מיט ליעבע אונד הערצליכֿקייט, מיר איהרע צאֶרטליכֿסטע זאָרגפֿאַלט אונד אויפֿמערקזאַמקייט ווידמען, אונד אין דען טאַגען מיינעס אַלטערס, דיא ניכֿט מעהר געאייגנעט זינד צור טהאֶטיגקייט אונד צום ערווערבע, וואָ דיא העֶנדע לאַס ווערדען, דיא פֿיסע ניכֿט מעהר פֿאָרט וואָללען אונד דיא רוהע זאָ וואָהל אונד זאָ נאָטה טהוט, האַבען זיא עס איבערנאָממען, פֿיר מיך צו שאַפֿפֿען אונד צו ערווערבען, וואַס איך בעדאַרף, אונד דורך איהרען פֿלייס אונד איהרע בעטריעבזאַמקייט מיינען רוהיגען זאָרגלאָזען אַבענד מיינער לעבענסטאַגע מיר צו בערייטען. אָ מיין גאָטט, ווען אויס יעדעם מוטטערהערצען פֿראָממע געבעטע פֿיר איהרע קינדער וואָהל עמפּאָרשטייגען, וויא זאָללטע ניכֿט ערסט מיין ביטטען אונד בעטען אום דאַס וואָהלערגעהען מיינער קינדער, דיא זאָ טריי אונד ערגעבען זינד, הייס אונד אינברינסטיג זיין! אָ מאֶגע דער טויזענדפֿאַכֿע זעגען, דען מיין דאַנק אונד ליעבעערפֿילטעס הערץ פֿאָר דיר, אַללפֿאַטער, איבער זיא ערגיעסט, דיא אונערשאֶפּפֿליכֿע פֿילע דיינער גנאַדע איבער זיא הערַאבּרופֿען. זעגנע, אַללגיטיגער! איהר קינדליכֿעס שטרעבען, זעגנע איהרען פֿלייס אונד בערוף, איהרען ערווערב אונד פֿערקעהר, לאַס וואָהלגעלינגען אַללעס וואַס זיא בעגיננען, אונד שטעהע איהנען בייא אים קאַמפּפֿע געגען דיא אַנפֿעכֿטונגען אונד אַנפֿיינדונגען דעס לעבענס אונד געגען דיא פֿערזוכֿונגען אונד פֿערלאָקקונגען צור זינדע. שענקע איהנען איין לאַנגעס אונד גליקליכֿעס דאַזיין, אונטערהאַלט פֿאָן דיינער הולד אונד דיינעם וואָהלגעפֿאַללען; האַלטע פֿערן פֿאָן איהנען קראַנקהייט אונד אונגעמאַך, אונד געוואֶהרע איהנען

דיא פֿאָללע לעבענסלוסט אונד לעבענסקראַפֿט צום לאָהנע זאָ פֿראָמ=מער, זאָ טרייער קינדעסליעבע, וועלכער דוא דיינען איבערשוועננ=ליכען גאָטטעסזעגען האַסט פֿערהייסען; זעליגקייט אים יענזייטס אונד לאַנגעס גליקליכעס לעבען אויף ערדען.

איך אַבער, אַללפֿאַטער! לאַס גנאַדע פֿינדען אין דיינען אוי=גען, דאַס איך ניעמאַלס דורך קראַנקהייט אונד געברעכליכקייט איהנען צור לאַסט פֿאַללע, ניע דורך מיינען אירריטען אונד אונצו=פֿריעדענען זין, דורך גערייצטהייט אונד עמפפֿינדליכקייט איהנען איהרע פפֿליכט ערשווערע. גיב, דאַס איך פֿיעלמעהר שטעטס אים שטאַנדע זייא, דורך הייטערקייט אונד ריסטיגקייט צו איהרעם נוטצען, צור ערהייטערונג אונד פֿערשעֶנערונג איהרעס לעבענס בייאצוטראַ=גען, אונד דורך ערפֿאַהרענען זין אונד וייזען ראַטה איהרע וואָהל=פֿאַהרט צו פֿעֶרדערן. ערהעֶרע אונד געוועֶהרע, אַללגיטיגער! מיין פֿלעהען! אונד ערהאַלטע מיר דיעזעס שעֶנסטע גליק מיינער מוט=טער, דען טרייען זין אונד דיא פֿראָממע, זאָרגזאַמע ליעבע מיינער קינדער. אַ מ ע ן.

געבעט אום לעבענסאונטערהאַלט.

„בעפֿיעהל דעם עוויגען דיינע וועגע,
זאָ ווערדען דיינע ענטווירפֿע וואָהל געלינגען.“
(משלי ט"ז ג'.)

„א י ם ש וו ײ ס ע ד י י נ ע ס אַ נ ג ע ז י כ ט ע ס ז אָ ל ל ס ט ד ו ד י י ן ב ר אָ ד ג ע וו י נ נ ע ן.“ זאָ וואַרד אונז דיין געֶטטליכעס געהייס, אונד געשעֶפֿטיג אונד רעגזאַם אום אַללעס דאַראַן צום ער=ווערב אונד געווין! דאָך, אַללפֿאַטער, ווען וויר נאָך זאָ ריהריג אונד שטרעבזאַם זינד, ווען וויר מיט מיהע אונד פֿלייס אונד אַנשטרענ=גונג דיא פֿורכען ציעהען אויף דעם פֿעלדע אונזערער בעטריעב=זאַמקייט, אונערמידעט אַם פפֿלוגע שטעהען, אונד דיא זאַאַט שטרייען, דו אַבער וואָללעסט אונז פֿערשליעסען דען הימעל מיט דיינעם בעפֿרוכטענדען טהויא אונד רעגען, אונד דו וואָללעסט אונז ענטציעהען דען וואַרמען בעלעבענדען זאָננענשטראַהל: דאַן ווירדע פֿערגעבענס דער שווייס אונזרע שטירנע נעטצען, פֿערגעבענס וועֶרע אונזער שטרעבען אונד רינגען.

נור דיין זעגען, אַללמֶעכטיגער, גיבט אונזרער טהֶעטיגקייט איינען היילזאַמען ערפָאלג, אונד אויף דיעזען דיינען גֶעטטליכען זעגען האָפֿפע איך אין הייסער אינברונסט פָאר דיר: דאַס אונזרער הֶענדע ווערק געלינגע אונד אונזער ווירקען אונד שאַפֿפען איין היילבריינגענדעס זיין. זעגנע אונזער הויז, דאַס עס ערבליהע אין פֿיללע אונד וואָהלהאַבענהייט, זעגנע אונזרע פּלֶענע אונד ענטווירפֿע, דאַס איין רייכער ערפֿאָלג אונזער שטרעבען לאָהנע; פֿערלייהע אונס געזונדהייט אונד ריסטיגקייט דעס גייסטעס אונד דעס קֶערפערס, פֿרישען מוטה אונד אויסדויער, אונפֿערדראָססענע אַרבייטסלוסט אונד ליעבע, דאַמיט וויר אין פֿריידיגקייט אונד זעליגקייט אונזרע אויפֿגאַבען לֶעזען אונד דיא מיהען אונזרעס בערופֿעס אונד געשֶעפֿטעס ערטראַגען אונד איהנען פֿאָללקאָממען גענוגען קֶעננען.

לאַס אונס, אַללגיטיגער, פֿריי פֿאָן קוממער אונד זאָרגען אין רעדליכקייט אָהנע שמאַך אונד בעשֶעמונג אונזער בראָד ערווערבען אונד נימאַלס אונזרע צופֿערזיכט אונד אונזער פֿערטרויען אויף דיך פֿערליערען, דער דוא אֶפֿפֿנעסט דיינע האַנד אין מילדע אונד זֶעטטיגסט אַללעס, וואַס דאַ לעבט, אויס דער אונערשֶעפֿליכען פֿיללע דיינער הולד אונד גנאַדע. אַמען.

געבעט אים וואָהלשטאַנדע.

„מיין איזט דאַס זילבער
אונד מיין דאַס גאָלד!
שפריכט דער הערר.“

(חגי ב׳ ח׳.)

געלאָבט ביזט דוא, גאָטט, דער דוא דיא וועלט געשאַפֿפען אונד זיא ערפֿיללט האַסט מיט דיינען גאַבען אונד גיטערן, אונד אויס דעם רייכען שאַטצע דיינער גנאַדע אַללע דיינע געשֶעפּפֿע בעטהייליגסט, דיא אויף דיך האָפֿפֿען אונד פֿערטרויען.

געפּריעזען ביזט דוא, מיין גאָטט, דער דוא אויך מיך דיינער זעגנונגען געווירדיגט אונד מיין הויז מיט וואָהלשטאַנד געפֿיללט האַסט. אויס דעם טיעפֿען מיינער זעעלע דאַנקע איך דיר דאַפֿיר, אַללפֿאַטער, מיט הערצען אונד מונד, מיט אַללען קרֶעפֿטען מיינעס וועזענס. דאָך ניכט דער דאַנק, דער נור אין וואָרטען אַללייין זיך

ערגיעסט, איזט איין דיר וואָהלגעפֿעֶלליגער, זאָנדערן אונזער וואַהר=
האַפֿטעס דאַנקאָפפֿער מיסטען וויר אויף דען אַלטאַר דער
מענשהייט ניעדערלעגען, דען זעגען דען דוא אונז פֿערליעהען,
מיסטען וויר צו איינעם זעגען מאַכען פֿיר דען אַרמען אונד דירפֿ=
טיגען נעבען אונז; מיט דען קרעֶפֿטען דיא וויר דורך דיינע גאָט=
טעסגאַבען עמפֿאַנגען האַבען, מיסטען וויר אונזערן הילפֿלאָזען
אָהנמעֶכטיגען ברודער אויפֿצוריכטען שטרעבען, מיסטען וויר צו
טראָקנען זוכען דיא טהרעֶנען דעס עלענדס אונד דעס אונגעמאַכס.
וויר מיסטען צור העבונג אונד פֿעֶרדערונג געמיינניצליגער, היילזאַ=
מער אַנשטאַלטען מיטווירקען, אונד ווערקע דיא צור עהרע אונזע=
רעס גאָטטעס אונד אונזערעס גלויבענס, צור עהרע אונזערעס פֿאָל=
קעס אונד צום הייל אונזערעס פֿאַטערלאַנדעס פֿיהרען, נאַך קרעֶפֿ=
טען אונד פֿערמעֶגען אונטערשטיטצען.

דרום פֿלעהע איך צו דיר, אַללפֿאַטער, פֿערלייהע מיר איינ=
זיכט אונד ערקעננטניס, דאַמיט איך דיינע זעגנונגען אונד גאַבען
זאָ פֿערווענדע, וויא איך זיא פֿערווענדען זאָלל, אונד לאַס מיך ניע
פֿערגעססען, דאַס זיא מיר נור צו מיינעם ווייזען געברויך פֿאָן דיר
פֿערליעהען זינד, אונד דאַס איך איינסט דאַריבער פֿאָן דיר ווערדע
צור רעכענשאַפֿט געצאָגען ווערדען. לאַס מיך ניעמאַלס יענען איינ=
פֿליססען דעס וואָהלשטאַנדעס ערליעגען, דיא דאַס הערץ פֿערהעֶר=
טען געגען פֿרעמדע ליידען, דיא אונז זאָ אָפֿט מיט שטאָלץ אונד
איבערמוטה ערפֿיללען, דאַס וויר אונז פֿיר דיא העֶהערען אונד בעס=
סערן האַלטען דען מינדער רייכען אונד בעגיטערטען געגעניבער,
דאַס וויר דאַז פֿערדיענסט, דאַז אין געוואַנדע דער דירפֿטיגקייט
ערשיינט, גערינג שעֶטצען אונד מיסאַכטען, אונד אָפֿט פֿערגעססען,
אויך אין דען אַרמען אונד גערינגען דאַז עבענבילד גאָטטעס צו
עהרען. —

גיב, אַללפֿאַטער, דאַס איך מיך ניע דער אונטהעֶטיגקייט
אונד דער פֿערווייכליכונג הינגעבע, דאַס איך שטעטס קרעֶפֿטיג
אונד גערישטעט געגען דאַז וועכסעלפֿאַללע לעבען בלייבע. פֿערלייהע
אַללבאַרמהערציגער! מיר אונד דען מיינען געזונדהייט דעס קעֶר=
פערס אונד דעס גייסטעס, אום אין פֿראָהזין אונד הייטערקייט
אונז דיינער גאָטטעסגאַבען ערפֿרייען צו קעֶננען. לאַס, אַללגיטיגער,

דיינען טוטן אונד דיינע גנאַדע אונז טטעטס אויטוועבען אונד ענט־
ליעהע אונז ניאמער דיינע ליעבע אונד דיינע פֿריינדליכֿקייט. אַמען.

געבעט איינער אונבעמיטטעלטען.

„גאָטט מאַכֿט אַרם אונד מאַכֿט רייך,
ער ערניעדריגט אונד ערהאֶהעט וויעדער,
ער ריכֿטעט אויס דעם טטויב דען אַרמען אויף“.
(שמואל א׳ ב׳ ו׳.)

מיין גאָטט! אויף פֿערטיעדענאַרטיגען וועגען פֿיהרסט דוא אונז דורכֿס לעבען, אַבער וואָ וויר אויך וואַנדעלן, דיינע ליעבע איזט אונז איינע טטעטע בעגלייטערין אויף אַללען אונזערן וועגען.

ווען אונזערע באַהן דורך געעבנעטע אונד געזעגנעטע גע־פֿילדע זיך היגליעהט, דאַהין געהעט איבער איפפיגע, בליהענדע פֿלורען, וואָ דיא ערזעהנטע גאָלדפֿרוכֿט דעם לעבענס אונז איבער־אַלל ענטגעגענווינקט, דאַ טטעללען זיך אונז גאַר זיכֿטבאַרליך דיא טטראַהלענדען ערטיינונגען דיינער הולד אונד גנאַדע דאַר, מיין גאָטט; — דאָך ווען אונזער וועג דורך אֶדע, דיררע טטעפפען פֿיהרט, ווען קאַרג אונד טפאֶרליך דאַז בראָד אונז לוגעמעססען איזט, דער בעזיטן אונז פֿליעהעט, דיא אַרמוטה אונז דראֶנגט אונד נור הערבע מיהע אונד טוויים אונז דאַז אונענטבעהרליכֿסטע גע־וואֶהרען; אויך דאַ איזט עס דער גייסט דיינער ליעבע, דער איבער אונז וואַלטעט. אונד אָבגלייך ער זיך דאַן ניכֿט עבען זאָ אויגענ־טיינליך אונד אונפֿערהילט בעטהאֶטיגט, דעם קינדליך פֿראָמ־מען הערצען ווירד אויך דאַן דיינע הייליגע ערטיינונג קונד, וויא זיא פֿאָר איהם הערגעהט דורך דיא וויסטע דעס לעבענס אונד זיא איהם ערלייכֿטעט. דאַז פֿראָממע געמיטה ערקעננט אין יעדער טיקקונג דיא האַנד דעם העררן אונד ניממט דיעזעלבע אויך דאַ, וואָ עס דאַדורך ליידעט, אַלס וואָהלטהאַט אַן, זעלבסט דאַ, וואָ עס ניכֿט לו בעגרייפֿען פֿערמאַג, וועלכֿען נוטלען איהם דיעס ליידען ברינגען קאַן.

דאַרום וויל איך רוהיג אונד ערגעבען מיינען וועג דאַהינגע־הען, אָב ער גלייך דער וועג דער אַרמוטה, דער ענטבעהרניססע אונד דעם מאַנגעלס איזט, דען דוא, מיין גאָטט, האַסט איך יאַ

אויף איהן הינגעוויעזען. דו, דער דו דעם רייכען וויא דעם אַר=
מען זיין לאָאָז האַסט צוגעטהיילט, דו ווייסט אַללעין, וואַס דעם
מענשען אין וואַהרהייט פראָממט אונד ניטצט, אונד וועלכע לאַגע
אונד וועלכער שטאַנד, דער האָהע אָדער דער ניעדערע, דער דונקלע
אָדער דער גלאַנצענדע, אונזערן קראַפטען אונד פאַהיגקייטען אַם
אַנגעמעססענסטען אונד ענטשפרעכענדסטען איזט. וואָרע עס בייא
מיר געשטאַנדען, איך האַטטע אין דער בעפאַנגענהייט אונד
בעשראַנקטהייט דעס מענשליכען זיננעס מיר פרייליך אַיינען
אַנדערן וועג געוואַהלט, דיא טיאוערנדע לאַקקענדע באַהן דעס
רייכטהומס אונד דעס איבערפלוססעס פאָרגעשלאָגען. אַבער וויס
איך דען, אָב איך דאַראויף זיכער געוואַנדעלט וואָרע, וויס איך
עס, אָב מיין הערץ ניכט ערלעגען וואָרע דען איינפליסטען דעס
רייכטהומס, ניכט וואָרע האַרט געוואָרדען געגען מיינעס נאַכסטען
אונגליק, אונעמפפאַנגליך געגען דיא שטיממען, הייזליכען גענוססע,
בעטהאָרט אונד געבלענדעט פאָן שטאָלץ, היננעגעבען דער אייטעל=
קייט אונד דעם אייגענדינקעל, בעשטריקט פאָן לייכטזינן אונד פאָן
גאָטטעספערגעססענהייט; וואָהרענד דיא אַרמוטה מיר מיטלייד
אונד ערבאַרמען געגען מיינע נעבענמענשען אין דיא זעעלע גיעסט,
מיך אַן דעמוטה אונד געדולד געוואָהנט, מיין הערץ גאַנץ דען היי=
ליגען פריידען דער הייזליכקייט אָפפנעט, דיא קלייננסטע גאַבע
גאָטטעס מיך אַלס מיינע וואָהלטהאַט בעגריססען לעהרט, מיך דורך
טהאָטיגקייט פאָר ערשלאַפפונג היטעט, אונד אויסדויער אונד
פלייס מיר לוהן אייגענטהום גיבט.

וואָהל האַט דיא אַרמוטה אָפט איהרע ביטטערען, הערבען
שטונדען, וואָ טהייער אונד שמערצליך דיא לאַסט דעס אונגעמאַכס
אונד דעס עלענדס זיך אויף אונז לעגט; אין זאָלכען שטונדען לאַס,
אָ גאָטט, דיינען בייסטאַנד, דיינע הילפע מיר נאַהע זיין אונד מיינע
האָפפנונג אונד מיין פערטרויען אויף דיך ניעמאַלס וואַנקען. אונד
וואַרום זאָללטע איך אויך קלאַגען אונד באַנגען, ביזט דו ניכט מיין
גאָטט דעס ערבאַרמענס אונד מיין גאָטט דער אַללמאַכט! מיין
וואָרט, מיין ווינק, מיין הויך פאָן דיר אונד דאַס טריבסטע שיקזאַל
ווירד ליכט אונד העלל. דו ריכטעסט אויף דעם געביי=
גטען הויפט, ערהעבסט דען אַרמען אונד דירפטיגען

אונד זעטצעסט איהן הין צו דען עדעלן אים לאַנדע. דאַ זענדעסט דיא הילפֿע, ווען וויר אויך ניכֿט זעהען וויא אונד פֿאָן וואַננען זיא קאָממען קאַן; פּלאֶטצליך, אונערוואַרטעט, אונגעאַהנט קאָממט דיא שטונדע דער רעטטונג אונד דעם היילס, וואָ איינציעהט יובעל אונד זעליגקייט אין אונזער הערץ, אונד אויס דער טהראֶנענפֿאָללען זאַאַט איינע רייכֿע פֿריידענערנטע פֿיר אונז עמפּאָרוואֶכֿסט.

דאַרום זייא געפּריעזען, הערר, וואָ דו אונז געוואֶהרסט, אונד געפּריעזען, וואָ דו אונז פֿערזאַגסט. ניכֿט אֶנגסטיגען אונד זאָרגען וויל מיך איך, אַללע מיינע זאָרגען ווערפֿע איך אויף דען הערר ן, דען דו ליעבסט מיך אונד זאָרגסט פֿיר מיך, דו ווירסט מיר ניעמאַלס פֿעהלען לאַססען, וואַס מיר ווירקליך נאָטה טהוט, אונד מיר אויך צור רעכֿטען צייט אַללע יענע גאַבען אונד גיטער געוואֶהרען, דיא מיט מיינעם וואַהרען היילע פֿעראיינבאַר זינד.

אום איינעס נור בעטע איך צו דיר, איין גאָטט, לאַס מיך אין מיינער אַרמוטה ניע דער פֿערזוכֿונג צור זינדע ערליעגען, אונד ניע דער שאַנדע אונד דער שמאַך מיינעס אונעהרליכֿען, פֿעראֶכֿטליכֿען לעבענס פֿערפֿאַללען, זאָנדערן דורך רעדליכֿקייט אונד רעכֿטליכֿקייט, דורך טהאֶטיגקייט אונד פֿלייס דיין וואָהלגעפֿאַללען אונד דיא ליעבע אונד דיא אַכֿטונג מיינער נעבענמענשען געוויננען. אַמען.

געבעט איינער דיענענדען.

„נאֶהרסט דו פֿאָן דיינער האֶנדע אַרבייט דיך,
הייל דיר, עס ווירד דיר וואָהל ערגעהען."
(תהלים קכ"ח ב'.)

אַללמאֶכֿטיגער! ניכֿט צום מיסיגגאַנגע האַסט דו דען מענשען אויף ערדען געזעטצט, זאָנדערן דאַס ער אַרבייטזאַם אונד בעטריעבזאַם זיין בראָד אים שווייסע זיינעס אַנגעזיכֿטעס זיך עררינגע. אַבער מעהר נאָך אַלס פֿיעלע אַנדערע בין איך בערופֿען צום פֿלייס אונד צור אַנגעשטרענגטען טהאֶטיגקייט, דען דיר, אָ גאָטט, האַט עס ניכֿט געפֿאַללען, מיר דען באָרן דעס רייכֿטהומס צו ערשליעסען, וואָראויס מאַן שאֶפּפֿט זאָ אָפֿט מאַן ברויכֿט, אונד זאָ מיט

לייכטער איהרע זיינע בעדירפֿניססע בעפֿריעדיגט. אַרם בין איך אונד טטיטלאָז, אַללעס וואַס איך בעדאַרף, מוס איך איר ערסט מיט מייגענער האַנד ערווערבען. דאָך דוא ביזט יאַ דער אַללגיטיגע, דוא פֿערלאֶססעסט קיינעס דיינער געטאֶפפֿע, דוא גיבסט דעם טהיערע אויף דעם פֿעלדע זיינע נאַהרונג, דען יונגען ראַבען, וואָנאַך זיא טרייען, אונד דוא ווירסט אויך איך ניכט פֿערלאַססען, ווירסט אויך איינע טטיממע האֶרען, ווען איך דיך אַנרופֿע. דאַרום וויל איך ניע פֿערלאַגען, וויל מיטמער האָפֿפֿענד אויף דיך טויען, אונד מיט פֿראָהעם מוטהע איינען אויפֿגאַבען אונד פפֿליכטען נאַכקאָמ־מען. לאַס, אַללגיטיגער! איך נור טטעטס ערפֿיללט זיין פֿאָן פֿריטער אַרבייטסלוסט אונד ליעבע; לאַס מיט יעדעם מאָרגען מין איר נייא ערוואַכען דען פֿראָממען וואונט אונד דען פֿעסטען ווילען, איין לעבען מיינער טטעטען, דיר וואָהלגעפֿאֶלליגען טהאֶטיגקייט לו ווידמען. פֿערלייהע איר, אַללפֿאַטער! היערלו דיא ערהאֶהעטע קראַפֿט אונד ריסטיגקייט דעס קאֶרפערס אונד דעס גייסטעס, דאַמיט מיך מין דער ערפֿיללונג איינער אויפֿגאַבע ניכט ערמאַטטע אונד ערמידע. פֿערלייהע איר מיינען פֿראָממען, בעטיידענען זין אונד מיין דעמי־טהיגעס הערץ, דאַס מיך איינען עלטערן פֿאָרטוואָהרענד מיין גו־טעס, עהרפֿורכטספֿאָללעס קינד זייא, אונד טטעטס עהרערביעטיג, ערגעבען אונד טרייא איך געגען דיעיעניגען בעלייגע, אונטער דענען איך טטעהע אונד מיט דערען האַנד איך איינען לעבענסאונטער־האַלט עמפּפֿאַנגע. לאַס איך דאַדורך מין מיהרען אויגען ליעבע אונד וואָהלגעפֿאַללען פֿינדען, אונד בייא אַללען מענטען דיעיעניגע לוניגונג אונד אַכטונג, דיא יעדער, אויך דער אֶרמסטע אונד געריגסטע, זיך דורך מיינען גאָטטגעפֿאֶלליגען, בעטיידענען אונד טאַדעללאָזען וואַנדעל עררינגען קאַן, אונד דיא גערעדע דער רייכע מאָפּט דורך מיין האָכמיטהיגעס אונד קראֶנקענדעס וועזען פֿערליערט. אַבער פֿאָר אַללעם, אַללפֿאַטער! פֿערזאַגע איר דיינע ליעבע ניכט; לאַס אויף אַללעם וואַס איך בעגיננע, דיינען זעגען רוהען. טטעהע איר בייא, דאַס מיך ניעמאַלס מיינער פֿערזוכונג לום טלעכטען אונטער־ליעגען מאֶגע, וויא לאָקקענד אויך דיא געלעגענהייט זיך איר דאַלו דאַרביעטע, אונד לייטע איך מיט דיינעם ראַטהע אויף דען וועג דעס רעכטעס אונד דער אונטוגענד, דער אַללייִן לור עהרע פֿיהרט אונד לום הייל. אַמען.

געבעט אום געדולד אונד קראֶפטיגונג אין שווערען ליידען.

„ווער בילדעט ליכט, ווער וועבעט פינסטערניס?
ווער שאַפפט דאַז גליק, ווער שיקקעט קיממערניס?
איך דער עוויגע.“ (ישעי' מ"ה ז'.)

גאָטט, מיין העררר! דיך זוכט מיין נאַססעס אויגע אין דען ווייטען רייהען דער שעפּפונג, דיך זוכט מיינע זעלע, אום פאָר דיר אויסשיטטען איהר לייד; צו דיר שטייגט אויף מיינער ליפּפען קלאַגעטאָן! ליידען אונד דראַנגזאַלע האַבען זיך איבער מיין הויפט ערגאָססען, אונד מיין הערץ מיט ביטטערן גראַמעס פאָלל. גאַר אָפט זינדיגע איך אין מיינעם שמערצע פאָר דיר, אָפט מעכטע איך רעכטען מיט דעם געשיקקעס העררן אונד מייסטער, מעכטע קלאַגען געגען דען אַללמעכטיגען, אונד שטערבליך באַנגענד פראַגע איך מיך: האַבע איך זאָ ביטטערעס פערשולדעט, האַט גאָטט דער אַללערבאַרמענדע זיין אַנטליטץ פאָן מיר אַבגעווענדעט אין אונפער-זעהנליכעם צאָרנע, דאַס מיינע טהרענען פערגעבענס פאָר איהם פליעסען, אונד מיין ביטטען אונד בעטען ניכט זיין אָהר עררייכט? שווער ליעגט אויף מיר דעם אונגליקס לאַסט, אונד ווא איך אויך דאַגעגען רינגע, איך בעזיעגע עס ניכט. אַך, אים אונגליקקע ערסט לערנען וויר דיא מענשליכע אָהנמאַכט אונד הילפלאָזיגקייט קעננען, אים אונגליקקע ערקעננען וויר ערסט, דאַס נור ד ו א אונזרע שטיטצע ביזט אונד אונזרע קראַפט, אונד וועלך איינען זעגען, וועלכע איינע אונבעגרענצטע וואָהלטהאַט דוא אונז פערליעהען האַסט דורך דיינע געטטליכע לעהרע. זיא איזט אונז איינע שטאַרקע, טרייע פיה-רערין דורכס לעבען אונד איינע מילדע, אונערמידליכע אונד אונער-שעפּפליכע טרעסטערין ביים דעם לעבענס אונפעללען אונד בע-טריבניססען. וויא דיא ליעבענדע מוטטער זיך הינזעטצט אַן דיא וויעגע איהרעס וויינענדען זייגלינגס אונד זאָ לאַנגע, אין ווייכען, קאָזענדען טאָנען טרויליכע ליעדער איהם פאָרזינגט, ביז ענדליך דאַז וויינען דעס קינדעס איינעם זיסען שלאָפע פלאַטץ געמאַכט — עבען זעטצט מוטטער רעליגיאָן אַן דאַז שמערצענסלאַגער דעס וויי-נענדען מענשענקינדעס זיך הין אונד לעגט איהם זאָ לאַנגע איהרע

זאַנפֿטען טראָסטונגען אינז הערץ, ביז ענדליך דיא ליידען איהם אויס דעם הערצען געשוואונדען זינד. זיא לעהרט אונז, דאַס דוא עס ביזט, דער דאַז אַלל אין ליעבע העגט אונד טראָגט, דאַס דוא עס ביזט, פֿאָן דעם אַללעס אויסגעהט, וואַס אונז אַן גיטערן אונד פֿריידען צו טהייל ווירד, אונד דער אַללײן אונזערעס לעבענס גליק אונד זעגען איזט. זיא לעהרט אונז, דאַס דוא געראַדע איבער דיעיעניגען דיינע פּריפֿונגען פֿערהאָנגסט, דיא דוא ליעב אונד ווערטה האָלטסט, דאַס דוא מיט דיינער ליעבע איהנען שטעטס נאַהע ביזט, דיינע העלפֿענדע קראַפֿט איהנען זענדעסט, וואָ זיא דיינע הילפֿע ניכט ענטבעהרען קאָננען, אונד איהרע טרויער אין יובעל, איהרען שמערץ אין פֿריידע וואַנדעלסט. —

וואַר עס ניכט געראַדע אברהם, דער גלייביגע אונד ערלייכטעטע ערצפֿאַטער, דער ערסטע, דער דער וועלט דיינען נאַמען געלעהרט, דען דוא מיט זאָ שווערען פּריפֿונגען האַסט היימגעזוכט, אונד איהן דען זאָהן זיינער זעעלע אַלס אָפּפֿער האַסט ניעדערלעגען לאַססען אויף דען אַלטאַר! — אונד יעקב, דער זאַנפֿטע אונד פֿראָממע פּאַטריאַרך, פֿאָם פֿאָטערליכען העערדע הינויסגעשטאָססען, וואַנדערטע ער הין, ניכטס אַלס דען נאַקטען שטאַב אין דער האַנד, אַללען געפֿאַהרען איינעס וואַנדערלעבענס פּרייזגעגעבען. דאָך מיטטען אין דען וויסטען אונד איינאָדען וואַרסט דוא זיין שוץ, אום זיין שלאַפֿענד הויפּט, אום זיינע שלומערשטעטטע ליעססעסט דוא דיינע ענגעל זיך לאַגערן. — דוד, דער מאַן נאַך דיינעם הערצען, דער הייליגע, גאָטטבעגייסטערטע זאַנגער, אויך ער קאָסטעטע דען הערבען בעכער דעס מיסגעשיקקעס, אונד טאֶנע טיעפֿען שמערצעס דורכקלינגען זיין זאַנגרייכעס לעבען.

דאַרום פֿליכטע איך אין מיינעם מיסגעשיקקע מיך צו דיר, מיין גאָטט, אונד האַלטע מיך אַן דיר אין גלייביגקייט אונד פֿערטרויען. פֿאָר דיר שיטטע איך מיין הערץ אויס, פֿאָר דיר ווײנע איך מיינע טהרעֶנען; ניכט טהרעֶנען דעס אונווילּלענס אונד דעס טראָטצעס, זאָנדערן טהרעֶנען, וויא זיא דאַז קינד אויף דער מוטטער שאָאָס פֿערגיעסט, ווען עס פֿאָר איהר אויסשיטטעט דיא טרויערנדע זעעלע; טהרעֶנען, דיא דאַז הערץ ערלייכטערן, דיא ביטטערן שמ-

פֿינדונגען הינוועגוואַטען אונד דאַז געמיטה אָפֿפֿנען דער האָפֿפֿנונג
אונד דער צופֿערזיכט.

אין דער פֿראָהען, גלויבענסשטאַרקען צופֿערזיכט וויל איך מיין הערץ אָפֿפֿנען, דאַס דוא, אָ גאָטט, אויך מיר דיינען בייסטאַנד אונד דיינע הילפֿע זענדען אונד מיינע ליידען ענדען לאַססען ווירסט צור רעכטען צייט, דען דוא האַסט הולד אונד ליעבע פֿיר אַללע דיינע קינדער. אונד האָב וויר אויך דיינען צאָרן פֿערשולדעט, אונד דיין מיספֿאַללען דורך אונזער טהון הערפֿאָרגערופֿען האָטטען, זאָ איזט דאָך דיין ערבאַרמען גראָס אונד דיינע גנאַדע אָהנע ענדע. דיין צאָרן וואָהרט נור איינען אויגענבליק, דיינע גנאַדע איין לעבען לאַנג.

גיב נור, אָ גאָטט, דאַס איך ניע ערמידע אונד ערמאַטטע אין מיינעם פֿאָרזאַטצע, דאַס איך ניע מיינעם שמערצע מיך הינ־געבענד דיא האַנדע זינקען לאַססע אונד מיינע פּפֿליכטען פֿערנאַב־זייאע; דאַס איך ניע אין גערייצטהייט אונד אונגעדולד ליעבלאָז; אונד אוננאַכזיכטיג געגען מיינע אומגעבונג זייא, אונד ניע אונעמפּפֿינדליך אונד אונדאַנקבאַר ווערדע אויך געגען דיא גערינגסטע דער וואָהל־טהאַטען, דיא דיינע גנאַדע מיר געוואָהרט. מעגעסט דוא, מיין גאָטט, מיך באַלד ווירדיג פֿינדען, מיר דיא פּפֿאָרטען דער פֿריידע אונד דעס גליקקעס צו אָפֿפֿנען, מיר אויפֿגעהען צו לאַססען דיא שטונדע דער רעטטונג, דיא שטונדע דעס היילס, וואָ מיין אויגע ווינט — אַנשטאַטט טהראֶנען דעס קוממערס, טהראֶנען דער פֿריידע אונד דעס דאַנקעס. אַמען.

געבעט אין שווערער קראַנקהייט.

„דוא פֿיהרעסט דען מענשען ביז צור פֿער־
ניכטונג, אונד שפּריכסט דאַן: קעהרע צוריק
אינז לעבען.“ (תהלים צ׳ ג׳.)

פֿאָן מיינער שמערצפֿאָללען לאַגערשטאַטטע ערהעבט זיך מיין אויגע צו דיר, גאָטט, מיין גאָטט, דער דוא שלאֶגסט אונד פֿער־בינדעסט, פֿערוואונדעסט אונד ווידער היילסט! דוא האַסט מיך מיט שווערער קראַנקהייט היימגעזוכט, מיינע גליעדער זינד ער־

מַטטעט אונד דעם פיעבערס גלוטה דורכשלייכט מיין געביין; דאָך אינמיטטען מיינער ליידען אונד שמערצען ביזט דוא, אָ גאָטט, מיינע האָפפנונג אונד מיינע צופערזיכט, מיין שטאַב אונד מיינע שטיצע. „דען פערשמאַכטעט אויך לייב אונד זעעלע מיר, זאָ ביזט דוא דאָך שטעטס מיינעס הערצענס טראָסט, מיין טהייל. דיא זינד פערלאָרען, דיא פאָן דיר זיך ענטפערנען, פערלאָרען, דיא אום אַנדערער גונסט זיך בעמיהען.“ ניכט אויף מענשענהילפע זעצע איך מיין פערטרויען, דעם מענשען וויססענשאַפט אונד ווייזהייט איזט נור איין איררליכט, דאַז אים פינסטערן שוואַנקט. ווען דוא איהם ניכט מיט דיינעם ליכטע לייכטעסט, איהם ניכט אויפטהוסט דען וועג דער רעטטונג, ווען דוא איהן ניכט ערוואֶהלסט צום ווערקצייג דיינער גנאַדע, צום באָטען דיינעס היילס, דאַן איזט אייטעל אונד פערגעבענס אַלל זיין מיהען! דאָך איין ווינק פאָן דיר, דוא אורקוועלל אַללעס לעבענס, געניגט, מיר דיא פערלאָרנע לעבענסקראַפט צוריקצוגעבען, מיך ווידער צוריקצופיהרען אין דאַז וואַרמע בליהענדע רייך דעם לעבענס, אַן דאַז מיך מיט טויזענד צאַרטען אונד הייליגען פאֶדען געקניפפט בין.

זאָ מעֶגעסט דוא מיר ביישטעהען, מיין גאָטט, מיט דיינער גנאַדע. לאַס מיך ווידער געזונד אונד ריסטיג ווערדען אַן לייב אונד זעעלע, לאַס מיך ווידער צוריקקעהרען צו מיינעם געוואָהנטען ווירקען אונד שאַפפען, צו דעם ליעבען קרייזע מיינער אַנגעהעֶריגען, צום נוטן אונד פראָממען מיינער נעבענמענשען. אַמען.

---

1. פאָרטזעטצונג.

„גאָטט, זייא מיר גנעֶדיג, דען איך וועלקע הין;
זענדע דוא מיר היילונג אונד גענעזונג.
דען עס איזט ערמאַטטעט מיין איננערסטעס געביין.“
(תהלים ו' ב'.)

גאָטט, אויף דונקעלן וועגען פיהרסט דוא אונז צו אונזערם הייליע, דוא פיהרעסט אונז דורך ליידען, דאַמיט וויר ווייזער זיננעס ווערדען, דאַמיט וויר אומקעהרען פאָם זינדיגען וואַנדעל. מיין גאָטט,

מיט טיעפֿעם שמערץ, מיט ברעננענדער רייע מוס איך עס בע-קעננען: גאַר אָפֿט בין איך פֿאָן דיינען וועגען אַבגעוויכען, האַבע אָפֿט דורך זינדען מיינע לעבענסטאַגע ענטווייהט, זיא אָפֿט פֿער-לאָרען פֿיר מיינע בעשטיממונג אויף ערדען אונד פֿיר איין עוויגעס הייל. גערעכט ביזט דוא, מיין גאָטט, אין דיינער שטראַפֿע, אין אַללעם, וואַס דוא איבער מיך פֿערהענגסט. דאָך, מיין גאָטט, ניכט נאַך שטרענגעם רעכטע, נאַך דיינער באַרמהערציגקייט ריכטע מיך; פֿלעהענד פֿאַלטע איך מיינע הענדע, טהרענענד בליקט מיין אויגע צו דיר אויף, בעבענד עפֿפֿנען זיך מיינע ליפּפּען, אום דיינע גנאַדע אונד דיינע פֿערגעבונג פֿיר מיך אַנצורופֿען. לאַס מיך ניכט אַנהיימ-פֿאַללען דעם טאָדע; דער דוא געפֿאַללען האַסט אַם לעבען, ערהאַלטע מיך אַם לעבען, דאַמיט איך נאַכהאָלען קאַן וואַס איך פֿעראַבזיימט, דאַמיט איך פֿאָללענדע מיינע אויפֿגאַבען, דאַמיט איך לעבע דעם וואָהלטהון אונד דער פֿראָממיגקייט. אַ מ ע ן.

---

2. פֿאָרטזעטצונג.

„מיין גאָטט, אויפֿגעצייכנעט זינד אין דיינעם בוכע דיא טאַגע, דיא מיר ווערדען זאָללען, אַלס נאָך קיינער דערזעלבען וואַר“; אונד זאָללטע עס דיינעם אונער-פֿאָרשליכען ראַטהשלוססע געפֿאַללען, מיך שאָן אַבצורופֿען אויס דיעזעם לעבען, אָ זאָ פֿלעהע איך דיך אַן, אַללפֿאַטער, לעהרע מיך דעמוטהס-פֿאָלל אונד ערגעבען דיינען ווילען עהרען, דאַס איך רוהיג, הייטערן מוטהעס דיעזע וועלט פֿערלאַססע, דיא זאָ אָפֿט מיינע גאַר הערבע פריפֿונגסשטעללע איזט, אום אונזערע זעעלע צו בילדען אונד פֿאָרצו-בערייטען פֿיר דאַז ערהאַבענע הימלישע יענזייטס. לאַס מיך, פֿאַטער, ערשטאַרקען, אונד ערהעבונג פֿינדען אין דעם טראָסט-רייכען בעוואוסטזיין, דאַס דער טאָד נור איין געהאָרזאַמער באָטע דיינער אַללמאַכט אונד דיינער אַללבאַרמהערציגקייט איזט, דער דען געברעכליכען, שמערצפֿאָללען, הינזינקענדען לייב צום פֿריעדליכען, עוויגען שלאַפֿע פֿיהרט; דיא זעעלע אַבער שראַנקענלאָז אין פֿרייער זיעגענדער קראַפֿט זיך אויפֿשווינגען אין איהרע געטטליכע היימאַטה,

וואָ איהרער העהרע פֿריידען וואַרטען אים קרייזע אונזערער פֿערקלאֶרטען פֿריינדע, דיא אונז פֿאָראַנגעגאַנגען.

דיא ליעבען אונד טהייערן, דיא איך דאַן היער צוריקלאַססע, בעפֿעהלע איך דיינער אַללליעבע אונד אַללגנאַדע, זייא דוא איהנען פֿירער שוטץ אונד האָרט, פֿאַטער אונד פֿריינד, פֿיהרער אונד לייטער אויף אַללען איהרען וועגען. פֿיהרע זיא זאַנפֿט אונד מילד דורכס לעבען אויף דעם פּפֿאַד דער טוגענד אונד דעס רעכֿטעס, דער עוויגקייט צו, אין דער איך זיא ערוואַרטען ווערדע.

מֶגעסט דוא מיר, אַללערבאַרמער, פֿערגעבען אַללע מיינע זינדען, מֶגעסט דוא מיך אין גנאַדען בייא דיר אויפֿנעהמען, דאַס מיינע זעעלע פֿערזאֶהנט, גערייניגט אונד געלייטערט צור רוהע איינגעהע. אַמען.

נאַך דער גענעזונג פֿאָן שווערער קראַנקהייט.

„עס ציכֿטיגט מיך דער הערר,
דאָך דעם טאָדע גיבט ער מיך ניכֿט פּרייז.“
(תהלים קי"ח י"ח.)

אַללוואַלטענדער, גנאַדענפֿאָללער! וויא דאַנקע איך דיר פֿיר דאַז הייל, דאַז דוא מיר האַסט צו טהייל ווערדען לאַססען! פֿאָן שווערער קראַנקהייט היימגעזוכֿט, פֿאָן שמערץ אונד קוואַל געמאַרטערט, לאַג איך קראַפֿטלאָז דאַרניעדער, אומשוועבט פֿאָן טאָדעסגעפֿאַהרען. דאָך אין דער ענגע ריעף איך צו דיר, אונד דוא האַלפֿסט מיר אויף. פֿאָן דען דיסטערן טאָדעספּפֿאַדען פֿיהרטעסט דוא מיך צוריק אינז בליהענדע רייך דעס לעבענס. שטאַטט דער טאָדעסשאַטטען ליעסעסט דוא מיך פֿאָן נייעם דעס טאַגעס פֿריינדליך ליכֿט בעגריססען. ניכֿט געטרעננט האַסט דוא מיך פֿאָן מיינען פֿריינדען, מיינען אַנגעהאֶריגען, פֿאָן דענען, דיא מיינעם הערצען ליעב אונד טהייער זינד; אין דיינער גנאַדע האַסט דוא אונז איינאַנדער וויעדערגעגעבען אונד פֿעראייניגט. מיט וועלכֿער וואָננע פֿיהלע איך מיינע קראֶפֿטע טאֶגליך מעהר זיך העבען, אונד געזונדהייט מיך דורכשטראֶמען! פּרייז אונד דאַנק דיר, אַללערהאֶכֿסטער, יעדער פֿרישע טאַג מיינעס הערצענס זייא דיר אין

דאַנק־ אונד לאָבגעבעט, יעדע שטונדע מיינעס דאַזיינס זייא דיר געווייהעט אין ליעבע אונד דאַנקבאַרקייט.

צום צווייטען מאַלע, אַללגיטיגער, האַסט דוא מיר דאַס לעבען געגעבען, אונד ווען איך אויך ניכֿט, וויא דאַס ערסטע מאַל, פֿאָלל קינדעסאונשולד אונד קינדעסריינהייט עס בעגריסטע: זאָ האָפֿפֿע איך דאָךְ דורךְ מיינע ליידען זאָ מאַנכֿעס געזיהנט צו האַבען, אונד פֿאָן זאָ מאַנכֿער טהאָרהייט גערייניגט אונד געלייטערט דאַס נייע דאַזיין צו בעגיננען.

וויא קאָסטבאַר איזט דאַס לעבען! ביז יעצט האַבע איך מיינע טאַגע פֿאַסט אין שטראַפֿענסווערטהען לייכֿטזיננע פֿערגיידעט, אָהנע נוטצען אונד פֿראָממען; האַבע זיא פֿאַסט פֿערשאֶנדעלט אין מיסטיגגאַנג אונד אין אייטעלן צערשטרייאונגען, אין דער בעשאֶפֿ־טיגונג מיט דינגען, גאֶנצליך פֿרעמד דעם וואַהרען צוועק דעס לע־בענס. — פֿאָן נון אַן וויל איך בעסטער אויף מיינע צייט אַכֿטען! קיין טאַג זאָלל מיר פֿערלאָרען געהען, יעדער זאָלל מיר רייכֿ־ליכֿען געווין פֿיר מיינען בערוף אויף ערדען, פֿיר מיינער זעעלע הייל, פֿיר מיינעס הערצענס פֿערפֿאָללקאָממנונג ברינגען, אונד יעדען אַבענד וויל איך מיינען איננערן ריכֿטער פֿראַגען, אָב ער מיט מיינעם טאַגעווערקע צופֿריעדען זייא.

ביז יעצט האַבע איך מיינע טאַגע פֿאַסט אין טריבזין אונד פֿערשטיממטהייט הינגעבראַכֿט; פֿאַסט האַט איין קליינער אונפֿאַלל שאָן איך ניעדערגעדריקט, אונד דאַס גערינגסטע מיסלינגען מיינער האָפֿפֿנונגען מיך מיט אונמוטה אונד שווערען ערפֿיללט. פֿאָן נון אַן הינוועג מיט דיעזען דיסטערן זיננען. גאָטט האַט מיך ניכֿט פֿאָן נייעם אינס לעבען גערופֿען, אום עס אין טריבער אונד אין פֿער־צעהרענדעם מיסמוטהע הינצובריינגען. אֶפֿפֿנען וויל איך מיין הערץ יעדעם פֿריינדליכֿען איינדרוקקע, פֿרייען וויל איך מיך דעס גוטען, דאַס דער הערר מיר בעשעערט, ווען עס אויך נאָךְ זאָ קליין אונד זאָ גערינגפֿיגיג איזט; פֿרייען וויל איך מיך דעס גליקקעס מיינעס נאֶכֿסטען, מיך פֿרייען, ווען עס מיר געלינגט, איהם וואָהלצוטהון.

דאַס טרויריגע אונד מיסהעלליגע אין מיינען פֿערהאֶלטניססען וויל איך מיט קראַפֿט אונד אויסדויער בעקאֶמפֿפֿען, מיט מוטה אונד געדולד עס מיר צו ערלייכֿטערן אונד צו פֿערבעטטערן זוכֿען,

דאָך וואָ איין קאַמפף פערגעבענס איזט, דאַ ווערפע איך איינע
זאָרגע אויף דען הערלן, אויף איהן, דער פיר איך זאָרגט אונד איר
טראַגען הילפט, וואַס איר לו טווער, דער איינע טטיטלע איזט,
ווען איך וואַנקע, דער עוויג איזט איינע לופערזיכט אונד איין הייל,
איהם בעפעהלע איך איינע וועגע אונד ער פיהרט זיכער איך.
ווען אַללעס איך פערלאָסט, ווען קיינער העלפען מאַג אונד קאַן,
ביזט דוא, אָ גאָטט, דער ניאמערמידע העלפער אונד רעטטער,
אויף דיינע הילפע האָפפע איך עוויגליך. אַמען.

געבעט איינער קראֶנקעלנדען פערזאָן.

„איינען גאָטט אויסער איר קעננסט דוא ניכט,
אונד איין העלפער אויסער איר איזט ניכט דאַ."
(הושע י"ג ד'.)

איין גאָטט אונד טאֶפפער, ניעדערגעבייגט אונד געבראָכען פאָן איינען לאַנגוואֶהרענדען ליידען, טטעהע איך פאָר דיר, בייא דיר טוטץ אונד קראַפט אונד הילפע זוכענד. אַך, דיעס טטעטע ווידערקעהרענדע וועה רויבט איינעם הערלען יעדע לוסט אונד פריידע דעם דאַזיינס, אונד לאֶסט דאַרין ביטטרע, טמערלפאָללע עמפפינדונגען וואַך ווערדען. דיא געברעכליכקייט איינעס קאֶרפערס געווינט גאַר אָפט איינען טרויריגען איינפלוס אויף איינע זעעלע; איך ווערדע אָפט רייצבאַר אונד אויפגערעגט, ווערדע אָפט איררית געגען איינע אומגעבונג, אונגעדולדיג געגען דיינע טיקקונגען אונד פיגונגען, איין טאֶפפער; איך פערגעססע, דאַס אַללעס, וואַס אונז לוקאָממט, אויך דאַז טמערלליכע איין אויספלוס דיינער אַלליעבע אונד אַללווייזהייט איזט, נור בעטטיממט לו אונזערעם הייל.

דוא, אָ גאָטט, אין דיינער אונבעגרענלטען פאַטערהולד ווֹאֶסט עסט איך געוויס ניכט לוועקלאָז ליידען! ענטוועדער זענדעסט דוא איר איין ליידען אַלס שטראַפע איינער פיעלפאַכען זינדען אונד פערטולדונגען, זענדעסט עס איר אַלס איטטעל לו איינער בעססערונג, אַלס ערמאַהנונג אונד עראיננערונג לור ווידערקעהר לום הייליגען אונד גערעכטען, אום דורך דאַס זעלבע איין הערץ אַבלוליעהען פאָן דעם רויטע זינגליכער גענוסטע, פאָן דען אייטעלקייטען אונד

טייטונגען דעם לעבענס, אונד עס פֿיר פֿראָממע געדאַנקען אונד בעשטרעבונגען עמפֿפֿענגליך צו מאַכען: אָדער דוא זענדעסט מיר איין לייד אַלס איינע פֿערזוכונג, אַלס איינע פריפֿונג מיינער הינגע-בונג אונד מיינעס פֿערטרויענס אויף דיך, אום מיר געלעגענהייט צו געבען, מיך זעלבער צו ערפּראָבען, אונד דיא שטערקע מיינער געפֿיהלע אונד גרונדזעֶצע קעננען צו לערנען.

ווען עס איינע שטראַפֿע איזט — זאָללטע איך זיא ניכט מיט דעמוטה טראַגען, מיט קינדליכער געדולד אונד אונטערווירפֿיגקייט, אונד מיט פֿראָממער ערגעבונג דען אַבזיכטען דיינער געֶטטליכען ווייזהייט ענטגעגען קאָממען?

אונד ווען עס איינע פריפֿונג איזט, זאָללטע איך דאַן ניכט אַללע קרעֶפֿטע מיינער זעעלע פֿעראיינען, ניכט אַללען מוטה, אַללע שטערקע מיינעס הערצענס זאַממלען, אום פֿאָר דיר, מיין גאָטט, מיך צו בעוועֶהרען אים גלויבען אונד אים פֿערטרויען אונד אויס דער פריפֿונג, דערען דוא מיך ווירדיגסט, פֿעסט אונד מאַקעללאָז הערפֿאָרצוגעהען?

אָ שטעהע מיר ביא, מיין גאָטט, דאַס מיין הערץ שטאַרק ווערדע אונד געשטעֶהלט דורך דען גלויבען אונד דאַז פֿערטרויען, דאַס עס מיט רוהע אונד הייטערער ערגעבונג שמערץ אונד קוואַ-לען דער קראַנקהייט הינגעהמע, אינדעם עס צו דיר אויפֿשויעט, דיינער גנאַדע האַררעט, אויף דיין ערבאַרמען האָפֿפֿעט. —

יאַ דיין ערבאַרמען, הערר, זייא מיין טראָסט אונד מיינע האָפֿפֿ-נונג! וואַרום זאָללטע איך אויך פֿערצאַגען, איך הינגעבען מיינער בעקיממערניס אונד בעטריבניס! — דוא, דעססען פֿאַטערהולד אונד ליעבע אַללע דיינע קינדער אומשליעסט, דוא טרעֶגסט אויך מיך מיט דיינעם ליעבענדען פֿאַטערהערצען; דער דוא נאַך נאַכט אונד נעבעל דען ערקוויקקענדען זאָננענשטראַהל דער ערדע זענדעסט, דוא ווירסט אויך מיר איין, פֿאָן שמערץ אונד קראַנקהייט אומנאַכטעטעס לעבען דען ליכטען פֿריידענשטראַהל דער גענעזונג זענדען. דער דוא נאַך יעדעם ווינטער דען מילדען פֿריהלינגסהויך וועהען לעֶססעסט, אום דען ערשטאַררטען באָדען פֿאָן נייעם צו בעלעבען אונד צו ערוועק-קען, — דוא ווירסט אויך מיינע הינגעזונקענען קרעֶפֿטע, מיינע ערשטאַררטען לעבענסזעֶפֿטע דורך דען פֿרישען הויך דער געזונד-

הייט נייא פֿעריינגען, צו נייעם לעבען, צו נייעם ווירקען אונד שאַפֿפֿען אים קרייזע איינער ליעבען אונד טהייערן.

אָ זאָ מֶגעסט דוא עס מיר געשעהען לאַססען, מֶגע דער ערקוויקקענדע טהויא דיינער גנאַדע אויף מיך העראַבטרייפֿעלן, דיין ערבאַרמען זיך אַן מיר בעוואֶהרען, דיינע ליעבע מיך ערלעטטען אונד ערהאֶרען. אַמען.

אויף איינעם קורפלאַטצע.

I.

„שעפּפֿעט וואַססער מיט פֿריידען אַן דען
קוועללען דער היילונג,
דאָך ביים עוויגען איזט דיא הילפֿע.“
(ישעי' י"ב ג'.)

גראָס זינד דיינע ווערקע, הערר! דיא גאַנצע ערדע איזט פֿאָלל פֿאָן דיינער גיטע. דוא האַסט פֿיר יעדען שמערץ איינען לינדערנדען באַלזאַם, פֿיר יעדע וואונדע איין היילענדעס קרויט געשאַפֿפֿען. באַלד פֿינדען וויר דען זעגען אים שפרודעלנדען קוועלל, דער אויס האַרטעם פֿעלז אונז ענטגעגענרינגט; באַלד וואֶכסט ער פֿיר אונז אויף בלומיגען פֿלורען עמפאָר, באַלד בליהעט ער אונז אויף דער בערגע האֶהען, באַלד וויעדער ווירד ער אויס טיעפֿעם שאַכט געגראַבען. — דאָך בעשראֶנקט איזט דער מענשליכע פֿערשטאַנד, זיינע איינזיכט זאָ שוואַך, אונד גאַר אָפֿט זוכט ער פֿערגעבענס, וואַס איהם וואָהל אונד נאָטה טהוט; עס בליהעט צו זיינען פֿיסען אונד ער קעננט עס ניכט, עס גרינעט איבער זיינעם הויפטע אונד ער ווייס ניכטס דאַפֿאָן.

אָ, מיין גאָטט, מֶכטע איך היער דען באַלזאַם פֿינדען פֿיר מיינע וואונדע. מֶכטע דיינע גיטע זיך אַן מיר בעוואֶהרען, דאַס דער געזונדהייט קאָסטבאַרער שאַטץ מיר היער צו טהייל ווערדע, אונד איך בעפֿרייעט פֿאָן מיינען ליידען היימקעהרע צו דען מיינען, אום מיט פֿראֶהליכעם הערצען, מיט הייטערער זעעלע אונד אַללען מיינען קראֶפֿטען ווירקען אונד שאַפֿפֿען צו קאֶננען, צור פֿריידע אונד צום הייל מיינער אַנגעהאֶריגען, צום זעגען מיינער

מיטעמפפינדען, אונד צו דיינער עהרע אונד דיינעם וואָהלגעפאַללען, מיין גאָטט אונד הערר. אַמען.

II.

אַללגיטיגער גאָטט! זאָ פיעלעס האַבע איך צו ערביטטען פאָן דיינער היממלישען גנאַדע; דאָך איינס איזט עס, וואַס פאָר־ציגליך זיך אויף מיינע ליפפען דרֶנגט, מיינע ביטטע, דיא איך פאָר אַללעם צום טהראָנע דיינער אַללמאַכט עמפּאָרשיקקע — דיא הייסע ביטטע אום ווידערערלאַנגונג אונד ריקקעהר מיינער גע־זונדהייט! איך האַבע מיינע היימאַטה, מיינען הייליגען הערד, דען קרייז מיינער ליעבען, מיינען גאַטטען, מיינע קינדער — מיינע געוואָהנטע טהעֶטיגקייט פערלאַססען, אום היער אים שאָאָסע דיי־נער וואונדערווירקענדען נאַטור הייל אונד גענעזונג צו פינדען פיר מיין וועה. אָ לאַס מיינע האָפפנונג ניכט צו שאַנדען ווערדען, לאַס איך ניכט פערגעבליך אַן דיא פפאָרטען דיינער גנאַדע פּאָכען. זענדע מיר דען ענגעל דער גענעזונג, וויא דאַ געשריעבען שטעהט: „דיא גאָטט אַנרופען, דיא ערהעֶרט ער, אונד שיקקעט זיין וואָרט, דאַס זיא גענעזען,“ דאַס איך ווידער איינמאַל דאַס זעליגע געפיהל דער געזונדהייט קאָסטע, דאַס זאָ לאַנג ענטבעהרטע גליק דעס וואָהלבעפינדענס; דאַס איך מיט פאָללער, אונגעטריבטער זעעלע איך ווידער ערפרייען קעֶננטע אַן דעם אַנבליק דיינער הערלליכען שעֶפּפונג, אונד מיט נייעם לעבען, מיט נייער ליעבע, מיט פרישער קראַפט אונד פרישעם מוטה איך ווידער דען פפליכ־טען מיינעס בערופעס ווידמען קעֶננטע.

ערהאַלטע מיך, מיין גאָטט, אונד לייטע מיך, דאַס איך שטעטס זאָ לעבע, וויא עס נור העבונג אונד פעֶרדערונג מיינער געזונדהייט דיענליך איזט. שטעהע מיר ביי אונד שטעֶרקע מיך, דאַס איך שטאַנדהאַפט גענוג זייא, אַללעם צו ענטזאַגען, וואַס דעם ווערקע מיינער גענעזונג נאַכטהייליג זיין קעֶננטע, דאַס ניכט אירגענד איין לאָקקענדער גענוס, איינע שעֶדליכע בעגיערדע אָדער איינע אויפ־רעגונג דעס געמיטהעס ווידער דאַז צערשטעֶרע וואַס איך מיט זאָ פיעלען מיהען אונד וועהען עררונגען. היילע אונז, גאָטט,

אונד וויר זינד געהיילט, הילף אונז, אונד עס איזט אונז געהאָלפֿען, דען דוא ביזט אונזער רוהם, אונזרע האָפֿפֿנונג אונד אונזרע שטיטצע איממערדאַר. אַמען.

געבעט אים האֶהערן אַלטער.

„פֿערווירף מיך ניכֿט צור צייט דעס אַלטערס,
ווען דיא קראֶפֿטע מיך פֿערלאַססען, פֿערלאַס
דוא מיך ניכֿט.“ (תהלים ע"א ט'.)

„אונזער לעבען וואֶהרט זיעבענציג יאַהרע,
אונד ווענג'ס האָך קאָממט, אַכֿטציג,
אונד איהר שטאָלץ איזט — מיהע אונד קוממער.“
(תהלים צ' י'.)

גאָטט, מיין גאָטט, וואַס איזט דאַז לעבען! איין טרוים, איין שאַטטען, דער פֿאָראיבערליעהט, איינע וואָלקע, דיא צעררינּנט, איין שאַלל, דער פֿערפֿליעגט! — איינע לאַנגע רייהע פֿאָן יאַהרען האַט מיך דיינע גנאַדע לעבען לאַססען; אַבער יעטצט, וואָ איך דאַרויף צוריקבליקקע, וויא פֿליכֿטיג אונד קורץ ערשיינען זיא מיר. אונד וויא גאַנץ אַנדערס ערשיינט אונז איבערהויפּט דאַז לעבען בייא דעם ריקבליקקע אין דיא פֿערגאַנגענהייט, אַלס עס אין דער געגענוואַרט זיך אונז דאַרגעשטעללט. וויא גאַנץ אַנדערס בעאורטהיילען וויר יעטצט דיא געפֿיהלע, דיא אונז בעזעעלט, דיא וינשע, דיא אונז דורכגליהעט, דיא זאָרגען, דיא אונז געאֶנגסטיגט, דיא בעשטרעבונגען, דיא אונז ערפֿיללט, דיא פֿריידען, דיא אונז ענטציקט, דאַז גליק, נאַכֿדעם וויר געשטרעבט אונד גערונגען האַבען; וויא ניכֿטיג, וויא אייטעל, וויא בעדייטונגסלאָז ערשיינט אונז אַללעס דיעס יעטצט, וואָ עס איין פֿערגאַנגענעס אונד ענטשוואונדענעס איזט, וואָ דער שנעע דעס אַלטערס אונזרע גלוטען אַבגעקיהלט, וואָ דיא ערקעננטניס איינער לאַנגען ערפֿאַהרונג אונזער אורטהייל גערייפֿט האַט, — אונד דאַז גאַנצע לעבען שיינט אונז איין טרוים, איין שאַטטען, דער פֿאָראיבערליעהט, איינע וואָלקע, דיא צעררינּנט, איין שאַלל, דער פֿערפֿליעגט!

אַבער וויא איינערזייטס דער בליק אין דיא פֿערגאַנגענהייט אונז טרויריג שטיממט אונד פֿערדיסטערט, אינדעם זיא אונז דיא

פֿליכטיגקייט אונד ניכטיגקייט דעס דאַזיינס לייגט, זאָ ערהעבט
אונד ערפֿרייעט אונז ווידערום אַנדערזייטס דיעזער ריקבליק. דען
דורך דען טריבען וואָלקענשלייער דער פֿערגאַנגענהייט זעהען וויר
דאַז שטערנענליכט דיינער גאָטטעסהאַנד אונד ליעבע אום זאָ גלאַנ־
צענדער הערפֿאָרלייכטען, וויא זיא ערהאַבען איבער מענשענפֿער־
שטאַנד אונד איינזיכט אויף ערדען וואַלטען, אונד דיא ערייגניססע
לענקען אונד לייטען, ניכט נאַך דעם ערדענזאָהנס קורצזיכטיגען
ווינשען, זאָנדערן נאַך דיינער עוויגען ווייזהייט. יעטצט זעהען וויר
ערסט, וויא דוא אָפֿטמאַלס אונזרע האָפֿפֿנונגען האַסט אונערפֿיללט,
אונזרע געבעטע האַסט אונערהערט געלאַססען, נור צו אונזערן
היילע אונד זעגען; וויא דוא אָפֿטמאַלס דאַז, וואַס וויר אים הייסען
זעהנען אַלס אונזער העכסטעס גוט אונז הערבייגעווינשט, אונז
האַסט פֿערזאַגט, אונד ווידערום דאַז, וואַס וויר אַלס אונזער גרעס־
טעס איבעל געגען האַטטען פֿאָן אונז פֿערן געהאַלטען, איבער
אונז האַסט הערבייא קאָממען לאַססען, אונד דאַדורך געראַדע אונ־
זער גליק אונד וואָהל בעגרינדעט האַסט. יעטצט ערסט ערקעננען
וויר עס! וואָ וויר צו פֿאַללען גלויבטען, זינד וויר געשטיעגען, אונד
פֿאָן דעם וויר גלויבטען, עס ווערדע אונז עמפאָר אונד אין דיא
העהע ברינגען, דאַז האַטטע אונז דעם אַבגרונדע צוגעפֿיהרט. קיין
טאַג אונזרעס לעבענס וואַר לעדיג דיינעס שוטצעס, קיינע שטונדע
לעער פֿאָן דיינער הולד. מיט טויזענד פֿריידען האַסט דוא אונז
דאַז הערץ ערקוויקט, אין אַללען לאַגען וואַרסט דוא אונז נאַהע, אין
אַללען פֿערהעלטניססען אונז צור זייטע. וואָ וויר עס אַם וועניגסטען
ערוואַרטעטען, קאַם דיינע הילפֿע אונז ענטגעגען, זינד דיינע גאַבען
אונז צוגעשטראָמט. וויא זאָללטע ניכט איין זאָלכער ריקבליק אונז
מיט הייליגער גאָטטעספֿריידע ערפֿיללען, וויא זאָללטע אונז ניכט
מיט מעכטיגען זעליגען געפֿיהלען דאַז בעוואוסטזיין ערהעבען, איי־
נען זאָ גיטיגען פֿאַטער אים היממעל צו האַבען, זאָ געליעבט, בע־
דאַכט, פֿערזאָרגט אונד געטראַגען צו ווערדען פֿאָן איינער אַללמעכ־
טיגען, אַללליעבענדען האַנד, זאָ געפֿיהרט אונד געלייטעט צו ווער־
דען פֿאָן איינער אונערפֿאָרשליכען ווייזהייט אונד גיטע! דאַרום
דאַנקע איך דיר אונד פּרייזע דיך, הערר, פֿיר אַללעס, וואַס דוא
מיר אויף מיינעם לעבענסוועגע האַסט צוקאָממען לאַססען, פֿיר דאַז

הייטערע, וויא פֿיר דאַז טריבזעליגע, דען אַללעס גאַבסט דוא מיר צום הייל! — מֶעגעסט דוא עס מיר פֿערגעבען, ווען איך אים לויפֿע מיינעס דאַזיינס, בעוואֶלטיגט פֿאָם דראַנגע דער ערייגניססע, בעטהאֶרט אונד בעפֿאַנגען פֿאָם שיינבאַרען איבעל, אַן דיינער ליעבע אונד גיטע געצווייפֿעלט אונד איינען מוטה אונד איין פֿערטרויען אין מיר האַבע זינקען לאַססען.

גיב, אַללפֿאַטער, דאַס איך ניע מעהר דאַז פֿריידיגע פֿער-טרויען אין דיך פֿערליערע, דאַס איך ניע איין מוטה אונד איינע צופֿערזיכט פֿערלאַססע, ווען אויך דיא שוואֶכע דעס קאֶרפּערס אונד דיא געברעכליכקייט דעס אַלטערס אויף מיך הערייןשטירמען זאָלל-טען. שטאֶרקע מיך, דאַס איך זאָ לאַנגע איך לעבע, אים שטאַנדע זייא, אַללע מיינע פפֿליכטען אונד אָבליעגענהייטען געניגענד צו ער-פֿיללען, דאַס איך אין מיינען אַלטען טאַגען מיינער אומגעבונג ניכט צור לאַסט פֿאַללע; דורך מיינען רייצבאַרען אונד איררייטען זין איה-נען ניכט צום אַנשטאָס אונד צום אֶרגערניס ווערדע, אונד דורך מיינע לאַנגוויעריגע קראַנקהייט ניכט איהרע געדולד ערשאֶפּפֿע. גיב, דאַס איך דורך מענשענפֿריינדליכע טהאַטען מיינע לעצטען לעבענסשריטטע בעצייכנע, אונד מיט הייטערעם בעוואוסטזיין דעם גראָססען רוף ענטגעגענהאַררע, דער מיך הינאיבערפֿאָדערט צו דיר אינז עוויגע ליכטרייך דעס יענזייטס. אַ מ ע ן.

געבעט אויף דער רייזע.

„דער עוויגע בעהיטעט דיינען אויסגאַנג
אונד דיינען איינגאַנג." (תהלים קכ"א ח'.)

גאָטט, איין הערר, דיר בעפֿעהלע איך מיינע וועגע. וואָ איך וואַנדלע, וואָ איך בין, בין איך אין דיינעם שוטץ אונד שירם; אָב אין דעם טרויטען קרייזע דער מיינען, אָדער אין דער אונהיימלי-כען פֿרעמדע, — איך צאַגע אונד באַנגע ניכט, דען איך פֿערטרויע אויף דיך!

דער דוא דאַז פֿאֶגליין שיטצעסט אויף זיינעם וואַנדערפֿלוג אונד עס פֿיהרעסט איבער אונבעקאַננטע מעערע אונד וועלטטהיילע צום ערזעהנטען ציעל, מֶעגעסט דוא אויך מיך, דיא איך קינדליך

פֿלעהענד הערץ אונד אויגע צו דיר ערהעבע, הולדפֿאָלל אין דיינע גנאַדענפֿאָללע אָבהוט נעהמען! מאָגע דיינע ליעבע מיר מיינע וועגע עבנען, מיך בעוואַהרען פֿאָר באָזהייט אונד הינטערליסט, מיך גנעדיג פֿיהרען אַן מיינער רייזע ציעל, מיר הילפֿרייך בייאשטעהען צור עררייכונג מיינעס צוועקקעס, צור ערפֿיללונג אונד פֿערווירקליכונג מיינער פלענע אונד ענטווירפֿע.

דאָך, אַללגיטיגער, ניכט פֿיר מיך אַללײן ערהעבע איך מיינע הענדע צו דיר, מיט אינברינסטיגען געבעטע פֿערטרויע איך דיינער גאָטטליכען פֿירזאָרגע אויך מיין הויז אונד אַללע מיינע ליעבען אונד אַנגעהעריגען, דיא איך צוריקגעלאַססען. מאָגעסט דו זיא בעוואַכען אונד בעשיטצען אין דיינער פֿאָטערליכען הולד, פֿאָן איהנען אַבווענדען נאָטה אונד געפֿאַהר, שרעקקען אונד בעטריבניס, דאַס אונזער וויעדערזעהען אין פֿריידיגעם אונד גליקליכעם זייא. אַ מ ע ן.

נאַך איינער איבערשטאַנדענען געפֿאַהר.

„דו האַסט ערעטטעט מיינע זעעלע פֿאָם טאָדע,
מיין אויגע בעפֿרייט פֿאָן טהרענען,
מיינען פֿוס פֿאָם פֿאַללע.“ (תהלים קט"ז ח'.)

„אין דער ענגע ריעף איך צו דיר, אָ הערר, אונד דו האָלפֿסט מיר אויף.“ אַנגסט אונד צאַגען דורכבעבטע מיינע זעעלע, דען געפֿאַהר אומשוועבטע מיך אונד דיא נאָטה וואַר גראָס. דאַנק דיר, מיין גאָטט, דיא געפֿאַהר איזט פֿאָריבער, איך אַטהמע וויעדער פֿרייא; מיין הערץ, בעענגט פֿאָן פֿורכט אונד שרעקקען, ערווייטערט זיך וויעדער, אונד אויס בערוהיגטער זעעלע שטייגט מיין געבעט צו דיר עמפּאָר, דער דו דיא פֿיטטיגע דיינער הולד איבער מיך אויסגעברייטעט, אונד מיט דיינער אַללמאַכט מיך בעשיטצט האַסט אין דער שטונדע דער נאָטה אונד דער בעדרענגניס.

גאָטט, מיין גאָטט, וואַס וועערען וויר אונד וואַס ווירדע אויס אונז ווערדען, ווען דיין פֿאַטעראויגע ניכט איבער אונז וואַכען, דיינע פֿאַטערהאַנד אונז ניכט שיטצען ווירדע אין געפֿאַהר אונד נאָטה! וויא גראָס, וויא אונענדליך ערהאַבען ביזט דו אין דיינער גיטע

אונד ליעבע פֿיר אונז, דיין אויגע וואַכֿט איבער אונז, דוא העגסט אונד טראֶגסט אונז אַן דיינעם פֿאַטערהערצען, אָהנע דיך פֿאֶללט קיין האַאַר פֿאָן אונזערעם הויפטע! ניכֿט איממער זעהען וויר דיא געפֿאַהר, דיא אונז אומשוועבט, ניכֿט איממער קעננען וויר דאַז איבעל, דאַז אונז דראָהעט, דאָך דיא ענגעל גאָטטעס לאַגערן ריגגס אום זיינע פֿערעהרער, אום זיא צו עררעטטען, אונד ווען וויר שאָן דעם עלענדע צו ערליעגען גלויבען, ווען פֿאָן אַללען זייטען דיא פֿערניכֿטונג אונז אומשוועבט, ווען וויר צור איינזיכֿט געלאַנגען, דאַס אַללע אונזרע מאַכֿט אונד קראַפֿט איינע ניכֿטיגע איזט, אונז ניכֿט צו שיטצען אונד צו רעטטען פֿערמאַג: דאַן זענדעסט דוא דיין גאֶטטליך וואָרט אונד עס פֿליעהעט דיא געפֿאַהר, וויא איין שאַט-טען דאַהינפֿליעהט אונד שווינדעט, אונד עס פֿערוואַנדעלט זיך דיא פֿינסטערניס אין ליכֿט, דיא אַנגסט אין יובעל אונד פֿריידע.

„אַם אַבענד נאָך טהרעֶנען אונד טרויערקלאַנג,
אַם מאָרגען שאָן פֿריידע אונד יובעלזאַנג."
(תהלים ל' ו'.)

דרום, איין גאָטט, וויל איך שטעטס דיר פֿערטרויען, איך דיר וויהען מיט הערץ אונד זעעלע, אונד ניע פֿערגעססען, דאַס וויא דראָהענד אונד בעדראֶנגט אויך אונזערע לאַגע זייא, „דיינע האַנד נימער צו קורץ איזט, אום צו העלפֿען," דאַס דוא נאַך דיינער אונערפֿאָרשליכֿען ווייזהייט אונד גערעכֿטיגקייט דיא לאָאָזע אויסטהיילסט, אונד דאַס עס נור איין איינציגעס וואַהרעס איבעל פֿיר דען מענשען גיבט, ווען ער נעמליך דורך זיינע זינדען זיינעס איינגענען פֿראָהען זעלבסטבעוואוסטזיינס אונד דיינעס געטטליכֿען וואָהלגעפֿאַללענס פֿערלוסטיג ווירד. אָ דאַס איך ניעמאַלס זאָ אונגליקליך ווערדען, דאַס דיינע הולד ניע-מאַלס פֿאָן מיר וויכֿען מאֶגע.

אונטער דיינעם שירמע, פֿאַטער, בין איך געשיטצט, אונטער דיינער מילדע געבאָרגען איממערדאַר. הייל אונז, גאָטט, אונד עס איזט אונז געהאָלפֿען, דען דוא ביזט אונזער רוהם. אַמען.

וואֶהרענד איינער זעעפֿאַהרט.

„דיא אין דען שיפֿפֿען געהען אויפֿס מעער,
אין דען מאֶכֿטיגען געוואֶססערן איהרע געווערבע טרייבען;
דיא שויען דיא ווערקע גאָטטעס אונד זיינע
וואונדער אין דען טיעפֿען.“ (תהלים ק"ז, כ"ג—כ"ד.)

עוויגער, אַללמאֶכֿטיגער שאֶפּפֿער דער וועלט! מיט בעוואונדערונג אונד אַנבעטונג פֿערליערט זיך איין בליק אין דיעזע אונערמעסליכֿקייט, דיא זיך פֿאָר מיר אויסדעהנט! אונטער דיעזען וואָגענדען געוואֶססערן, אין דיעזער שוירליכֿען טיעפֿע בעוועגט זיך איינע וועלט פֿאָן וועזען, רוהעט איינע אונערגרינדליכֿע אַנצאַהל פֿאָן וואונדערן; אונד אַללע דיעזע וועזען, אונד אַללע דיעזע וואונדער, דיא דאַ אונטען איהרע הייםאַטה האַבען, נעננען דיך, אָ גאָטט, איהרען פֿאַטער אונד מייסטער; זיא פּרייזען דיינען נאַמען אונד רופֿען דיינען רוהם אונד דיינע גראֶססע צום היממעל הינאויף, דער דאַראיבער זיך הינציעהט אין זיינער מאַיעסטאֶט מיט זיינען מיריאַדען פֿאָן שטערנען אונד וועלטען, דערען גלאַנצ־ אונד ליכֿטגעבילדע אין דעם מעערעס גלאַטטער פֿלאֶכֿע זיך טויזענדפֿאַך אַבשטראַהלען אונד וויעדערשפּיעגעלן.

מיין גאָטט, וויא פֿיהלע איך מיך זאָ קליין, זאָ אונבעדייטענד אין דיעזער אונערמעסליכֿען שאֶפּפֿונג! פֿאָלל דעמוטה אונד צאַגען פֿראַגע איך מיך: וואַס בין איך אין דיעזעם גרענצענלאָזען אַלל, אונטער דיעזער אונצאַהל פֿאָן וועלטען אונד געשאֶפּפֿען? וואַס איזט דער מענש, אָ גאָטט, דאַס דוא זיינער געדענקעסט, אויף איהן דיינען בליק הערניעדערזענקעסט? אונד דעננאָך האַסט דוא איהן איבער אַללעס ערהאָבען, האַסט איהן

„מיט רוהם אונד עהר' אונד העררליכֿקייט געשמיקט;
אַלל' דיינע ווערקע ער בעהעררשט, בעזיעגט,
דיא גאַנצע שאֶפּפֿונג איהם צו פֿיסען ליעגט.
געווילד אונד שאַאף אונד רינד — איהם אונטערווירפֿיג זינד,
דער פֿאֶגעל ראַשעס העער — דיא פֿישע אין דעם מעער;
זעלבסט איבער מעערעס וואָגען — ערבויט ער זיך דער בריקקע באָגען.“

יאַ צום העררן דער גאַנצען שאֶפּפֿונג האַסט דוא איהן איינגעזעטצט; זעלבסט דעם מאֶכֿטיגען, אונגעהייער בערגענדען מעערע געביעטעט

ער, אונד מאַכט זיך אויס זיינען פֿלוטהען איינען פּפֿאַד, דער איהן טראָגט אונד זיין האַב אונד גוט.

דאָך האָט דיעזע מייסטערשאַפֿט דעס מענשען, זיא בערוהעט אין דיינער גנאַדע, איין גאָטט, אונד אין דיינער אַלליעבע. דיינע האַנד, דיא טראָגט איהן אונד האָלט איהן, האָט ער דאַהינגליעהעט איבער בערג אונד טהאַל, האָט איבער דעס מעערעס וואָגען אונד וועללען; דיין ליכט ערלייכטעט איהן, דיינע מאַכט שטאָרקט איהן, אין דיינעם גלויבען פֿינדעט ער דיא ווייזהייט אונד דיא קראַפֿט צו זיעגען איבער געפֿאַהר אונד נאָטה, איבער שטורם אונד וואָגען. דאָך איין ווינק פֿאָן דיר, אונד עס ערבעבט אונד וואַנקט דיא ערדע, אונד מיט איהר דער ערדענזאָהן, עס ערהעבען זיך געגען איהן דיא האָהען אונד דיא טיעפֿען, אונד ער אונד זיין גאַנצעס רייך איזט דאַהין! —

אָ מאָגע דיינע גנאַדע נימער פֿאָן איר וויכען, אונד איר בייצטעהען אויף דיעזער געפֿאַהרפֿאָללען פֿאַהרט. אונד וויא דוא דיא אַרכע נח'ס אויף דעם ריקקען מאָכטיגער געוואָססער דאַהין געלייטעט, זאָ מאָגעסט דוא אויך דיעזעס שיף, דאַז מיך אונד מיינע געפֿאָהרטען טראָגט, מיט דיינעם אַללמאָכטיגען שוטצע אומגעבען, עס זאַנפֿט דאַהינגלייטען לאַססען איבער שטיללע, רוהיגע געוואָססער, דאַס עס געהאָבען אונד געטראַגען פֿאָן דען פֿליגעלן איינעס מילדען אונד גינסטיגען ווינדעס אונז זיכער אונד אונגעפֿאָהרדעט צום גע-ווינשטען ציעלע פֿיהרע. אַמען.

געבעט וואָהרענד איינעס שטורמעס אויף דער זעע.

„גאָטט מאַכט דיא שטירמע צו זיינען באָטען.“
(תהלים ק"ד ד'.)

גאָטט, איין האָרט אונד איין שוטץ, זיעה, אַנגסט דורכבעבט מיך! דומפף אונד האָהל טאָנט עס הערויף אויס דען טיעפֿען דעס מעערעס, זיינע ווילדען שטירמען האָך עמפּאָר, אונד אַך, דיעזעס שוואַכע שוואַנקענדע ברעטטערהויז ווירד צום שפּיעלבאַלל

דער זיך טהירמענדען וועלען אונד וואָגען. דאָך פּאַססע אוטה,
איין הערץ פערלאַגע ניכט; אינמיטטען דער געפאַהרען אונד דער
טרעקניססע, דיא איך אוודראָהען, בין איך ניכט אַללײן, מיט
גאָטט דער אַללגעוואַלטיגע, אַללערבאַרמענדע ביים איר. אויף דען
ברויזענדען וואָגען אונד פּלוטהען וועבט אונד טוועבט זיין גייסט,
דורך דער וואָגען ווילדעס טאָבען טאָנט דיא שטיממע דעס הערך.
„שטיממע גאָטטעס ליעהעט היין איבער דיא וואַססער,
שטיממע גאָטטעס איבער דיא מעכטיגען וואַססער."
לו דיר, אַללמעכטיגער, דער דוא געביעטעסט דען לירנענדען פלו-
טהען, דער דוא בעפיעהלסט דען ווילדען זיך בלעהענדען טווינגען
דעס שטורמעס, לו דיר פלעהע איך אונד בעטע איך אויס טיעפער,
אנגסטערגריפפענער זעעלע: הילף אונז, פאַטער, אונד שטעהע אונז
ביים, גיב אונז ניכט פּרייז דעם פערדערבען, לאַס אונז ניכט לור
בייטע וועדרען דעם אַבגרונדע, דער אונז לו פערשלינגען דראָהט.
ברייטע דיא פיטטיגע דער אַללמאַכט איבער אונזער הויפט, אונד
פיהרע אונז גנאַדענפּאָלל איבער דיא אונהיילשוואַנגערען, פורכטבאַרען
טיעפען הינוועג, לום זיכערן פּאָרט, לום רעטטונגסאופער אַנז גע-
ליעבטע, ערזעהנטע לאַנד, אונד אַללע טאַגע איינעס לעבענס וויל
איך דיר דאַנקען, אונד וואַנדעלן שטעטס דען וועג דער פראָממיג-
קייט אונד דער גאָטטעספורכט, דען וועג דער מילדע אונד דער
ליעבע. זאָ מעגעסט דוא איך ערהערען אין דיינער הולד אונד
באַרמהערליגקייט. אַמען.

נאַך צוריקגעלעגטער זעררייזע.

„זיין מיט דאַז מעער, ער האַט עס געשאַפפען,
אונד דאַז טראָקקענע לאַנד, דאַז האַבען זיינע האָנדע געפאָרמט."
(תהלים צ"ה ה'.)

מיין גאָטט! לאָב אונד פּרייז דיר. ווידער שטעהע איך
אויף פעסטעם באָדען, ווידער דעהנט זיך אונטער איינען פיסען
דיא פריינדליכע ערדע מיט אַללען אירען לאַכענדען שאָנהייטען
אויס. אויס דער טיעפע איינער זעעלע דאַנקע איך דיר, אַללגי-
טיגער, דער דוא איך זאָ הולדרייך בעשיטלט אויף דער געפאַהר-

פֿאָללען מעערפֿאַהרט, וואָ נור איין טוואַכֿעס טוואַנקענדעס ברעטט איך פֿאָן דעם אַבגרונדע טרעננטע, אין דעססען גרויענפֿאָללער טיעפֿע טאָד אונד פֿערדערבען לויערן. דוא, אָ גאָטט, ביזט דער וועלטען הערר, „איבער דען וואַססערן טוועבט דיין גייסט,“ דיינע גנאַדע וואַר מיט מיר. דורך קליפּפּען אונד טטראֶמונגען, דורך וועללען אונד וואָגען האַסט דוא מיך אונגעפֿאֶהרדעט הינדורך געפֿיהרט. דוא האַסט דיא טווינגען דעס טטורמעס געבונדען, פֿאָר דעססען ענטפֿעססעלטער וואוטה דיא טיעפֿען דעס מעערעס ערבעבען, אונד דער מענש מיט אַלל זיינער קונסט אונד ווייזהייט זאָ אָהנמאֶכֿטיג דאַטטעהט. מאֶגעסט דוא, מיין גאָטט, פֿערנער מיט מיר זיין, אונד מיך פֿיהרען אונד לייטען איבער דיא קליפּפּען אונד טטראֶמונגען דעס לעבענס הינוועג. מאֶגעסט דוא מיך טיטצען אונד וואַהרען פֿאָר דען וואָגען דעס מיסגעטיקקעס. מאֶגעסט דוא מיך היטען פֿאָר דען אַנגריפֿפֿען דער באָזהייט אונד דער פֿערפֿאָלגונג, ווען זיא אום מיך טאָבען, וויא פֿאָר דען פֿערדערבליכֿען טטירמען דער ליידענטאַפֿטען, וואָ זיא אין מיר זעלבער טאָבען אונד ברויזען. גראָס זינד דיא אַנפֿעכֿטונגען דעס לעבענס; אין אונז אונד אום אונז לוקט אונד לויערט דיא פֿערזוכֿונג צום פֿעהלטריטט אונד צור זינדע: דאָך מיט דיינער הילפֿע, אָ גאָטט, בעזיעגען וויר יעדע פֿערזוכֿונג, ווידערטטעהען וויר יעדער פֿערלאָקקונג, דיין איזט דיא מאַכֿט אונד דיא קראַפֿט, דיר געביהרט רוהם אונד פּרייז אונד הערלליכֿקייט פֿאָן עוויגקייט צו עוויגקייט. אַמען.

וואֶהרענד דער דיררע אונד רעגעננאָטה.

„דער עוויגע ווירד אֶפֿפֿנען זיינען קאָסטבאַרען טאַטץ
אונד דען היממעל אויפֿטהון, דיינעם באָדען דען רעגען
צו געבען צור רעכֿטען צייט.“

(דברים כ"ח, י"ב.)

אַללמאֶכֿטיגער, דוא ליעסעסט אַן דיא ערדע דיין געֶטטליך וואָרט ערגעהען, דאַס זיא הערפֿאָרברינגע אַללערלייא טפּראָססען: בלומען אונד בליטהען, קרייטער אונד פֿריכֿטע. אונד דיא ערדע

פָֿלוֹגזאַם דיינעם געהייס, אֶפֿפֿנעט איהרען טאָאס אונד זענדעט אַנז ליכט אַללע קייאע, דיא אין איהר רוהען. דאָך זיעהע, איין גאָטט, דיא גלוטהען דעס היאאעלס פֿערלעהרען וואַס דיא ערדע הערפֿאָרברינגט, אונד לעקקען גיעריג אַן דען זאֶפֿטען אונד קראֶפֿ־טען דעס באָדענס, דער אין ברעננענדעם דורסטע ערלעכלט. נאַך דיינעם רעגען טמאַכֿטעט ער אונד זיינע טפראֶסלינגע.

אונד אויך דער מענט, מיט זעהנזוכֿט בליקט ער אין דיא האֶהע, אונד פֿאָלגט דעם לוגע דער וואָלקען; אַבער דיינע לינדערנדע האַנד, אַללוואַלטענדער, פֿיהרט זיא טפוראָמז אַן אונז פֿאָראיבער, אונד האֶלט אין ריעגעל אונד באַנדען אַללע טלייזען אונד קוועללען דעס היאאעלס.

פֿאַטער, אין אינניגעם, איגברינסטיגעם געבעטע פֿלעהען ויר לו דיר אום דיינען היאאעלסזעגען. ענטליעהע, אָ גאָטט, אונז ניכֿט לאֶנגער דיעזע וואָהלטועגדע פֿלוטה, אָהנע דיא אַללע דיינע געטאֶפפֿע איסטען פֿערטמאַכֿטען אונד לו גרונדע געהען. געביעטע דען וואָלקען, דאַס איהנען ענטטטראֶמע דער מילדע, ערקוויקקענדע, פֿרוכֿטברינגענדע רעגען, דאַס אונטער דעם ערפֿריטענדען טטראָם דיא פֿלורען פֿאָן נייעם ערבליהען, דיא זאַמטען זיך העבען אונד פֿילען, דאַס אַללעס ערלעכֿלענדע זיך לאַבע, דאַז פֿערקיאאערטע זיך בעלעבע; דאַס דיא נאַטור, איהרער בעטטיאאונג געטריא, ויעדער איינע פֿרוכֿט־ אונד פֿריידענרייכֿע, איינע פֿריינדליכֿע, פֿיל־לעטפענדענדע אוטטער דיינער געטאֶפפֿע ווערדע, דאַמיט ויעדער פֿריידיג אונד ענטליקט אונזער בליק אויף איהר האַפֿטע; אין איה־רעם זעגען אונד איהרעם רייכֿטהומע ויעדער דאַז וואַלטען דיינער הולד אונד פֿאַטערליעבע וואַהרנעהאע, אונד ויר אין איהרער וואונ־דערפֿאָללען טאֶנהייט אונד בליטהע דען טטראַהל אונד ויעדערטיין דיינער עוויגען העררליכֿקייט ערטויען אונד פֿערעהרען. אַמען.

אַם שטערבע־ (יאַהרצייטס־) טאַגע דעס פאַ-טערס אָדער דער מוטטער.

„ברעננע לאַמפכען מילד אונד ריין,
העלל אונד פריינדליך וויא דיין שיין
וואַר דער מוטטער לעבען;
ראַסטלאָז אויפוואֶרטס שטרעבטע זיא,
אַבער אַך, אויך שוואַנקענד, וויא
דיינעס ליכטעס בעבען.“ (בישענטהאל.)

ווען דער געדאַנקע אַן דיך, דוא זעליגער גייסט — מיינעס געליעבטען פאַטערס — מיינער געליעבטען מוטטער — גאַר אָפט מיין הערץ בעשעֶפטיגט, זאָ דורכגליעהט דיא עראיננערונג אַן דיך הייטע, אַן דעם יאַהרעסטאַגע דיינעס שיידענס אוס דיעזעם לע־בען, אום זאָ מעהר מיין גאַנצעס וועזען מיט ריהרונג אונד טיע־פער וועהמוטה. דיעזער טאַג פיהרט מיך צוריק אין דיא צייט, וואָ דוא געלעבט אונד געוואַלטעט האַסט היעניעדען, וואָ דיינע ליעבע איבער מיך געוואַכט מיט אַללער צערטליכקייט אונד זאָרגפאַלט, וואָ איך אַן דיינעם הערצען טראָסט געפונדען אים מיסגעשיק אונד טהיילנאַהמע אונד מיטגעפיהל אין מיינען פריידען. מיר איזט עס, אַלס זעהע איך דיך פאָר מיר, מיט דיינעם ליעבעשטראַהלענדען אַנגעזיכט, מיט דען בליקקען פאָלל צערטליכקייט, אונד דיינער שטימע טאָן דורכציטטערט מיינע זעעלע, אַלס אָב ער עבען ערסט פערקלונגען וועֶרע.

גאָטט האַט דיך פאָן היננען געראופען אונד מיר איזט ניכטס געבליעבען פאָן דיינעם געליעבטען וועזען אַלס דיין טהייערעס גע־דעכטניס אונד דיא פראָממען ערמאַהנונגען אונד לעהרען, דיא דוא מיר אים לעבען מיר ערטהיילט האַסט. פראָם אונד קינדליך וויל איך זיא אים הערצען בעוואַהרען אונד אַן איהנען האֶנגען; איך וויל זיא שעֶטצען אַלס דאַס טהייערסטע מיר פאָן דיר געבליעבענע פער־מעכטניס, אונד זיא בעאָבאַכטען אונד היטען, דאַס זיא מיר ניעמאַלס פערלאָרען געהען. דאַס אַנדענקען אַן דיך אונד איין גאָטטגעפעֶלליגער לעבענסוואַנדעל, דאַס איזט דאַס הייליגע באַנד, דאַס איך, דיא איך היער אויף ערדען לעבע, מיט דיר אין דיינעם

היממעלטרייכע פערבונדען האֶלט, אונד יעדע גוטע טהאַט דיא דאַס אויס דיינער האֶהע איך היער פאָללפיהרען זיעהסט, זייא דיר איין ליעבעסבאַנד אונד פפאַנד פאָן דיינעס קינדעס פראָממען וואונש אונד ווילען, דיר צו געפאַללען אונד דיך צו עהרען נאָך אים יענזייטס.

אונד דאַ, אַללגיטיגער, דער דאַ פאַטער, הערר אונד מיי-סטער ביזט אַללער וועזען אים היממעל אָבען אונד אויף ערדען אונטען, נים דיא געפיהלע מיינער קינדליכען טרויער וואָהלגעפעלליג אויף אונד ערהאֶרע מיין געבעט: נים דען טהייערן פערקלאֶרטען — דיא טהיירע פערקלאֶרטע — גנאַדענפאָלל אויף אַן דיינען ליכ-טען היממעלסטהראָן, אים קרייזע דיינער הייליגען ענגעל, אום טהיילהאַפט צו ווערדען יענער אונאויססרעכליכען, ניע געטריבטען, נור געאַהנטען זעליגקייט דעס יענזייטס.

מיר אַבער, מיין גאָטט, שטעהע צור זייטע מיט דיינער ליעבע, דיינעם ראַטהע אונד דיינער הילפע. לעגע דיינען גאֶטטליכען טראָסט מיר אינס הערץ אונד לעהרע מיך איין לעבען לאַנג וואַנדעלן דען וועג דער גאָטטעספורכט אונד דער טוגענד, דאַס איך שטעטס ווירדיג זייא דיינעס וואָהלגעפאַללענס אונד דער ליעבע דער טהייערן פער-קלאֶרטען, דיא אין דיינער נאֶהע ווייִלען. אַ מ ע ן.

אַם גראַבע דעס פאַטערס.

גאָטט, אויף דיעזער טרויערשטאֶטטע, וואָ דיא אירדישען איבעררעסטע מיינעס היימגעגאַנגענען פאַטערס רוהען, וויל איך זיינעם אַנגעדענקען מיינע קינדליכען טהראֶנען אונד געפיהלע וויד-מען. נון איך איהן, דען טהייערן, פערלאָרען האַבע פיר דיעזעס לעבען, ערקעננע איך ערסט רעכט, וועלכען שאַטץ פאָן ליעבע איך אין איהם בעזעססען. ער, דער טרייע פיהרער מיינער יוגענד, איין לייטער, איין וואַרנער אונד בעראַטהער האַט מיט ווייזער זאָרג-פאַלט פיר דאַס געדייהען מיינעס גייסטעס, וויא מיינעס לייבעס געזאָרגט, ער האַט מיינען פערשטאַנד ערלייכטעט, מיין הערץ מיט דער ליעבע צום גוטען ערפיללט; ער האַט פיר מיך געשטרעבט אונד גערונגען, זיך געמיהעט אונד געקוועלט אונד מיט מוטה אונד פריידע דען קאַמפף דעס לעבענס אויף זיך גענאָממען אום

זיינעם קינדע דיא פריידען דעס לעבענס צו פערשאַפפען! אָ מיין גוטער פאַטער, אינדעם איך דיינער געדענקע, שטראָמען מיינע טהרעָנען אונד מיין הערץ איבערפליעסט פאָן ליעבע אונד שמערץ. דאָך וואַס קאַן דיר מיינע ליעבע נון נוטצען! זיא קאַן דיר נונמעהר קיינע אירדישען פריידען אונד קיין אירדישעס גליק בערייטען, דיר, דער נון שאָן פערן איזט פאָן אַללען ערדענווינשען, ערדענבעדירפניססען אונד ערדענזאָרגען!

דאָך גוטעס טהון, וואָהלטהאַטען איבען, זיך דאַז הערץ פערעדלען, דאַז זינד הימעלספריידען, דיא דאַז קינד דעם פערקלעהרטען פאַטער בערייטען קאַן; אונד דיעזע פריידען וויל איך דיר צו בערייטען זוכען, אינדעם איך אין דיינעם נאַמען אונד אין דיינעם גייסטע דאַז גוטע איבע אונד פאָרטפיהרע; דאַז זייא דאַז אָפפער, דאַז איך אויף דעם אַלטאַר מיינער קינדליכען ליעבע ניעדערלעגען וויל, אונד מעגע גאָטט עס גנעדיג אויפנעהמען אין זיינעם בוזע, דיר צום הייל אונד צור זעליגקייט אין דיינער הימעלסוואָהנונג.

אָ גאָטט דעם הימעלס אונד דער ערדע, וויא ער אין פאָטערליכער ליעבע זיינע זעגנונגען מיר הינטערלאַססען האַט, זאָ זעגנע איך הינוויעדערום אין קינדליכער ליעבע זיין אַנגעדענקען היער פאָר דיר, אונד בעטע צו דיר פיר זיין זעעלענהייל. אָ מעגעסט אויך דוא זיינער געדענקען אין ליעבע אונד ערבאַרמען, מעגעסט דוא איהם געדענקען יעדע גוטע טהאַט, יעדעס פראָממע ווערק, דאַז ער אים לעבען געאיבט האַט, אונד גנאַדענפאָלל איהם פערגעבען, וואַס ער אין מענשליכער שוואַכהייט אויף ערדען געפעהלט אונד געזינדיגט. אונד וואַס ער געליטטען אים לעבען וויא אים טאָדע, וואַס ער געטראַגען אונד געדולדעט היעניעדען, דאַז גערייכע איהם צור זיהנע אונד פערזעהנונג פאָר דיר, מיין גאָטט, דאַס ער טהיילהאַפט ווערדע דעס עוויגען פריעדענס אונד היילעס, דער עוויגען גליקזעליגקייט אין דיינער גאָטטעסנעהע. אַמען.

אַם גראַבע דער מוטטער.

היער אַן דיעזעם שטיללען היגעל, וואָ דוא, געליעבטע מוט-טער, שלאֶפֿסט דען טאָדעסשלאַף, דער מיר ענטריססען מיינע טרייעסטע הערצענספֿריינדין, מיינע ערציעהערין אונד פֿלעגערין, היער ווילל איך בעטען צו גאָטט פֿיר דיין הייל, היער ווילל איך מיר אין פֿראָממער עראיננערונג דיין טהייערעס בילד אונד דיין מילדעס, ענגעלגלייכעס וואַלטען אויף ערדען פֿערגעגענוואֶרטיגען, דאַמיט עס ניממער אין מיינעם הערצען ערלאֶשע — היער ווילל איך דיר אונד מיר זעלבער אַנגעלאָבען, דיינען לעהרען אונד מיטטערליכען ערמאַהנונגען טרייא צו לעבען אונד שטעטס דען וועג דער טוגענד צו וואַנדעלן.

וואָהל ווייס איך, דאַס דאַז, וואַס פֿאָן דיר אונטער דיעזעם היגעל רוהעט, נור שטויב אונד אַשע איזט, דאַס דיין וואַהרהאַפֿ-טעס אונד ווירקליכעס וועזען זיך אויפֿגעשוואונגען האַט אַלס פֿער-קלאֶרטער גייסט אין דיא הייליגען רעגיאָנען דער ענגעל, אונד דאַס דיין מוטטערבליק איבעראַלל עבענזאָ וויא היער אויף דיין קינד ניע-דערשויעט; אונד דאָך איזט מיר, ווען איך דיעזע שטאֶטטע בע-טרעטע, אַלס אָב איך דיר נון נאֶהער וואֶרע, ווען איך דיעזע ערדע דיא דיך דעקקעט, אומפֿאַססטע, אַלס אומפֿאַססטע איך איינען טהייל פֿאָן דיר, אונד ווען איך מיינע טהראֶנען היער פֿערגיעססע, אַלס וויינטע איך אין דיינען טרייען הערצען אויס!

מיין גאָטט, אויף דיעזער אַשע דיא מיר זאָ הייליג איזט, ווילל איך מיין געבעט פֿיר דער טהייערען מוטטער זעעלענרוהע צו דיר ערהעבען. נים זיא, דיא זאָ רייך אַן ליעבע וואַר, דערען הערץ אין וואַהרער מוטטערליעבע שלוג, פֿריינדליך אויף אין דיין האֶהערעס רייך דער ליעבע. איהר, דיא אין מיטטערליכער צאֶרטליכקייט ניכט דיא אָפּפֿער צאֶהלטע, ניכט דיא מיהע וואָג, ניכט דיא ליידען מאַס, דיא זיא פֿריידיג אויף זיך נאַהם פֿיר איה-רע קינדער וואָהל אונד הייל: — איהר צאֶהלע דוא ווידער ניכט אונד וואֶגע ניכט, וואַס זיא אַלס שטויבגעבאָרנע היענידען האַט געפֿעהלט אונד געזינדיגט פֿאָר דיר, אונד וויא זיא דער פֿריידען אונד דעס זעגענס פֿיללע איבער איהרעס קינדעס הויפט היענידען

האַט אויסגעשטאַטטעט, זאָ אויסשטראַהלע דוא אין דיינער האָהע איהר פֿערקלאֶרטעס הויפט מיט פּאַראַדיעזעס פֿריידען אונד זעליג-קייטען! — אונד מיר מאֶגע איהרע מוטטערליעבע, דערען איהרע זעעלע שטעטס זאָ פֿאָלל וואַר, נאָך יעטצט צום זעגען גערייכען, דאַס זיא פֿיר מיך אונד דיא מיינען דיינע גנאַדע אונד דיין ער-באַרמען, עוויגער, ערפֿלעהע, דאַס דיינע ליעבע אונד דיינע גאָט-טעסקראַפֿט מיר שטעטס צור זייטע שטעהע אונד מיך פֿיהרע מיט מוטטערהאַנד דורך דאַס דונקלע ערדענטהאַל, ביז מיינע זעעלע איינגעהעט צור רוהע אונד צור וויעדערפֿעראייניגונג מיט דען גע-ליעבטען פֿאָראַנגעגאַנגענען. אַמען.

אַם גראַבע דעס גאַטטען.

„איך בין איין וויב מיט בעשווערטעם הערצען,
אונד שיטטע מיינע זעעלע פֿאָר גאָטט אויס."
(שמואל א' א' ט"ו.)

היערהער, אין דיא שטיללע בעהויזונג דעס טאָדעס, ציעהעט מיך מיין הערץ, דאַז אֶדע אונד טרויריג איזט, וויא דיעזער אָרט זעלבער. פֿאָן גראַבעסנאַכט אומפֿאַנגען רוהעט היער דער טהיירע גאַטטע, אונד אויך זיינען היגעל מאֶגען מיינע הייסען טהראֶנען הינפֿליעסען, מאֶגען מיינע קלאַגען זיך ערגיעסען אין אונגעשטאֶרטעם לויף. פֿערן פֿאָם געוויהל דעס לעבענס, ענטצויהעט היער קיין פֿרעמדער בליק, קיין טהיילנאַהמלאָזעס וואָרט מיינען שמערץ; נור דוא, אָ גאָטט, ביזט היער צייגע מיינעס גראַמעס, דער זאָ טיעף אין מיינער זעעלע זיטצט, דאַס מיר דאַז לעבען אין זיינער גאַנצען שאֶנהייט נון פֿערדיסטערט ערשיינט, אונד אַלל זיינע פֿריידען נור וויא אין איינעם דונקלען טרויערפֿלאָר געהיללט ענטגעגען טרעטען.

מאֶגעסט דוא, אַללפֿאַטער, מיר ניכט צירנען, דאַס איך זאָ ביטטערליך קלאַגע, דאַס מיינע זעעלע זאָ טיעף טרויערט איבער דאַז, וואַס דוא געשיקט אונד געפֿיגט האַסט. מיין גאָטט, ניכט פֿערמעססע איך מיך, געגען דיינע שיקקונגען צו מוררען אונד דיינע וועגע צו טאַדעלן. דוא ביזט דער גאָטט דער ליעבע אונד דער וויזהייט; וועלכער שטערבליכע פֿערמאֶכטע דיך צו בעגרייפֿען אונד

צו ערפאַססען, ווער זיך ערקיהנען, דיין וואַלטען צו ריכטען אונד צו דיר צו זאַגען: וואַס טהוסט דוא דאַ! וואַס דוא טהוסט, איזט וואָהלגעטהאַן, אונד איך בעטע דיך אים שטויבע אַן אונד פֿערעהרע אין דעמוטה דיינען אונערפאָרשליכען ראַטהשלוס. דאָך קאַן איך געביעטען מיינעם הערצען, דאַס עס ניכט עמפפינדע דאַז מיסגעשיק? קאַן איך זאַגען צום שמערץ: „פֿליעהע מיך?“ צו מיינער טרויערנדען זעעלע: „זייא הייטער“?

אונד ווי זאָללטע מיינע זעעלע ניכט טרויערן, דאַ איהרע שוועסטערזעעלע פֿאָן איהר געשיעדען, ווי זאָללטען מיינע אויגען זיך ניכט מיט טהרענען פֿיללען, דאַ מיינער טאַגע גלענצענדסטעס געשטירן ערלאָשען איזט, דאַ מיינעס הויזעס פֿייער אונד שטיטצע געבראָכען; מיינעס לעבענס בליטהע אונד שמוק הינגעוועלקט אונד מיינעס הערצענס טהייערסטעס דעם מאָרדער פרייזגעגעבען איזט! —

דאָך ניין, זיין אירדישער טהייל בלאָס, דער קערפער נור, דיא שטויבהילע וואַרד צוריקגעגעבען דעם שטויבע, פֿאָן וואַננען ער איזט געקאָממען, דאָך זיין עדלעס איך, זיין אונשטערבליכער טהייל, זיין גייסט לעבט פֿאָרט מיט אַלל זיינעם דענקען אונד פֿיהלען, מיט אַלל זיינער טרייע אונד ליעבע. —

„עס קעהרט דער שטויב צוריק צור ערדע, פֿאָן וואַננען ער איזט געקאָממען, אונד דער גייסט שטייגעט עמפאָר צו גאָטט, דער איהן געגעבען.“ אַלזאָ שטעהט עס געשריעבען אין דיינען הייליגען שריפֿטען. — דאַראַן וויל איך מיך האַלטען. דער געדאַנקע זייא טראָסט אין מיינער טרויער, אונד באַלזאַם פֿיר דיא וואונדע מיינעס הערצענס, דאַס דער טאָד ניכט גאַנץ דאַז בינדניס אונזרער הערצען קאַן אויפגעלאֶזעט האַבען, אונד ווי מיינע ליעבע איהם פֿאָלגט אינז יענזייטס, ווירד אויך ער זעגנענד אונד ליעבענד ניעדערבליקקען אויף מיך אונד מיינע קינדער, דיא ער פֿערוואַיזט הינטערלאַססען האַט; ווי איך בעטענד איין נאַססעס אויגע צו דיר, מיין גאָטט, ערהעבע, אום דיא היממעלס־זעליגקייט פֿיר איהן צו ערפֿלעהען, ווירד ער הינוויעדער דיין ערבאַרמען אונד דיינע גנאַדע אַנרופֿען פֿיר אונזער הייל היעניעדען, אונד זאָ ווערדען אונזרע זעעלען זיך בעגעגנען אַן דיינעס טהראָנעס שטופען!

איין לעבען אַבער, דאַז פון זיינעם אירדישען טוטלעס ענט-
בלאָסט איזט, איינע קינדער, דיא איהרעם פֿאַטערס אונד פֿער-
פפֿלעגערס, איהרעס פֿיהרערס אונד פֿערטרעטערס בערויבט זינד,
פֿערטרויע איך דיר, אַללגיטיגער פֿאַטער איך היממעל, דער דוא
איין פֿאַטער דער וואַיזען, איין זאַכוואַלטער דער וויטט-
וועך ביזט אין דיינער היילוגען האָהע. לאַס דיינע ליעבע
איך אוספֿאַהען, דיינע אַללמאַכט איך קראֶפֿטיגען, דיינע אַללוויזהייט
איך ערלייכטען, דאַס איך שטאַרק אונד מוטהיג דורכס לעבען שרייטע,
דאַס איך דיא פפֿליכטען אונד אויפֿגאַבען, דיא אין דאָפּפעלטעם
אַמאַסע אויף איך פֿאַללען, מיט אֶנגליכעם גייסטע אונד וייבליכעם
געמיטהע פֿערמיינט לו ערפֿיללען פֿערשטעהע, אום איינעם הויזע
מיט פֿערשטאַנד אונד קראַפֿט פֿאָרלוטשטעהען אונד אַללען זיינען
בעדירפֿניססען לו גענוגען. אַמען.

געבעט איינער מוטטער אַם גראַבע איהרעס קינדעס.

„בליקט וועג פֿאָן מיר, איך מוס ביטטערליך
וויינען.“ (ישעיה כ״ב ד׳.)

„גאָטט, וויא ביזט דוא אַללגעוואַלטיג אין דיינער
מאַכט, פֿורכטבאַר אין דיינען געריכטע!“ דוא שטרעקסט
דיינע האַנד אוים אונד עס פֿערלישט דער זאָננע גלוטה. דוא
שפריכסט — אונד עס ערבעבט דיא ערדע אין איהרען טיעפֿען;
דוא לאֶסטעסט וועהען דיינען הויך — אונד עס בריכט לוזאַממען
דיא ריעזיגע לעדער! אונד דיא גרינענדע פֿלור, ערסט אויפֿגע-
שפראָססען אונד אויפֿגעבליהט, ווירד לור דירכען טראָסטלאָזען איינ-
אֶדע! אונד דער מענש, אַך, פֿאָלל ליעבליכער יוגענד, פֿאָלל גרינענדער
האָפֿפֿנונג, זיך שלינגענד אונד ראַנקענד אוֹאם גליקליכע לעבען —
דוא זענדעסט אויס דען ערנסטען באָטען דעם טאָדעס, אונד זיעהע,
דיא מענשענבלומע וועלקט, דאָררט אונד לערפֿאַללט אין שטויב!

אונטער דיעזעם היגעל רוהעט איינע הערלענסבלומע, איין
פֿלייש אונד בלוט, איין איננערסטעס לעבען, איין קינד. — פֿער-

געבענס וואֶרע עס, וואָללטע איך וועהרען איינעם טאערלע הער-פֿאָרלוברעכֿען, איינען טהראֶנען היאלוטטראֶמען.

דוא, אָ גאָטט, דער דוא דעם מענטען איננערעס געטאַפֿפֿען אונד געבילדעט, דוא ווייסט וואָהל, וואַס איינער מוטטער איהר קינד איזט, דוא ווייסט, ויא דאַז מוטטערהערץ מיט אַללען לעבענספֿאֶדען אונד פֿיבערן איהר קינד אומשלינגט אונד אומשליעסט, אונד ווען דער טאָד דיא קאַלטע האַנד לעגט אַן דאַז קינד, עס איהר פֿאָן דער זייטע רייסט, דאַן רייסט ער אויך דאַז גאַנצע הערץ דער מוטטער בלוטענד וואונד.

דאַרום לירנע ניכֿט, אָ הערר, איינעם טאערלע, האַבע ער-באַרמען מיט איינעם לייד אונד גיעססע דיינען געטטליכֿען טראָסט איר אינז הערץ, גיב איר קראַפֿט לו טראַגען, אונד לו ענטזאַגען דעם, וואַס דוא איר ענטליעהעסט. „דוא האַסט געגעבען, דוא האַסט גענאָממען, דיין נאַמע זייא געלאָבט!“

געוויס איזט אַללעס וואַס דוא טהוסט, וואָהלגעטהאַן; דיינער אַללוויזהייט פֿערבאָרגענען גאַנג, ויא קאֶננטע דעם מענטען בע-שראֶנקטער זין איהן ערגרינדען וואָללען! דונקעל אונד אונערפֿאָרשליך איזט דיין וואַלטען, דאָך וואַס דוא אויך איבער אונז פֿערהאֶנגסט, עס איזט לו אונזערם הייל. דוא ביזט יאַ אונזער פֿאַטער אונד וויר דיינע קינדער, דוא אונזער קאֶניג אונד וויר דיין פֿאָלק, דוא אונזער הירטע אונד וויר דיינע העערדע — ויא זאָללטעסט דוא עטוואַס אַנדערעס איבער אונז בעשליעסען, אַלס דאַז הייל-פֿאָללע.

זאָ לאַס איך דען, איין גאָטט, אין דיינער ליעבע אונד טרייע איינען טראָסט פֿינדען. לאַס איך דורכדרונגען זיין פֿאָן דען ער-העבענדען, בעזאֶנפֿטיגענדען לעהרען אונד וואָרטען דיינער געהיי-ליגטען רעליגיאָן. שטאֶרקע איך אין דעם זעליגען גלויבען, דאַס דוא איין פֿערקלאֶרטעס קינד ליעבעפֿאָלל אונד פֿריינדליך אין דיינע היממלישען וואָהנונגען האַסט היניינגענאָממען, אום זיינע ריינע זעעלע לו ענטליעהען דער זינדע אונד דען פֿעראירדונגען דיעזעס לעבענס, עס לו בערגען פֿאָר ערדענטמערץ אונד טריבזאַל.

זאָ לאַס, אַללגיטיגער, איין קינד אַלס ליכֿטער ענגעל אויף איך הערלאַבטויען, דאַס זיין פֿערקלאֶרטעס ביילד איר טטעטס פֿאָר-שוועבע, לאַס זיינע שטימע איך וואַרנען, ווען איך אין געפֿאַהר

בין פֿאָר דיר צו פֿעהלען; וואַס זיין אויגע איר שטראַהלען, ווען איך עטוואַס פֿערדיענסטליכעס געאיבט, אונד וואַס איך איינסט פֿאָן איהם עמפֿפֿאַנגען, ווען דוא איך איינסט היימבערופֿען ווירסט אין דיין היממעלרייך. אַמען.

אויף דעם גראַבע איינעס פֿערוואַנדטען.

„דער מענש איזט דעם הויכע גלייך,
זיינע טאַגע דעם שאַטטען, דער פֿאָראיבערוואַללט.“

טהיירע (ר) הינגעשיעדענע (ר), דוא וואַרסט איר ווערטה אונד ליעב אים לעבען, אונד איך קאָממע אויף דיינע רוהעשטאֶטטע, אום דיינער פֿערקלאֶרטען זעעלע אים יענזייטס נאָך איינע גע=פֿיהלע דער ליעבע צו צאָללען, אונד היער צו גאָטט פֿיר דיינען עוויגען פֿריעדען צו בעטען. מאֶגע דער אַללגיטיגע מיינע פֿראָממען ווינשע פֿיר דיך ערהאֶרען, מאֶגע דיינען געביינען זאַנפֿטע רוהע, אונד דיינעם גייסטע דעם היממעלס זעליגקייטען אונד פֿריידענפֿילע ווערדען!

היער, אין דיעזער שטיללען בעהויזונג דעם טאָדעס, זאָללטע דער מענש זיך אָפֿט ערגעהען, אום שטעטס דער ניכטיגקייט אַללעס אירדישען זיך בעוואוסט, אונד זיינער האֶהערן בעשטיממונג אויף ערדען איינגעדענק צו בלייבען. — וואַס איזט דאַז גאַנצע ערדענלעבען! איינע שפאַננע צייט אונד וויר שטעהען אַם גראַבע. אונזער לעבענסוועג, אָב ער מיט דען בליטהען דער פֿריידע אונד דעם גענוססעס זיך בעקראֶנצט, אונד דאַז גליק אונד דער רייכ=טהום מיט אונז האַנד אין האַנד וואַנדעלט, אָדער אָב ער אונז אין בלומענלאָזער שטיינוועג איזט, פֿאָן אונגליק אומדונקעלט, פֿאָן דירפֿטיגקייט פֿערהאֶרעט: וואָהין פֿיהרט ער אַנדערס אַלס אַן דיא פֿפֿאָרטען דעס טאָדעס! אונד דיעזע אֶפֿפֿנען זיך פֿיר אונז, אָב וויר אין דער בליטהע יוגענדליכער טאֶגע, אָדער פֿאָן אַלטער גע=קניקט דאַ שטעהען. דאַז רייך דעס טאָדעס ניממט אונז אויף, אונד וויר ווערדען צו מאָדער אונד אַשע; אונד דאַז, וואָמיט וויר זאָ אָפֿט אין טהאֶריכטעם דינקעל גראָס געטהאַן, אין שטאָלץ אונד האָכמוטה געפּרונקט, אונד דאַריבער זאָ אָפֿט דאַז עדלע אונד

בעסטערע פֿערגעססען אונד פֿעראַכֿטעט האַבען — זינקט אין טריאוער אונד פֿערפֿאַלל.

דאָך נור דיא היללע זינקט צוזאַממען, אַבער דאַס אייגענט־ליכֿע וועזען בלייבט אונפֿערגאֶנגליך; דיא מאָרשע היטטע בריכֿט, אַבער דער גייסט שטייגט אויף אין זיינע עוויגען וואָהנונגען דעס יענזייטס! וואָהל איהם, ווען ער זיינער בעשטיממונג געטרייא זיינע ערדענפּילגערשאַפֿט פֿאָללבראַכֿט האַט; ווען ער אין אַללען קאֶמפּפֿען אונד מיהען דעס לעבענס ניע זיין עוויגעס הייל אויסער אַכֿט גע־לאַססען; ווען ער גערייניגט אונד פֿערקלאֶרט, בעגלייטעט פֿאָן ווערקען דער ליעבע אונד גערעכֿטיגקייט, צור עוויגען העררליכֿקייט איינגעהט! —

לערנע דוא, מיין הערר, היער דאַז לעבען ווירדיגען, לערנע געברויכֿען דיא טאַגע דעס גליקקעס, וויא דיא טאַגע דעס מיסגע־שיקקעס צום הייל אונד צור בילדונג דיינעס אונשטערבליכֿען גייסטעס, דאַמיט איך אָהנע בעדויערן אונד רייע אַם לעטצטען מיינער טאַגע דאַרויף צוריקבליקקען קאַן, אונד מיינע זעעלע אין פֿריעדען אונד זעעליגקייט צו מיינען פֿאָרפֿאַהרען איינגעהע. דיעס זייא דיין וויללע, הערר, מיין גאָטט, דאַצו גיב מיר דיינען זעגען אונד דיינע קראַפֿט. אַמען.

אַם לויבהיטטענפֿעסט ביים קרייזאַנג מיט דעם לולב אונד אתרוג.

„איך וואַשע מיינע העֶנדע אין ריינהייט
אונד אומרינגע דיינען אַלטאַר, אָ עוויגער."
(תהלים כ"ו ו'.)

הערר דעס וועלטאַללס! רייך געשמיקקט מיט דיינען גאַבען אונד זעגנונגען האַסט דוא דיא נאַטור. דאַז טהאַל מיט זיינעם איפּפּיגען גרין, דער בערג מיט זיינעם קראַנץ פֿאָן וועֶלדערן, דאַז געפֿילדע מיט זיינער לאַכֿענדען פֿרוכֿט איזט איין ערצייגניס דיינער גנאַדע, צום זעגען דיינער מענשענקינדער, צור נאַהרונג איהרעס לייבעס, צור שטיללונג איהרער בעדירפֿניססע, צור ערגאֶטצונג איהרעס אויגעס,

לוס באַלזאַם איהרער וואונדען; אונד קיין בלעטטכֿען איזט זאָ קליין, קיין גראַזהאַלם זאָ ניעדריג אין דעם ווייטען רייכֿע דער נאַטור, דאַס עס ניכֿט וואָהלטהוענדע היילזאַמע קרעפֿטע פֿיר אונז ענט־היעלטע. דיא איינפֿאַכֿע טטוידע אונד דער פראַנגענדע בוים, דאַז דופֿטענדע רייז אונד דיא גאָלדענע פֿרוכֿט, אַללעס רופֿט אונז לו: „לאָבע, אָ ערדענזאָהן, דען אַללמעכֿטיגען הערען, דער זאָ וואונדערפֿאָללעס האַט געשאַפֿפֿען; לאָבע, מענטענקינד, דיינען היממ־לישען פֿאַטער, דער זאָ אַללגיטיג דיך פֿערזאָרגט!“ — אונד מיט לאָב אונד פרייז אונד דאַנק ערגרייפֿען וויר דיעזען פֿעסטטטרויס, דער פֿיעלערלייא ערלייגניססע דער נאַטור, דיעזעס קליינע אַבביל־ד דער רייכֿען מאַנניגפֿאַלטיגקייט דער ערדע, דיעזען פֿערקינדער דיינער אַללמאַכֿט אונד גיטע, אָ גאָטט, אונד העבען אונד ווענדען איהן נאַך אַללען וועלט־ אונד הימעלסגעגענדען; דען איבעראַלל, אין אַללען ענדען אונד עקקען דער וועלט, וואַכֿסט אונד שפריעסט אונז דיין זעגען עמפאָר, אונד לאָבזינגענד מוקרייזען וויר דאַמיט דיינען אַלטאַר.

דאָך, הערר, ניכֿט נור אונזער מונד זאָלל דיר דאַנקען, ניכֿט נור אונזערע ליפּפען דיר לאָבזינגען; זאָנדערן דורך טהאַטען דער פֿרעממיגקייט אונד דער ליעבע וואָללען וויר דיך פֿערעהרען אונד אַנבעטען. וויא דוא ליעבענד אונז בעשענקסט, וואָללען וויר מילד אונד ליעבררייך דער אַרמען געבען אונז געדענקען; וויא דוא פֿריינד־ליך אונז פֿעסטטאַגע דעס זעגענס אונד דער פֿריידע שפענדעסט, וואָללען וויר דורך ערקוויקקענדע גאַבען דעם דירפֿטיגען הערץ ער־פֿרייען אונד פֿעסטליך שטימען. דיעס זייא אונזער דאַנק, דאַז אונזער פֿעסטאָפפֿער, דאַז דוא הולדפֿאָלל פֿאָן אונז אַננעהמען מעֶ־געסט. אַמען.

געבעט אַם ראש השנה אונד יום כפור פֿאָר עלינו.

גאָטט, דיך זעה איך איבעראַלל,
וואָהין אויך מיין אויגע שויט,
פֿאָן דען בערגען, אויס דעם טהאַל
טאֶנעט מיר דער זיסע לויט:
„איינעס גאָטטעס ווייזע האַנד
„האַט דיא היממעל אויסגעשפּאַננט,
„שוף דען ענגעל אונד דען וואורם,
„פֿריהלינגסהויך אונד ווינטערשטורם.“
(סאלאָמאָ.)

דוא האָהער, ערהאַבענער! אין דעמוטה אונד עהרפֿורכט בייגע איך מיך פֿאָר דיר, דעססען הערשאַפֿט דורך אַללע לייטען, דורך אַללע וועלטען געהט. איין הערץ, פֿאָן דאַנק אונד ליעבע ערגליהט, ברינגט דיר זיין לאָב= אונד פּרייזליעד דאַר! וויא גראָס אונד העהר ביזט דוא! דאַז אַלל ענטשטאַנד אויף דיינען ווינק. דיינע האַנד לעגטע דיא גרונדפֿעסטע דער ערדע, שפּאַננטע דאַריבער אויס דען שטערנדורכווירקטען, שטראַהלענדען היממעלסטעפּפּיך, דיינע האַנד בילדעטע, דיין הויך בעלעבטע וואַס דאַ שטעהעט אונד זיך רעגט; דיינע ליעבע איינציג אונד אַללעין איזט עס, דיא אַללעס העגט אונד טראֶגט, שיטצט אונד שירמט! דוא איינציג אונד אַללעין אים היממעל אונד אויף ערדען, — איזט עס דיינע מאַכט אַללעין, דיא אין דאָננערנדען וואָגען דעס מעערעס פֿלוטהען שליי־דערט, אונד דען זענגענדען זאַמום דורך דיא וויסטע פֿיהרט — דאַז שטערנענהעער זיינע פֿריעדליכע באַהן לייטעט, אונד צור ערדע שיקקעט דען וואָהלטהאֶטיגען זאָננענשטראַהל. דוא איינציג אונד אַללעין, איממערדאַר אונד איבעראַלל. וואָ איך בין אונד וואָהין איך בליקקע, פֿינדע איך דיך, דוא איינציגער, עוויג הערר־ליכער, דוא שוטץ אונד האָרט דעס אַללס!

דרום בייגט זיך פֿאָר דיר אַללעין מיין קניע, בעטע איך דיך אים שטויבע אַן; שויט צו דיר מיין אויגע אויף אין יעדער נאָטה, וויא אין יעדער פֿריידע מיינעס לעבענס; טראַגע איך צו דיר הינ־אויף אַללע ווינשע אונד אַללע האָפֿפֿנונגען מיינעס הערצענס.

וויא אונגליקזעליג זינד יענע, דערען הערץ זאָ פֿערשטאָקט
איזט, דיך ניכט צו פֿיהלען, דערען גייסט זאָ בלינד, דיך ניכט צו
שויען, דיך ניכט אין דיינען ווערקען, דיך, דען אונזיכטבאַרען,
ניכט אין זיינער זיכטבאַרען נאַטור צו ערקעננען, אין דיעזעם
שפיעגעל אונד ווידערשיין דיינער הערליכקייט אונד גרעסע. אָ
עֶפֿנע דיא אויגען דענען, דיא ניכט זעהען, רייניגע דיא הערצען
דערער, דיא פֿאָם שמוצע דער ליידענשאַפֿט בעפֿאַנגען, נור דעם
געֶטצען דער וועלטליכען, אייטלען פֿריידען הולדיגענד, פֿאָן דיר
זיך אַבגעווענדעט האַבען! דאַס אַללע וועלטבעוואָהנער צו דיר צוריק-
קעהרען; אַללע פֿאָן דער ערקעננטניס דיינער הערליכקייט בע-
זעליגט ווערדען; אַללע קניע פֿאָר דיר זיך ביוגען, אַללע הערצען
דיר צופֿליעגען; אַללע ליפּפּען אין דיין לאָב אונד פּרייז זיך ער-
גיעסען; דאַס דיין נאַמע, דוא איינציגער, עוויגער, וואונדערפֿאָללער
געפֿייערט אונד געריהמעט ווערדע דורך אַללע צייטען אונד ריימע.
אַמען.

חלה-געבעט.

פֿאַטער אים היממעל! נאַך דיינעם הייליגען געבאָט זאָנדערע
איך דיא העבע פֿאָן מיינעם טייגע אַב. עס מאַהנעט מיך דיעזע
פֿראָממע זיטטע ניכט נור אַן דיא פֿערגאַנגענהייט אונזערעס פֿאָל-
קעס, וואָ אונזערע פֿאָרפֿאַהרען איהרע ערסטלינגע אַללע פֿריידיגען
הערצענס אויף דיינען אַלטאַר ניעדערלעגטען, זיא מאַהנעט מיך
אויך, דאַס וויר אויך הייטע נאָך אויף דען אַלטאַר דער ליעבע אונד
דער מענשליכקייט גאָטטגעפֿעֶלליגע אָפּפֿער ניעדערלעגען קעֶננען.
ווען וויר דען הונגער דעס דירפֿטיגען שטיללען, זיינער נאָטה אַב-
העלפֿען, זיינען מאַנגעל לינדערן, זיינע נאַהרונגסזאָרגען ערלייכטערן,
דאַן ברינגען וויר דיר, דער דוא איין פֿאַטער דער אַרמען אונד
בעדרעֶנגטען ביזט, אונזערע אָפּפֿער דאַר. זאָ נימם דען, היממלישער
פֿאַטער, דיעזע העבע וואָהלגעפֿעֶלליג אַן, אונד מאַכע מיין הערץ
פֿעסט אונד טריי, דאַס איך דאַ, וואָ דוא גרעֶסערע אונד שווע-
רערע אָפּפֿער היישעסט, מיך אין גלויבענספֿריידיגקייט ווילליג אונד
בערייט זייא, זיא דיר דאַרצובריגגען.

זעגנע, גאָטט, אונז דאַז טאֶגליכע בראָד, דאַס וויר עס אין עהרען אונד אָהנע קוואַער געוויננען, אונד זיין גענוס אונז זעגען אונד געדייהען ברינגע, דאַמיט וויר אין פֿילע דער געזונדהייט אונד קראַפֿט אונז דעם לעבענס אונד זיינער גיטער פֿרייען, פֿראָהען מוטהעס אונד הייטערן גייסטעס דיין לאָב, דו טפענדער אַללעס גוטען, אַנסטימען, אונד אַללען אונזערען פפֿליכטען אונז אונגע-הינדערט היגגעבען קאֶננען.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַפְרִישׁ חַלָּה.

געלאָבט זייעסט דו, הערר אונזער גאָטט, קאֶניג דער וועלט, דער דו אונז דורך דיינע זאַטצונ-גען געהייליגט, אונד דיא אַבטיידונג דער חלה אונז געבאָטען האַסט.

הגבה.

נעדיכט ביים עמפּאָרהעבען דער אויפֿגעשטעללטען תורה, נאך דער פֿאָרלעזונג אויס דערזעלבען. *)

דיעס איזט דיא תורה, דיעס דאַז וואָרט,
דאַז גאָטט אונז האַט געגעבען,
דאַס וויר'ס בעוואַהרען פֿאָרט אונד פֿאָרט
אונד טראַגענ'ס דורך דאַז לעבען.

וויז' אויף, פֿאָלק יודא, האָך זיא אויף,
דו דאַרפֿסט ניט שטאָלץ זיא לייגען,
זיא איזט געקויפֿט אום האָהען קויף,
אום האָהען קויף דיין אייגען.

דו גאַבסט יאַ הין פֿיר דיעזעס גוט,
וואַס נור דער מענש בעזיטלעט;
גליק, האַבע, פֿרייהייט, עהרע, בלוט
האַסט דו דאַרום פֿערטפריטלעט.

---

*) פֿאָן דאָקטאָר ריעסער.

דיעס מיזט דאַז היואוליטע פּאַניער,
מון דאַז וויר מוטהיג טטריטטען,
מונד טויזענד טאָדע האַבען וויר
מון דיעס פּאַניער געליטטען.

גאָטט, מונזער קאֶניג, גאָטט דער ומַכֿט!
דומ גאַבסט עס מונזערן אַהנען,
פֿערלאָרען האַבען וויר דימ טלאַכֿט,
דאָך היער זינד מונזרע פֿאַהנען.

דימ קאֶמפּפֿער זאַנקען מון זימ הער,
אַן ומענגע ניכֿט לו לאֶהלען;
דאָך ליעס דער רעסט זיך נימוערמעהר
לו פֿייגעם אַבפֿאַלל קוואֶלען.

עס קוואָלל פֿערדערבען רינגס הערפֿאָר,
וויר טוואַמוטען דורך דימ פֿלוטהען,
האָך היעלטען וויר דימ פֿאַהנ' עמפּאָר,
מוים לאַוואַטטראָמעס גלוטהען.

וואָהל ומאַנכֿער וואַרד, מין זימ געהיללט,
דען פֿלאַמוטען מיבערגעבען,
וואָהל ומאַנכֿער ליעס מוין דיעזעם טילד
דורכֿבאָהרט זיין טאַפּפֿ'רעס לעבען.

דער פֿיינד טאָט פּפֿיילע, פֿייער, גיפֿט
מין ניע געטטיללטען טטרייטע,
וויר רעטטעטען דימ גאָטטעסטטריפֿט,
זאָנסט אַללעס וואַרד לור בייטע.

דרום העבען וויר זימ פֿריידיג מויף,
וויר דירפֿען קיהן זימ לייגען,
זימ מיזט געקויפֿט מום האָהען קויף,
מום האָהען קויף מונז מייגען.

דיא קאֶמפּפֿער רוה'ן, דאָך ווירדען זיא
יע ווידער אונז עררייכֿען,
זיא זאָללען'ס פֿינדען, דאַס וויר ניע
פֿאָן אונזערן פֿאַהנען ווייכֿען.

איינע לעגענדע.

אויס דעם מנורת המאור, צור ערבויאונג, אם יום כפור, צור צייט דעם מוסף=געבעטעס. פֿאָן ל. ליבער.

איבער יודאַ וואַר געקאָממען איינע לייט דער נאָטה אונד שמאַך,
סאַלאָמאָניס היילגער טעמפעל טיעף אין שוטט אונד אַשע לאַג,
רייך אַן טריממערן, לעער אַן מענשען, לאַג יערוזאַלעם זערשטאֶרט,
דאָך דיא גלויבענסטרייע האַטטע ניכֿט איהם פֿאָלקע אויפֿגעהאֶרט.

דאַ בעגאַן דער היידענקייזער איינעס טאַגעס מיט ווילדעם שפּאָטט;
„וויל דאָך זעהען, אָב זיא האַלטען פֿעסט אַן איהרעם אַלטען גאָטט;
ברינגט מיר העער דיא פֿראָממע מוטטער, דיא, וויא יינגסט מאַן מיר געזאַגט:
לעבט מיט איהרען זיעבען זאֶהנען, גלייביג, פֿראָם אונד אונפֿערלאַגט!"

אונד דיא פֿראָממע מוטטער פֿיהרען זיא, גלייך איינער זינדערין,
מיט געלייטע איהרער זאֶהנע פֿאָר דען טהראָן דעם קייזערס הין,
אונד ער שפּריכֿט צום עֶלטסטען זאָהנע: „זיעהסט דו יענע ערל=געשטאַלט?
דאַס איזט איינעס גאָטטעס בילדניס, בייגע דיך פֿאָר איהם אַלסבאַלד!"

דאָך עס גיבט צור אַנטוואָרט יענער: „אונז'רע היילגע שריפֿט געבייט:
איך דער הערר, איך בין דיין גאָטט, דער אויס מצרים דיך בעפֿרייט,
קיינען אַנדערן גאֶטטערן זאָללסט דו וויהען אים געבעטע דיך,
קיינעם גאֶטצענבילד דיך בייגען, דען דיין גאָטט אַללייין בין איך!"[1]

אַלזאָ שפּרעכֿענד וואַרד דער יינגלינג וועגגעפֿיהרט צו קוואַל אונד טאָד,
אונד דער הערשער דרויף דעם צווייטען: „אָפּפֿרע דיעזעם גאָטט!" געבאָט;

---

[1] שמות כ׳ ב׳ — ה׳.

דאָך דער שפּראַך: „ווער אַנדערן געֶטטערן דיענעט אַלס דעם העררן אַלליין,
זאָלל פֿערטילגט מיט זיינער זינדע פֿאָן דעם ערדענרונדע זיין."[1])

טאֶדטען ליעס אויך איהן דער קייזער אונד בעפֿאַהל מיט קאַלטעם האָהן:
„קניעע לאַנג געבעטעט ניעדער, נון דוא דריטטער פֿראָממער זאָהן!"
„איך געזעטץ," ערוויעדערט דיעזער, „שטעהט — וויא דוא אויך צאָרניג ביזט:
„העֶרע איזראַעל, דער עוו'גע, אונזער גאָטט, דער איינצ'גע איזט!"[2])

ווענִיג אויגענבליקקע שפּעֶטער פֿיעל ער דורך דעם הענקערס שווערט,
אונד פֿאָם פֿיערטען ברודער יענער נון דען געֶטצענדיענסט בעגעהרט,
דאָך עס שפּריכט דער יינגלינג גלייביג: „עהרע נור דעם העררן געביהרט,
איהן נור בעט' איך אַן, דער גנעֶדיג אויס דער קנעכטשאַפֿט אונז געפֿיהרט."[3])

אַלזאָ שפּראַך ער, פֿעסט אומשלונגען פֿאָן דעם נעֶכסטען ברודערס אַרם,
אונד זאָ ליטטען ביידע פֿריידיג באַלד דעם מאַרטערטאָדעס האַרם.
יעטצט געבאָט דעם זעכסטען זאָהנע אויך דער קייזער גרויזיג ווילד:
„צאֶגרע ניכט אונד ווירף דיך ניעדער היער פֿאָר איינעם גאָטטעס בילד!"

רוהיג דאָך ענטגעגנעט יענער: „ליעבען זאָלל איך איממערדאַר
איינען גאָטט פֿאָן גאַנצער זעעלע, איהן דען העררן נור טרייא אונד וואַהר."[4])
קוים פֿערהאַללטען זיינע וואָרטע, דאַ אויך שטראָמטע הין זיין בלוט,
אַלס איין נייעס אָפּפֿער בלינדער, גראֶזאַמער טיראַננענוואוטה.

אונד דען לעטצטען זאָהן דער מוטטער ריעף דער קייזער צו זיך הין,
איהן, דען יינגסטען, איינען קנאַבען, דער מיט קינדליך ריינעם זין
אין דעס הערשערס פֿינסט'רעס אויגע בליקטע אָהנע פֿורכט אונד שייא,
יוגענדפֿרישע אין דעם אַנטליטץ, אין דעם הערצען ליעב' אונד טרייא.

---

[1]) שמות כ"ב י"ט. [2]) דברים ו' י"ד. [3]) דברים ד' ל"ט.
[4]) דברים ה' ו'.

„ליעבער קנאַבע!“ טפּראַך דער קייזער מיט פֿערטטעלטער פֿריינד=
ליכֿקייט,
„דוא געוויס ביזט פֿאָר דעם בילדניס דיך לו נייגען וואָהל בערייט!“
„אין דער טריפֿט,“ זאָ ריעף דער קנאַבע, „טטעהט: ערקעננט
אונד גלויבט דיא לעהר':
גאָטט אים היממעל אונד אויף ערדען איזט דער הערר אונד קיי=
נער מעהר.“[1])

אונד דער קייזער ביטטעט האַסטיג: „זיעה', פֿאָם פֿינגער ווערפֿ'
איך היער
דיעזען גאָלד'נען רינג לו באָדען, ניממ' איהן אויף אונד בריננ' איהן מיר,
דאַס, ווען דוא נאַך איהם דיך ביקקעסט, דאַז פֿאָלק זייא איבערלייגט,
האָטטעסט איין געבאָט ערפֿיללעט, דיך פֿאָר איינעם גאָטט געבייגט!“

דאַ בעגיננט דאַז קינד לו וויינען אונד לום הערלטער דרויף עס טפּריכֿט:
„וויא? דוא טייסט דיך פֿאָר דען מענטען אונד איך זאָללטע דאָך
איך ניכֿט
פֿירכֿטען זעלבסט פֿאָר גאָטט, דעם קאָניג אַללער קאָנ'גע, דער
דיא וועלט
איינסט ערטוף זאַממט אַללען וועזען, דעססען אַללמאַכֿט זיא ערהאֶלט?

לאָרנענטבראַננט בעפֿיעהלט דער קייזער: „טלאַגט איהן אַן דען
פּפֿאַהל געטווינד!“
דאָך דיא מוטטער קיסט נאָך איינמאַל בריננטטיג איהר געליעבטעס
קינד,
לאָסט נאָך איינמאַל איהן, דען קנאַבען, אין דען מוטטערוואַרמען רוה'ן,
אונד פֿאָן איהרען ליפּפּען טאָנען, טמערלערפֿיללט דיא וואָרטע נון:

„ליעבע קינדער, ווען איהר דראָבען פֿאַטער אברהם געטויט,
זאַגעט איהם, ער האַבע איינען אַלטאַר פֿיר דען זאָהן געבויט;
דאָך איך האָטטע דער אַלטאָרע זיעבען אויפֿגעריכֿטעט הייט',
האָטטע איינע זיעבען זאָהנע ד'רויף דעם אָפּפֿערטאָד גע=
ווייהט.“

[1]) דברים ד' ל"ט.

„טוער געפריפט פֿאָן אייגעם גאָטטע, האַב' איך דאָך דאַז טיעפֿע וועה
זיינער פריפֿונג פֿעסט בעשטאַנדען, פרייז אונד לאָב איהם אין דער האָה'!"
אונד דיא אוטטער טוועג, דאַ ריססען גרויזאַם זיא דאַז קינד איהר פֿאָרט,
אונד באַלד אונטערלאַגען ביידע, קינד אונד אוטטער טגאָדעם מאָרד.

דיסטערן גריאמעם זאַם דער וויטה'ריך, אַלס זיין הענקער עס פֿאָלבראַכט,
וואַר דאָך אונבעזיעגט געבליעבען עלטער גלויבענסטרייע מאַכט.
דאַ ערטאָנטע איינע טטיאמע אוים דעם היאמעלס האָה' הערנאַב:
„איהלער איזט דאַז עוויגע לעבען נאַך דער דונקלען ערדע גראַב!"

דאַנק פֿיר דיא גענעזונג*).

I.

גאָטט, פֿאַטער דער נאַטור!
דוא אורקוועלל דעם לעבענס!
אויף דיך האַב' איך געבויט
אונד האָפֿפֿטע ניכט פֿערגעבענס.
אין קראַנקהייט אונד געפֿאַהר
היעלט דיינע פֿאַטערהאַנד;
זיא טטילט דער טמערלען פיין,
זיא העמט דעם פֿיעבערס בראַנד.

2.

אַלס איך דער קראַנקהייט וואוטה
אויפ'ס יאַמערלאַגער בראַכטע,
אַלס איך דיא טאַגע לאַהלט'
דיא נאָכטע לאַנג דורכוואַכטע,

---

*) אוים יאָהאַנסטהאַנס שירי ישורון.

אַלס פֿאַסט איין אויג' ערלאָשט —
אונד אונד אונד וואַנג' ערבליך;
דאַ פֿלעהט' איך, הערר! לו דיר,
אונד דוא ערהאָרטעסט איך.

3.

דוא טטראָאטעסט רוה' אינז הערץ,
אונד קראַפֿט אין איינע גליעדער.
איין אויגע זיעהט דיא וועלט
אונד דיינע זאָננע וויעדער;
איין אָהר פֿערניאמט דיין לאָב
אין גאַרטען, וואַלד אונד פֿלור;
איין אונד טטיאמט לום געזאַנג
דער פֿייערנדען נאַטור.

4.

גאָטט! עוויג זאָלל דער דאַנק
פֿאָן איינען ליפּפען טאַללען.
היללֿ איר, נאַך דיינעם וואָרט
דורכ'ס פּילגערלעבען וואַללען!
אונד בין איך איינסט אַם ליעל:
זאָ לייטע דיינע האַנד
דען איר ענטפֿלאָהה'נען גייסט
אינ'ז בעססרע פֿאַטערלאַנד.

איין וואָרט

אן דיא

עדלען מיטטער אונד פֿרויען אין איזראַעל.

עהע דיעזע בלֶעטטער דער פרעססע איבערגעבען ווערדען, קאַן דיא פֿערפֿאַססערין דערזעלבען עס ניכט אונטערלאַססען, נאָך איין וואָרט דאַראַן צו קניפּפֿען איבער איינען געגענשטאַנד, דער אויפֿ'ס טיעפֿסטע אין דיא שפּייכען דער עפֿפֿענטליכען געזיטטונג אונד דעס עפֿפֿענטליכען געשיקקעס איינגרייפֿט: דיעס איזט איבער דיא ערציעהונג אונזערער טֶעכטער.

יע בעשיידענער דיא שטעללונג איזט, דיא דיא פֿרויא אין דער געזעללשאַפֿטליכען פֿערפֿאַססונג איינניממט, אום זאָ בעדייטונגס־פֿאָללער איזט דאַגעגען איהרע שטעללונג אין דען קרייזען איהרער הייזליכקייט, אונד דעסטאָ איינפֿלוסאיבענדער אונד ווייטרייכענדער איהר ווירקונגסקרייז אין איהרער דאָפּפּעלאויפֿגאַבע אַלס גאַטטין אונד מוטטער.

דען דיא גאַטטין איזט עס, דיא דעם לעבען דעס מאַננעס ערסט דען וואַהרען ווערטה אונד דיא עכטע ווייהע פֿערשאַפֿפֿט. דען פֿלייס דעס גאַטטען זאָלל זיא דורך איהר ווירטהליכעס וואַלטען ערסט צום וואַהרען זעגען ברינגען, דאַס הויז, דאַס ער בויט, זאָלל זיא מיט עמזיגער קונסטרייכער האַנד ציערען אונד אויסשמיקקען, עס דורך פֿריינדליכקייט, מילדע אונד וואָהלטהעטיגקייט צו איינער זעגענסרייכען אונד געזעגנעטען שטעטטע מאַכען. זיא זאָלל עס פֿערשטעהען, מיט זאַנפֿטען וואָרטען וואָלקען גראָלל אונד אונמוטה פֿאָן זיינער שטירנע צו שייכען, אונד זיינע פֿריידענשטונדען צו ערהעהען אונד צו פֿערזיסען; דורך פֿערשטענדיגע רעדע דען ראַשען אויפֿ־לאָדערנדען צאָרן דעס מאַננעס צו בעוועלטיגען אונד זיינען אָפֿט אונבייגזאַמען, אָפֿט אונפֿערזעהנליכען זין צו טהאַטען דער מילדע

אונד פֿערזאֶהנליכקייט צו נייגען. זיא זאָלל איהם איינע טרייע גע־פֿאֶהרטין אים קאַמפּפֿע דעס לעבענס זיין; איינע פֿריינדליכע טראֶס־טערין אין דען טריבען טאַגען דעס אונגליקס; איבעראַלל אונד אימערדאַר דער פֿירזאָרגליכע ענגעל זיינעס דאַזיינס.

אונד וועלך איין בעדייטונגספֿאָללער ווירקונגסקרייז עראֶפֿפֿנעט זיך ערסט פֿאָר איהר אין איהרער אייגענשאַפֿט אַלס מ ו ט ט ע ר! אין דער טהאַט, אונבערעכענבאַר איזט דיא טראַגווייטע דער ווייב־ליכען לייסטונגען אַלס מוטטער אונד ערציעהערין איהרער קינדער. אויס דען פֿיער פּפֿאֶהלען איהרער הייזליכקייט דעהנעט זיך אין דיעזער בעציעהונג איהר ווירקונגסקרייז איבער גאַנצע גענעראַציאָנען אונד געשלעכטער אויס. — דאַז קינד אין דען ערסטען יאַהרען זיינעס דאַזיינס, וואָ זיין קליינעס הערץ, וויך וויא וואַקס, זיך בילדען אונד מאָדעלן לאֶסט, פֿאָן וועם עמפּפֿאֶנגט עס אַנדערס דיא ערסטען איינדריקקע אַלס פֿאָן דער צאֶרטליכען מוטטער, דיא עס שטעטס אומגיבט, דיא עס פּפֿלעגט אונד וואַרטעט, דערען אויסשפּרוך איהם איין אָראַקעל, דערען בליק איהם איין הימעל איזט. איהר ליעד, איהר וואָרט, איהרע מאַהנונג אונד איהר ביישפּיעל דרינגט דורך אַללע פּאָרען דער יונגען זעעלע, אונד בילדעט דאָרט דיא קוועללע דעס גוטען, דער טוגענד אונד דער רעליגיאָן, דיא איהם הייל בריינגעט פֿירס גאַנצע לעבען, אונד דורך איהרע שטראֶמונגען נאָך פֿערנערן געשלעכטערן צום זעגען גערייכט. דער פֿאַטער האַט קיינע זאָלכע מאַכט איבער דעם קינדעס הערץ, דען זיין בערוף האֶלט איהן אָפֿט פֿערן פֿאָם הויזע; דיא זאָרגען דעס ערווערבס אונד פֿערקעהרס האַלטען צו אָפֿט זיינע געדאַנקען געפֿאַנגען, אויך פֿעהלט איהם מייסט יענע זאַנפֿטמוטה, ווייכהייט אונד מילדע, דיא נור דעם ווייבליכען געמיטהע אייגען איזט, אונד אונטער דערען וואַרמען אויך דאַז צאַרטע רייז זאָ וואָהל געדייהט.

דאָך נור איין עדלעס הערץ אונד איין געבילדעטער גייסט פֿערמאַג דיעזען הייליגען דאָפּפּעלבערוף דער פֿרויא פֿאָללשטאֶנדיג צו ערפֿיללען, אונד עס בעדאַרף איינער גאַר זאָרגזאַמען אַנלייטונג אונד ערציעהונג, דאַמיט אונזערע טאֶכטער איינסט אַלס פּריעס־טערינען אַן דעם אַלטאַרע איהרעס הויזעס זאָ בעגליקט אונד בע־גליקקענד וואַלטען מאֶגען.

איינע דעראַרטיגע ערציהונג איזט איינע אויפגאַבע, דערען לֶזונג פֿיעלע קענטניססע, פֿיעל קלוגהייט, יאַ זאָגאַר פֿיעל ווייזהייט ערפֿאָרדערט נעבסט איינעם ריכֿטיגען טאַקט אונד אונערמידליכֿער אויסדויער. דען וויא דער זאַמען אין דיא פֿורכֿען דער מוטטער-ליכֿען ערדע מאַנניגפֿאַכֿע זאַטען אונד קיימע לעגט, אונד איהר דעראַרט דיא פֿערשיעדענסטען פֿריכֿטע ענטלאָקט, אונד אַללע איהרע פֿיעלפֿאַכֿען קרֶפֿטע צו אונזערעם נוטצען אונד פֿראָממען ווירקזאַם מאַכֿט: זאָ מוס דער ערציהער אין דען יונגען באָדען, דעססען פפֿלעגע איהם אַנפֿערטרויעט איזט, מאַנניגפֿאַכֿען זאַמען שטרייען, אונד אַללע אין איהם שלומערנדען קרֶפֿטע צום גע-דייהען ברינגען. וועֶהרענד וויר דיא האַנד אין קונסטרייכֿער פֿיה-רונג דער נאַדעל אונד אין זאָנסטיגער הויזהאֶלטערישער אונד פראַק-טישער בעטריעבזאַמקייט איבען, מיססען וויר אויך אויף דיא פֿרייע ענטוויקלונג דעס גייסטעס ווירקען. דאָך וועֶהרענד וויר דען צווייגען דער אינדוסטריע אונזערע אויפֿמערקזאַמקייט ווידמען, אונד דען גייסט דורך בילדונג שמיקקען אונד מיט קענטניססען אַללער אַרט בערייכֿערן, דירפֿען וויר אויך דאַז ניכֿט פֿערגעססען, וואַס דער אייגענטליכֿע גרונדשטיין אַללער געזיטטונג איזט, אונד אָהנע דאַז אַללע קענטניססע אונד אַללע בילדונג דעס גייסטעס נור דער אונ-פֿערשטעהענדען, ווינטערליכֿען זאָננע גלייכֿען, דיא וואָהל ליכֿט אונד גלאַנץ, אַבער קיינע וואֶרמע שפענדענד, איהרע שטראַהלען אונער-קוויקליך אונד אונווירקזאַם איבער דיא געפֿילדע שטרייפֿט — דיעס איזט דיא פֿערעדלונג דעס הערצענס, דיא העבונג אונד קרֶפֿטיגונג דער רעליגיעֶזען געפֿיהלע!

אַבער לײדער ווירד דיעס אין דער געגענוואַרט נור צו זעהר הינטאַנגעזעטצט! דאַז אייסערליכֿע אונד שיממערנדע ווירד געפֿלעגט, אַבער דאַז הערץ מיט אַללען זיינען בליטהען אונד קיימען וואַרטעט מאַן נור מיט נאַכֿלעססיגער האַנד, אונד איבערלעססט עס רוהיג דער צייט, וואַס זיא אויס איהנען בילדען ווירד, אָב זיסע, ערקוויקקענדע פֿריכֿטע, אָדער אונקרויט, אָדער גאַר גיפֿטפֿלאַנצען. דיא לעהרע דער רעליגיאָן ווירד נור נעבענבייא, נור אַלס פֿאָרם אונד נעבענ-זאַכֿע בעהאַנדעלט! אונד דאָך איזט דער אֶדעל דער געפֿיהלע אונד דיא טיעפֿזינניגע רעליגיאָזיטאֶט דער האֶכֿסטע שמוק דער פֿרויא.

זיא גיעסטען איבער איהר גאַנצעס וועזען יענען אונפֿערגאֶנגליכֿען צויבער אונד ליעברייץ אויס, דער איהר אַללע הערצען געווינט; זיא געבען אַללען איהרען אייגענשאַפֿטען אונד טאַלענטען ערסט דען וואַהרען ווערטה; אים פֿעראיין מיט איהנען ווערדען דיעזעלבען ערסט איין זעגען פֿיר איהר הויז אונד פֿיר דיא וועלט, פֿיר דיא געגענוואַרט אונד פֿיר דיא צוקונפֿט! —

דאַרום, איהר עדלען מיטטער אין ישראל, זאָרגען וויר דאַ= פֿיר, דאַס דיעזער האָהע שמוק אונזערן טאֶכֿטערן ניכֿט ענטגעהע. מאַכֿען וויר עס איהרען ערציעהערן צור ערסטען פפֿליכֿט, דאַס זיא דורך דען ערהאַבענען אונטערריכֿט פֿאָן גאָטט אונד זיינען וואונ= דערן דיא הערצען דערזעלבען פֿערעדעלן; דאַס זיא פֿאָר איהנען אויפֿראָללען דיא געשיכֿטע אונד געשיקקע אונזערער פֿאָרפֿאַהרען, אונד איהרע זעעלען ערפֿיללען מיט טרייער, אויפֿאָפֿפֿערנדער אַנ= האֶנגליכֿקייט אַן איהר פֿאָלק, אונד מיט גליהענדער ליעבע פֿיר דיא מענשהייט; בעגלייטען וויר אונזערע טאֶכֿטער אין דאַז הויז דעס העררן, וואָ פרעדיגט אונד געזאַנג אונד גאָטטעסדיענסט איינען פֿערעדעלנדען איינפֿלוס אויף דאַז ווייבליכֿע געמיטה איבען, זיינע געפֿיהלע הייליגען, אונד צור טיעפֿאינניגען פֿערעהרונג גאָטטעס פֿיהרען. — אַבער, אום בייא דיעזעם גאָטטעסדיענסטע מיט זעגענסרייכֿעם ערפֿאָלג זיך בעטהייליגען צו קאֶננען, דאַס דיא פֿראָמ= מען קלאֶנגע אונד געזאֶנגע אונזערער גאָטטעסהייזער פֿערעדעלנד אונד ערהעבענד אַן דיא זאַיטען דעס ווייבליכֿען געמיטהעס אַנ= טאֶנען, טהוט אויך ווידער איינס פֿאָר אַללעם נאָטה. עס מיזט דיא קעננטניס אונד דאַז פֿערשטאֶנדניס אונזערער הייליגען געבעטשפראַכֿע. דען אָהנע דאַז האֶרען וויר דאָרט נור וואֶרטער, אַבער קיינע וואָרטע, דרינגען אונז דיא טאֶנע בלאָס צום אָהרע, אַבער ניכֿט צום הערצען, אונד וויר בעטען נור מיט דען ליפפען, אַבער ניכֿט מיט דער זעעלע. דיא היי= ליגען געזאֶנגע ציון'ס, דיא הערליכֿען פזאַלמען איינעס דוד, דיא ערהאַבענען, זעעלענפֿאָללען געבעטע ישראל'ס בלייבען פֿיר אונז איין פֿערזיעגעלטעס בוך. אַבער, וואַרום זאָללטען אונזערע טאֶכֿטער, דיא אויך קלאַוויערשפיעל אונד אָפערנגעזאֶנגע, אויך ערלערנונג פֿאָן שפראַכֿען, דיא נור דיא זיטטע אונד מאָדע דער צייט ערהיישט,

זאָ פֿיעל צייט אונד פֿלייס פֿערווענדען, ניכט אויך יענער היילגען שפּראַכֿע, דער עהרווירדיגען מוטטער אַללער שפּראַכֿען, טאֶגליך איינע שטונדע וויהען, דאַ זיא דאָך דער שליססעל צו יענען שאֶטצען דעס גייסטעס אונד דעס הערצענס איזט, דיא גאָטט אין זיינעם בוכֿע, דאַז וויר זאָ בעצייכֿנענד דאַז בוך דער ביכֿער נעננען, ניעדער-געלעגט האַט? — ניכֿט אויך דער ערלערנונג יענער שפּראַכֿע איינען קליינען טהייל איהרער צייט ווידמען, דיא נאָך אימער דאַז באַנד איזט, דאַז דיא דורך אַללע לאֶנדער דער וועלט צערשטרייטען גליעדער ישראל'ס צוזאַממענהאֶלט? אין אַללען געגענדען דער ערדע, אין ציכֿליננאַטי אונד אין באָמבאַי, אין טוניס אונד אין וואַרשויא, אין וויען אונד אין לאָנדאָן טאֶנט נאָך אימער אויס דען יידישען טעמפּעלן דיא שפּראַכֿע, אין דער איינסט גאָטט פֿאָם סיני רעדעטע! —

מיט דען געפֿיהלען עכֿט ווייבליכֿער רעליגיאָזיטאֶט פּאַארע זיך איין ערהעבענדעס נאַציאָנאַלגעפֿיהל. אונזערע טאֶכֿטער זאָללען לערנען מיט שטאָלץ אונד זעלבסטבעוואוסטזיין דען נאַמען איז-ראַעליטען טראַגען. זיא זאָללען דען וואַהרען איננערן ווערטה איהרעס פֿאָלקעס ערקעננען אונד זיכֿ'ס בעוואוסט ווערדען, דאַס דיא געברעכֿען, דיא מאַנכֿען טרויריגען פֿיגורען דאַז פֿערהאֶנגניס ווירקליך אויפֿגעפּראֶגט האַט, זאָ וויא דיא שמאַך, דיא נור באָזהייט אָדער פֿאָראורטהייל אונז אַנצוהעפֿטען בעשטרעבט איזט, זיך ענדליך אים שטראָמע דער צייטען ריין וואַשען ווירד אונד מוס. זיא זאָללען זיך'ס בעוואוסט ווערדען, דאַס עס איינע ענטווירדיגונג איהרער זעלבסט וואֶרע, ווען זיא זיך שאֶמטען, איינעם שטאַממע אַנצוגע-הערען, דער זאָ גראָס אַלס אירגענד איינער אין דער געשיכֿטע דאַשטעהט, אונד דעססען בלאֶטטער רייך זינד אַן גלאֶנצענדען העלדען, עדלען מאֶננערן, אויפֿאָפּפֿערנדען מאֶרטירערן. עס זאָלל איהר טראָסט, איהר שטרעבען, איהרע בעגייסטערונג זיין, דורך איהר געמיטה אונד איהרען וואַנדעל איבער יעדען טאַדעל זיך צו ערהעבען, אונד זיך אַלס עכֿטע טאֶכֿטער דעס פֿאָלקעס צו בעוואֶהרען, דאַז אינ-מיטטען איינעס יאַהרטויזענד-לאַנגען קאַמפּפֿעס געגען מאַנכֿערלייא טיעפֿשמערצליכֿע אַנפֿיינדונגען זיך דאָך דען זעגען איינעס פֿראָמען, הייליגען זיננעס אונד איינער עדלען זיטטליכֿקייט וואַהרטע.

אַבער אויך איהרע אויסגעבונג וואָללען וויר אונזערע בעזאָנדערע אויפֿמערקזאַמקייט ריכֿטען, וואָללען פֿערהיטען, דאַס קיין צווייאַדייטיגעס וואָרט, קיינע פֿערלעטלענדע האַנדלונג דיא ריינע האַרמאָניע איהרער זעעלע שטאָרע, קיין אונרייַנער הויך דען קלאַרען שפּיעגעל איהרער הערצען טריבע.

דאָך וואָדורך שיטצען וויר צומייסט דער פֿריטען, זיך עבען אויפֿשליעסענדען קעלך דער יונגפֿרייליכֿען בלומע פֿאָר דעם גיפֿטע דעס פֿערדערבענס?

אינדעם וויר זיא שטרענגע יענען געזעללשאַפֿטען ענטציעהען, וואָ ריקזיכֿטסלאָז יעדער געגענשטאַנד פֿערהאַנדעלט ווירד; וואָ איבער גאָטט אונד דיא הייליגסטען לעבענספֿערהעלטניססע לייכֿטזינניג, פֿרייאַגייסטעריש אַבגעאורטהיילט ווירד; וואָ איבער דיא בעגייסטערונג פֿיר רעכֿט אונד וואַהרהייט, איבער דיא ערהאַבענסטען געפֿיהלע האַלס איינע צאֶרטליכֿע שוואֶרמעריי געשפּאָטטעט ווירד, אונד דערהאַרט דער געטטליכֿע פֿונקע אין דעם יונגען הערצען ערשטיקט, דער שטראַהל, דער איהר לעבען פֿערקלאָרט, פֿערדונקעלט ווערדען מוס. — זאָ ווערדען וויר זיא אויך אונבעדינגט יענע אָרטע מיידען לאַססען, וואָ דיא קאַטטזוכֿט איהרע זאָנדע אַן אַללע שפּאַלטען אונד פֿוגען אים קאַראַקטער אונד וואַנדעל דעס ליעבען נאֶכֿסטען לעגט, שאָנונגסלאָז יעדען פֿלעק אונד מאַקעל אָפֿפֿענבאַרט, אונד דיא געהעססיגע פֿערליימדונג דאַז איהריגע הינצוטהוט. — אָדער וואָ דער טאָן יענער גאַלאַנטעריע הערשט, דער דורך זיסע שמייכֿעלייאַען דאַז אָהר זאָ פֿערוואָהנט, דאַז דאַפֿיר דער קרעֿפֿטיגע קלאַנג דער וואַהרהייט פֿערלעצענד ווירד אונד זיא ניכֿט האָרען מאַג; אָדער גאַר יענע גאַלאַנטעריע, דיא פֿערדערבליכֿע אויפֿרעגענדע בילדער אין דיא זעעלע טראָגט אונד דען רוהיגען שלאַג דעס הערצענס פֿיעבעריש אויפֿרעגט.

וויר מיססען פֿערנער שטרעבען, דאַס קיינע מאַכֿט איבער זיא געווינגע דיא פֿערדערבליכֿע לעזעוואוטה דער ראָמאַנע, דיעזע זייכֿע דעס יאַהרהונדערטס, וואָ אָהנע וואַהל אונד טאַקט אַללעס געלעזען ווירד, וואַס דיא נייאַלייט בריינגט, פּראָדוקטע, פֿאָן דענען דיא מייסטען דיא פֿאַנטאַזיע אויפֿרעגען אונד איבערשפּאַננען, דיא בעגריפֿפֿע פֿאָן עכֿטער ריינער ווייבליכֿקייט פֿערווירען אונד שוואֶ=

כֿען, אונד דיא גערַאדע יענע פֿערגעהונגען, דיא דען טטרענגסטען בַּננטרַאהל פֿערדיענען, איט דעם טלייער דער נאַכֿזיכֿט בעדעקקען, אָדער גאַר אין איינעם ניאבוס געהיללט ערטיינען לאַססען.

וואָהל זאָללען וויר אונזערע טעכֿטער אונטער אענטען פֿיהרען; אַבער אונטער זאָלכֿע, בייא דענען זיך איהרע הערלען אין פֿרֶאהליכֿער האַרואלאָזער אַפּפֿענהייט ערטליעסען קֶאננען אונד איין גלייכֿטֶאנענדעס עכֿאָ פֿינדען. וויר זאָללען איהנען איינע אואגעבונג זוכֿען, וואָ איינע ריינע נאַטירליכֿקייט, איין פֿראָאאעס, אונטוּלדספֿאָללעס הערץ געטטֶאלט אונד הייליג געהאַלטען ווירד; וואָ איהנען דאַז בילד וועיבליכֿער ווירדע אונד טוגענד אין זיינער אַנאוטהיגען געטטאַלט ענטגעגענטריטט, זיא לור נאַכֿאַהאונג אונד וועטטאייפֿער בעזעעלט אונד איהר גייסטיגעס אויגע אַן דאַז עדלע אונד טֶאנע געוואֶהנט.

וואָהל זאָללען וויר איהנען בילֿער געבען, אַבער געוואֶהלטע, פֿאָן דעם טטרענג פריפֿענדען בליק איינער פֿערטטאֶנדיגען אוטטער אָדער ערליעהערין אויסערלעזען. וויר האַבען דערען יאַ זאָ פֿיעלע, דיא הערץ אונד גייסט ערהעבען אונד בילדען; דיא געגענוואַרט איזט רייך גענוג אַן טריפֿטען, דער געוואַנדטען פֿעדער גייסטרייכֿער אויטאָרען ענטפֿלאָססען, דיא זאָוואָהל דיא בעלעהרונג אַלס דאַז פֿערגניגען דער יוגענד לעזעוועלט לון לוועקקע האַבען.

פֿאָר אַללעם אַבער וואָללען וויר איהנען אַלס עדלעס בייאטפיעל דער בעטיידענהייט, דער גענינזאַאקייט, דעס הייזליכֿען וואַלטענס, דער איננינגען אַנהאֶנגליכֿקייט אַן גאָטט אונד פֿאָלק אונד גלויבען, אונד דער טרייען ערפֿיללונג אַללער אונזערער פפֿליכֿטען פֿאָראַנגעהען, אונד זיא לעהרען, אין איינעם האֶהערן טטרעבען אַלס אין דעם נאַך לוקסוס אונד אייטלעם טאַנד איהר פֿערגניגען אונד איהרען גענוס זוכֿען.

ווען דיא בילדונג אונזערער טאֶכֿטער איינע דעראַרטיגע פפֿלעגע ערהאֶלט, דאַן דירפֿען וויר האָפֿפֿען, דאַס איט איהנען דאַז גליק איינליעהען ווערדע אין איהר עהעליכֿעס הויז, דאַס פֿריידע אונד וואָהלערגעהען דאַרין זיינען בלייבענדען וואָהנזיטץ נעהאען, דער גייסט דעס פֿריעדענס אונד דער איינטראַכֿט, דער גייסט דעס

עדעלמוטהס אונד אינניגער בעזעליגענדער רעליגיאָזיטעֶט דאַרין הערשען ווערדע.

אַללײן דעם רײכֿען אונד בעסטערגעשטעללטען איזט עס אײן לײכֿטעס, פֿיר זײנע טאֶכֿטער אײנע פֿאָללשטאֶנדיגע גײסט אונד הערץ בילדענדע אונד פֿערעדלענדע ערציעהונג צו ערלאַנגען; דען ער האַט דיא מיטטעל, איהנען טיכֿטיגע ערציעהער אונד ערציעהערינגען צו געבען, דיא מיט װײזהײט אונד אומזיכֿט דאַז הײל איהרער צאֶגלינגע ערשטרעבען. אָדער ער פֿערטרױט זיא דער אָבהוט פֿאָן טאֶכֿטערשולען אַן, װאָ פֿיעלפֿאַכֿע לעהרקרעֶפֿטע זיך פֿעראײנענד, איהרע האָהע אױפֿגאַבע צו לאֶזען זאָרגזאַם בעמיהעט זינד, אונד פֿעסט אונד אונערמידליך איהרעם ציעלע צושרײטען.

דעראַרט איזט פֿיר דיא פֿערמעֶגליכֿען געזאָרגט. װאַס זאָללען יעדאָך דיא מיטטעללאָזען אָדער גאַר דיא אַרמען בעגיננען, דענען ניכֿט װעניגער, יאַ נאָך דרינגענדער, אײן פֿערשטעֶנדיגער אונטערריכֿט נאָטה טהוט? ניטצליכֿע קעננטניססע קעֶננטען איהנען אײנע פֿערזאָרגונג ערעֶפֿפֿנען, איהנען אײנען הײטערן לעבענסװעג אַנבאַהנען, װעֶהרענד אָהנע דיעזעלבען דיא אַרמען אַן איהרע דירפֿטיגקײט אונד איהר עלענד עװיג געפֿעססעלט בלײבען. —

דרום, װען אונטער אַללען הומאַניסטישען געבורטען דער נײאצײט דיא לעהר־ אונד ערציעהונגסאַנשטאַלטען פֿיר דיא װײבליכֿע יוגענד דיא מײסטע װירדיגונג געפֿונדען, אונד איהרע זעגענסרײכֿען װירקונגען אַללענטהאַלבען אונפֿערקעננבאַר זינד: זאָ זינד דאָך יענע דיא פרײזװירדיגסטען, דערען שטיפֿטונגען דאַהין צילטען: דיא מיטטעללאָזען אונענטגעלטליך אױפֿצונעהמען, אונד דיא דעראַרט, װיא דיא זאָננע דען האֶהען אונד ניעדערונגען איהרע לעבענשפענדענדען שטראַהלען אין גלײכֿעם מאַסע זענדעט, זאָ איבער רײכֿע אונד אַרמע דיא װאָהלטהאַטען אונד זעגנונגען איהרעס אונטעררײכֿטעס גלײך ערגיעססען! איהרע שטיפֿטער האַבען זיך אין איהנען אײן דענקמאַל געזעטצט, דאַז זיכֿערער אַלס אַללע מאָנומענטע פֿאָן גאָלד אונד מאַרמאָר איהרע נאַמען פֿערעװיגט.

אַבער לײדער האַבען נור זעהר װעניגע אונזערער געמײנדען דעראַרטיגע אַנשטאַלטען. איך קאַן מיך דעסהאַלב ניכֿט ערװעהרען,

היער דען וואונש אויסצושפּרעכען, דאַס דיעיעניגען מענשענפֿריינדע
אונד פֿריינדיננען, דענען דעם אַרמען וואָהל אַם הערצען ליעגט,
דיא גערן דורך פֿראָממע שפּענדען לוסט אונד פֿריידע אין דיא
דונקעלן היטטען דער דירפֿטיגען בריינגען, אונד איהנען ניכט נור
מאָמענטאַנע אַבהילפֿע איהרער טרייענדען נאַהרונגסזאָרגען, זאָנדערן
איינע געזיכערטע אויסזיכט אין דיא צוקונפֿט פֿערשאַפֿפֿען וואָללען:
דאַס דיעזע וואַרמען אונד עדלען הערצען זיך פֿעראייניגען מעכטען,
אום אין איהרען געמיינדען זאָלכע אינסטיטוטע צו גרינדען, דאַס
זיא אַן דען בויא דיעזעס עדלען, הייל־ברינגענדען ווערקעס ענערגיש
דיא העֶנדע לעגטען, אונד אויף דיעזעם אַלטאַרע איהרע אָפּפֿער
דעם העררן דאַרברעכטען, אויף וועלכע [illegible] עוויגע געוויס זעגנענד
אונד וואָהלגעפֿעֶלליג ניעדערבליקקען ווירדע.

דיא פֿערפֿאַססערין.